

לקראת שבת מלאכתא



Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ואתחנן

לקראת שבועת מלכתא



dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 234

פנינים לפרשת ואתחנן

בכל פעם, לפני שנכנסתי אל ה'חזון איש' היה הלב מתמלא יראת כבוד ויראת רוממות. לא היה שייך להיכנס אליו בלי הכנה מוקדמת של התעוררות ותשובה. הדיבור עמו היה באימה וביראה, ברטט ובזיע ממש. פעמיים בחיי נכנסתי אל ה'חזון איש' באופן פתאומי, בלי הכנה, הוא הסתכל עלי במשך זמן, הסתכל והסתכל; זה היה נראה לי כנצח. ואז הוא שאל אותי...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל: אילו היינו מודעים לגודל האבידה של חורבן בית המקדש...



חלק מהם עומדים לצידו של הראשון, חלק אחר מצדדים בשני, וכך הפכה עיירה שלמה למאכולת של אש של שנאה ומחלוקת. הכל בגלל מילה שמאן-דהוא אמר או לא אמר... ואז מגיע הרגל. שני בעלי המחלוקת אמורים לעלות יחד עם כל ישראל לירושלים, לראות ולהראות. האדם מהרהר בליבו: אילו פנים יש לי לעלות לירושלים, ולראות את פני ה' בבית המקדש? הרי הקב"ה רואה הכל ויודע הכל, הוא יודע איזו אש הצתי בעירנו, כמה לשון הרע הרביתי, כמה שנאה ומחלוקת גרמתי. המחשבות הללו טורדות את מנוחתו, המצפון מייסר אותו. וכך

אנו מבכים את חורבן הבית ותולים זאת בחטאינו - "ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך ולעשות חובותינו בבית בחירתך". שואל ה'מטה לוי': אכן, "אין אנחנו יכולים לעלות" - משום שאין עליה לרגל, "ולראות" - משום שאין קרבן ראה, אבל מדוע אי אפשר "להשתחוות לפניך"? אמנם אי אפשר להשתחוות לפני ה' בבית המקדש, אבל הרי אפשר לעשות זאת בכל מקום אחר! הוא מתרץ: בבית המקדש ההשתחויה היתה בפישוט ידיים ורגליים, ואת ההשתחויה הזאת אפשר לקיים רק בבית המקדש. ומה המיוחד בפישוט ידיים ורגליים? התשובה היא, שעל ידי זה פושטים כל עקמומיות שבלב. נסביר את הדברים:

כאשר בני אדם חיים יחד, מצד אחד נוצרת אחווה ורעות, אך מאידך גיסא נוצרים חיכוכים ומריבות, חילוקי דעות ומחלוקות על נושאים מנושאים שונים. האחד הטיח בשני איזו מילה, השני חש פגוע והחזיר לראשון מנה אחת אפיים. הראשון, כמובן, לא נשאר חייב ודאג להשמיץ את השני ברבים. השני נפגע עד עמקי נשמתו והחליט להוציא שם רע על הראשון ולהפיץ את דברי הלעז שלו בכל דרך אפשרית. וכך הם גולשים במדרון החלקלק של זריעת הרס וחורבן בכל העיר. בני העיר לא עומדים מן הצד, הם מגלים ענין רב במריבה בין השניים.

תלמידו, הג"ר ישראל גואלמן, פנה אליו פעם וביקשו: "הרבי נראה חלש מאוד ועייף, אולי כדאי להוריד שיעור אחד מהשיעורים היומיים?". הזדעק רבינו לעומתו: "ישראל, אתה רוצה להרוג אותי?". מספר רבי ישראל: "יצאתי מהחדר כמעט בבריחה"...

קצות דרכיו בקודש של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל

"וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹתָם" (דברים ה, א')



בישיבה, לאחר שיעור ההלכה, יושב היה בחדרו ונראה היה שנרדם, דבר טבעי לגמרי לאדם שמתקרב לשנת המאה. אולם מביני מדע ידעו שגם בחולשתו הוגה רבינו בתורה, וכך היה מספר אחד ממקורבי המשגיח, הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל, שהיה מבוגר מעט מרבינו, ובסוף ימיו ארע גם אצלו שהיה נרדם באמצע היום לכמה שעות. רבי זיידל שחי בתביעה עצמית תמידית, היה תובע ובוחר את עצמו, מדוע הוא נרדם באמצע היום, וישן סתם כך כמה שעות שמעולם לא נזקק להן. אחד ממקורביו ניסה לפייס את דעתו ואמר לו: "הלא גם רבינו ראש הישיבה, רואים שקורה שנרדם באמצע היום בחדרו?". הביט בו המשגיח במבט חודר, כאינו מבין ההשוואה, ואמר בענוותנות: "הלא ראש הישיבה שקוע בלימוד, גם כשנראה לך שהוא ישן, אולם אני הלא ישן באמת!..." ואכן ניכר היה שרבינו שקוע בתלמודו, כך גם העיד בעצמו בכמה הזדמנויות. מספר נכדו רבי אריה שיינברג: נכסתי פעם לסבא וראיתיו שקוע בעולמו הפנימי, ונראה כנרדם ומתנמנם. ילדות היתה בי ושאלתיו "מה הסבא עושה?". סבא התפלא על השאלה וענה: "מה שעשית תמיד, לומד!". "ועל מה סבא חושב?", המשכתי ושאלתי: "קושיא, תירוץ. מה סבור אתה שאני מבטל מתורה חלילה? חס ושלום!..."

ואכן, בכל המצבים והתקופות, בבית ובבית החולים, בדרכים ובישיבה, ביום ובלילה ראוהו ממלמל, גם אלו שישנו איתו בלילות, מספרים שהיה מתעורר ושואל ומדבר בתוך סוגיות ושיטות

רבינו זכה לאריכות ימים ושנים מופלגת. היתה זו אריכות ימים כפולה ומכופלת, על פי מה שהיה רגיל לבאר את המושג 'אריכות ימים', ביטוי שצריך להבין, שהרי הימים אצל כולם הם באותו אורך בדיוק, ולכאורה צריך להתברך באורך שנים? וביאר על פי הפסוק (בראשית כ"ד א): "ואברהם זקן בא בימים וד' בירך את אברהם בכל", שהמובן 'בא בימים', עם ימים שלמים מנוצלים היטב, זו הכוונה 'אורך ימים', שאדם זוכה להגיע עם ימים ארוכים מנוצלים היטב, בשקידת התורה ועול תורה ומצוות.

היה רבינו דורש כמין חומר את הפסוק (משלי כ"ב): "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה", חינוך אמיתי אינו מתבטא בזמנים רגילים, בהם יתכן לסבור שהאדם התרגל לתורה ומצוות, ועושה אותם כמצוות אנשים מלומדה. המבחן הוא בזמנים קשים יותר, וכגון בימי הזקנה, בהם סרים ממנו אט אט כוחותיו, אז המבחן האם הוא ממשיך ככל יכולתו או שאז הוא פורש.

איך הגיב לבקשה להפחית משיעוריו הקבועים

בני המשפחה, התלמידים והמקורבים, שראו את רבינו בשנים האחרונות הולך ונחלש, ביקשוהו לשמור על כוחותיו, אך ככל שהיה הדבר בכוחו לא ויתר, לא על הליכה לישיבה ולא על שיעורים ותפילות בה. תלמידו הג"ר ישראל גואלמן פנה אליו פעם וביקשו: "הרבי נראה חלש מאוד ועייף, אולי כדאי להוריד שיעור אחד מהשיעורים היומיים?". הזדעק רבינו לעומתו: "ישראל, אתה רוצה להרוג אותי?". מספר רבי ישראל: "יצאתי מהחדר כמעט בבריחה"... הוא הרגיש באמת שאם יוריד בעצמו ולו במשהו מתורתו, זה מוריד בחיותו! בשנים מאוחרות יותר, עשו מעשה כשראו את חולשתו העצומה, וביטלו את שיעור ההלכה שמסר בערב באנגלית. אך כעבור זמן ראו שזה עצמו - שאין שיעור - מוריד מבריאותו, ושב ווארגנו את השיעור לעוד כמה חודשים. ראו בחוש שזה מחייה אותו.

"מה סבור אתה, שאני מבטל מתורה חלילה?"

באותן שנים השתנה סדר יומו, אם עד השנים האחרונות היה שומר על סדרי יומו הצפופים, בכמה שיעורים ביום וסדרים מדויקים, נראה היה שרבינו ישן הרבה יותר, למשל ברוב שעות סדר א'

בצהרי שבת קודש אחת, ישבתי בחדרו של רבינו והוא יושב כדרכו. לפתע הכריז בשמחה מיוחדת: "הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו", ניגשתי אליו ושאלתי על מה ראש הישיבה כה שמח? ענה רבינו: "זכיתי עכשיו לסיים את הש"ס!"...

למנוע ביטול תורה הסכים כל השנים למצב שרבים מהאברכים היו עוברים תמיד בחדרו, במקום ללכת מסביב. בשנים האחרונות, בהיותו קרוב לשנת המאה, לאחר שיעור ההלכה בבוקר, היה לא אחת נרדם מרוב תשישות בחלק משעות סדר א' תוך כדי שיישב ולמד. ביקשו מקורביו לנעול את הדלת כדי שלא יפריעו את שנתו, אך כשראה זאת לא הסכים בדרך כלל, באומרו שמעבר לכל השיקולים האחרים, אם ייווצר מכך ביטול תורה, אינו מעוניין שיסגרו. הבחורים ששימשוהו בשנים האחרונות היו בהתלבטות, מחד הוא שמח לראותם מנצלים את זמנם ולומדים, מאידך, כשראה אותם לומדים, השתדל מאוד להימנע מלבקש מהם מבוקשו, רק אם היה זה דבר דחוף, שכן לא רצה לבטלם מתורה, מה שיצר אצלם את ההרגשה שאינם עושים מלאכתם נאמנה. לא אחת כשראה שלומדים ושאלוהו אם לכבות את האור - לא הבין את השאלה, הלא אתה לומד! וכשאמרו לו שהם נמצאים פה למטרה ומעוניינים שיהיה מה שטוב לו, ענה: "אני אסתדר איך שיהיה, אתה תלמד!" כשנאלץ לבטלם הצטער מאוד. הייתה פעם שנחלה והיה צריך טיפול רצוף, דבר זה הדאיגו וציערו ואיך בכה על כך, באומרו: "איזה ביטול תורה אני גורם לכם!". אחד הבחורים מספר שכאשר הובא להיות עם רבינו בלילה, אמר לו רבינו שהוא שמח בהגעתו, אך הוא מתנה זאת שלא ייווצר מכך בשעות היום שיבוש בסדרים וביטול תורה. אגב אורחא, מספר אותו בחור: "באורח פלא לא הפריעה השעות במחיצתו לסדר יומי. למרות שבימים הראשונים לא עצמתי עין מההתרגשות לישון איתו באותו חדר, וגם בימים כתיקונם שנת הייתה טרופה, וכמה וכמה פעמים בלילה התעוררתי לראות אם אינו זקוק לי, לפעמים אפילו לא הספקתי לאכול בבוקר - הדבר לא הפריע לי במאומה, ולא שיבש את סדרי הלימוד במאומה, הרגשתי רוממות כזו, ככה העובד ביום הכיפורים לפני ולפנים".

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

הראשונים. זאת ועוד, לפעמים שמעוהו גורס דפי גמרא שלמים בעל פה, דף אחרי דף מילה במילה, לפעמים בקול ולפעמים בלחש. כך מספר תלמיד נוסף: למרות שבשנים האחרונות נע בכסא גלגלים, בכל זאת בהמלצת הרופאים עשו כל מאמץ שילך בעצמו. זכיתי כמה וכמה פעמים לרדת אתו אט אט בחדר המדרגות, מביתו ששכן בקומה גבוהה ועד לקומת הקרקע, עם מנוחה בין קומה לקומה. בדרך כלל הייתי רואה שפיו ממלמל בלי הרף. פעם הייתי אוזני, ואני שומעו גורס דף מסויים במסכת שבת, לאחר פרק זמן אני מטה אזני שוב, ושומעו אוחז דף אחר, ואחר פרק זמן עוד דף או שניים הלאה במסכת זו. בפעמים אחרות הייתה זו מסכת אחרת אותה שינן דף אחרי דף בעל פה.

בהקשר זה, סיפור מופלא סיפר הג"ר רבי יעקב מרדכי רפפורט ראש ישיבת 'לב אריה': באחת הטיסות האחרונות שרבינו טס לארה"ב, ישב ליד רבינו במטוס ואף נתבקש לעזור לו בעת הצורך. מפעם לפעם שאלו רבינו היכן הוא נמצא ולהיכן נוסעים וכד', וענה לו שהוא במטוס וייעדו ארה"ב. תוך כדי הטיסה ראה רבי יעקב שרבינו ממלמל לעצמו ושאלו מה הוא ממלמל, ענה רבינו: "אני עכשיו באמצע סוגיה פלונית בבבא קמא". לפתע הוסיף ואמר: "אומר לכם דבר חשוב, בטח אתם מתפללים שאני שואל מפעם לפעם היכן אני נמצא ולהיכן אני נוסע וכד', בגיל זקנה טבע הוא ששוכחים ולא זוכרים בדיוק, אך גירסא דינקותא זוכרים היטב.

"למשל באיזור בו התגוררתי בנעורי בארה"ב, היו עשרות רבות של בתי כנסת ואוכל לומר לכם את שמותיהם ומחוזותיהם עד לאחת, אותו דבר בלימוד מסכתות הש"ס, היות ולמדתי ושיננתי אותן בצעירותי פעמים רבות, גם עכשיו אני זוכרן היטב". ואז פנה אליו: "יונגרמן, מי שלומד הרבה כשהוא צעיר, זה נעשה גירסא דינקותא שלו!"

סיפור מרעיש מספר הבה"ח יעקב בוגין: היה זה בצהרי שבת קודש אחת, ישבתי בחדרו של רבינו והוא יושב כדרכו. לפתע הכריז בשמחה מיוחדת: "הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו", ניגשתי אליו ושאלתי על מה ראש הישיבה כה שמח? ענה רבינו: "זכיתי עכשיו לסיים את הש"ס!"...

בשיעור הלכה שהיה מוסר בחדרו, היה מצטט לשונות של המ"ב בכל חלקיו במדויק. פעם כשנשאל על דברי המשנה ברורה במקום אחר, ציטט בלי לפתוח ל' השער הציון שם במדויק. אחיינו רבי גרשון קויפמן שנכח בשיעור, שאלו לאחר השיעור: "איך רבינו זוכר בדיוק הלשון, וכי למד את זה אלף פעמים?", ענה רבינו: "אולי יותר..."

הזהירות מלבטל את הזולת מתורה

דבר נוסף שראו, איך הוא נזהר ומחשב שלא לבטל תורה מאחרים. הכניסה לחדרו בישיבה היתה מרחבת הכניסה לישיבה, פתח נוסף היה מחדרו, ששימש ככניסה שלו לבית המדרש. בענוותנותו ורצונו

סיפרה הרבנית שרייבר: כשהתגוררנו עם הרב והרבנית באותה הדירה, הייתי עדה להנהגתה המיוחדת: הסטייפלר היה שולח להם מעט ירקות כדי לחזק את גופם, אך הרבנית לא טעמה מהם - היא שמרה הכל לבעלה, כשהיא מתקיימת מלחם ומרגרינה מערב שבת לערב שבת. כשתמהתי על כך בפניה, הסבירה לי: "כשאני זוכה לאכול לחם ומרגרינה ובעלי לומד תורה, יש לי גן עדן כבר בעולם הזה!"

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על מסירות הנפש של אמה ללימוד התורה של מרן

"וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לְעִשְׂתֶּם" (דברים ה', א')



במשך כל השנים מונעה אמא את עצמה מלהפריע לאבא בלימודו. כשנבנה לאבא חדר לימוד בקומה העליונה, סירבה אימא לקבל מפתח של החדר: "אם יהיה לי מפתח, אני עלולה להפריע לאבא בכל מיני שאלות דחופות..." (וזאת בגלל הקושי שלה לסרב לאנשים הנמצאים במצוקה).

לנשים הרבות שביקשו לשמוע ממנה הדרכה, הייתה אומרת: "אם הבעל לומד, אין להפריע לו בשאלות. לפעמים האשה רוצה לומר לבעלה 'רק דבר קטן', אבל הבעל כבר אינו יכול להמשיך בלימודו כפי שהיה קודם הפרעתה".

לבד בעול הבית

לאמא היה חוש מיוחד להבחין בדקויות. היא לא דאגה ללימודו של אבא רק בכמות, אלא גם באיכות. לא זו בלבד שלא הפריעה לאבא בשעת לימודו, אלא אף טרחה ועמלה לסלק ממנו כל טרדה וכל מפריע, כדי שיהיה פנוי ללמוד במנוחת הנפש ובשלווה, ללא כל דאגה. היא לא עירבה אותו בענייני הבית ובטיפול בילדים, ובמשך קרוב לשישים שנות נישואיהם לא בקשה ממנו עזרה כלשהי. ולא רק בעת שהייתה במיטבה, אלא גם כשהייתה חולה או חלושה, במצבי לחץ ובעתות מצוקה - תמיד התמודדה לבדה.

רק בשנים מאוחרות תיארה לנו אימא עד כמה הייתה הפרנסה באותן שנים מצומצמת, ועד כמה היה קושי זה מוטל על כתפיה בלבד.

תחילה חיו אבא ואימא מהמשכורת הדלה, שקיבלה אימא מעבודתה כמנהלת חשבונות בתל אביב, בתוספת התמיכה שקיבל אבא מהכולל. לאחר שנולדה אחותי חנה, עבדה כמזכירה ב'בית שרה שנירר', וכשפסקה לעבוד נותרה רק התמיכה הזעומה מהכולל כמקור פרנסה יחיד.

מידי חודש היה אבא מוסר לאימא את המעטפה שקיבל כשהיא סגורה. הוא רק ביקש ממנה שתביא לו את המעשר לחלק לעניים,

ומאז לא דיברו על כסף עד לחודש הבא (אלא אם כן היה זקוק לכסף כדי לקנות ספרים). אבא לא שאל את אימא מה היא עושה בכסף, והיא לא סיפרה לו האם הסכום מספיק לצורכי הבית. כיוון שכך, היה עליה להתמודד עם המטלה הכבדה - לכלכל את הוצאות הבית בסכום הדל שעמד לרשותה. אימא בגדלותה לא שיתפה את אבא בקשיי הפרנסה ונשארה בעול לבדה.

אבא לא נשא בעול הבית כלל, אלא סמך על אימא לגמרי, ובזכותה למד מתוך מנוחת נפש מוחלטת, באין מפריע. אימא פעלה בחכמה ובמסירות, ואכן, אבא מעולם לא קם בלילה לילדים, לא הלביש אותם ולא התמצא בבגדיהם. אימא לא שלחה אותו למכולת או לירקן, לא לבנק ולא לרופא ילדים; הוא אפילו לא ידע היכן נמצאים כל אלו. התנויות היחידות שאבא נכנס אליהם היו חנויות הספרים... את כל זה ראתה אצל אמה בבית הוריה, והיא המשיכה בדרך זו בשמחה ובטבעיות.

מעשה בכוס תה...

גם במטבח לא נתנה אימא לאבא לעשות דבר - לא בשביל אחרים ואפילו לא לעצמו.

לבטל מסדריו אפילו רגע. בדרך כלל היה נוסע לירושלים לשבתות, אך עיקר הקשר התנהל על ידי מכתבים. לפני הלידות האחרונות לא נסעה אימא לירושלים. אבא היה מלווה אותה לבית היולדות ביפו, ועוד טרם הלידה היה שב לסדריו. כשנסע אבא עם אימא בדרכה ללדת את אחי הקטן רבי יצחק שאול, עיכב הרופא את אבא ואמר לו כי הלידה קרובה ביותר. הרופא אכן צדק, אולם אבא הפסיד מנחה גדולה ונאלץ להתפלל במניין מאוחר יותר. אבא זוכר תמיד כי בעטיו של אחי הפסיד את התפילה בזמנה הראשון כהרגלו...

מוותרת על יציאה לשמחות

בילדותנו כמעט לא יצאה אימא מהבית בערבים. היא לא רצתה שאבא יצטרך לשמור על הילדים כדי שלא להפריע לו בלימודו. אם בכל זאת נאלצה לצאת מן הבית, הייתה הולכת עם כולנו...

זכורה לי כלה יתומה שאמא קירבה במיוחד, יעצה לה רבות ושימשה לה כאם רחומה. לאכזבתה הרבה, אימא לא השתתפה בשמחת נישואיה.

"מדוע לא באת לחתונה?", שאלה את אימא לאחר מכן. "כשיש ילדים קטנים בבית, תפקיד האם לשמור עליהם ולא לצאת לשמחות", ענתה לה אימא.

בשנים מאוחרות יותר, כשגדלנו ויכולנו להחליף את אימא בשמירה על הילדים הקטנים, פרעה אימא את החוב והחלה להשתתף בכל השמחות שערכה אותה יתומה, שהייתה לאשה ולאם, כפיצוי על אי-השתתפותה בחתונתה...

כשהתארס אחיה של אימא, היא שחה על כך בהתרגשות לשכנה, שהגיבה על אתר: "אנחנו נשמור לך על הילדים, ואת תיסעי לירושלים לאירוסין". הייתה זו הפעם היחידה שאימא נסעה לשמחה משפחתית בהיותנו ילדים קטנים, אולם מאחר שעד אז מעולם לא יצאה לשמחות, לא היה לה בגד חגיגי מתאים לאירוסין...

לבד בבית החולים

בהיותו כבן שש, נפצע אחי רבי שלמה בתאונת דרכים קשה. הוא רץ אל הכביש ונדרס על ידי רכב חולף. ריאאותיו נפגעו קשה, והוא היה שרוי בסכנת חיים. אימא ישבה ליד מיטתו בבית החולים וסעדה אותו לבדה בימים ובלילות. אחותי הגדולה חנה, שהייתה כבת ארבע עשרה וכבר למדה בסמינר, טיפלה בצורכי הבית והילדים, ואבא לא הופרע מלימודו. בחסדי שמיים, כעבור שבוע יצא אחי מכלל סכנה ושוחרר הביתה.

פעם בא אחד מידידיו של אבא לבקר. בהיכנסו ראה את אימא מרגיעה את אחד מאחיי, שמירר בבכי. אימא סיפרה לו כי הילד קודח מחום.

כשיצא הידיד מחדרו של אבא, איחל 'רפואה שלימה'. אבא לא הבין: "על מה ולמה?" והידיד השיב: "על הבן החולה!". אבא לא ידע דבר...

אימא נזקקה לעבור טיפול רפואי בבית החולים. קודם צאתה שאל

מספר שבועות לא חשה אימא בטוב, ובהוראת הרופאים היה עליה לשכב כל העת. מי יכין את ארוחת הצהריים? לא יעלה על הדעת לבקש מאבא! היא רק בקשה ממנו כי יקרב את מצרכי המזון ואת הפתילייה למיטתה, ושם איכשהו, בישלה את הארוחה לבני הבית. אפילו כוס תה לעצמו לא היה אבא מכין. לא היה בכך צורך - אימא דאגה לו תמיד לכל צרכיו. ועוד יותר מכך, אך כאשר חפץ לסייע לה, חסה על זמנו היקר וסירבה לקבל את עזרתו.

פעם אחת, סיפרה, השתמשה בשירותיו של אבא, ולדבריה, מיד נענשה על כך. וכך היה המעשה:

אימא חלתה ושכבה במיטה עם חום גבוה וכאבי גרון חזקים. הייתה זו הפעם הראשונה שמרוב חולשתה ביקשה מאבא שיכין לה כוס תה.

מיחם המים (סמובר) עמד על פתיליית הנפט, ואבא ניגש אליו והחל ממלא מים בכוס. מאחר שהיה זה במוצאי שבת, וכמעט לא נשארו מים, זרמו המים באיטיות, ואבא, שחס על זמנו, מצא עצה: הוא תלה את הכוס על ברז המיחם עד שתתמלא, ובינתיים שב ללימודו. אימא שכבה על מיטתה, כשלפתע נשמע קול נפץ עז. היא מיהרה למטבח וגילתה את שאירע: כאשר הכוס התמלאה, התרוקן המיחם, איבד את שיווי משקלו, התהפך ונפל ארצה בקול רעש גדול, כשהוא גורר אחריו גם את הפתילייה ואת הכוס המלאה. ואימא - לא רק שלא זכתה בכוס תה - אלא באפיסת כוחות נאלצה לפנות את השברים, לסדר ולנקות... כמובן, מאז לא ניסתה להיעזר בשירותיו. אימא סיפרה כי לאחר מכן שאלה אותו, כיצד ייתכן שמי שיודע לחבר ספרים טובים וחשובים, אינו מתמצא בכגון דא, והוא השיב לה: "אילו הייתי מתמצא בכל אלו, לא הייתי יכול לחבר את ספרי"

לבד בלידות

לפני הלידות הראשונות הייתה אימא נוסעת לירושלים, לסבתא הרבנית אלישיב, כשכל הילדים מצטרפים אליה. לאחר שנולד התינוק למזל טוב, היה אבא מקבל את הבשורה המשמחת במברק או דרך אחד הטלפונים הבודדים שהיו אז בבני ברק, מברך 'שהחיינו' או 'הטוב והמטיב' ושב מיד לתלמודו.

(ברחוב עזרא היה בית חרושת לקרח, שהיה שייך לרבי דוד קורלנסקי ולדוד רבי משה חיים אוקון. הטלפון היחיד היה בבית החרושת. רבי ביינוש פינקל ומשפחתו התגוררו אז - באין מקום אחר - בביתן של השומר, וכאשר נשמע צלצול, מיהר אחד מבני המשפחה להיכנס לבית החרושת, להרים את השפופרת ולקרוא למי שצריך).

כשהתבשר אבא על לידתו של אחי רבי אברהם ישעיהו, הוא עסק בלימוד מסכת תרומות בתלמוד ירושלמי עם סבא הסטייפלר. לשמע הבשורה בירך אבא 'הטוב והמטיב', סבא הסטייפלר ענה 'אמן', והם המשיכו ללמוד...

מידי שנה בשנה, כאשר אבא מגיע לאותו מקום במסכת תרומות, הוא אומר: "כאן נולד הילד..."

אימא הייתה נשארת בירושלים גם לאחר הלידה עד אשר התחזקה, בעוד אבא נשאר בבני ברק אצל הוריו, מבלי שיצטרך להפסיק או

המבוא הקטן וביקשו לסייע בידה- הכנת הארוחה לאבא נותרה תפקידה הבלעדי. אימא הייתה מקבלת את הנשים במטבח הצפוף, תוך כדי שהיא קוצצת סלט ירקות דק דק בתשומת לב מרובה מידי יום ביומו. כשתיבלה את הסלט בשמן זית, הייתה אומרת: "כדי שהרב לא ישכח את התורה שלומד" (כידוע שמן זית טוב לזיכרון). מישהו קנה לאימא קוצץ ירקות כדי להקל עליה את הכנת הסלט, אולם אימא הזדעקה: "את הזכות הזו שיש לי- להכין לרב סלט- אתם רוצים לקחת ממני?..."

אימא לא יצאה מהבית לענייני ציבור או לכל מטרה אחרת, קודם שסיימה להכין את הארוחות. כשהשתתפה בשמחות, הייתה עוזבת את המקום כאשר הגיעה שעת הארוחה של אבא. גם בעיצומן של מסיבות סידור או בת מצווה של נכדותיה, הייתה קמה ויוצאת כאשר הגיע זמן ארוחת הערב של אבא.

"זמן ארוחתו של בעלי הגיע"

סיפרה אחת ממקורבותיה של אימא: הלכתי עם הרבנית לחתונה, והנה באמצע החופה הודיעה לי הרבנית כי היא הולכת. תמהתי מאוד: "החופה בעיצומה, מדוע לא תמתיני מספר דקות עד לסיימה?"

והרבנית השיבה: "אין זה אפשרי. זמן ארוחתו של בעלי הגיע, ואיני יכולה לעכבו אף לא דקות ספורות!". הרבנית הלכה לביתה, הגישה לרב את ארוחתו... שבה לחתונה!

גם בזמנים בלתי נוחים הקפידה אימא שתהיה לאבא ארוחת צהריים מבושלת. כשהיינו נוסעים לסבא וסבתא אלישיב, הייתה משאירה לאבא את ארוחת הצהריים על השולחן. הקפדנו לחזור לקראת ערב, כדי שכשאבא יחזור, תהיה ארוחת הערב מוכנה בעבורו. גם ערב בדיקת חמץ, שהיינו יום עמוס בכל בתי ישראל, לא היה שונה מימות השגרה.

מספר נכד: נכנסתי למטבח של סבא וסבתא, שהיה ברובו נקי לפסח, אבל על האש בעבע תבשיל של חמץ. התפעלתי- כל הנשים טורחות לנקות את הבית, לאף אחת אין זמן לבשל, ואילו כאן מבשלים כאילו לא ערב פסח היום, כאילו לא תיערך הלילה בדיקת חמץ! אבל סבתא הביטה בי בתמיחה: "מה אינו מובן?! הלוא סבא צריך לאכול כרגיל?!"...

אמא דאגה שהארוחה תהיה מוכנה לאכילה, בדיוק ברגע שאבא אמור להגיע הביתה, וזאת כדי שלא יאלץ להמתין אף לא שנייה אחת, ויגרם ביטול תורה קל שבקלים! היא הייתה מקפידה להוציא את מנתו מן הסיר מספר דקות קודם שובו כדי שתתקרר, ותגיע למידת החום הרצויה בעת שאבא יתיישב לאכול.

(מתוך הספר 'בית אמי', מאת הרבנית ר. צביון)

אותה אבא האם היא רוצה שיתלווה אליה, אך אימא הזדעקה: "חלילה! אתה תשב ותלמד, והדבר ינסוך בי כוח לעבור את הטיפול בהצלחה". לעומת זאת, כשאבא חלה ואושפז בבית החולים, קיבלו אבא ואימא חדר גדול והתגוררו שם יחד במשך שבעה שבועות, עד שאבא התאושש והשתקם. (קבלת קהל אצל אימא התקיימה במסדרון בית החולים...).

ש"ס במקום מעיל

תמיד היה ביתנו מלא ספרים, ולאחר פטירתו של סבא הסטייפלר, כאשר ספריו עברו לאבא, נוספו מדפים בכל מקום פנוי. לא כל עקרת בית הייתה ששה על כך, אולם בעיני אימא נדמו מדפי הספרים כקישוטים וכתמונות פאר מרהיבי עין, וקירות הבית- כאילו נצבעו בצבעי זהב מבהיקים.

לאחר נישואיהם נכנסו אבא ואימא לגור בדירה ברחוב הרב בלוי, וסבא וסבתא אלישיב העניקו להם סכום כסף בעבור דמי שכירות של שנתיים ימים. כעבור כשנה עברו לדירה שברחוב אור החיים, שעליה לא הוצרכו לשלם שכר דירה. סבא הרב אלישיב סירב לקבל את דמי השכירות בחזרה, וכך נותר מחצית מן הסכום בידי אבא ואימא.

סבתא הרבנית קנייבסקי הציעה לאימא לרכוש לעצמה בכסף זה מעיל חורף, שלו הייתה זקוקה מאוד, אולם לאימא היו תוכניות אחרות: "בכסף הזה נרכוש ש"ס לבעלי; אני כבר אסתדר ללא מעיל..." וכך התחממה אימא בדפי הגמרא של אבא!

הש"ס שקנתה משמש את אבא עד עצם היום הזה! לא היה דבר שהסב לאימא הנאה, יותר מלשמע את אבא בלימודו. סיפר רבי אריה שכטר: "לאחר חתונתם של הרב והרבנית, הייתי מגיע ללמוד עם הרב בתברותא. לא פעם הייתי רואה את הרבנית יושבת ליד החדר ומאזינה בקורת רוח".

"גן עדן בעולם הזה"

סיפרה הרבנית שרייבר: כשהתגוררנו עם הרב והרבנית באותה הדירה, כשאנו חולקות מטבח משותף, הייתי עדה להנהגתה המיוחדת: הסטייפלר היה שולח להם מעט ירקות כדי לחזק את גופם, אך הרבנית לא טעמה מהם- היא שמרה הכל לבעלה הצעיר, כשהיא מתקיימת מלחם ומרגרינה מערב שבת לערב שבת. כשתמהתי על כך בפניה, הסבירה לי: "כשאני זוכה לאכול לחם ומרגרינה ובעלי לומד תורה, יש לי גן עדן כבר בעולם הזה!".

עד סוף ימיה עמדה אימא לימינו של אבא, מוכנה ומזומנה לשרתו בכל שעות היממה. כל סדר יומה נע סביבו. בכל יום ויום הייתה מכינה את ארוחותיו כמו ידיה, וגם כשנשים רבות צבאו על חדר

077-2222-666 או *4992



קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בין הנוכחים באירוע היה אחד מאנשי הקיבוץ הסמוך, שניגש אל אבי הכלה ושאלו כיצד יצאו לו 'פירות באושים' כאלו, שפזלו וחזרו בתשובה והלכו לעולם החרדי...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על אחד מסמלי האומה היהודית



Yaakov Cohen/Flash90

"שמע ישראל ד' אלקינו" (דברים ו, ד')

בפרשה זו נצטוונו באחת המצוות החשובות בתורה, שהיא מן הסמלים והסממנים של האומה היהודית, והיא מצוות קריאת "שמע ישראל" בכל יום, בוקר וערב.

במשך כל הדורות, שמרה קריאת "שמע ישראל" על העם היהודי בכל מקום שהיה. לצערנו, בימינו קרוב למיליון ילדים יהודים לא יודעים כלל ועיקר מהי קריאת שמע, וצריך להחזיר בזה עטרה ליושנה. צריך ללמד את ילדי ישראל מהי מעלתה ומהו כוחה של קריאת שמע, שאתה עלו יהודים להיהרג על הגרדום ובמשרפות, ומסרו נפשם על קדושת ה'.

לפני מספר שנים זכינו לראות כמו עינינו, מה בכוחה של קריאת שמע לחולל אצל האדם. מעשה שהיה כך היה:

צעירה שנולדה וגדלה בקיבוץ, במשפחה רחוקה מקיום תורה ומצוות, החליטה ביום בהיר אחד לחזור בתשובה שלמה. לאחר זמן עמדה להתחתן עם בחור ישיבה ירא שמים בתכלית. בהסכמת חתנה פנתה למזכירות הקיבוץ לאשר לה לקיים את החתונה בקיבוץ החילוני שבו נולדה וגדלה.

אביה היה אחד מראשי הקיבוץ, ועשה מאמצים רבים כדי שאנשי הקיבוץ יענו בחיוב לבקשתה, ואכן כך היה. החתונה נערכה ברוב פאר והדר בלב לבו של הקיבוץ.

בין הנוכחים באירוע היה אחד מאנשי הקיבוץ הסמוך, שניגש אל אבי הכלה ושאלו כיצד יצאו לו 'פירות באושים' כאלו, שפזלו והלכו לעולם החרדי.

השיב לו אבי הכלה באורך רוח, שהכל התחיל מכך שאחת מילדותו הקיבוץ נסעה לסבתה, ושם התוודעה לספר תורני, שבו נכתבה סגולה לשמירה - לומר קריאת שמע בלילה. הילדה ביקשה מסבתה את הסיפור, והביאתו לקיבוץ.

הילדה סיפרה לחברתה [הכלה המדוברת], שהיא גילתה סגולה גדולה לשמירה. שתי הילדות החליטו, שמאחר וגרות בקיבוץ ששים משפחות, שצריך לשמור ולהגן עליהן מפגזים וטילים ששולחים האויבים, כל אחת מהן תקרא בכל לילה לפני השנה שלוש פעם קריאת שמע, וכך תשמורנה יחד על שישים המשפחות שבקיבוץ.

כך צמח הנטע הנפלא הזה.

אפילו ילדות שנולדו בתוך קיבוץ חילוני, רחוק משמירת תורה ומצוות, התעוררו בתשובה בזכות קריאת שמע, ונפשן היהודית

בערה בקרבן באמירת המילים הקדושות הללו.

קריאת שמע ברחוב בבוכרה

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ברח מליטא לפולין מאימת הנאצים הארורים. כשהגיעו הגרמנים לפולין וכבשוה, הצליח לברוח ולהסתנן בדרך לא דרך לרכבת הנוסעת לבוכרה.

לעת ערב הגיע עם הרכבת לבוכרה. הוא לא הכיר שם אדם, וגם את השפה המדוברת במקום לא ידע. הוא דיבר רק אידיש ומעט פולנית. חששו הגדול היה, שמאחר ועת מלחמה היא, אם יחיינו הגויים שהוא נתין זר, יסגירוהו למשטרה.

אדם אחד, שישב ליד תחנת הרכבת והיה מצחצח את נעליהם של האנשים, צד את עינו. נראה היה לרב, שפניו כפני יהודי. חשב הרב בלבו: "מצד אחד, אינני יכול ללכת לשאול אותו האם הוא יהודי, שהרי אם הוא גוי הוא עלול להסגיר אותי. אך מצד שני, יכול להיות שהוא יהודי, והוא יוכל לתת לי מחסה ולארח אותי בביתו".

לבסוף עלה בלבו של הרב רעיון: אלך בסמוך אליו, ואלחש: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". אם הוא יהודי, הרי שיבין שגם אני יהודי, ואם הוא גוי - לא יבין את השפה ויעזבני לנפשי.

ואכן, כך עשה. נעמד בסמוך לאותו אדם, ואמר את הפסוק "שמע ישראל". אותו אדם השיב מיד, בהתרגשות גדולה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד!". חבקו ונשקו האיש, הכניסו לביתו ונתן לו לאכול ולשתות, והחביאו שם עד יעבר זעם.

רבי יעקב גלינסקי ניצל, ולבסוף הגיע לארץ ישראל. כל זאת בזכות קריאת שמע שקרא ברחוב בבוכרה.

נכנסתי פעם ביו שישי אחר הצהריים, אל מרן הגראי"ל שטיינמן, וראיתי שעיניו זולגות דמעות. הגאון היה כבר לבוש בבגדי שבת, והכין עצמו לכניסת השבת. כששאלתיו על מה ולמה עיניו דומעות, הציע לי ללמוד איתו את הגמרא במסכת מנחות (י"ח א')

פנינים נפלאים מהגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

"ואתם הדבקים בד' אלקיכם" (דברים ד, ד')



קביעות להשתתף בשיעור בית הכנסת. אבא קם מייד, הפסיק ועזב הכל ורץ לבית הכנסת כדי להגיע בזמן לפני תחילת השיעור! "אותו סוחר החל צועק אחריו: 'המתן כמה דקות, ואני נותן לך את הצ'קים על כל החוב!' אבל אבא השיב לו: 'אני מצטער, יש לי שיעור ואני חייב לרוץ אליו; אסור לי לאחר אפילו דקה אחת!' - והשאר את כל הצ'קים אצל הסוחר הנדהם... "לאחר פטירת אבי מורי ז"ל, סיפר אותו סוחר בהתפעלות: 'אני יודע שהוא חיפש אותי חודשים רבים, כי הצטער מאוד בגלל החוב, ובעוד מספר דקות הוא היה מקבל לידי את כל הכסף, ובכל זאת עזב הכל כדי לא לאחר לשיעור..."

לסיים ש"ס זו משימה אפשרית

מי שמציע את מסלול חייו בדרך הנ"ל, לא יראה בסיום הש"ס, בבקיות ובעיון, בחינת משימה שאינה ניתנת לביצוע. צריך רק ללמוד כיצד לפנות את הראש מהשטויות וההבלים המצויים כל כך בתקופתנו, וכבר יהיה מקום להכניס שם, בראש, את כל הש"ס. אם נביט סביבנו, ניוכח ונראה שיש יהודים רבים, שלא זכו להימנות על קהילת האברכים הגדולה בארץ ישראל, אבל זכו לסיים ש"ס. השתתפנו באחד האירועים הללו, בו נכח מספר מועט של אנשים, בעיקר בני משפחה, אבל חובה עלינו לפרסמו, ורק את שמו של בעל הבית שהיה 'אחראי' לאירוע, מוותיקי רמת אלחנן, נשאר בסוד, מפני עין הרע...

בברכות התורה אנחנו מברכים מידי בוקר 'לעסוק בדברי תורה'. לעסוק, פירושו לעשות מהתורה עסק. ומי שישאל איך עושים את זה, ייענה בתשובה פשוטה; תתבונן כמה אתה עושה עסק, ואיפה טמון ראשך ה'עסקי', ומשם תבין מה הן הדרכים לעשיית עסק. וזו היא כל 'תורת עסק התורה' על רגל אחת. ממש כך. 'עסק' הוא הדבר שבו ראשו של כל אחד מאתנו 'עסוק' במשך כל שעות היממה. 'עסק' הוא הדבר המעסיק אותנו כל היום וכל הלילה. לרגע אחד אין אנו שוכחים את העסק ההוא, ואין אנחנו זקוקים לשם כך לתמריצים כלשהם. מדוע? - כי הראש שלנו עסוק ממילא בעסק ההוא.

ובדיוק באותה צורה צריכים להתייחס ללימוד התורה! לגרום לכך שהלימוד יהיה ה'עסק' שלנו, ואין חיובו רק למי שמוגדר כ'אברך כולל', אלא גם לאנשים העמלים לפרנסתם, שהתורה היא ה'עסק' שלהם.

והראיה, שבכל רגע פנוי הם חוזרים מיד ללימודם. ואף אחד לא צריך לדחוף אותם אל הסטנדר והגמרא. הם עושים זאת, מפני שהם הגיעו למסקנה שעסקו של האדם בעולם הזה, הינו אך ורק עסק התורה, ולא שום דבר אחר.

ושוב: אדם כזה - תורתו היא באמת אומנותו היחידה בעולם הזה. מלבדה, אין לו מאומה.

התחיל כבר בכתיבת הצ'קים

אחד הכללים המובהקים של עסק הוא לא לאחר בפתיחת החנות. סוחר שאינו מקפיד על לוח זמנים מדויק, יבריח ממנו את כל הלקוחות.

סיפור מופלא הופיע לאחרונה בפרסומי 'דרשו', שסיפר הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל, ראש מוסדות 'זכרון יעקב', והסיפור מוסב על אביו: "אדם שאינו שומר תורה ומצוות עמד בקשרי מסחר ענפים עם אבי ז"ל, סיפר הגרש"מ זצ"ל, "והיה חייב לו כסף רב. חודשים רבים חיפש אותו אבי כדי לגבות את חובו, עד שסוף סוף מצא אותו והם התיישבו יחדיו לעשות את החשבון.

"הלה החל בכתיבת ההמחאות לתשלום החוב, והנה לפתע הבחין אבי ז"ל כי השעה היא 5 דקות לפני 8 בערב. בשעה זו היתה לו

כבר הבאנו בעבר שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר לרבינו, המרא דאתרא הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהסגולה הטובה ביותר לשלום בית היא הלימוד בקול ובנעימות בתוך הבית

הקשות שבש"ס. זו הדוגמה שראינו תמיד אצל אבינו שליט"א, וזה הדבר שחינך אותנו יותר מכל דבר אחר. עיקר עיקרים - הם אך ורק דברי התורה. כי הם חיינו ואורך ימינו!"

אי אפשר לתאר את השמחה, שמחת התורה, העצומה, שהיתה בביתו של הת"ח ההוא במסיבת סיום הש"ס. לפני תחילת האירוע, אליו הגיעו כמובן כל הצאצאים, הבנים והבנות, החתנים והכלות, וכמובן כל הנכדים, אמר ה'חתן' במשך שעה שלימה 'חבורה' מקיפה לפני חבורת בניו, הנחשבים כתלמידי חכמים מופלגים בפני עצמם. רק לאחר מכן התיישבו כולם לפני השולחן הערוך בכל מיני מטעמים, כדי לחגוג את ה'מטעמים' שעשה האב הדגול בלימודו. בתום שעה ארוכה של שירה וזמרה, עם סיום הש"ס בפועל, קמו כולם והתאגדו במעגל, ורקדו וכרכו לכבוד השם יתברך עד השעות הקטנות של הלילה.

להרבות בקביעת עיתים לתורה

כדאי להתעכב על עוד נקודה, ולומר בצורה המפורשת ביותר, שאדם הקובע את עצמו בבית המדרש, הוא האדם המאושר ביותר עלי אדמות! תמיד זה היה כך, אבל בימינו, כאשר האירועים המתרחשים מסמנים את גודל הימים והיותם ימי הרת עולם, על אחת כמה וכמה.

האיזמים הקשים מבית ומחוץ, ה'הערכות' הנשמעות השכם והערב אודות העלול לקרות 'בעימות הבא', הקשיים החינוכיים המתרגשים על הדור הזה, המחלות הנוראיות, הייסורים העוברים על משפחות, צער שידוכים, מכאובי הפרנסה, כל אלה צריכים להביא את בני דורנו למסקנה שאין כל פתרון לבעיות התקופה, חוץ מההמצאות בין כתלי בית המדרש.

והדברים נאמרים לכל בר-ישראל באשר הוא, גם מי שלא זכה

המאורע היה אמנם צנוע, אבל החגיגה שנחוגה בבית ההוא עלתה גם לשמי שמים, ועוררה שם רעש גדול. היתה זו חגיגה לציון סיום הש"ס שנלמד על ידי בעל הבית, שזכה לעבור על כל הש"ס במשך 15 שנים. הלימוד נעשה בעיון, עם התוספתים, מבלי שמזידענו מדלג על שום דף ועל שום סוגיה. כך יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש, שנה אחר שנה, עד שזכה לסיים את כל מסכתות הש"ס, ולהשיג בהן שליטה וידע מקיפים.

ת"ח זה ידוע כבעל כשרון גדול, ויתרה מכך - הוא גם 'מעייין' גדול, וסברותיו נושאות חן בעיני כל השומעים. ברם, ואת זה אנחנו מעוניינים להדגיש בדגש חזק, הת"ח המדובר שזכה לסיים את הש"ס, אינו מוגדר כאברך, וכמי שתורתו אומנותו.

אבל - תורתו כן אומנותו, מפני שהוא מציב אותה במקום הראשון בסדר יומו, ומגדיר אותה כ'עסק'.

את כלכלת ביתו הוא מפרנס ע"י עיסוק בתחום מסוים, אבל כמי שמכירים אותו מקרוב, גם אנחנו יכולים להעיד עליו שמרבית היום עובר עליו מתוך עיון בסוגיות הש"ס.

יש בכך משום דוגמה חיובית לרבים אחרים, שנאלצו לעזוב את מסגרת הכולל, ויכולים ללמוד מת"ח זה כיצד לנצל את זמנם. כל אחד יכול לקחת מכאן פרק מאלף, ולדעת שגם בהיותו מחוץ למסגרת ה'רשמית' של הכולל, יש בידו להגיע למצב שבו הוא יסיים ש"ס, ויידע אותו על בוריו.

מי שקובע את עיקר תשומת הלב שלו ללימוד התורה, קובע בכך גם את המצב הכללי בביתו, בכל התחומים. כבר הבאנו בעבר שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר לרבינו, המרא דאתרא הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהסגולה הטובה ביותר לשלום בית היא הלימוד בקול ובנעימות בתוך הבית.

בכלל, כאשר בני הבית רואים מה הוא הדבר העיקרי המעסיק את אביהם, גם אהבת התורה שלהם מתחזקת ומתעצמת. לא פלא הוא שהת"ח הנ"ל שסיים את הש"ס זכה שכל בניו וצאצאיו הם בני תורה אמיתיים, ויושבים ושוקדים על התורה יומם ולילה. לא צריך להיות פיקח גדול כדי להבין את הסיבה לכך...

מוקף בספרי ראשונים ואחרונים

"על שולחן השבת שלנו", מעידים הבנים, "לא עלו מעולם עניינים אחרים מלבד שאלות ותשובות בפרשת שבוע (גם בנושא זה מפגין בעל הבית שליט"א שליטה נדירה), וכן דיונים תורניים בסוגיות הש"ס. אבא ואמא הקפידו תמיד", מוסיפים הבנים לציון, "שלא לדבר כלל בענייני חולין, אלא להקדיש את השבת קודש לה' ולתורתו!"

"ומיותר לציון שאם בששת ימי המעשה, מקדיש האב פה ושם שעות מסוימות לענייני המסחר ממנו הוא מתפרנס, אבל בשבת קודש - לא ראינו אותו מתעסק בהבלי עולם. ראשו ורובו נתון תמיד בסבך הסוגיות בהן הוא עוסק.

"גם בימי החול, הוא יושב בסלון הבית עד שעה מאוחרת, מוקף בספרי ראשונים ואחרונים, וכל כולו נתון בעומקן של הסוגיות

להיות מחובשי הספסלים הקבועים בבית המדרש, שירבה עד כמה שאפשר בקביעת עיתים לתורה. כי ההצלה היחידה תהיה רק שם, בין הכתלים המקודשים של בתי המדרשות.

אני נמצא במקום הכי מאושר עלי אדמות

אנחנו צריכים ללמוד את עצמנו איך ליהנות מבית המדרש, איך להרגיש - באמת, ובכל הלב, שהאושר הגדול ביותר הוא רק שם. אנחנו יודעים זאת בשכלנו, אבל לא תמיד מרגישים את זה בהרגשה של אמת.

שמענו פעם עצה מאחד מזקני המשגיחים, שאדם שההרגשה הזו אינה ספונה דייה בליבו, מפני שבמציאות אין לו אהבת תורה מופלגת, ייכנס לבית המדרש אפילו שלא על מנת ללמוד, יקיים את הפסוק "אשרי יושב ביתך", ינסה להחזיר אל תוך רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו את הידיעה וההרגשה הנ"ל, ויעשה זאת תוך כדי שינון עצמי, שיאמר בפיו 'אני נמצא עכשיו במקום המאושר ביותר עלי אדמות, ועצם שהייתי כאן היא מצוה', או שיזכיר לעצמו את אירועי התקופה ויאמר ש'כאן אני מרגיש הכי בטוח בעולם' וכיוצא באלה הדיבורים.

"כפי שמקובלנו" - אמר המשגיח - "ייכנסו הדברים הללו באוזניו ובליבו, עד שבאמת ירצו רגליו לבית המדרש - מאליהם".

וכשאדם מרגיש את שמחת חייו בבית המדרש, השלב הבא יהיה שכאשר יפתח את הספר וירצה ללמוד, תיכנס בו אהבת התורה, ומכאן עד סיום הש"ס - תהיה כבר הדרך לא כל כך ארוכה...

מדוע בכה מרן זצ"ל ביום שישי אחר הצהריים?

עם גודל קדושתה של התורה, אוכל לספר שנכנסתי פעם ביו שישי אחר הצהריים, אל מרן הגרא"ל שטיינמן, וראיתי שעניו זולגות דמעות. הגאון היה כבר לבוש בבגדי שבת, והכין עצמו לכניסת השבת.

כששאלתי על מה ולמה עניו דומעות, הציע לי ללמוד איתו את הגמרא במסכת מנחות (י"ח א'). "התרגשתי לראות בגמרא זו עד כמה חביבים דברי תורה אצל תלמידי חכמים, ואין זאת אלא מפני קדושתה היתירה של התורה", אמר הגאון זצ"ל, "וההתרגשות הביאתני לידי הבכי".

"מדברי הגמרא שם הפותחת במילים 'אמר רבי, כשהלכתי למצות מידותי אל ר' אלעזר בן שמוע', וכו', ומסיימת ב'אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי' - אפשר ללמוד על מידת השמחה שצריכה להיות לאדם עם כל חידוש שהתחדש לו בתורה, גם אם על ידי החידוש התגלה לו רק השם של מי שאמר מימרא מסוימת, ותו לא! וכפי שמסופר שם בגמרא", התרגש הגרא"ל שטיינמן, ועניו זלגו דמעות.

"ולבד מכך, שרואים כאן את גודל קדושתה של התורה, אפשר ללמוד גם על גודל חיוב העמל והגיעה בה", אמר מרן.

לא אוכל לתאר את המחזה הזה שניגלה לי בביתו של מרן זצ"ל,

שישב ובכה והתרגש כל כך למול דברי הגמרא.

ואגב, לאחר שחזרתי מבית מרן זצ"ל, באותו יום שישי, הסתכלתי ב'בן יהודע' על סוגיא זו, וראיתי שהוא מפרש את הפסוק "מה אהבתי תורתך" וכו', 'מה - אהבתי תורתך', דהיינו, אני אוהב אפילו את הדבר הקטן שבתורה, שהיא בבחינת 'מה' (כמו שאומרים 'דבר מה').

גם הדברים הקטנים, לכאורה, אהובים עליו ונחשבים בעיניי מאוד, עד כדי כך שאני שמח עם כל גילוי המתגלה לי בתורה, גם אם יהיה זה שמו של אחד התנאים.

מרן ה'אילת השחר': בן תורה יכול להתחייב בנשואי ילדיו מעבר ליכולתו, כיון שממילא כל הנהגתו היא בנס

ידוע שמרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל היה אומר שכאשר בן תורה מתחייב סכומי כסף לנישואי ילדיו, הוא יכול להתחייב גם קצת מעבר ליכולתו הכלכלית כיון שממילא כל הנהגתו היא בנס, אז גם הפעם יעשו איתו ניסים; אבל כשמדובר באדם שאינו בן תורה, אין הוא יכול לסמוך על ניסים, ולכן ההתחייבות שלו צריכה להיות מציאותית וכזו המשקפת את מצבו הכלכלי.

"כמדומה לי", אמר הגר"י זילברשטיין, "שמעתי משמו של מרן זצ"ל שהסביר גם, מדוע הפסוק (דברים, י' ט') 'ה' הוא נחלתו כאשר דיבר ה' אלקיך לו', בו מבטיח השי"ת לשבט לוי שיספק את צרכיהם, לא נאמר אצל שבט יששכר, שישבו והגו בתורה?

"ותירץ מרן זצ"ל, שכיון ששבט יששכר קיבל את צרכיו משבט זבולון, הרי שבליבו של שבט יששכר הוא סומך גם על כך, אבל שבט לוי שלא קיבל מאף אחד - יכול להסתמך על כך שה' הוא נחלתו"... ומכאן נלמד שעד כמה שהלומדים סומכים יותר על השם יתברך, ומטילים את כל ייבם עליו, כך ישיב להם השי"ת בגודש אהבה, וייתן להם את כל צרכיהם.

מדוע השיב המשגיח בשלילה לעסקת 'יששכר וזבולון' שהוצעה לו?

ואם הזכרנו את יששכר וזבולון, נספר דבר נוסף בעניין זה, שסיפר לנו הגאון רבי יעקב ישראל בייפוס שליט"א, בעל ה'לקח טוב': פעם הגיע אל מרן המשגיח רבי דב יפה זצ"ל אחד מידידיו, והציע לו לחתום על עסקת יששכר וזבולון, דהיינו שהוא יספק למשגיח את כל צרכיו הכלכליים, והמשגיח מצדו יוכל לעזוב את תקפידו בישיבה ולשבת כל היום על התורה ועל העבודה.

השיקולים שעברו במוחו של המשגיח, בדרך החלטות, היו כידוע שכליים עד מאוד, והוא השתדל שלא לערב בהם אמוציות רגשיות. פלס המאזניים שלו היה מדהים בפשטותו, אם אפשר להגדיר זאת כך.

המשגיח חשב על ההצעה, ולבסוף השיב בשלילה. מדוע? - תשמעו שיקול; "בחנתי את עצמי וראיתי שגם כאשר אני מכהן כמשגיח,

24 שעות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א



הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש
שלוחה 2 3 4



הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2 2



הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2 1



הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית
שלוחה 2 6



הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1



הר' **אברהם פוקס הי"ו**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי
שלוחה 3



חדש!

שיעורים בפרק 'כיצד מברכין'
במסגרת תוכנית 'בזכות התורה'
שלוחה 27



הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס הי"ו**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

בשדה התעופה הנחתי תפילין דר"ת, התפללתי מנחה ושכחתי מעולם ומלואו. בעודי מדבר אל קוני, הגיעו שוטרי וחיילי הגבול ואסרו אותי בעוון פלילי חמור - פעולה דתית בפומבי במקום ציבורי - דבר האסור בתכלית בסין הקומוניסטית... לא עזרו שום הסברים וביאורים אחרים, ואחר כבוד הובילוני לחדר המאסר

גאב"ד 'חרדים', הרה"צ ר' אשר אנשיל כץ שליט"א, במעלת קדושת התפילין



"וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדָהּ וְהָיוּ לְטִטְפַת בֵּין עֵינָיָהּ" (דברים ו', ח')

היה זה בשנת תשע"ז, בטיסה מבייג'ין [בירת סין] למחוז אורמוצ'י שעל גבול קזחסטן. עיכוב הטיסה לא הפריע לאף אחד מהנוסעים יתר על המידה, לא כן לי הקטן, שמיהרתי מאוד למחוז חפצי בכדי להספיק להתפלל תפילת מנחה בציבור. הטיסה שיצאה לפני חצות היום לא נתנה לי אפשרות להתפלל טרם יציאתי, וקיוויתי להתפלל במחוז חפצי יחד עם צוות משגיחי הכשרות, שכבר היו שם מבעוד מועד, לצורך ייצור מיוחד על טהרת המהדרין.

רבות מחשבות בלב, שאספיק להגיע בס"ד מבעוד יום לפני שקיעת החמה, ולא אצטרך להתפלל ביחידות על המטוס הצפוף עם גויי הארץ וכל המונם. אולם עצת ה' הייתה שונה. ככל שנקף הזמן הבנתי שהשמש תשקע בעודי בדרך, ואצטרך להסתפק בתפילה בתוך שדה התעופה, או על המטוס עצמו.

לבסוף יצאה הטיסה בשעטומ"צ, וב"ה נחתנו כחצי שעה לפני השקיעה. אך, היות שהיה זה על גבול מדינה מוסלמית והמעבר והבידוק קשוחים, שיערתי שעד שאגיע מחוץ לטרמינל כבר יהא מאוחר מיד. לא חשבתי הרבה, בחרתי לעצמי להיות מיושבי קרנות באמצע שדה התעופה, נטלתי את ידי, הנחתי תפילין דר"ת התפללתי מנחה ושכחתי מעולם ומלואו.

בעודי מדבר אל קוני, התמלא המקום בעוברים ושבים גדושי סקרנות, שהשתוממו לראות מחזה לא שגרתי. כעבור דקות אחדות הגיעו גם שוטרי וחיילי הגבול, שלקחו את העניין ברצינות מופלאה: אדם לבוש קוביות שחורות על ראשו וידו, ורצועות שחורות כרוכות סביבו, ועוד רצועות משתלשלות גם לפניו, מתנענע כלולב בתוככי הגבולות של סין! ואילו אני עומד בתווך, עיניי סגורות, ואיני מודע כלל לנעשה. לשבחם ייאמר שלא הפריעו לי, אלא התנענעו יחד אתי עד גמר תפילתי. כנראה שקדושת התפילין השפיעה במקצת גם עליהם...

כשגמרתי לשפוך שיחי והתחלתי לפסוע אחורנית, ראיתי שיש סביבי אורחים בלתי קרואים... הבנתי שאני במרכז בעיה רציני. חיילי הגבול אסרו אותי בעוון פלילי חמור - פעולה דתית בפומבי במקום ציבורי - דבר האסור בתכלית בסין הקומוניסטית... ומקומו

בסין המהוללה מאחורי סורג ובריח. ואם בתוך סין עצמו מעלימים עין מכגון אלו, לא כן בגבולות המדינה, שם הדבר מתפרש כאחת מהעבירות החמורות. טענת אי-ידיעה לא פטרה אותי, גם לא עזרו שום הסברים וביאורים אחרים, ואחר כבוד הובילוני לחדר המאסר כשבמקביל לקחו והחרימו את המסמכים והחפצים, וכמובן גם את התפילין - 'האשם העיקרי'.

באותו זמן מחוץ לשדה, רבתה המבוכה. המשגיחים שידעו שיצאתי בטיסה זו חיכו ליציאתי מן הטרמינל, וראו כי השעות נוקפות והרב איננו. לא הייתה לי שום דרך איך להודיע את הדבר להם ולגורמים השונים. תוך כדי שהם נשארו בחוץ בתמיהה גדולה - התחילה בפנים חקירה משעשעת... מה הקוביות השחורות הללו? למה הנחת אותן? האם טמון בהן אלו כוונות זדוניות?

אימצתי את מוחי להסביר לגויי הארץ את מצוות התפילין. "יהודי אנוכי. ומצווה אני להניחן בכל יום תמיד - כך עשיתי ולכן הנחתן!". "ומה יש בתוכן?", חקר. "כתוב בתוכן שה' אחד ושמו אחד, ועלי לירא רק מפניו ולקיים מצוותיו". "ומה הצורך בשתיים, האין די באחת?". - "לא! לא מספיק בראש בלבד, חייבים לקדש גם את הלב, ולכן שמים אותן גם על היד מול הלב!".

דיונים ודין ודברים בין 'חכמי האומות', והודעה על הפסקה קצרה... בגמר ההפסקה הופיע חוקר חדש חמור סבר, והתחיל שוב בחקירה.

משראה החוקר שאני מתחיל לגמגם בדבר, התחיל להמטיר עלי קושיות ברצף, למה הקוביות לא זהות ושונות - אחת עם פסים [תפילין של ראש] והשניה לא? ועוד שאלות כהנה וכהנה, שחלקן לא הבנתי עד עצם היום הזה...

ככתיב (שמות יג טז) "והיה לך לאות על ירך ולטוטפות בין עיניך כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים", ומובא בסמ"ג (עשין סימן ג') שהתפילין הן אחד מתוך שלוש האותות שבין קב"ה לישראל, והן שבת, מילה ותפילין. ולכן מרומז בהן מצוות זכירת יציאת מצרים, כי התפילין הן אות על היד כי בחוזק יד הוציאנו ממצרים. תכלית מצוות התפילין, מצאנו בראשונים (רמב"ן, רבני בחיי, רבינו יונה, החינוך, והרשב"א ברכות ו, הרמח"ל דר"ה ח"ד פ"ו א"ו), הוא בכדי לשעבד תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש, להוציאנו מערוות מצרים להיותנו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, ומובא בראש"ש (עה"ת שמות יג טז) וכן מובא באליה רבה (או"ח סי' כה ה), שלכן בתפילין של ראש יש ארבעה בתים ובתפילין של יד רק בית אחד, כיוון שבראש יש ד' חושים - הטעם, הריח, הראיה והשמיעה, וביד יש חוש אחד - חוש המישוש. וכיון שהתפילין באים לשעבד החושים, לכן יש בתפילין של ראש ד' בתים, ובתפילין של יד בית אחד. ועל זה אומר שלמה המלך (שה"ש ח ו) "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך" אז תראה "כי עזה כמוות" - אהבת ה'. האבני נזר מפרש (שם משמואל כי תשא עמוד רסב), שמטעם האמור נפסק להלכה שתפילין אסורים בהיסח הדעת (יומא ז: מנחות לו: טור או"ח ריש סי' מד), משום שהווי ליה כמנתק עצמו חלילה מהקב"ה. וזהו גם עניין 'קשר תפילין', שסודה ותכליתה לקשר את המוח והלב לקב"ה, וכך מצאנו אצל משה רבינו שזכה 'קשר תפילין הראה לעניו תמונת ה' לנגד עיניו' (מתוך פיוט שיר הכבוד 'אנעים זמירות') וכן אמרו בגמרא (ברכות ז. הובא ברש"י שמות לג כג) "וראית את אחורי" שהראה הקב"ה למשה קשר תפילין, כלומר שזכה משה לקשר עצמו ליוצרו וקונו כדת וכדין. הוא, אפוא, גם סוד 'קשר תפילין', לקשר עצמינו עם הקב"ה הדק היטב בקשר חזק בל ימוט, להיותנו עבדא דקב"ה.

"אז מה הם החושים - הרצועות, למה כרכת אותם סביב היד?!". כאן לא הייתי צריך כלל להתאמץ, ומיד שלפתי תשובה 'גאונית': "אלמלי הם היאך אתנועע בתפילה, הלא יפלו" ... עדיין לא נחה דעתם - "למה הם בצבע שחור דווקא?". נו, כאן נכנסתי לפלונטר, איך להסביר ל'תלמידים המצטיינים' שזו גמרא מפורשת (שבת כח: ומנחות לה.). שזו 'הלכה למשה מסיני' וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח לב סעי' מ). וודאי לא עלה על דעתי להסביר להם טעם המובא במפרשים (דרך מצוותיך מצוות תפילין עמ' יט. עיי"ש).

משראה החוקר שאני מתחיל לגמגם בדבר, התחיל להמטיר עלי קושיות ברצף, למה הקוביות לא זהות ושונות - אחת עם פסים [תפילין של ראש] והשניה לא? ועוד שאלות כהנה וכהנה, שחלקן לא הבנתי עד עצם היום הזה... עניתי לו שאכן, שואל הוא כעניין, אבל בכדי שאשיב כהלכה - אצטרך לפתוח כאן ישיבה וכולל, להביא ספרי לימוד ולמסור שיעורים, וכפי הנדמה לי אינם בהשגת ידכם. בל נשכח להוסיף קפה, תה, סוכר וחלב לאברכי הכולל, זה ייקח יומיים שלושה...

שוב דין ודברים והתלחשויות, והכרוז יצא כי היהודי המוזר דובר אמת, והיה זה רק עניין של דת ומעבר לכך לא טמון בו שום כוונה נוספת. אך מתברר, ששמחתי עם צאתי ב'דימוס' הייתה מוקדמת, אחד מהממונים החליט שחובה לבדוק בכל התיקים אם אין משהו מחשיד נוסף. בגדול החל ובקטן כילה, אך שם... שוד ושבר. בתיק היד נמצא זוג תפילין נוסף - תפילין דרש"י. אוה... זה כבר יותר מידי... והריח להם לא טוב... פניו של החוקר הרצינו באחת והוקשחו מאוד, ובכעס עצור צעק ואמר מה תענה אבתרה? היש לך עדיין פתחון פה?

לא אבדתי עשתונותי, ועניתי לו באותה מטבע לשון - "זוג זה שמור אצלי עבור חכם יהודי גדול וקדוש ששמו רש"י, והוא יהודי זקן מפורסם ונכבד עד מאוד, ותוכלו להיווכח בכך אצל כל יהודי באשר הוא. אני אמור לפגוש בו מחר בבוקר, בשבילו נושא אני עמי את הזוג השני".

הנס קרה, ולאחר התייעצות קלה שוחררתי. אבל, בכדי שלא תהא ידם על התחתונה וגם כי 'פטור בלא כלום אי אפשר', חייבונני להצהיר בפניהם כי מעתה ואילך לא אשוב על 'חטא' זה, ולא אניח עלי שוב את הקוביות הללו בכל רחבי סין.

לשקר לא יכולתי, לכן הצעתי בפניהם את משנתי בנושא: "ראו, לא להניחם אי אפשר כי הרי יהודי אנוכי. אך מאידך אכן יש לי חובת הכרת הטוב לממשלת סין, אשר על כן אני מציע לעשות פשרה. הנה עכשיו לילה, ומעתה מקבל אני עלי לא להניח תפילין בלילה בשום פנים ואופן!". שמחת הניצחון שלהם הרקיעה שחקים, הסכימו מייד עם ה'פשרה' ופה אחד ענו ואמרו: משוחרר, משוחרר, משוחרר... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון (בגלל) ויקר אלו תפילין (מגילה טז:).

אנא עבדא דקודשא בריך הוא

התפילין הן אות שיהודים אנחנו - ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו,

על אם הדרך, שם ישב ולמד בחדרו מעוטר בתפילין. באותה עת התנפלו שוודים על האכסניה, ובעל הבית הקים קול זעקה גדולה ומרה. משהגיעו הקולות לאוזני הגר"א בחדרו, יצא לחוץ לברר פשר הצעקות והיללות ולהגיש עזרה. כשאך ראוהו השוודים אחזו בהם אימה ופחד, ועשו פליטה גדולה כל עוד נשמתם באפם, וניצל בעל האכסניה ורכושו היה לו לשלל.

אחר שנרגעו הרוחות שאל בעל האכסניה את הגאון, איזה נס עשה שגרם לשוודים לברוח הימנו מרוב פחד? ענה לו הגאון: "אין כאן שום מעשה פלא ונס, ולא ממני ברחו כי אם מהתפילין שבראשי, וגמרא מפורשת היא (ברכות ו.) עה"פ (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' ודרשו אלו תפילין שבראש, לכן בראותם את התפילין עטורים על ראשי נבהלו וברחו".

תמה בעל האכסניה: "הרי כשבאו השוודים הייתי אף אני עם תפילין על ראשי, ומדוע איפה ממני לא נבהלו ולא ברחו, האם שונות התפילין זה מזו?!". השיב לו הגאון: "התפילין של שנינו דומות, אך מקום הנחתן שונה. בעוד אתה הנחת על הראש, אני הנחתים בתוך הראש, וכלשון חז"ל 'אלו תפילין שבראש' ולא אמרו 'שעל הראש'. מתפילין שעל הראש אין הם רועדים, אבל מתפילין שבראש חיל ורעדה יאחזון". [יש גורסים שהסיפור התרחש בעת המשפט הידוע של הגר"א, כשנכלא יחד עם ראשי הקהל בוויילנא באשמת הצלת יהודי מציפורני שמד. הגאון נכנס למשפטו מעוטר בתפילין, ומיד נטו השופטים אליו חסד ושיחררו אותו לאלתר.

מעשה דומה מסופר על הגאון ה'שאגת אריה', שנסע פעם בדרך וישב בתוך עגלה ולמד מעוטר בתפילין, ובדרכם במעבה היער הגיחו לפתע שוודים והתנפלו על בעל העגלה שהקים צעקה גדולה. מהקולות התעורר הגאון משרעפיו והוציא את ראשו חוצה לראות בשל מי הרעש הזה, כשראוהו השוודים נבהלו וברחו, והפטיר על זה הגאון, באומרו שברחו מגבורת התפילין שנקרא 'גבורה' כמו שדרשו חז"ל (שם) מנין שהתפילין עוז הוא לישראל? משום דכתיב 'וראו כל וגו' ויראו ממך', וכיון שראו גיבור עצום לפנייהם עשו פליטה].

ושמתם את דברי אלה 'על'

מסיפור הדברים עולה השאלה בה"א הידיעה: הא גופא קשיא, איך ניתן להגיע לדרגה זו אליה הגיעו רבותינו נ"ע, שהתפילין יהיו בראש ולא על הראש?

להבין זאת נעיין בפסוק הקודם למצוות התפילין, דכתיב: (בפרשתן ו ו) "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך", והקשה הרה"ק מקאצק ז"ע (הובא בשם משמואל פרשתן תרעז, וברמתים צופים - אליהו זוטא כב:) למה אמר הכתוב 'על לבבך'? הלא תכלית הדברים שיהיו נכנסים בתוך הלב, ומדוע לא כתבה תורה 'בתוך לבבך'. והשיב, לא דיברה תורה אלא כנגד לבו של אדם. שהרי יצר לב האדם רע מנעוריו, ועקב כך אין כל עיתות האדם שווים לטובה, שיהיו הדברים מחלחלים לתוך לבו פנימה בכל עת ועונה.

וע"ז מנבא יחזקאל (לו כו) כי לעתיד לבוא "והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר" - לב פתוח ומבין, לא כן עתה

תניא (זבחים לו: סנהדרין ד:) מניין לתפילין שבראש שיש בהם ארבע בתים, אמר רבי עקיבא שמקרא אני דורש 'טטפת' כתיב, 'טט' במדינת כתפי הוא מספר שתיים, 'פת' במדינת אפריקי שתיים הרי לן ארבע והם ד' בתים שעל הטוטפת. ונזעקת הקושיא מאליה, הייתכן ללמוד הלכות תפילין הקדושות מחוקות הגויים משפתם ומלשונם, הרי מצינו (במדבר רבה ג' כ) שבח לישראל במצרים שלא שינו שמם לשונם ולבושם, ומאי שנא, וכי אי אפשר לכתוב טטפת בלשה"ק או לומר בהדיא שיהיו ד' בתים.

מסופר (מעשה איש ח"ג עמ' צג) על מרן החזו"א זצ"ל, שבאו לפניו מלמדי דרדקי בשאלה כזו: כיצד נכנסו והשתרבבו תיבות לע"ז בתורה"ק בתיבת 'טוטפות'. השיבם החזו"א: "חלילה! לא השתרבבה שום שפה זרה בתורתנו, אלא להיפך - בעת בריאת העולם היה כל העולם שפה אחת ודברים אחדים והוא לשה"ק, בה ברא הקב"ה את העולם כולו, ובכוחה נתן תקומה וקיום לעולם, לא כן לשונות הגויים, שלא היה להם תקומה אלמלא לשון הקודש, לכן אחר עונש דור הפלגה, כשבבל ה' שפתם ולשונם וחילקם לשבעים לשון, נטע הקב"ה בכל לשון ולשון תיבה אחת של לשה"ק, בכדי שבכח מילה זו יהיה קיום ללשונותם, והוא ה'טט' שבכתפי וה'פת' שבאפריקי, שהם בעצם לשה"ק במקורם". [דבריו הקדושים יסודם בהררי קודש, ומופיעים בדרשות הר"י אבן שועיב פר' נת, של"ה 'כללי התלמיד' כלל פה קדוש, חיד"א בנחל קדומים בפרשתן].

אמנם, לכאן הא גופא צריך לימוד: למה זכו האפריקאים והכתפיים לאותו שבח ויקר וקיבלו האותיות של תיבת טטפת בלשונם, וכי חסרים תיבות אחרות בלשון הקודש, לתת מהם למשפחות האדמה, יעלה בחלקם תיבות 'השחפת' ואת הקדחת' ודומיהם, אי נמי אחד מעשרת המכות וכדו', הרי שישים ריבוא אותיות לתורה. מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם?

תירוץ על כך מצאנו ביסוד דברי רש"י להלן בפרשת עקב עה"פ (יא יח): "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" אומר רש"י שהפסוק מזהירנו, שאף לאחר שתגלו ותלכו לגלות יהיו מצוינים במצוות והניחו תפילין ומזוזה, ע"כ. היינו שלא יעלה על לב האדם לומר איך נהיה מצוינים בגלות המר השורץ פיתויים וניסיונות, התשובה: התפילין, ע"י שנקיים מצוות תפילין ונקשר עצמינו לקב"ה בקשר חזק ומפולש, מובטח לן בזה שנהיה מצוינים גם בגלות.

ולפי זה י"ל שלכן נטע הקב"ה הטטפת דייקא בגלות בין העמים, בכדי שבזכות התפילין נצליח להיות מצוינים גם בין העמים, פירוש, לא האפריקאים הם אלו שזכו שמילות 'טטפת' יפלו בגורלם, כי אם ההיפך, מגודל חסדי השי"ת עמנו, לבל נמעד ונפול בגלותם, נטע הקב"ה את הטטפת אי שם באפריקי השחורה ובסין הרחוקה ובכתפי הלא נהורא, בכדי שבכוחה נהיה מצוינים גם שם.

וציוונו להניח בראש

מסופר על הגר"א מוויילנא, כי בתקופת גלותו (מראשית שנות נשואיו עד לערך שנת תק"ח, קיבל על עצמו גלות) התאכסן באכסניה אשר

ומחמיר, האש הולכת וגדלה והנשימה מכבידה יותר ויותר. דלתות הטנק סגורות ומסוגרות ללא אפשרות לפורצן ולברוח. הייתה זאת שאלה של זמן עד שהטנק מתפוצץ ומכלה את תוכה כולה. "ניסיתי להיזכר בנוסח הווידוי... אבל במקומו נזכרתי בדבריו של הרב, שאמר לי תדיר כי התורה והמצוות יושבים על לוח לבו של האדם, עד שיזכה בבוא הזמן להכניסם לתוך לבו פנימה. ואז נפתח ליבי... צעקתי מתוך הלב: 'רבש"ע! אם אתה מוציא אותי מכאן, אני מבטיח לך שאני מכניס את הדברים עמוק אל תוך ליבי! עמוק מאוד!' ואז קרה הנס..."

בשניות האחרונות של חיי נפער מעוצמת האש חור ענק בתחתית הטנק, מיד נשכבתי וזחלתי הימנו החוצה לאוויר העולם, לעולם החי. שם בתוך הטנק זכיתי להכניס את הדברים מעל לבבי לתוך לבבי - 'לבי ובשרי ירננו אל אל חי'."

הרי לן בזה הנוסח הנכון להנחת תפילין בראש - בתוכו פנימה, אם נקיימן ראשונה על הראש כדבעי, מתוך כוונה ומחשבה נכונה ומתוך פנימיות הלב, ולא ח"ו בחיצוניות גרידא כמצוות אנשים מלומדה, מובטח לן שסופן לקיימן בראש.

הראשית חכמה (שער הקדושה ו עז) כותב, שקדושת התפילין מזריח אור קדושה בתוך האדם המאיר את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בקדושה וטהרה, וכה גדול הוא האור שלהן, שאילולי חטא עץ הדעת היינו זוכים לתפילין של אור שכולו רוחני, אבל על ידי החטא התגשמו הגופים, ולא זכינו אלא לתפילין של עור, [ובאותה בחינה שאחז"ל (בראשית רבה ט ה) בתורתו של רבי מאיר מצאו כתיב כותנות אור בא', והיינו שרבי מאיר ממרום דרגתו זכה לתקן את חטא עץ הדעת, ועל כן זכה להפוך את 'כותנות עור' של אדם הראשון לכותנות אור' כלפני החטא].

"נחמו נחמו עמי יאמר אלמ"ך", להחזיר עטרת אורה, ולחדש אורה כבראשונה, "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו". אמן.

שפעמים פתוח ופעמים סגור ונעול. לכן מצווה לנו התורה"ק "והיו וגו' על לבבך" - ראשית יש לשים הדברים בראשונה על הלב, שיהא מונח שם כמשא וכאבן כבד, גם אם אין לו לב מבין כעת, ומשם קצרה הדרך לתוככי הלב, שבשעת הכושר כאשר יפתחו שערי לבבו, יפלו לתוכם פנימה.

ידוע הסיפור על אותו בחור, שהשתתף בקביעות בשיחותיו הנלהבות של המגיד הצדיק ר' שבתאי יודלביץ זצ"ל, אך מוחו ולבו בל עמו, ומונחים היו באותה שעה במחוזות אחרים, ועיקר מעייניו נתונים היו רק לסיפורים ולמילתא דבדיחותא, שהיו שזורים בתוככי הדרשות.

עכ"ז עודדו ר' שבתאי לבוא בתדירות להשתתף בדרשות, וביאר טעמו ונימוקו, כי במשך הזמן יזכה שיחלחלו הדברים ללבו פנימה ויהיו לתועלת גדולה עבורו. כסמך לדבריו הביא את דברי הרה"ק מקאצק על הפסוק הנ"ל דכתיב "על לבבך" ולא 'בתוך לבבך', כי סופם להיכנס מאליהם.

עברו שנים מספר, ובאחד מן הימים פגש רבי שבתאי את אותו הבחור, אך 'פנים חדשות באו לכאן' כי קרן אור פניו באורה של תורה. התפעל רבי שבתאי מאוד, ואמר לו: "פניך מעידות כי בן תורה אתה, איך נהפכת לאיש? אשרי לי שראיתך בכך". ענה לו אותו הבחור: "רבי, צדקת! נפתח לי הלב בתוך הטנק!"

לפליאת רבי שבתאי הסביר לו הבחור, "לצערי נהפכתי להיות טנקיסט בצבא, סברתי שזו פסגת חיי, לצערי הטנק משך אותי יותר מדרך גמרא. עד לאותו יום מלחמה, בו ישבתי בתוך הטנק כשכל סביבי שורק פצצות למכביר, ולפתע... רעש מחריד אוזניים קורע עור התוף... פצצת פגז ישירה פגעה בטנק כשאני לכוד פנימה. לא שמעתי ולא ראיתי כלום, מלבד תימרות אש ועשן זעקות שבר ואסון.

"הרגשתי שאלה הן הדקות האחרונות של חיי, ה"י, העשן הולך

*** חדש - שיעורים בפרק כיצד מברכין במסגרת תוכנית בזכות התורה (שלוחה 27)**

*** שיעורים מקוצרים על הדף היומי**

*** דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום**

*** ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע**

*** סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות**

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

הם הדגישו בפניו שוב ושוב, שיזהר לא להיקלע לעיר החרדית בני ברק: "כי גרים בה אנשים מסוכנים ומשונים". אותו אדם לא היה מעלה על דעתו כלל להגיע לבני ברק, אולם מאחר ששמע עד כמה גרועים ומשונים האנשים שם, התמלא סקרנות וביקש לראות את הדברים במו עיניו...

על ההנהגה המיוחדת עם לומדי התורה, ועל מידת ההשתדלות במשנתם של גדולי ישראל

"וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּד' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים ד', ד')



עמלי תורה, המשקיעים ראשם ורובם בתורת ה', זוכים להנהגה מיוחדת בענייני פרנסתם. מפורסמת הבטחתו של הרמב"ם: "כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו, להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעת את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוקים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם- הרי זה נתקדש קודש קודשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו..."

הפסוק: "נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב" (תהילים לז, כה) מתגשם לנגד עינינו. פעמים רבות- אברכים, שבדרך הטבע לא היו מסוגלים לפרנס גם משפחה קטנה, ועל אחת כמה וכמה משפחה מרובת ילדים, שהוצאותיה מסתכמות בסכומים גבוהים, מתקדמים בחייהם שלב אחרי שלב באורח פלאי, ואף זוכים להשיא את צאצאיהם!

רבי יצחק דוד גרוסברד שליט"א, סיפר במהלך שיעורו בדף היומי, אודות אברך שניגש אל מרן הרב שך זצ"ל וסיפר לו כי הדחקות שבביתו הובילה אותו להחלטה לצאת לעבודה בשעות הלילה. במשך כל שעות היום הוא מתכוון להמשיך וללמוד כרגיל, ורק בלילה ישלח ידו בעיסוק פלוני שיכניס לו משכורת נאה ומכובדת.

שמע מרן את התוכנית המתקמת במוחו, ויעץ לו שלא לעשות זאת. חלפה תקופה מסויימת, הלחץ הכלכלי עשה את שלו, והאברך מימש את תכניתו בניגוד לעצת רבו.

כעבור חודשים ספורים שבהם נכנסה המשכורת החדשה לחשבון הבנק שלו, הוא חזר אל ראש השיבה וביקש לספר לו דברים כהווייתם - הכנסותיו גדלו בהרבה, אך כשהוא עושה את המאזן החודשי שלו, עולה בידו נתון מדהים: כשהיה שקוע בתורה בכל שעות היממה, נותר לו יותר כסף בכיס, ואילו כיום, כשהוא עובד ומשתכר היטב, כמעט ואין בכיסו פרוטה לפרטה!

אמר לו מרן הרב שך: "הדבר פשוט כביעתא בכותחא. לאברך השקוע בלימוד אשר תורתו אומנותו, יש הנהגה מיוחדת בשמים. מתייחסים אליו בצורה אחרת משאר בני האדם. הקב"ה הבטיח לפרנס את לומדי התורה ולשאת בעול כלכלתם, והרי דרכים רבות יש לו על מנת להחיל ברכה על המילגה המצומצמת שמקבל האברך בכלל. כשביקשת אתה לצאת ממסגרת הלימוד ולהתחיל לעבוד, הרי

שהנהגה כלפיך היא שונה- מרגע זה מתייחסים אליך כאל אדם עובד המתייגע לפרנסת ביתו, ואם כן, ברור, שכדי לכלכל את ביתך ואת ילדיך אין די בכמה שעות בלילה, אלא צריך להשקיע מאמצים הרבה יותר גדולים כדי להגיע אל הסכום המתבקש".

בהזדמנויות רבות היה מרן חוזר ואומר, כי ההנהגה השמימית עם בני התורה, משפיעה ברכה והצלחה בכספי המילגה של הכולל. אין ביכולתו של אף אחד להצביע בדיוק על האופן שבו ניתנת הברכה, אך ברור שהיא 'שומרת' על מכוונת הכביסה שלא תתקלקל, מגינה על יתר המשכירים בבית שלא תארע להם תקלה, סוככת על בני הבית מפני מחלות... כל זאת כדי לחסוך מן האברך הוצאות מיותרות.

אמנם, חובה להדגיש כי תשובה זו התייחסה רק לאותו אברך, וברור שכל יהודי הנתקל בבעיה דומה בענייני פרנסתו, צריך לשאול שאלת רב. ישנם מצבים או תקופות בחיים, שבהם צריך האדם לצאת לעבוד, ובמקרה כזה, אם ינצל את שארית הזמן ללימוד, הרי שגם הוא יהיה זכאי לקבלת השכר שהובטח לעובדי ה', שהרי עשה לשם כך את כל המוטל עליו.

ביקור בעיר המוזרה שאנשיה משונים

האדם המאמין חי בשלווה. הוא יודע בידיעה ברורה ומוחלטת, ששום אדם אינו יכול להרוויח שקל יותר ממה שנגזר עליו, ולא יחסר לו אפילו שקל קטן ממה שנקבע לו משמים, גם אם הממשלה תכריז על גזרות כלכליות, וגם אם מס הכנסה יתנכלו לו, או בני עוולה ינסו

לעשוק אותם...

מלבדו יתברך אין עוד שום כוח בעולם, ואין סיבה לדאגה.

מעשה אמיתי, מובא בספר 'אמונה שלימה':

איש עסקים אמיד הגיע מחו"ל לביקור בארץ. ידידיו בארץ ישראל קיבלו את פניו בכבוד גדול, והמליצו בפניו על המלונות היוקרתיים ביותר בארץ, ועל נופים יפים שכדאי לו לחזות בהם. עם זאת, הם הדגישו בפניו שוב ושוב, שיהיה לא להיקלע לעיר החרדית בני ברק "כי גרים בה אנשים מסוכנים ומשונים, שכאשר יראו אדם כמון, יעשו הכל כדי להוציא ממך כספים לצורך מטרותיהם".

אותו אדם לא היה מעלה על דעתו כלל להגיע לבני ברק, אולם מאחר ששמע עד כמה גרועים ומשונים האנשים שם, התמלא סקרנות וביקש לראות את הדברים במו עיניו. ביומו האחרון בארץ יצא לרחוב, ועצר מונית. "קח אותי, בבקשה, לעיר בני ברק", הוא הורה לנהג.

"לאיזה רחוב בבני ברק?"

"לא משנה איזה רחוב", ענה איש העסקים, "אני לא מכיר שום רחוב בעיר ההיא, רק רוצה לראות מה קורה שם..."

נהג המונית התפלא על הבקשה המוזרה, אבל אין לו שום בעיה לנסוע גם בלי יעד, כל עוד הוא מקבל את כספו. בורא העולם הוביל את הנהג לרחוב 'חבקוק', על אף שלא היתה שום סיבה נראית לעין להגיע דווקא לרחוב ההוא, שאינו רחוב ראשי כלל. המונית עצרה סמוך לאחד מתלמודי התורה של חסידות ידועה.

איש העסקים שילם לנהג, הודה לו, ויצא לחקור את העיר המוזרה שתושביה משונים. הוא הביט לכל עבר, וראה אנשים עם זקנים ופאות, חובשים כובעים ולובשים חליפות. חלק מהחליפות היו באמת קצת משונות לדעתו. הוא לא היה ביישן גדול, והוא החליט להיכנס לאחד מהמבנים ברחוב, שנראה כבית ספר. 'מעניין איך נראית כיתת לימודים בבני ברק', הוא אמר לעצמו, ובלי הרבה היסוסים דפק על אחת הדלתות, הכניס ראשו, ושאל במבטאו המודגש: "אפשר להיכנס, בבקשה?"

ראשיהם של כל הילדים הופנו מיידית לעבר האורח המוזר, והרבה - מופתע מביקור בלתי צפוי זה - חייך ואמר: "בשמחה". הביאו לו כסא קטן שלא ממש הלם את מידותיו, והוא התישב בסוף הכיתה.

הרבי שהיה באמצע השיעור, לא ידע מיהו האורח המצוחצה, ומה עליו לעשות בנסיבות המשונות הללו. הוא פנה אל הילדים, ואמר להם: "ילדים יקרים! בואו נשיר שיר לכבוד האורח המיוחד שבה אלינו!".

הרבי והתלמידים החלו לשיר את הניגון "שלום עליכם", הנשמע בכל בתי ישראל בלילות שבת. הרבי - כך נראה - אהב לשיר, והוא עצם את עיניו, ושר יחד עם ילדי הכיתה בדבקות ובהתלהבות.

לאחר שסיימו לשיר, פקח הרבי את עיניו, כדי להביט באורח, אך לתדהמתו האורח נעלם מהכיתה.

הרבי חשש, שמא לא נהג כראוי, בהחליטו לשיר פתאום זמר של שבת בעיצומו של שיעור. הוא פתח את דלת הכיתה, ויצא לחפש את האורח הבלתי קרוא. למרבה המבוכה, הוא מצא את האורח עומד בפינת הפרוזדור ובוכה בדמעות שלישי.

"מה קרה? האם פגענו בך באופן כלשהו, שלא בכוונה?". איש העסקים ניסה לעצור את שטף הבכי. "קשה לי להסביר את פשר ההרגשה שלי, אבל גרמתם לי התרגשות גדולה בשירה שלכם, במראה הילדים הזכים והטהורים האלה. איפה עוד תמצא כיום טוהר כזה!?"

הוא ניגב דמעות אחרונות, והוסיף בהדגשה: "סיפרו לי, שבני ברק היא מקום של אנשים מוזרים שמנסים לסחוט כסף, אבל שכחו לספר על הטוהר והקדושה שיש כאן. דע לך, שביקרתי בהרבה מקומות בעולם, ורבים ביקשו את תרומתי וניסו להרשים אותי במוסדות שלהם, אל טהרה ויופי כמו שיש פה, מעולם לא ראיתי".

הוא הוציא מכיסו פנקס צ'קים, ורשם תרומה של שמונה עשרה אלף דולר לפקודת התלמוד תורה, באמרו: "זו רק ההתחלה, עוד אחזור לבקר כאן, ובעוד מקומות בעיר המיוחדת הזו".

אנשי התלמוד תורה עמדו נדהמים. רק ימים ספורים לפני כן נערכה אספת חרום, מאחר שהמצב הכלכלי של הת"ת הורע בעקבות הגזרות הכלכליות. המצוקה היתה קשה, ולא היה כל פתח תקווה נראה לעין...

לבורא העולם לא חסרות דרכים כיצד לפרנס את האדם, ורבים שלוחים למקום. כל אשר נותר הוא רק לבטוח בה', ולהאמין שהוא הזן והוא המפרנס היחיד.

הבוטח פרנסתו מזומנת לו ללא טרחה

מידת ההשתדלות שנדרש האדם לעשות, היא בהתאם למידת הביטחון שלו - ככל שאדם יבטח יותר, כך תידרש ממנו פחות השתדלות.

הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש ז"ע, סיפר אודות יהודי כפרי פשוט, שהתפרנס ממכירת תוצרת חקלאית של בעלי האחוזה בסביבה. מידי בוקר היה משכים קום, נוסע מאחוזה לאחוזה ורוכש את מיטב התוצרת של בעליה. לאחר שהעמיס את כל הסחורה על עגלתו, הסייע אותה לשוק ומכר אותה לכפריים. במשך שנים נמשך ההסדר הזה, וכל הצדדים היו מרוצים - בעלי האחוזה שהרוויחו יפה, הלקוחות הכפריים שקיבלו סחורה טובה במחיר סביר, ומיודענו היהודי שהרוויח כמה פרוטות על התיווך ביניהם.

בשבת אחת הגיע לכפר מגיד מישרים ודרש בענייני ביטחון. "בוטח אמיתי בה' תגיע לו פרנסתו ללא צורך בהשתדלות מיוחדת!" - קרא המגיד בהתלהבות, והכפרי שתה בצמא את דבריו. בשובו לביתו הפך בדברים והרהר לעצמו: האם לא חבל על כל הטרחה המיותרת שלי מידי יום ביומו? אני משרך את רגלי בשלגים ובבוץ, ובקיץ תחת השמש הקופחת... למה לא אקבל על עצמי להתחזק באמונה ובביטחון, ולהאמין בה' שהוא יזון אותי, וכל פרנסתי רק מאיתו, ויותר לא אצטרך לנדוד לצרכי פרנסה, אלא משמים יזמנו לי את כל צרכי! וממחשבה למעשה: בבוקר יום ראשון הופתעה זוגתו לראותו יושב בבית וקורא פרקי תהילים בנעימה, ולאחר מכן פונה ללמוד גמרא. חקרה ודרשה, וכשהבינה שאין מדובר רק ביום מנוחה אחד, אלא בעלה התחיל כאן מהלך חדש, אחזה אותה בהלה גדולה - מאין יהיה בבית לחם לפי הטף? וכי גמרא ותהילים הם עסק שאפשר להתפרנס ממנו?

הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל מספר, כי פעם פגש את מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שב מתפילה בכותל המערבי, ורוחו טובה עליו. הוא שיער כי זו שעת הכושר, ולכן שאל אותו - "על מה הרב התפלל בכותל?"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על כח התפילה

"וְאַתְּחַנֵּן אֶל ד'" (דברים ג, כ"ג)



פרשתנו מתחילה בנושא חשוב ביותר, האמור ללוות את האדם בכל רגעיו ועיתותיו בימי חייו - נושא התפילה. חובה עלינו להעמיק היטב בנושא זה, אודותיו קבעו חז"ל כי הוא מן הדברים העומדים ברומו של עולם, אך בני אדם מזלזלים בהם (ברכות ו, ב).

התורה מתארת כאן את תפילתו של משה רבינו, שהתחנן לפני בורא עולם שימחל על חטאו במי מריבה, ויעניק לו את הזכיה להיכנס לארץ ישראל. ידועה דרשת חז"ל (דברים רבה, פרשת וזאת הברכה יא, י) כי משה רבינו התפלל על כך חמש מאות וחמש עשרה פעמים כמנין 'ואתחנן'. משה לא אומר נואש, הוא מתפלל על כך שוב ושוב ממעמקי לבו, עד שהקדוש ברוך הוא אומר לו: 'רַב לָךְ! אֵל תֹּסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבַּר הַזֶּה' (דברים ג, כו).

חכמים כותבים (מדרש רבה כאן), כי אם משה היה מתפלל עוד תפילה אחת, הקדוש ברוך הוא היה מתרצה לו ומכניסו לארץ, משום שתפילה אמיתית היא כח המסוגל לשבור כל מחיצה אפשרית. הקדוש ברוך הוא לא רצה שמשה יכנס, מטעמים נסתרים, לכן ביקש ממנו לחדול מלהתפלל.

נציין, כי הגאון הקדוש המקובל רבי נתן נטע שפירא זצ"ל, בעל ה'מגלה עמוקות', כתב ספר שלם על פרשת ואתחנן, ובו כתב מאתיים חמישים ושניים הסברים כמנין 'רב לך' על תפילת משה רבינו. הרוצה להרחיב מושגיו יעיין בספר הנזכר. אך אנו ננסה לקרב את יסוד הדבר אל ליבנו, ולהרחיב בנקודות אשר ניתן ללמוד מהן על ענין התפילה למעשה.

...את המעשה שמעתי מפי יהודי תלמיד חכם, ששמע בעצמו מפי בעל המעשה:

הגאון רבי אברהם חיים טרופ זצ"ל, הרביץ תורה והעמיד תלמידים עשרות בשנים. עוד משנות צעירותו מילא את מקומו של אביו בראשות ישיבת ראדין, עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, ולאחר שהיגר לאמריקה שימש כראש ישיבות 'חפץ חיים' ו'קרלין סטולין' בארצות הברית, עד לפטירתו בשנת תשל"ט.

בצעירותו חלה הגאון רבי אברהם חיים טרופ זצ"ל במגיפת הטיפוס. מצבו הלך והחמיר מיום ליום, והרופאים טענו כי קצרה ידם מלהושיע. אמו הצדקנית מרת פסיה מרים ע"ה, נחפזה לנסוע למעונו של ה'חפץ חיים', והתאוננה לפניו בדמעות על מצב בריאותו

הקשה של בנה.

ה'חפץ חיים' שאלה: "האם בנך מסוגל להבטיח כי כל ימיו ירביץ תורה?"

"לא!", השיבה הרבנית, "ולא משום שהוא אינו רוצה, אלא כי מצבו קשה, והינו שוכב בבית החולים מחוסר הכרה, מבלי יכולת לדבר"...

שבה והתייפחה.

הרהר מעט ה'חפץ חיים', ושאל: "האם את מסוגלת להבטיח שתשתדלי על דבר זה?"

"ודאי!" השיבה הרבנית בעידוד. "אני מצידי מבטיחה לעשות ככל יכולתי, שבני יוכל להרביץ תורה כל ימיו בפניות הדעת"...

מיד כששמע ה'חפץ חיים' את תגובתה, קם ממקומו, צעד לאחת מפינות החדר והחל להתפלל בלהט. בסוף תפילתו הנרגשת אמר כך: "הלא זכות התורה של זקנו, אבי אמו, רבי אליעזר יעקב חוואס, היא רבה מאד. כל עולם הישיבות בליטא חבים לו הכרת הטוב עצומה. בשלו הוקמו ישיבות רבות, התרבו לומדי תורה רבים. אנא אחוז בכסא הכבוד ואל תרף לבקש ולהתחנן לרפואתו השלימה של נכדך אברהם בן פסיה לאה, הזקוק לרחמי שמים"...

לא עברו כי עם שעות בודדות, וכבר התקבלו דרישות שלום טובות מבית החולים. לפליאת הרופאים יצא החולה מכלל סכנה, קם ממיטתו והבריא מחוליו.

כשסיים רבי אברהם חיים לספר מעשה נורא זה, הפטיר בהתרגשות: "עד היום אני זוכה להרביץ תורה, בזכות אותה תפילה נרגשת של ה'חפץ חיים"!"

גדולי ישראל וצדיקי הדורות, שידעו את ערך התפילה, מעלתה וכוחה, לא זזו בלעדיה. הם ראו בה חזות הכל, ובכל פרט בחייהם השתמשו בה.

מה עשה רבי איסר זלמן מלצר בדרכו לשיעור?

אמרה חריפה אמר פעם הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו'. רבי אליהו הביא את דברי הגמרא במסכת ראש השנה (יח, א): "רבי מאיר אומר, שניים שעלו למיטה וחוללין שווה, וכן שניים שעלו לגרדום לידון ודינן שווה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל. מפני מה זה ירד וזה לא ירד? זה ניצל וזה לא ניצל? זה התפלל ונענה, וזה התפלל ולא נענה. מפני מה זה נענה וזה לא נענה? זה שהתפלל תפילה שלימה - נענה, וזה שלא התפלל תפילה שלימה - לא נענה."

מה הכוונה 'תפילה שלמה'? מפרש רש"י במילה אחת: "נתכוון". שאל רבי אליהו, מנין לו לרבי מאיר כי ההוא שניצל ונתרפא היה זה בזכות שכוון בתפילתו? אולי מלכתחילה לא נזגר עליו גזר דין של מיתה ולכן ניצל?

"רואים מכאן", אמר רבי אליהו הרגש נורא, "כי בהכרח ודאי לשניהם היה את אותו גזר דין, וזה ניצל רק משום שהתפלל תפילה שלימה, וזה לא ניצל רק משום שלא התפלל תפילה שלימה! כי זהו כח התפילה בכוונה! תפילה בכוונה בכוחה להפך עולמות ולבקוע רקיעים כפשוטו, ואף לשנות גזר דין. כי אין דבר העומד בפני התפילה!"

הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל מספר, כי פעם פגש את מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שב מתפילה בכותל המערבי, ורוחו טובה עליו. הוא שיער כי זו שעת הכושר, ולכן שאל אותו - "על מה הרב התפלל בכותל?", ורבי יחזקאל השיב לו כך בפשטות ובכנות:

"אמרתי לקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם! תשלח כבר את המשיח. ומדוע אני צריך את המשיח? מה השייכות שלי עם משיח? כי רצוני ללמוד עימו תורה, שהרי הוא לומד תורה היישר ממך יתברך, בלי אמצעים. אולם בינתיים עד שתשלח לנו את המשיח אבקש ממך - רבונו של עולם, אנא! תלמד איתי אתה תורה! תאיר את עיני במאור תורתך הקדושה!"

שמעתי מעשה נפלא מהרב החסיד הישיש רבי מרדכי פרוכטר שליט"א, מחשובי חסידי ויז'ניץ בירושלים, אותו שמע בשעתו מפי הגאון הצדיק רבי נטע פריינד זצ"ל, אודות רבו, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' ובעל 'אבן האזל'.

רבי נטע התלווה פעם לרבי איסר זלמן בדרכו למסור שיעור בישיבת 'עץ חיים'. באמצע הדרך, לפתע ריצדו במוחו של רבי איסר זלמן דברי הירושלמי במקום פלוני, הסותרים לכאורה את מהלך הדברים שהתכוון להרצות בשיעור הקרוב.

ראש הישיבה לא המתין אף רגע. הוא נכנס לבית הכנסת הסמוך, נעמד בפניה ושפתותיו רחשו מילות תפילה נרגשות: "אנא, טאטע! באשפער! זכני שלא תצא תקלה מתחת ידי, ושלא אטעה בדבר הלכה..."

מה השייכות שלי עם משיח? כי רצוני ללמוד עימו תורה, שהרי הוא לומד תורה היישר ממך יתברך, בלי אמצעים. אולם בינתיים עד שתשלח לנו את המשיח אבקש ממך - רבונו של עולם, אנא! תלמד איתי אתה תורה!

לאחר דקות אחדות סיים רבי איסר זלמן את תפילתו. ליבו התמלא שמחה ופניו קרנו מאושר. לפתע הבזיק במוחו רעיון ליישב את הדברים, וכעת היה נראה לו כי דברי הירושלמי לא רק שאינם סותרים למהלך הדברים אותם יאמר בשיעור, אלא אף מסייעים לו, ומתיישבים בטוב טעם ודעת כמין חומר.

רבי נטע היה מופתע מאוד, ולא הסתיר את התפעלותו מרבו, ורבי איסר זלמן הגיב לו בפשטות: "הרי הרבה פעמים קורה לי דבר כזה!"...

זה הזכיר לי מעשה אחר ששמעתי לא מזמן, אודות אחד המלמדים החשובים בתלמוד תורה 'קמניץ' בירושלים, הרב הצדיק רבי לייב קורלנסקי זצ"ל.

רבי לייב היה דמות אצילה ומיוחדת, ירא שמים מרבים וצדיק בדרכיו. בצעירותו, היה רגיל ללמד בכיתה של שלושים ילדים, ואילו בשנותיו המאוחרות, כשהתרחבו כותלי תלמוד-התורה, לימד רבי לייב כיתות גדולות, לפעמים גם של שישים ושבעים ילדים.

"האם לא קשה לכם להטיל משמעת בכיתה כה גדולה?" נשאל פעם רבי לייב, והוא השיב בפשטות ובכנות בשלילה. כשהוא מטעים ואומר:

"הנה בכל יום כאשר אני מגיע לכיתה, שפתי מרחשות תפילה חרישית מעומק הלב שאצליח היום בכיתי. שלתלמידים תהיה 'דרך ארץ' כלפיי. שאצליח לטעת בהם אהבת תורה ויראת שמים אמיתית. ברוך השם, תפילתי נשמעת. לכן אין זה משנה כלל אם בכיתה ישנם שלושים ילדים או שבעים, הרי בכל מקרה כל ההשפעה שלי עליהם היא בכח התפילה!"...

כך שפכו יראים ושלמים את צקון לחשם לפני בורא עולם, בהשתפכות הנפש, בהתרפקות, כדבר איש אל רעהו. תפילות מן הסוג הזה - נענות.

אלו בחורים לא קיבלו כיבודים ועליות בקלם?

אחד התנאים היסודיים לקבלת התפילות ברחמים וברצון לפני שומע תפילה, הוא להחשיב את התפילה וליקרה.

בקלם מי שהגיע מאוחר לתפילה - הרי זה כאילו לא בא כלל...

כשרבי אהרן קוטלר איים לסגור את ישיבת לייקווד

ידידי הרב הגאון רבי יצחק רוזנגרטן שליט"א, מתלמידי הקרובים של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, סיפר לי כי בבחירתו בישיבת פוניבז', הוא ישב בהיכל בשעת התפילה מול מקומו של המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל.

יום אחד הוא איחר לקום והפסיד את המנין בישיבה, ולכן נאלץ להתפלל בשטיבלאך בקרבת מקום. למחרת לאחר התפילה, קרא לו המשגיח ושאל אותו: "מדוע לא באת אמש לתפילה?" "כי קמתי מאוחר", השיב התלמיד בהיסוס. "אמור לי", שאל המשגיח, "היכן מתגוררים הורייך?" - "בשווייץ", ענה רבי יצחק.

"נו", אמר המשגיח בנימה טובעת, "להגיע משוויץ הרחוקה ללמוד בארץ ישראל! כזה מאמץ גדול עשית - ולא לקום לתפילה בזמן? אינך יכול להתאמץ עוד קצת, ולבוא לתפילה בזמן?"...

"מאז אותה תוכחה", סיים רבי יצחק את סיפורו, "לא הייתי מסוגל יותר להחסיר אפילו לא תפילה אחת..."

הכבוד והחשיבות לתפילה צריכים להיות בכל מהלך התפילה ובצורתה. ניתן לראות, לצערנו, יהודים רבים שלא מייקרים כראוי את המעמד המרומם בו הם נמצאים.

הגמרא במסכת תענית (ח, א) אומרת: "אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו". רש"י מבאר כי 'נפשו' הכוונה 'רצונו'. ביאור דברי הגמרא הוא, כי עלינו לשלוט בצורה מוחלטת ברצונותינו, ולשעבדם שלא יטרידו אותנו בעת התפילה.

כך גם מציינו במדרש תנחומא (כי תבא, א): "הקדוש ברוך הוא מזהיר את ישראל ואומר להם: בשעה שאתם מתפללים לפני, לא יהיו לכם שני לבבות, אחד לפני הקדוש ברוך הוא ואחד לדברים אחרים".

ראיתי אמרה נוקבת, שהיה רגיל לחזור ולומר אותה המקובל הגאון הצדיק רבי יהושע אשר זעליג מרגליות זצ"ל: "מעולם לא נעשה איש למדן מלימוד באמצע התפילה, ומעולם לא נעשה איש עשיר מלברוח באמצע התפילה!"...

שעת התפילה אמורה להיות קודש להשם. דביקות במטרה, לכוון כוונת המילים, ולהתבונן במשמעות התפילה.

המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א רגיל לעורר רבות על צורת התפילה. "אם לא מגיעים בזמן", משנן המשגיח לתלמידיו, "הרי שכל התפילה נעשית בחטף ובחוסר ריכוז. צריך להקפיד להתפלל כמו שראוי להתפלל, והס מלהזכיר להימנע מדיבור בזמן התפילה או קריאת התורה".

"אין לנו השגה כמה כח עליון טמון בזה!", חוזר רבי דן ומעורר השכם וערב. "כמה זוכה האדם להאדיר כבוד שמים על ידי התפילה. חז"ל אומרים, שאם חס ושלוש מדברים בזמן התפילה - גורמים לבזיון המלך. אנו מקבלים את כל הדברים בתור הלכות 'פשוטות' לכאורה, ולא מתעמקים בהן; אך משמעות השיחה במהלך התפילה היא נוראה ואיזומה!"

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

בספר 'סדר היום' (סדר תפילת ערבית) כתב, כי לפי רמת הערך שמעריך האדם את תפילותיו, כך נחשבת תפילתו אצל הקדוש ברוך הוא. זה לשונו: "...אם הוא מואס בתפילותיו לומר אותם פעם אחר פעם, גם הקדוש ברוך הוא ימאס בהם ולא יפיק רצונו למלאות לו שאלתו, להכין לו בבוקר ובערב ובצהרים", חלילה וחס.

רבנו יונה בספר 'היראה' כותב, כי היה ראוי לו לאדם להתלבש בבגדי שבת מיוחדים בכל פעם שניגש להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, בדיוק כפי שמחליף בגדיו ומלבושיו בבואו לפני מלך בשר ודם. על אף שאמנם איננו לובשים בגדי שבת בכל תפילה ותפילה, אולם לכל הפחות מוטלת עלינו החובה לעשות ככל שביכולתנו כדי להראות כמה יקרה ומכובדת היא מצוות התפילה בעינינו, ולא להתייחס אליה כמצוות אנשים מלומדה, וכטורח שעלינו לעשות "פעם אחר פעם".

הדרך הטובה ביותר לכך היא, להגיע לתפילה בזמן, ולא לצאת לפני סיומה. אם יהודי לא מכבד חלילה את התפילה, ולא נוהג כפי שצריך לנהוג, הרי הוא פוגע חלילה במלכות שמים, והיאך תקובל תפילתו.

התבטאות חריפה בענין זה, שמעתי פעם בשם הגאון הצדיק רבי נתן מאיר ויכטפויגל זצ"ל, משגיח ישיבת לייקווד, מפי תלמידו הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר ברכפלד: "מתפלא אני על אלו הבאים להתפלל בבית הכנסת באיחור", אמר המשגיח מלייקווד. "כיצד הם אינם מתביישים? הרי הם מכריזים על עצמם קבל עם ועדה: עצלנים אנחנו!"...

אני מכיר יהודי מבוגר מירושלים, שזכה לבנים גדולי תורה ותלמידי חכמים מובהקים. פעם הזדמן לי לשואלו מה סיבת זכייתו בכאלו ילדים, והוא השיב לי כך: "אינני סבור כי יש לי זכויות מיוחדות, שבשלהן זכיתי ל'בניך כשתילי זיתים'. אבל אם זה כן בזכותי, שמא זה בגלל זכות אחת מיוחדת שיש לי, מחמת עניין עליו אני מקפיד מאוד כל הימים: איני ניגש לתפילה אלא רק אם רבע שעה לפנייה אני כבר מוכן עם טלית ותפילין. אם קורה שאני מאחר בהכנה, הרי שאני ממתין למנין הבא, כדי שלא להגיע לתפילה בלי הכנה"...

הרב הצדיק הישיש רבי חנא קלצקי זצ"ל מהעיר לייקווד, שהיה מוותיקי תלמידי ישיבת ראדין, סיפר לי, כי בצעירותו היה לו ידיד קרוב שהלך ללמוד בתלמוד תורה בקלם. אותו חבר הבחין כי במשך תקופה ארוכה הוא לא כובד בעליה לתורה, אף לא פעם אחת. לבסוף, גמר החבר אומר לברר את פשר העניין, והוא פנה אל הממונה על העליות ושאל אותו על כך - מדוע נגרע חלקו?

שמע הממונה וענה לו בפשטות: "כאן ב'תלמוד תורה' קיימת תקנה, כי מי שנכנס לתפילה לאחר הדפיקה על הבימה המציינת כי התחילו פסוקי דמורה - הרי זה כאילו לא התפלל כאן! זוהי תקנה שנתקנה על ידי מייסדי הגדולים של הבית הגדול והקדוש הזה. אתה ככל הנראה רגיל להגיע מעט באיחור, ואי אפשר להעלות לתורה מי שאינו מתפלל כאן..."

הבחור שמע וקיבל, אך החליט לעקוב אם אכן כך הוא, וראה שאכן כן: מעולם לא מכבדים בעליה לתורה, בחזנות או בשאר כיבודים, מי שאיחר לתפילה אחר "מזמור שיר!"

הריקודים נערכו בגג בניין בית הכנסת, ולפתע פתאום, עקב הריקודים הסוערים וריבוי הקהל, מכסה פלסטיק שכיסה על בור צנרת בעומק 5 מטרים קרס והתפרק, ובדיוק ברגע הקריטי הזה עמד עליו בנו של הרב שפירא, והילד צנח פנימה, היישר אל קרקעית הבור הצר והעמוק...

הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך אורח חיים סימן נ"א סעיף ט'
כי יש לומר את 'מזמור לתודה' בנגינה



הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וּבְכֹל מַאֲדָה" (דברים ו', ה')

בין שלל הדברים העוברים על כל יהודי בימי חייו, יש לא מעט אתגרים מורכבים, בעיות קשות, התמודדויות לא נעימות. לא תמיד החיים מתנהלים כטיול במשעול ורדרד כשבצידי הדרך פורחות שושנים, לפעמים החיים מתמלאים קוצים ודרדרים, בעיות מכל הסוגים. יש מאיתנו המצפים לשמחה המבוששת מלבוא, יש המתקשים להתמודד מול בן שלא צועד בדיוק בדרך שהתוו לו, בבתי החולים נוכל לראות יהודים לא מעטים, וגם תלאות הפרנסה אינן קלות...

לרוב ככל ההתמודדויות האלו, אנו מתייחסים כגזירות גורל, אתגרים ונסיגות שבורא עולם מניח בפני כל יהודי, והוא נדרש להתמודד עימם כמיטב יכולתו. חלקנו עושים זאת יותר טוב, אחרים באופן פחות טוב. הצד השווה שבכולם - שהיו רוצים למצוא איזו נוסחה שתפתור את הבעיה מהשורש, תרכך את המורכבות, תוציא את העוקץ מהקושי, תוביל לחיי רוגע ושלווה...

כדי למצוא את הנוסחה הזו, כדי לפצח את הסוד מהו הדבר שיכול למנוע את ההתמודדויות הללו, ראשית יש להבין למה הן קורות, למה באמת מדרכו של עולם אנשים מתמודדים עם קשיים, מדוע כמעט כל יהודי יכול לספר לך על בעיה שמעיקה עליו, למה באמת הקדוש ברוך הוא טבע בטבע הבריאה שיהודים יהיו להם קשיים. מה המטרה של הקשיים הללו, לאן הם מובילים?!

כדי לפצח את הסוד הזה, הבה נביט באחד הקשיים הראשוניים ביותר שעמדו בפנינו כעם, והוא הדרך המטלטלת שעברנו במשך 40 שנה במדבר, בין הרים וגאות, על אדמה צחיחה וארץ שוממה, בדרכנו לארץ המובטחת. לולא חטאו ישראל בחטא המרגלים, יכולים היו להגיע לארץ ישראל תוך מספר ימים, אולם בשל חטאם - נאלצו להסתובב במדבר 40 שנה.

רגע, באמת? היתכן לומר שבני ישראל היו מגיעים לארץ המובטחת תוך מספר ימים? והלא אמרו רבותינו 'ארץ ישראל נקנית בייסורים' - אז איך ניתן להעלות על הדעת כניסה לארץ במהירות הבזק? קושיא זו מקשה הרה"ק בעל ה'שפת אמת' ז"ע, והוא משיב

בגילוי מהדהד: בני ישראל יצאו אל המדבר, ולפתע נתקלו בקושי, בהתמודדות. חוסר במים ובמזון, הדלפה על המצב הרעוע בארץ ישראל, קשיים של החיים. לו היו מודים על הקושי - היו הופכים לזכאים להיכנס לארץ ישראל. אם היו מקבלים את הקושי באהבה - היה מספיק קושי של מספר ימים כדי לזכותם להיכנס לארץ!

אלא שהם בחרו להתלונן, דחו מעליהם את הקושי, לא הודו עליו. לפיכך, לא נותרה ברירה, כביכול, אלא לייסר אותם 40 במדבר, עד שיחוש את הקושי, את הנסיון, את ההתמודדות, ולא ידחו אותם מעליהם. רק אז הפכו ראויים להיכנס לארץ ישראל!

כלומר: לקושי יש מטרה, לנסיון יש ייעוד, לגרום לאדם להרים עיניים השמימה, להודות על הקושי, להודות על האתגר, להודות על הנסיון, להודות על ההתמודדות. זו עבודת החיים של כולנו, להודות על הקשיים שלנו, לשאת עיניים מודות השמימה, לשמוע, להכיל, לקבל ולומר תודה על כל קושי בו אנו נתקלים!

אם נוהגים כך - באותו רגע הקושי מוביל למטרה שלו, וממילא אין בו עוד צורך, והוא נפתר מאליו. אם יודעים להודות על משהו שנראה רע, אם יודעים לזכך את המבט ולומר תודה ושבח לבורא על קושי ונסיון - באותו רגע נפתחים שערי שמים להקל את הקושי, לפתור את הבעיה. כי המטרה הושגה. הבעיה היא, שלא תמיד יש לנו את התבונה והשכל להודות על הקושי, ואז, לא עלינו, נאלצים משמים להגדיל את הקשיים, להגדיל נסיונות, עד שהיהודי יודה לאלוקים!

והעמוק...

אימה וחרדה השתררו באחת, הריקודים הופסקו מיד, הלב של הקהל כולו צנח בבעתה. ילד כה קטן, בור כה עמוק, פחד פחדים, מי יודע מה עלה בגורלו. כוחות ההצלה חשו למקום, כוחות כיבוי אש הוזנקו אף הם, בכדי לחלץ את הילד מהבור. דקות ארוכות של מתח ודאגה חלפו עד שראו את הילד יוצא מהבור, קשור לאלונקה, גופו מקובע, פניו חיוורת, והוא לא מוציא הגה מהפה...

בסירנות מחרישות אוזניים, חש האמבולנס לכיוון בית החולים. לכל אורך הדרך, פעל הצוות שבאמבולנס להנשים את הילד, שסכנה מוחשית נשקפה לחייו. לפתע הוא החל ממלמל הברות לא ברורות, והפראמדיק עודד את האם ששהתה עם הילד לשוחח עם בנה, כי מי יודע אולי זו שיחת פרידה אחרונה ממנו, בטרם יעצום עיניו לנצח חלילה...

האם נשברה, דבריו של הפראמדיק כמו איששו את התחושה המחרידה שלה. היטב הבינה כי המצב לא פשוט, קשה לגוף לשרוד נפילה כזו, ועוד השתהות עד לחילוץ. לא בחינם מתקשה הילד לדבר דברים ברורים, מי יודע אם יצליח לשרוד, ומי יודע באיזו צורה - הרי לא ניתן לאמוד את הפגיעה בו!

כשהגיעו לשערי בית החולים, הצוות כבר היה ערוך לקבלם. חיש מהר הוכנס הילד להנשמה במיכשור קבוע, ומשם לבדיקות מקיפות - בכדי לבחון את רמת הפגיעה שלו. הצוות הרפואי התרוצץ סביבו במשך כמה שעות ארוכות, בודק אותו מכל כיוון, בוחן את הפגיעות בגופו, מנסה לקבוע את מצבו הרפואי לאשורו, כשכל העת ההורים ניצבים מחוץ לחדר, ממתנים בחרדה לשמוע מה התוצאות, ופיהם ממלמל פרקי תהלים כשעיניהם זולגות דמעות...

שלוש שעות של מתח ודאגה חלפו, כל רגע נראה כנצח. הילד נבדק שוב ושוב, כל איבר בגופו נסרק היטב. ואז, למרבה הפלא, השמחה והתדהמה, לפתע פתאום הוא יוצא מחוייך מהחדר, מהלך על שתי רגליו, כשהרופא טופח על שכמו ואומר: 'זה נס, הורים יקרים, זה פשוט נס. אין לנו כל הסבר, אבל הילד בריא ושלם, לא נפגעה לו אצבע, לא נשרה לו שיערה. הוא היה מבוהל וחיוור, ולכן התקשה לדבר. אולם כעת נרגע, והוא משוחרר הביתה, בשמחה ובטוב לבב!' ההורים היו מופתעים ומבולבלים כאחד, התקשו לעכל את הבשורה הטובה. הן אך לפני רגע חששו לחייו, היו בטוחים כי הגרוע מכל לפנייהם. והנה, הילד בריא ושלם, ניצל בנס פלאי! האב המאושר הניף את בנו אל על, חיבק אותו בחום. והשניים, כמה לא מפתיע, החלו לשורר 'מזמור לתודה', בניגון האהוב אותו הם שרים מדי יום, ועכשיו מתברר - שהשירה הזאת היתה להם כתעודת ביטוח, ובנם ניצל ממוות לחיים!

הרב שפירא מסכם בהתרגשות: 'הרי קיבלתי על עצמי להקפיד על ההלכה, לרומם את ההודיה, לשורר 'מזמור לתודה' בנגינה. ועתה, ראייתי בעיני כי בזכות זה ניצל בני, הזכות הזאת עמדה לו, כך ניצל ממוות בטוח!'

כי ככל שאדם מודה לה', ככל שאדם משורר את המזמור הזה בנעימה, ככל שלבו נרגש בהודאה לבוראו - כך הוא זוכה שבורא עולם מעטר

מדהים! אם ליהודי יש קושי, מסתבר שכל מה שהוא צריך הוא לשאת עיניים השמימה, ולהגיד תודה למלך מלכי המלכים בדיוק על הקושי הזה. אם אדם מתמודד עם צרה, בעיה או אתגר, מתברר שכל מה שצריך הוא להגיד 'אבא, תודה על הכל וגם על הקושי הזה' - ואז הדרך לישועה התקצרה משמעותית, קרובה מאוד. רק להגיד לאבא תודה, ולזכות בישועתו בקלות ובמהירות!

בפרשת השבוע, בתחילתה של 'קריאת שמע', אומר הפסוק 'ואהבת את ה'... ובכל מאודך', וביארו חז"ל: 'בכל מידה ומידה שהוא מודד לך - הוי מודה לו במאוד מאוד.' כלומר, תפקידו של היהודי בעולמו הוא, שאף אם יעבור עליו מה שיעבור, יתמודד עם מה שיתמודד, בין מול הטוב ובין מול מה שנראה רע - עדיין הוא מודה, משבח, מפאר ומהלל לבוראו.

זו הדרך הטובה ביותר להתחבר לבורא עולם, ולהקל על ההתמודדויות שלנו. כי מטרת הנסיונות והקשיים היא לגרום לנו להודות, ולכן - ככל שנקדים להודות, ככל שנראה את הדברים הטובים הנעשים עימנו ונודה עליהם, וככל שנוסיף הודאה גם על מה שנראה פחות טוב - כך נזכה להפוך את כל העובר עלינו לחסדים גלויים, עליהם נוסיף להודות!

הלם בבית החולים...

בסיפור הבא יש מימד מרגש במיוחד, כי הוא סיפור שנובע מגיליון זה, ישועה הגוררת ישועה. וזה דבר המעשה, אותו שמענו מגיבורו, הרה"ג ר' ראובן שפירא שליט"א - מראשי ישיבת 'מקור ישראל' בפריז, המתגורר בשכונת הר נוף בירושלים.

בגיליון זה, פרשת וישב תשע"ו - מס' 56, אשר ניתן לקוראו בספר 'פניני פרשת השבוע', חלק א' עמוד תרנ"ה, הופיע סיפורו של הרב עזרא מזרחי הי"ו, שגילה כי הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך אורח חיים סימן נ"א סעיף ט' כי יש לומר את 'מזמור לתודה' בנגינה, התמסר לפרסם זאת וזכה לראות ישועה גדולה. את הסיפור קרא הרב שפירא, והחליט לבדוק את העניין לעומק - וכשהתברר לו כי אכן כך ההלכה, קיבל על עצמו לנהוג כך, ולהפיץ את העניין בקרב עם ישראל.

הרב שפירא אף נהג לעודד את בני משפחתו לכך, והמשפחה כולה הפכה למקהלת שירה של 'מזמור לתודה', כאשר כל אחד במועד תפילתו - היה שר ומזמר את המזמור הזה. כפי שקיבל על עצמו - הרב שפירא הוסיף ופעל כדי להפיץ את ההלכה הזו, ונהג ללכת למוסדות חינוך ולעודד את המתחנכים להנחיל את שירת 'מזמור לתודה' בקרב תלמידיהם...

כחודשיים ימים חלפו, וביום מן הימים - י"ז אדר א' תשע"ו, נערכה הכנסת ספר תורה בשכונת, כאשר כל בני הקהילה מפוזרים ורוקדים לכבוד התורה, בהם גם בנו של הרב שפירא, ילד כבן 12. הריקודים נערכו בג בניין בית הכנסת, ולפתע פתאום, עקב הריקודים הסוערים וריבוי הקהל, מכסה פלסטיק שכיסה על בור צנרת בעומק 5 מטרים קרס והתפרק, ובדיוק ברגע הקריטי הזה עמד עליו בנו של הרב שפירא, והילד צנח פנימה, היישר אל קרקעית הבור הצר

את חייו בישועות גדולות ונכספות, והוא זוכה לחיים טובים ומארים,
מאשרים ושמחים!

מספרה שהחזירה בתשובה...

היה זה בבוקר אחד, כשהתרחיש שכל בעל עסק ירא ממנו - התרחש במספרתו של ר' גבריאל יגודיוב, ברחוב עזרא בבני ברק. הוא מגיע אל המספרה שלו בכדי לפותחה, ומגלה שאין צורך לטרוח ולפתוח את המנעול הכבד, מישהו כבר עשה זאת בשעת לילה מאוחרת... אכן כן, בשעת ליל נפרצה המספרה, גנב זריז וחמקן פרץ פנימה, ורוקן את תכולתה: הציוד היקר, המכשור המתקדם, וגם הקופה הרושמת נפרצה ורוקנה עד תום...

ר' גבריאל נחרד. מדובר בנזק גדול, סכום משמעותי ביותר. הרי השקיע בציוד שבמספרה הון, ועתה - הכל נגנב. עוגמת הנפש היתה גדולה, את הצער והכאב שחווה - קשה לתאר. לאחר רגע נזכר, וחיש ניגש למגירה השלישית שבדלפק, כשבלו הולם בפראות...

שם, במגירה השלישית, הניח אך אמש מעטפה עבת כרס, שהיו בה כמה אלפי דולרים אותם גייס עבור משפחה עניה. עתה, לבו צנח בקרבו כשהבין, שאם כל הציוד שבמספרה נגנב, כנראה הגנב הזריז, שניכר שאין מגירה שידיו לא ביקרו בה, הניח את ידיו גם על המעטפה הזו. 'אוי', נאנח מיד, 'הרי הכסף הזה בכלל לא שלי, ומדובר בסכום גדול במיוחד, שהיה בדרכו למשפחה אומללה...'

ברגע הבא, התבלבל לגמרי. הוא פתח את המגירה, אותות החיטוט ניכרו בה היטב, ניכר היה כי הגנב עשה בה כבתוך שלו. ובכל זאת - המעטפה עמדה שם בשלמותה, הגנב לא נגע בה!

פלא פלאות! כל הציוד, כל הכסף, הכל נגנב. ואילו המעטפה הזו, כספי צדקה, לא ניזוקה כלל, הרי היא עומדת בשלמותה! בורא עולם, אבי העניים, ככל הנראה היכה את עיני הגנב בסנוורים, והוא לא הבחין במעטפה היקרה הזו! השיר והשבח לאבא שבשמים, הודו לה' כי טוב!

עוברים ושבים ששמעו על הגניבה, נכנסו מיד אל המספרה, סקרנים לדעת על תוצאותיה. גם הלקוחות שהגיעו בימים הבאים, כולם התעניינו על הגניבה שהתרחשה, ביקשו לדעת איך ר' גבריאל מתאושש ממנה. ור' גבריאל? - התגובה היחידה שלו היא 'ראיתי בעיניי נס ופלא, השיר והשבח לבורא עולם. היתה כאן מעטפה יקרה שהיו בה כספי צדקה, והגנב - מבלי משים כנראה - דילג עליה. רחמי שמים, חסדי השם כי לא תמנו!' - שב ואמר לכולם...

רבים הופתעו מתגובתו זו, בטוחים שהתבלבל. בכל זאת, הרי ניזוק היטב, כספו שלו נגנב, הציוד היקר נגזל, הוא החל לשקם את המספרה שלו מיסודה! ור' גבריאל עצמו לא שת לבו לחלק הזה בכלל, אחת היא לו: תודה לאבא שבשמים, ראיתי בעיניי את ניסיו ונפלאותיו, איך שרדה המעטפה של כספי הצדקה, ניכר שהכל בחסדיו הרבים, הודו להשם כי טוב! - שב וסיפר לכל מי שהיה מוכן לשמוע, כולל כל עוברי האורח, החברים, וכמובן - הלקוחות שהתעניינו...

ואז, באחד הימים, בעומדו בבית הכנסת ניגש אליו יהודי שלא הכיר,

והושיט לו מעטפה ובה סכום כסף גדול. 'אני חייב לך את הכסף הזה', סח הלה, ור' גבריאל עמד המום. 'אתה? הרי אינני מכירך משום מקום?! מניין לך שאתה חייב לי כסף?!'

'אוהו, אנחנו מכירים ועוד איך...!' - התחייך הלה במבוכה, 'פעמיים כבר ביקרתי במספרה שלך, פעם אחת בהיותך בה, ופעם אחת באישון ליל, בלעדך. אני הגנב שפרץ אליך!'

'רגע, רגע, זה לא יכול להיות!' - גמגם ר' גבריאל, 'אתה גנב? הרי אתה נראה יהודי ירא שמים! אתה גנב?! ובכלל, אם אתה הגנב - מדוע אתה רוצה להחזיר לי?! מה קרה פתאום?!'

'הסכט ושמעו', השיב הגנב, 'אספר לך בדיוק. לא היה לי קל להפוך לגנב, אולם יצרי התגבר עליי, ומזה תקופה הפכתי לגנב חובב, ופרצתי - בין היתר - למספרה שלך...'

וכמנהגם של גנבים - לשוב למקום הפשע לאחר ביצועו, גם אני שבתי למספרה. במקרה שלך זה היה קל - שלושה ימים לאחר הגניבה פשוט הופעתי כלקוח, וביקשתי להסתפר. בעודני מסתפר, סיפרת לי כפי שסיפרת לכולם על הגניבה, והתפעלתי לראות כיצד אתה עוסק כל כך בהודאה לה', עד כמה אתה רואה רק את החלק הטוב שבסיפור, עד כמה הצלחת למנוף את רגע הכאב וההפסד - לרגע של חסדי שמים ברורים!

יצאתי מהמספרה שלך נסער, המום. עד אז יצא לי כמה פעמים לשמוע אנשים לאחר גניבה, תמיד שמעתי רטינות על הגנבים, על המשטרה, על כל מי שאפשר להאשימו בסיפור. ואילו מפיך קלחו דברי שבח והודאה לבורא עולם, ראית רק את הנס שבתוך הסיפור, את המעטפה שניצלה. דבריך חרשו בנפשי חריש עמוק, הרגשתי שאינני מסוגל להתעלם ממה שאני שומע...'

האיש נשם עמוקות, והמשיך: 'זהו, באותו רגע החלטתי שזהו, לא עוד גניבות. אם יכולתי לשמוע אדם שחנותו נפרצה והוא עוסק בהודאה, אם שמעתי כיצד בורא עולם סימא את עיניי לבל אראה את המעטפה ההיא - הבנתי שיש כאן איתות מלמעלה. חזרתי הביתה, ושקעתי בהרהורים על המקום אליו הידרדרו חיי, כיצד הפכתי לגנב נאלח, והחלטתי שלא עוד! שבתי בתשובה שלימה, ועתה הגעתי להשיב לך את הכסף שגנבתי, ולבקש את סליחתך!'

ר' גבריאל התרגש. תגובתו לגניבה לא היתה מעושה, היא היתה אותנטית ואמיתית מתוך הלב, ולפתע הוא מגלה כי היא הצליחה לזעזע את נפש הגנב, ולהשיב את נפשו לצור מחצבתה, להשיבו בתשובה שלמה. הוא כה התרגש, עד שביקש מהגנב לשעבר ליטול את הכסף שהביא עמו ולערוך בו סעודת הודאה על ששב בתשובה, תוך שהוא חש זכות עילאית, שהודות לדברים האמיתיים שבקעו מלבו הצליח להשיב יהודי לדרך הנכונה!

סיפור מופלא זה, המופיע בספר 'ברכי נפשי', מחדד לנגד עינינו את אחת מ'תופעות הלוואי' של ההודאה, לאן בכוחה להוביל. הנה כי כן, דיבורי אמונה אותנטיים - הודאה אמיתית שנבעה מעומק הלב, בקעה לב אבן של יהודי שכבר הפך לגנב, פרצה לו את הפתח לשוב בתשובה שלימה, ובנוסף, גרמה לגנב להשיב את כספו!

הבה נאמץ את גישתו של ר' גבריאל, כאשר גם לנוכח דברים פחות

האם להישאר תחת שלטונם של הגרמנים, או ליטול את מקל הנדודים ולברוח לתוככי רוסיה? לסמוך על כך שהישיבה תוכל להמשיך תחת שלטון גרמני, או להסתכן בטלטולי דרך בצל כנופיות פשע, שמנצלות את המצב ומתנכלות ליהודים הנקרים בדרכן...?

ה'חפץ חיים' מנבא את תוצאת גורל הגר"א

הרב ישראל ליוש

"נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹקֵיכֶם" (הפטרת שבת נחמו)



להישאר מאוחדות ולנדוד ממקום למקום, עד שימצאו מקום שקט למען יוכלו להמשיך ללמוד בבטחה, עד כמה שניתן בימים טרופים אלו.

כאשר חיילי גרמניה התקרבו לגבולותיה של העיירה 'ראדין', ריחפה הסכנה אף על ישיבתו של מרן ה'חפץ חיים' ז"ע, וראשיה, הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל והגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל הסתפקו האם להישאר תחת שלטונם של הגרמנים, או ליטול את מקל הנדודים ולברוח לתוככי רוסיה? לסמוך על כך שהישיבה תוכל להמשיך תחת שלטון גרמני, או להסתכן בטלטולי דרך בצל כנופיות פשע, שמנצלות את המצב ומתנכלות ליהודים הנקרים בדרכן...?

חתנו של ה'חפץ חיים' הגאון רבי צבי הירש לוינזון זצ"ל, שאל את חותנו כדת מה לעשות, להישאר או לעזוב? ה'חפץ חיים' שמע את צדדי הספק ואמר: "אינני יודע...", וגם אחר שרבי צבי הירש שאל שוב ושוב, בכל אופן מה לעשות הלכה למעשה? נשאר החפץ חיים בתשובתו "איני יודע...!".

ככל שעברו הימים, הצבא הגרמני החל מתקרב יותר לגבולות העיירה, ובכל רגע גברה הסכנה, והיו צריכים להחליט בדחיפות האם עוזבים את המקום, או שמשאירים את הישיבה על כנה במקומה. 'לא עת לחשות' - חשב רבי צבי הירש בליבו - 'בהעדר תשובה ברורה מה'חפץ חיים', זה הזמן לערוך גורל הגר"א'...

הפסוק שעלה בגורל היה: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשתי מחנות..." רבי צבי הירש הבין כי קיבל תשובה ברורה

השבת היא הראשונה משבעא דנחמתא, בהן נקרא הפטרות של נחמה. מקום רב נתנו חז"ל לנחמה שאחר האבלות, ותחילתה של הנחמה היא בתשעה באב אחר חצות, וכפי שמביא ה'משנה ברורה' בשם ספר 'סדר היום', שכדי להראות נחמה באבלנו, דווקא בזמן שלכאורה היינו אמורים לנהוג בו אבלות במשנה תוקף, מפני שאז הציטו את האש בבית המקדש, דווקא אז התירו לקום מן הארץ ולישב על כסא, ומניחים טלית ותפילין.

מה עניינה של הנחמה בלב האבלות? גם הנחמה שאחר האבלות, אינה מובנת! מה מקומה אחר העצבות הנוראה על החורבן, כאשר בית המקדש עדיין בחורבנו והשכינה עוד בגלות?

נראה כי נחמה זו באה לתת מבט תורני ונכון על אבלות חורבן הבית. דרכו של עולם להתאבל על מחסור או אובדן. פעמים שהעצבות תביא את המתאבל לידי ייאוש ושברון לב, עד כדי התמוטטות, שתוצאותיה אינם מטיבים עם המתאבל, אדרבה הם ממיטים אסון על אסונו, ויש שהאסון האחרון קשה מן הראשון...

חז"ל, לעומת זאת, בציוויים על אבלות החורבן, אינם חפצים בייאוש ובאיבוד התקווה, האבלות נועדה לשימת לב על סיבת החורבן, וחסרונו צריך לעורר בנו את שעלינו לעשות, כדי לראותו שוב בבנינו. אם צערנו על חורבן בית המקדש, יסתיים באבלות גרידא, נחטא למטרה. הנחמה דווקא בזמן הקשה ביותר שממשיכה אף לאחר ימי האבל, נוסכת בנו תקווה, אשר בזכותה נתעשת ונכלכל את צעדינו לקראת בניין בית המקדש והשבת השכינה לציון הקדושה.

צרות וגזירות נוראות היו על עמינו מאז ומעולם, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, ורבות עמלו קברניטי ומנהיגי הקהילות בכל אתר ואתר, להפיח תקווה ביהודים המדוכאים והמיוסרים, שלא יפלו לזרועות הייאוש, יכלכלו צעדיהם בשום שכל, וישימו בטחונם בה', שיושיעם מכל צרותיהם.

מלחמת העולם הראשונה בשיאה, וישיבות רבות נעקרות ממקומן, תלמידיהן נמלטים מאימת המלחמה. חלקן מתפזרות וחלקן מנסות

...כאשר היה בעיר וילקומיר היה יושב לפעמים על איזה ספסל בבית המדרש, ואז תמיד היה מרגיש מיד התעוררות עצומה, והחל לחקור מה נשתנה מקום זה משאר המקומות בבית המדרש, עד שמצא את אחד הזקנים המופלגים שגילה לו סוד מופלא...

השפעת מקום קדוש - משפיעה על כל הנכנס שם!

הרב בנימין בירנצוויג

"אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (דברים ג', כ"ה)



בקשתו של משה רבנו להיכנס לארץ ישראל, לראות את הארץ הטובה, מעלה תמיהה: וכי כל רצונו של משה להיכנס לארץ כדי לאכול מפריה ולראות את יופיה? אכן אמרו חז"ל בסוטה (יד, א) שלא היה רצונו של משה ליהנות מאכילת פירות הארץ אלא כדי לקיים מצוות התלויות בארץ היה רצונו.

הקשה הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל: הרי מתואר במדרש רבה באריכות נפלאה, על מיתתו של משה רבנו: באותה שעה עמד משה בתפילה עד ששמים וארץ נדדעזעו, אמר לפניו: רבש"ע אם אין אתה מכניס אותי לארץ ישראל, הניח אותי כחיות השדה שהן אוכלות עשבים ושונות מים וחיים ורואים את העולם, כך תהא נפשי כאחת מהן. אמר לו הקב"ה, רב לך. אמר לפניו רבש"ע אם לאו, הניח אותי בעוה"ז כעוף זה שהוא פורח בכל ארבע רוחות העולם, ומלקט מזונו בכל יום ולעת הערב חוזר לקנו, כך תהא נפשי כאחת מהן, אמר לו הקב"ה, רב לך. ורואים מכך שמה רבנו רצה אף להיות עוף הפורח שאינו בר מצוות, העיקר לזכות להיות בארץ ישראל, ורואים שלא היה כל רצונו רק לקיים מצוות התלויות בארץ?

וביאר הגאון ר' משה זצ"ל, שרואים מכאן שאמנם רצה משה להיכנס לארץ כדי לקיים מצוותיה, אבל ביקש מהקב"ה שאפילו לא יזכה להיכנס כבר מצוות כדי לקיים מצוותיה, עז רצונו אף להיכנס כחיה או עוף לזכות להיות במקום של קדושה!! ומכך רואים שהשפעה של מקום קדוש היא כה גדולה, שמועיל להשפיע אף על עוף הפורח. וצריכים אנו לשאוף מכך תמיד להיות חוסים בצל של קדושה, בבתי כנסיות ומדרשות, אצל החכמים ובמקומות של תורה, כי עצם ההשפעה של מקום קדוש היא בעצם שהייה שם, ובוודאי זה מגן מפני רוחות זרות ורעות, המנשבות בכל מקום ובכל עת.

הגיע לאוזניהם, וכמובן חמדו הם אותם ורצו לקחתם איתם, אלא שכשהגיעו לבית המקדש נפל עליהם פחד נורא, ולא העזו להיכנס לתוכו.

אספו הם את כל היהודים אשר בירושלים והביאום לרחבה שלפני בית המקדש, והכריזו שאחד מן היהודים ייכנס תחילה ורק אח"כ הם ייכנסו. כמובן שאחר שראו היהודים שאף הרומאים מפחדים להיכנס, לא נמצא ולו פתי אחד שירחיב עוז להיכנס לבית המקדש שאסור בכניסה לזרים.

ראו הרומאים שאף אחד לא יתנדב להיכנס במקומם, קמו והכריזו: שמי שיכנס תחילה, כל מה שיוציא הרי זה שלו! היה שם יהודי אחד ושמו יוסף משיתא, וכאשר שמע את ההכרזה הזו, לא יכול היה לעמוד בפיתוי העצום הזה לזכות באחד מכלי המקדש, קם ועמד על רגליו ואמר: "מוכן אני להיכנס תחילה לבית המקדש!".

מתארים אתם מה התרחש באותו רגע. בין אלפי היהודים שנוכחו שם. איזו הרגשת חידלון וביזיון עצום ונורא, על חילול ה' הגדול, שקם יהודי ומסכים לעשות מעשה נורא כ"כ של חילול שם שמים, שאפילו הרומאים פחדו מעשותו. נכנס אותו יוסף משיתא לבית המקדש, כאשר כולם מלווים אותו במבטים מושפלים ובעצב רב, על מעשה נפשע ומזעזע זה הנעשה לעיני הרומאים, וגורם חילול ה' נורא.

וכך כעבור זמן מה מופיעה דמותו של יוסף משיתא בשערי המקדש, ובידו לא פחות מאשר המנורה הטהורה עשויה כולה זהב. כמה זעם וחרון הופנו כלפיו באותו זמן, על חילול כלי הקודש והמקדש, נורא

במדרש (ילקוט שמעוני בראשית קטו) מסופר המעשה הנורא שהיה עם יוסף משיתא, כשנכנסו הרומאים לירושלים וכבשוה, הגיעו לבית המקדש, ורצו להיכנס ולראות את הבית המפואר ששמו יצא בכל הגויים לשם ולתהילה, גם שמע כלי המקדש המפוארים



ונשמנו, וכבר נהפך הוא לאדם אחר, לבריה חדשה, ולא היה בו יותר העוז לחזור ולעשות את המעשה הנפשע, של כניסה למקום המקדש! עד כדי כך שהסכים למסור נפשו למיתה קשה ונוראה! לא יאומן! עד כמה גדולה ההשפעה שיש על כל אחד ואחד מכניסה למקום קדוש, על אחת כמה וכמה כשנכנסים על מנת לספוג קדושה, אין לתאר עד כמה זה משפיע על נפשו של כל אחד.



עוד על השפעה של מקום קדוש, מסופר בספר 'ברכת שמואל' ח"ב, בקווים לדמות דיוקנו של מרן הג"ר ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'קמניץ' שמביא חתנו הג"ר ראובן גרזובסקי זצ"ל משמו, שאמר בהתפללו בבית הכנסת 'גחש"א', מקום תפילה שהתפללו שם בו היום, שכמה טוב הוא להתפלל במקום זה, שאבותינו מדור דור השקיעו בו כל כך הרבה קדושה, כי במקום כזה התפילה בכוונה נובעת מעצמה. וכשהיה באמריקה היה מרחם על יהודיה, בגלל שהם צריכים להתחיל הכל מחדש, להכניס תורה וקדושה למקום שומם, שהניסיונות שם גדולים ביותר, והיה מנחם אותם שבשביל זה זכותם גדול יותר.

בספר 'טובך יביעו' מביא הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (פר' בחוקותי) מה שסיפר מרן הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א: פעם ליווית את דודי מרן ה'חזון איש' זצ"ל בטיול של בין הערביים, ברחוב הקרוי היום על שמו, כפי שציוו עליו הרופאים. כשהגענו סמוך לבית העלמין 'שומרי שבת', והמקום היה עדיין מוקף פרדסים, עצר לפתע ה'חזון איש' ואמר לי: "במקום זה עברו בני ישיבה ושוחחו בדברי תורה. אני מרגיש כאן קדושה יתירה!"

בספר 'לשמואל בחושבי שמו' מובא על הגה"צ רבי שמואל ווינטרויב זצ"ל, ראש ישיבת נוהברדוק שסיפר, כי כאשר היה בעיר וילקומיר, היה יושב לפעמים על איזה ספסל בבית המדרש ואז תמיד היה מרגיש מיד התעוררות עצומה, והחל לחקור מה נשתנה מקום זה משאר המקומות בבית המדרש. עד שמצא את אחד הזקנים המופלגים, שאמר לו כי מקובל בידו, שכאשר היה רבינו הגר"א זצ"ל בגלות והיה בעיר זו, היה יושב על מקום זה בבית המדרש.

לא יאומן עד כמה גדולה השפעה של מקום קדוש, השפעת לימוד תורתו של הגר"א זצ"ל השפיעה גם אחרי כ"כ הרבה שנים על המקום בו ישב!!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

ואיום! והנה הרומאיים כשרואים את המנורה כך בתפארתה, חמדוה מאד ויאמרו ליוסף משיתא: "אין דרכו של אדם פשוט להשתמש בכלי כזה מפואר, בשביל כלי כזה צריכים ארמון גדול ומפואר, אתה תוכל ליהנות מכלים יותר קטנים ושימושיים, אך לא המנורה המפוארת הזו".

אמרו לו הרומאיים: "הכנס שוב ובחר לך מכל, והפעם מה שתוציא יהיה שלך!". ואז התרחש פלא עצום: יוסף משיתא מסרב! ואומר בקול: "די לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת, עוד אכעיסנו פעם שניה?..."

ניסו הרומאיים לשדלו והבטיחו לו ויתור על מס למשך שלש שנים, אבל יוסף משיתא בשלו ואינו מסכים להיכנס. מסופר במדרש שנמלאו הרומאיים חימה עליו, והביאו דף של חרשים שמחתכין בו את הנסרים והניחוהו עליו והיו מנסרים בו, והיה יוסף משיתא מצווח וזועק: "אוי לי שהכעסתי את בוראי! אוי לי שהכעסתי את בוראי!". יוסף משיתא מת על קידוש השם, ובשעה קלה עלתה נשמתו לגן עדן, יצאה בת קול ואמרה: "יש קונה עולמו בשעה אחת".

סיפור מרגש מאד! אבל זועקת מאליה השאלה: מה קרה לאותו יוסף משיתא, שבפעם הראשונה העז רוחו בפני אלפי בני עמו לעשות מעשה כה חמור, ועוד בפני הרומאיים, דבר שהעצים את חומרת המעשה וגודל החילול ה' הנורא שהיה בעקבותיו, והכל בשביל בצע ממון, לזכות רח"ל באחד מכלי המקדש. והנה בפעם השניה, כשהעלו לו את המחיר והסכימו אף לוותר לו על המס לכמה שנים, פתע פתאום נעמד יוסף משיתא כצור החלמיש, כנגד כל הפיתויים, וכשמולו עומד גזר דין מוות נוראי ואכזרי מאין כמותו, מה גרם לשינוי המפתיע הזה בהתנהגותו של יוסף משיתא? והלא כלל בידינו מחז"ל: עבר אדם עבירה נעשית קלה בעיניו!

יסוד נפלא וחשוב, אמר כאן מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מקים ממלכתה של תורה, הלא היא ישיבת פוניבז' המעטירה וכל תולדותיה:

ההשפעה שאדם מקבל, כשהוא נכנס למקום קדוש או מראיית אדם גדול, אף שלא עשה שום פעולה - עצם ההמצאות במקום קדוש - היא השפעה שנספגת בנפשו, היא השפעה שלאחריה הוא כבר לא אותו אדם שהיה לפני כן, הוא בריה חדשה לגמרי!

יוסף משיתא היה יהודי פשוט שמעולם לא דרכה רגלו בין כותלי בית המקדש, ולא זכה להסתופף בין לומדי תורה ובתי מדרשות, ולכן כשהכריזו על האפשרות לקבל ולהרוויח רח"ל מכלי המקדש, לא עמד בכך ונכנס. אבל בפעם השניה - כבר קיבל השפעה עצומה ממקום המקדש, כמה דקות שהיה בתוך המקדש השפיעו על נפשו

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

ל'בית ישראל' מגור הגיע חסיד בן ששים בשברון לב, וסיפר שעתה איחר לקום והפסיד את זמן קריאת שמע, אחרי שלא קרה לו כזה דבר בכל ימי חייו. בכאבו הגדול שאל איך יתקן את החסר לו ביום זה. הבית ישראל ענה לו:

"שמע ישראל ד' אלוקינו"



קבלת עול מלכות שמים פעמיים באהבה שמע אומרים

המצווה הראשונה מהחייב במצוות

המשנה הראשונה איתה מתחילה הש"ס, היא 'מאימתי קורין את שמע', כשבעצם אכן המצווה הראשונה בה מתחייב כל אחד, כשנכנס לעול תורה ומצוות בלילה הראשונה שנכנס לשנת ה"ג, היא מצווה דקריאת שמע של ערבית.

הגמרא בברכות אומרת: "עבר זמנה אינו אלא כקורא בתורה" - נראה שבזמנה מצווה הרבה יותר מלימוד התורה, שזה קבלת עול מלכות שמים. על כן, ראוי להעלות ולהזכיר בקרבנו את חשיבות המצווה, שלא נחשוב חס ושלום שזה משהו שיש ממילא בכל יום, רק לחשוב למשל, שכל יום בזמנה זה עוד מיליון דולר! מי ירצה להפסיד מיליון דולר?

לתועלת הציבור נציין כמה דינים בעניין, כולל כמה 'קולות' בעניין, שאף אחד לא יפספס חס ושלום את המצווה הגדולה של קריאת שמע בזמנה:

לחכות לקריאה בלבוש כראוי?

כשמתעוררים ומסתפקים קצת האם לישון עוד קצת, ואח"כ לקרוא קריאת שמע כראוי עם המלבושים, אך יש ספק מאוד קטן שאולי יתאחר ויתעורר אחר זמן קריאת שמע - מה עדיף לעשות? מהדין מותר לקרות קריאת שמע כששוכב במיטה על צידו לגמרי. אך יותר טוב שיתיישב על המיטה כדי שיהיה יותר ערני, ויוכל לכוון

מאת: הרה"ח אהרן כהן

היה זה לפני כארבעים שנה. אברך צעיר התכונן בפעם הראשונה לנהל 'ליל הסדר' בביתו. כמובן, היתה הרבה עבודה, ניקיון הבית להוציא החמץ, בהמשך הרבה עבודה ויגיעה להכניס את הפסח כנהוג בכל בית יהודי. כך נפגשו בליל הסדר הוא ובני ביתו, עייפים ומיוגעים בלי כח ומוח להתיישב לסדר. ואז הפציע בראשו הרעיון...

נתפוס נמנום כחצי-שעה ואז נתיישב לליל הסדר כראוי. הציע הרעיון לבני ביתו, שדווקא די-התחברו להצעה במקומה, "אחר נוכל לנהל את הסדר עם 'מוחץ דגדלות'", הפטיר לרגע לפני שנרדם. כשהתעוררו בבהלה, חיכה אליהם השמש במלוא הדרה...

שבור כולו, ניגש לרב בבית המדרש, כשהוא מתאונן על כל המצוות; מצה, מרור, ד' כוסות, אמירת הגדה ועוד שהפסיד בהחלטה פזיזה ונמהרת. בהבטיחו נאמנה שדבר כזה לא יקרה שוב. להבא ינהל את הסדר מיד בערב! אפילו שיהיה מאוד עייף! אך שאלתו ותחינתו בפיו, האם תועיל תשובתו להשלים את ליל הסדר תשל"ט שהחסיר? או שזה מעוות לא יוכל לתקון?

אחר הניסיונות לנחמו ולחזקו, סיים הרב שאליבא דאמת, צריך לדעת ש'קריאת שמע' בזמנה הוא מדאורייתא ואפילו יותר חמורה מאכילת מצה. כמה צריך שיכאב כשחס ושלום מאחרים הקריאה בזמנה, שזה ממש מעוות לא יוכל לתקון.

בימים אלו, שמטבע הדברים מתרפים קצת זמני השינה והקימה, נראה לנכון להביא קטעי שיח מדברים שנוהג אבי מורי הרה"ג צבי אליעזר כהן שליט"א, להעביר כסדר לעורר על חשיבות ונחיצות העניין.

כאגב יצוין, הגמרא בשבת (ק"ט:) מביאה שבע סיבות לחורבן הבית ואחת מהן היא; "אמר ר' אבהו לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית שנאמר {ישעיה ה-יא} הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו' וכתוב {ישעיה ה-ב} והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתייהם ואת פועל ה' לא יביטו וכתוב {ישעיה ה-ג} לכן גלה עמי מבלי דעת. ובמהרש"א על אתר", מפרש שהגמרא בכל סיבה התכוונה ליום אחד בשבוע, והסיבה של איחור קריאת שמע הכוונה לימי ראשון, שבהם מצוי המכשלה מחמת איחור השינה במוצאי שבת. כמה נעים ונאים להביא עתה הדברים, לעורר הלבבות להלכה ולמעשה.

מזן הרב שך ז"ל הקפיד לא לישון על כרית בלילה. כשהיה כבר בשנתו התשעים, אמרו לו הרופאים שלצורך מצבו הרפואי הוא צריך לישון על כרית. אך הוא לא הסכים

התחיל עדיין 'אתה גיבור' - שיכון שם ויועיל. כמו שאומר הרע"א שמועילה כוונה בסוף הפסוק ד'שמע' לכוון על כל הפסוק, ובסוף 'בשכמל"ו' על הפסקא. כמו"כ מועיל בשמו"ע. אך ב'ביאור הלכה' משמע שצריך לכוון בתוך הברכה.

לסיום נציין שני סיפורים מחייבים המעוררים כל לב;

מזן הרב שך ז"ל הקפיד לא לישון על כרית בלילה. כשהיה כבר בשנתו התשעים, אמרו לו הרופאים שלצורך מצבו הרפואי הוא צריך לישון על כרית. אך הוא לא הסכים. לשאלת והפצרת בני ביתו ומקורביו, שיסכים לבקשת הרופאים, נענה שבעבר כשהיה ילד בן 12 ישן כרגיל על כר, ופעם אירע שישי ואיחר זמן קריאת שמע, על כן מאז הפסיק לישון על כר, כך שלא ישן מדי טוב.

אצל ה'בית ישראל' מגור הגיע חסיד בן ששים+ בשברון לב, וסיפר שעתה איחר לקום והפסיד את זמן קריאת שמע, אחרי שלא קרה לו כזה דבר בכל ימי חייו. בכאבו הגדול שאל איך יתקן את החסר לו ביום זה? הבית ישראל ענה לו; שילך ויעבור בכל הישיבות בגור, ויספר על כאבו הגדול ובזה יתקן את הדבר.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב אהרן כהן, כתבו ל: a0533185209@gmail.com

בקריאת שמע. ע"כ ייטול ידיים כהלכה ויהפוך עצמו לצד אחר ויקרא קריאת שמע.

בגמרא (ברכות יג:) מובא וכן נפסק להלכה; רב נחמן אמר לשמשו תעיר אותי לקריאת שמע, ותראה שבשני הפסוקים הראשונים אהיה ערני, אף שתצטרך להציק לי. אך המשך הקריאה סגי בנים ולא נים, תיר ולא תיר, דהיינו אף שאיני ערני לגמרי.

ולכן פשוט, שבכל מקום שיש חשש שאם יעדיף לקרוא עם המלבוש עליון כמו שראוי ומתאים, יש סיכוי אפילו אחוז אחד ממאה, שיקרה חס ושלום ויתאחר ויפסיד קריאה בזמנה. עדיף וצריך לקרות קריאת שמע במיטה, וכנ"ל מתי שמתעוררים לפני הזמן ולא להיכשל ח"ו. הא למה זה דומה; לאחד שיש לו שופר בראש השנה אך רוצה לתקוע עם הבגד עליון, וזה יגיע אליו רק בצום גדליה...

האמת, שבהלכה אף מובא, שאם אחד בברכת מים או במקווה שיש פילטר (שאינן חשש ריח) ורואה שעד שיתלבש יעבור זמן קריאת שמע, יקרא תוך המים וישים יד אחת על הראש כעין כיפה, ויד שניה על ליבו כעין אבנט, ויקרא קריאת שמע בזמנה. רואים אנו מזה את חומר עניין קריאת שמע בזמנה.

זמן הקריאה

בהלכה מובאים שני זמנים: א. זמן ה'מגן אברהם' ש-היום מתחיל מעלות השחר. ב. זמן שועה"ר והגר"א שהיום מתחיל מהנץ החמה. רוב הפוסקים סוברים כזמן ה-ב'. מיהו רבים וטובים, מחמירים ומקפידים לקרוא לפני הזמן הראשון, כיוון שזו מצווה מדאורייתא. אך כמובן שאם איחר זמן ה-א' לא יאמר נואש, רק יקרא אז לפני זמן ה-ב', ועדיין לרוב הפוסקים קרא קרי"ש בזמנה. להמחיש את הזמן. זמן א' 8:15. זמן ב' 9:00. בשעון קיץ. אך צריך לבדוק בכל עת בלוח שמשותנים הזמנים.

איזו כוונה מעכבת?

בתפילה מוזכר שחייבים לכוון בשלושה מקומות; א. פותח את ידיך ומשביע לכל חי... ב. שני פסוקים דקרי"ש. ג. ברכה ראשונה בשמו"ע-מגן אבות. לעניינינו, בקריאת שמע צריך לכוון שתי כוונות. א. אני הולך לקיים מצוה לקרות קרי"ש. ב. כוונת פירוש המילות דשתי הפסוקים; שמע ישראל-אחד, וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ורע"א מוסיף דאין מעכב על כל מילה, אלא בסוף הפסוק יכוון כל הפסוק.

מובא ב'מעשה איש' בשם החזו"א, שאם גמר ברכת 'מגן אבות' ולא

077-2222-666 או *4992



קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

פעמיים בחיי נכנסתי אל ה'חזון איש' באופן פתאומי, בלי הכנה, ושמתי לב שהוא לא קיבל אותי כמו תמיד. הוא הסתכל עלי במשך זמן, הסתכל והסתכל; זה היה נראה לי כנצח. ואז הוא שאל אותי: "ווער איז דאס? אריה? [מי זה? אריה?], לא הכרתי אותך!"...

בית המקדש - ליישר עקמומיות שבלב

כעת נשוב אל עולי הרגלים. אם שייך מורא שכזה אצל בשר ודם, כמה גדול צריך להיות המורא כאשר באים לראות ולראות פני ה', אדון כל! בטרם יעלה האדם לרגל לירושלים, עליו לטהר עצמו ולהתעורר לשוב בתשובה שלימה. אם הוא יודע שחטא בין אדם לחברו, ילך אל חברו לפייסו ולבקש את מחילתו, לעיתים יש קושי גדול יותר בפיוס, יש אי נעימות גדולה ללכת לזולת ולהתחנן לפניו שיסלח וימחל... הדבר יגרום לכך שמכאן ואילך הוא יישמר ויזהר מלפגוע בזולת, ביודעו את המחיר הכבד הכרוך בכך. זו הכוונה שההשתחויה בבית המקדש בפישוט ידיים ורגליים מיישרת את העקמומיות שבלב. שלוש פעמים בשנה האדם מנקה את עצמו מכל הרפש שדבק בו בחיי החולין שלו, לפני שהוא עולה לרגל לראות פני ה'.

אם הוא בא לבית המקדש לאחר שטיהר עצמו ושב בתשובה שלימה, נתאר לעצמנו איזה זך וטהור הוא חוזר מהרגל, לאחר שספג בימי הרגל את כל הקדושה הנשגבה שבבית המקדש. הוא שב לביתו אדם אחר לגמרי!

איזה מעמד מרומם היה שם בבית המקדש! עבודת הקרבנות, שירת הלויים, ובחג הסוכות - נסוך המים ושמחת בית השואבה, עם כל רוממות הרוח. כפי התיאורים הנפלאים של חז"ל על אותם חסידים ואנשי מעשה, שהיו מרקדים באבוקות של אור ואומרים שירות ותשבחות, והלויים מנגנים בכינורות, בנבלים, במצלתיים ובחצוצרות וכלי שיר.

"אשרי עין ראתה כל אלה!" (פיוט יום הכפורים).

בכל יום מימי חול המועד היו אומרים שיר של יום מיוחד לאותו יום. ביום השני היו אומרים (תהילים נ. טז) "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי". לכאורה, מה עניינו של הפסוק ליום זה ולמעמד זה? אומר רש"י: "וכל המזמור דברי כיבושין הן לנאספים לעזרה למצוות החג, ושמחים שמחת החג, ומוכיחים 'מה לך לספר חוקי', כלומר: למה לך לבוא לבית זה עם שאר עמי, אם אינך חוזר בתשובה" (סוכה נה ע"א).

כבר עבר יום אחד מתחילת הרגל, היתכן שעדיין לא הושפעת לגמרי מאווירת הקדושה וההתעלות בבית המקדש? האם נשאר משהו מעקמומיות הלב שלא התיישר? נמתין עוד יום, ואם גם ביום השני עדיין נשארה לך איזו עקמומיות בלב ולא חזרת בתשובה שלמה - אתה 'מקרה אבוד', 'מה לך לספר חוקי'! מי שאינו זך וטהור אין לו מה לחפש שם, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמו עליו.

הוא מתמלא בהרהורי חרטה על כל מה שעולל ועל כל מה שגרם במעשיו. על ידי כן הוא מתקן מידותיו ונמנע בעתיד מחוויה כזו, בזכרו את המחיר הגבוה אשר שילם על כך בעבר!

כח הראיה של הצדיקים

כשעלו ישראל לבית המקדש ברגל, הם היו צריכים להתכונן לכך כראוי, לטהר את ליבם ונשמתם, לנקות את ידיהם מכל חטא ועוון. הרי הם עומדים לראות פני ה', ואיך אפשר לבוא אל המלך בלבוש שק, עם כל הלכלוך והזוהמה? אי אפשר להתחבא מפניו, אי אפשר להסתיר ממנו מאומה, הכל גלוי וידוע לפני ה', אין נסתר מנגד עיניו. וכך גרמה מצוות עליה לרגל לכל ישראל, ליישר העקמומיות שבלב. בבואה דבבואה של עניין זה, מצינו אצל כאלה שהיו באים להסתופף בצל קורתם של גדולי וצדיקי הדורות. לא היו להם פנים להיכנס אל הקודש פנימה עם כל הזוהמה והחולין שעליהם. "חכמת אדם תאיר פניו", וגם להפך... הם ידעו, שהצדיק בעיני החודרות, רואה עליהם את מצבם הרוחני. על כן לפני שנכנסו לחדרו היו מזככים ומטהרים את נפשם.

מובא בזוהר הקדוש, שעל מצחו של אדם רשומות כל עשרים ושתיים אותיות. כשאדם חוטא בחטא כלשהו, אחת האותיות מחשיכה. מובא בכתבי האר"י, שהאר"י הקדוש היה רואה את האותיות על מצחו של האדם ויודע את חטאיו ופגמיו.

מסופר על אחד מתלמידיו של האר"י שבא לפני רבו, אמר לו האר"י שהוא רואה עליו שיש לו פגם של גזל. נבהל התלמיד, הוא לא ידע מה פשר הדבר, הרי הוא נזהר מכל נדנדוד ואבק של גזל. אבל אם רבו הקדוש מעיד עליו, בוודאי יש דברים בגו. מה עשה? הלך ופירסם בכל העיר צפת שאם יש למישהו איזו טענה ממונית עליו, ולו הפעוטה ביותר, שיואיל לבוא אליו ולהשמיעה בפניו.

כעבור זמן באה לפניו אשה אלמנה ואמרה לו: "לפני כמה זמן קנית אצלי דבר-מה. נקבתי בסכום מסוים, אך עמדת על המיקח והורדת לי שתי פרוטות יקרות בעיני, ואלמלא היית אדם חשוב לא הייתי מוותרת עליהן".

שילם לה את שתי הפרוטות, ביקש ממנה מחילה והלך אל האר"י הקדוש, הביט בו האר"י ואמר: "אתה זך ונקי".

גם בדורות האחרונים היו בינינו אנשים גדולים שהיו בעלי כח ראיה מיוחד. אני זכיתי להסתופף בצילו של ה'חזון איש' זצ"ל כעשר שנים - מגיל שש וחצי עד גיל שש עשרה וחצי. לא פעם הייתי עד לכוח הראיה המיוחד שלו. הוא היה קצר רואי ונזקק למשקפי ראייה, אבל כח הראיה הרוחני שלו ירד לשתין. בכל פעם, לפני שנכנסתי לחדרו, היה הלב מתמלא יראה גדולה, יראת כבוד ויראת רוממות. לא היה שייך להיכנס אליו בלי הכנה מוקדמת של התעוררות ותשובה. לפעמים הייתי הולך לטבול במקווה, ורק אז הייתי ניכנס אל חדרו. הדיבור עימו היה באימה וביראה, ברטט ובזיע ממש.

אבל מלבד ה"אוי להם לבנים" על האבדה והחיסרון הגדול, לא פחות מכך "אוי להם לבנים" על שאיננו יודעים את גודל האבדה והחיסרון. אין לנו מושג איזה אור היה בעולם כשבית המקדש עמד על מכוננו, איזו חשכה ואפלה ירדה לעולם בחורבנו, "שבר בכל יום ואנחה - קרן ירדה עד עפר - נדמינו ככלי ריק" (שם).

אילו היינו מודעים לגודל האבדה, היינו יודעים להתאבל על כך כראוי, עם כל העומק וההבנה של הצער והאבלות. אם היינו זוכים לכך, בוודאי הייתה מתקיימת בנו ההבטחה שהבטיחונו חכמינו זכרונם לברכה: "כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה". (מתוך 'אריה שאג' בין המצרים)

זו היתה מעלתו של בית המקדש - ליישר עקמומיות שבלב, לקרב את האדם אל אלוהיו. את כל זה אבדנו בחטאינו.

הגמרא (ברכות ג ע"א) מספרת על רבי יוסי שנכנס לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, ושמע בה בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: "אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות", אומר הקדוש ברוך הוא: "אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם" (שם).

"אוי להם לבנים" - כי כשהיה בית המקדש קיים ועומד על מכוננו, וישראל היו שרויים על אדמתם, היו זוכים לכל שפע הקדושה וגילוי השכינה, אך "ומעת חסרנו כל אלה - תכפו עלינו רעות" (מוסף יום הכפורים), ואנו "דלים נבזים ושפלים ובזויים" (שם).

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

הצלה משמד בזכות קריאת שמע

לא יוכל הרב לזהות שום ילד יהודי. עמד הרב לפני הילדים, וכשמעיניו זולגות דמעות זעק: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד!".

רגע קל חלף. מכל עבר נשמעו צעקות "טאטע! מאמע!" [אבא, אמא]. המוני ילדים יהודים קטנים רצו אל הרב, שאמצם בחום אל לבו.

אותם ילדים הובאו אל המנזר בהיותם פעוטות, ובמשך תקופה ארוכה היו מנותקים מהוריהם ומהיהדות, אך קריאת שמע שהיו ההורים קוראים איתם לפני השינה, נקבעה בעומק נשמתם ובזכותה נצלו משמד רוחני.

(מתוך סדרת הספרים 'משכני אחריו')

בשנים שלאחר השואה נסע הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, לחפש ילדים יהודים שהוחבאו במנזרים תחת זהות נוצרית.

הרב שמע על מנזר מסויים, ששוהים בו ילדים יהודים רבים. נגש הרב אל הכומר הממונה על המקום, ובקש את שמות הילדים היהודים שנמצאים שם, כדי שיוכל לקחתם, אך הכומר טען שרבים משמות המשפחה של היהודים מצויים גם אצל הגויים [כגון מילר, פראנק וכדומה]. לכן לא הסכים לכך. הכומר גם לא הסכים שהרב ייפגש עם הילדים וישוחח איתם, אך הרב סרב לוותר.

לבסוף הסכים הכומר להקציב לרב דקה אחת בלבד, שבה יוכל לעמד מול כל ילדי המנזר ביחד. הכומר היה בטוח, שבדקה שהוקצבה לו,

המשך מעמוד 10 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ישראל, אבל השי"ת - שאין דבר נעלם ממנו - לא יכול לקיים את ההידור הזה...

כשסיפרתי את החידה לגיסי מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, נהנה מאוד.

הדברים באו בהקשר לסיפור המופיע בספר 'משנת חיים', בשם מרן הגר"ח קנייבסקי, על גביר שהגיע פעם אל החתם סופר, ואמר שהוא רוצה לחתום הסכם יששכר וזבולון עם ת"ח, ומעוניין שהחת"ס ימליץ לו על ת"ח כזה.

החת"ס הסכים אבל בתנאי שהגביר לא יידע למי הוא נותן. הגביר הסכים לתנאי, אבל לאחר כמה שנים התעקש לדעת מי הא המקבל...

כשראה החת"ס את עקשנותו, הפגיש ביניהם, אבל אז לקח הת"ח הלוואה גדולה, והחזיר לו את כל הכסף...

והפטיר גיסי ואמר שעל זה נאמר: "יש מאבד עולמו בשעה אחת". (הרב משה מיכאל צורן. מתוך 'מצוות בשמחה')

ומתפקידי להיות אחראי על הבחורים, הנני מצליח ללמוד במשך שעות ארוכות מידי יום, כך שאני לא ארוויח מכך הרבה...

"אולם, אם ההסכם יחתם עם יהודי אחר, יתכן בהחלט שהתועלת שלו תהיה הרבה יותר גדולה, כי עד היום הוא למד קצת, ומעכשיו - כשיעשו אתו הסכם יששכר וזבולון - הוא ישקוד על תלמודו במשך כל היום. אבל אני, הרי ממילא לומד ומנצל את זמני היטב!..."

איך יתכן שיהודי יקיים מצוה, והשי"ת בעצמו לא יוכל לקיימה?

חידה מופלאה שאלני פעם הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. איך יתכן מצב שבו כל יהודי יוכל לקיים מצווה כשלהי, והשי"ת בעצמו לא יוכל לקיימה?

והשיב הגאון זצ"ל ואמר, שהנה אחת ממעלות הצדקה היא, להדר שלא לדעת למי אנחנו נותנים צדקה. אות זה יכולים לעשות רק בני

לרבי דוד זאלצער, שזכה לימים להיות חמיו של ה'יסוד ושורש העבודה', היה בית מסחר למלח. 'ום אחד פתח אדם אחר בית מסחר למלח בסמיכות אליו. לא היו באזור די לקוחות לשני בית מסחר כאלו. נסע רבי דוד אל האדמו"ר רבי מרדכי מלכוויץ' זצ"ל והשיח בפניו את דאגתו.

ומה היתה דאגתו של אותו צדיק?

"היות ומישהו פתח חנות מולי" - כך אמר - "יש לי צער מזה, סימן שאין לי אמונה, ואם אין לי אמונה - למה לי חיים!?"...

התיישב רבי מרדכי זצ"ל, דיבר עמו דברי חיזוק באמונה, וחזר לביתו לשלום.

לאחר זמן מה שוב חזר ללכוויץ' ותינה את דאגתו לפני הרבי: "בתחילת הרחוב פתח אדם חנות נעליים, וכשנכנסים לחנותו אני שמח שיש לו פרנסה, אבל כשנכנסים לחנות מולי, אינני שמח כמו שאני שמח על הצלחת בעל חנות הנעליים, וזה סימן שאין לי אמונה, ואם אין לי אמונה למה לי חיים!?"...

כאן השתתק ה'בית אברהם'.

"נו", שאל היהודי, "ואיך נגמר הסיפור? איזה מופת התרחש עמו?" "כאן זה נגמר", השיב ה'בית אברהם', "וה'מופת' הגדול ביותר הוא ליזכות להגיע לדאגות של 'אם אין לי אמונה - למה לי חיים!?'..."

גם ליזכות לחתן כמו ה'יסוד העבודה' אין זה דבר של מה בכך, כלל וכלל...

עלינו ליזכור בכל עת כי "אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה", ואין שום מקום לדאגה, שהרי הכל מאת ה' יתברך.

(מתוך הספר 'הנני בידך')

ניסה היהודי לשתף אותה בדרשת המגיד ובמסקנותיו ממנה, אך היא סירבה לשמוע. מסורת בידה עוד מבית אביה ואמה, ומהם למעלה בקודש שלחם נקנה רק במטבעות זהב או בשווה כסף, ולא בדפי גמרא.

עד מהרה גייסה לצידה את שאר המקורבים, שמיהרו לבוא ולהציק ליהודי בדעותיהם, ולשכנע אותו כי דרכו של עולם לעשות השתדלות, אך הוא בשלו - הוא בטוח בה' שיזמן לו פרנסתו לביתו, וליבו סמוך ובטוח שאין לו צורך בשום השתדלות מעבר לזה.

חלפו ימים אחדים. בעלי האחוזות הבחינו שהיהודי כבר אינו מגיע לקנות מהם סחורה. מיהרו, אפוא, להעמיס את סחורתם על עגלותיהם, ובאו לביתו כדי למכור לו. בד בבד הגיעו לקחותיו הקבועים מן השוק. כמה ימים כבר אינו מגיע לחנותו, והסחורה דרושה להם.

כך היה האיש יושב בביתו, לומד ומתפלל - וכל פרנסתו באה אליו לתוך ביתו...

ומדוע זכה לכל זאת? - סיים הרבי מלעכוויטש - משום אמונתו האיתנה והתמימה, ובזכות בטחונו האמיץ והחזק בה', הזן את הכל.

אם אין לי אמונה - למה לי חיים?

יהודי אחד נכנס לאדמו"ר ה'בית אברהם' מסלונים זצ"ל, והשיח בפניו את דאגתו:

"יש לי חנות לא גדולה, אשר ממנה פרנסתי. כעת עומד אדם אחר לפתוח חנות כשלי, בדיוק מול חנותי. עומד אני לאבד את מקור פרנסתי, ומה אעשה?"

בתשובה סיפר לו ה'בית אברהם' את המעשה הבא:

אויערבאך זצ"ל, ובשמו היא מופיעה בגיליון 'באר הפרשה': הרי לכולנו קורים גם דברים טובים, חוויות משמחות, רגעים של אושר. העצה היא, לרשום את הדברים הטובים בפנקס קטן, ומדי תפילת העמידה, בעת שמגיעים לברכת 'מודים', להתבונן ולהיזכר בדברים האמורים בפנקס הקטן, על כמה ועד כמה יש לנו להודות ולשבח, כמה שיר ותהילה עלינו להביע לבורא עולם!

'והוא בודק ומנוסה!' - אמר הגרש"ז אויערבאך. מי שעושה כן - חיי נרגעים, דאגותיו בטלות, המתח בחייו מתחלף בשלווה נעימה. הבה ננסה את הכלי העוצמתי הזה, לרשום את הדברים הטובים שאנו חווים, ולנצל כל הזדמנות להודות עליהם. כך נזכה שחינו ייהפכו לרגועים ובטוחים, שמחים ומאושרים!

נעימים, נחפש את הטוב, נאיר אותו, נדגיש אותו ונודה עליו. בכל רגע של משבר, קושי או ניסיון, יש גם דברים של טוב, ניצוצות של הארה שמימית. הבה נודה עליהם מכל הלב, הבה נטה את נשמתנו להודות ולשבח לבורא עולם על הטוב שהוא גומל עימנו - גם טוב שטמון תחת דברים שנראים קשים, ואז יפתחו לנו שערי חסדים גלויים, ונזכה כולנו לחוות טוב גלוי, מזוקק וטהור, כל ימי חיינו!

הדרך לרוגע...

החיים שלנו, לעתים קרובות, הופכים לאפופי דאגה. זה דואג מפני שיחתו של המלמד, אחר חושש מתוצאות בדיקות המעבדה, והשלישי מתוח לקראת פגישה עם המעסיק. בחייו של אדם ישנם מקרים רבים מדי של דאגה, והכל מחפשים דרך לחיות חיים רגועים וטובים, נטולי דאגות...

הנה דרך לכך, סגולה רבת עוצמה, אותה גילה הגאון רבי שלמה זלמן

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

מנחת. הם אמנם היו מורגלים לחיי פחד ומנוסה, אך כשל כח הסבל, ובלוי עידודו של מורם ורבים ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהיה להם כעמוד אש להאיר ולפזר עליהם טל של אמונה, לא היו מחזיקים מעמד... באחד הלילות, התאספו בחורים בביתו של ה'חפץ חיים', והוא הבחין כי רוחם נפולה ונפשם שבורה מהתלאות הרבות, שכנראה כבר הגדישו את סאת סבלם, הוא פנה אליהם בדברי חיזוק: "חז"ל מספרים כי בבריאת העולם, כאשר ראה אדם הראשון שהשמש שוקעת לפנות ערב, הוא חשש כי בגלל חטאו נחשך העולם, ובכה, הנה בגיני עומד העולם לחזור לתוהו ובוהו, עד שהשחר עלה למחרת ושוב זרחה השמש, נרגע אדם הראשון ואמר 'מנהגו של עולם הוא...'".

המשך החפץ חיים ואמר: "אדם הראשון חש מהחושך, מפני שלא ידע מה טיבו, ולא ידע שיש לו קץ ושהאור עתיד לשוב, ורק בהגיע האור פסק מלדאוג, כי הבין שכך הוא מנהגו של עולם... "האם החושך בו אנו שרויים כעת הוא החושך האחרון בדברי ימות ישראל...!?! - זעק ה'חפץ חיים' לתלמידיו - "צרות רבות עברנו ובמחשכים רבים ישבנו, ושוב האיר העולם ובאה הישועה, והנה אנחנו חיים וקיימים... עלינו לבטוח בה' ולהאמין כי גם חושך זה עתיד לעבור מן העולם, ועתיד העולם לחזור ולהאיר כשחר העולה מעת לעת..."

דברי ה'חפץ חיים' נפלו על אזני הבחורים כמים קרים על נפש עייפה ודאוגה. אמונתו היוקדת והמוחשית שבקעה מלב בווער, נסכה בהם תקווה רבה לעתיד. ויותר משהיו הדברים דברי הרגעה, הם היו שיעור כיצד להביט נכון אל מאורעות החיים בכלל, ועל צרות וגזירות בפרט, אל לאבד תקווה ולשקוע בייאוש, יש להיוועץ בדעת תורה ועל פיה לעשות צעדים שקולים ונבונים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

שעליו לחצות את הישיבה לשניים, אך בטרם החליט לעשות כך למעשה, נגש שוב ל'חפץ חיים' כדי לספר לו על תוצאות הגורל. מיד כאשר נכנס רבי צבי הירש לחדרו של ה'חפץ חיים', בטרם פתח את פיו, לתדהמתו, אמר לו ה'חפץ חיים' שלדעתו צריך לנהוג כפי שכתוב בתורה: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשתי מחנות..." המום היה רבי צבי הירש, וסיפר ל'חפץ חיים' כי זה הפסוק שעלה בגורל הגר"א שערך, "אם כן, זה טוב מאוד..." אמר ה'חפץ חיים'.

ואכן הישיבה נחלקה לשניים, חלק מבני הישיבה נשארו בראדן, עם ראש הישיבה הגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל והמשיגיה הגאון רבי יוסף ליב ננדיק זצ"ל, אך רוב בני הישיבה החלו במסע לתוככי רוסיה, כשבראשם מרן החפץ חיים זי"ע, יחד עם הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל, ואף גדול תלמידי ה'חפץ חיים', הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, הצטרף אליהם, כי סבר שבימי סכנה מוטב שיהיה סמוך לרבו הגדול. המסע היה קשה ורצוף סכנות, פורעים ושונאי יהודים ניצלו את מצב החרום, ורצו לכלות בהם את זעמם, רק רחמיו וחסדיו של הקב"ה הציל אותם, והם צלחו את המסע הקשה, עד שהגיעו בערב יום כיפור בשנת תרע"ו לעיירת 'סמילוביץ' שב'מינסק', שם שהתה הישיבה שנה שלמה, ותחת הנהגתו של ה'חפץ חיים' התנהלו סדרי הישיבה כבהיותם ב'ראדן'.

זמן קצר מאוד 'נהנו' תלמידי הישיבה מהשקט, הסכנה השתוללה בראש כל חוצות, והיא איימה להגיע אף לסמילוביץ, או אז החליט ה'חפץ חיים' כי על הישיבה ליטול שוב את מקל הנדודים ולתור אחר מקום שקט ובטוח יותר, והוא נמצא בהגיעם לעיר 'שומיאץ', שם חנו, ובשארית כוחותיהם, חזרו בני הישיבה לנהל את סדריהם, עד כמה שהיה ניתן...

אף שהשהייה ב'שומיאץ' היתה שקטה יחסית, מכל מקום אווירת המלחמה ששררה באיזור, בצירוף תלאות הדרכים שעברו, גרמו לבני הישיבה לחרדה גדולה. החשש מן העלול לקרות, לא נתן להם

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

המייל היומני של 'דרשו'

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם ניתן לקיים את מצות 'כיסוי הדם' זמן רב לאחר השחיטה?
- ◆ בעל חיים שנולד מבהמה וחיה - האם דינו כבהמה או כחיה?
- ◆ מדוע אסרו חכמינו ז"ל את המקח והממכר בשבת?

'בונה' - שבדרך כלל הוא 'מוקצה מחמת גופו' - והקצה לה מקום, ויחד את העפר לשימוש של היתר אשר ידע מראש שיזדקק לו לשם כך - נחלקו הפוסקים אם מותר להשתמש בו בשבת לשימוש אחר. אולם, אם ייחדו לשימוש של היתר שאינו ידוע מראש בוודאות, או שלא ייחדו לשימוש כלשהו - מותר לכל הדעות להשתמש בו בשבת לכל צורך שהוא.

- פיסות שעווה וחלב, אינן מוקצה ביום טוב, כיון שניתן להשתמש בהן כחומר בעירה לאש, אשר מותר להדליק ביום טוב.
- שימוש ב'מוקצה מחמת חסרון כיס' ביום טוב לצורך אוכל נפש - נחלקו הפוסקים אם הוא מותר; אך שימוש במוקצה 'מחמת גופו' - לכלל הדעות אסור אף לצורך אוכל נפש.

מהלכות מקח וממכר בשבת

- חכמינו ז"ל אסרו את המקח והממכר בשבת, מפני החשש שיבואו לכתובת שטר מכירה, ויש אומרים שהאיסור נלמד מהכתוב על יום השבת: "וְכִפַּדְתוּ מַעֲשֹׂת דְרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצֶךָ וְדַבַּר דְּבָר".
- הנזקק בשבת למצרך מסוים, לצורך היום, רשאי לפנות לאדם המוכר מצרך זה, ולקבל ממנו את המצרך, על דעת שישלם לו לאחר השבת, בתנאי שלא יזכירו את סך עלות הקניה, ואת דבר פרעון התשלום בימות החול.

הלכות שונות

- 'צירת גומה בעפר, אסורה בשבת וביום טוב. במקום הראוי לזריעה, אסורה 'צירת הגומה משום איסור מלאכת 'חורש', ובמקום שאינו ראוי לזריעה - היא אסורה משום איסור מלאכת 'בונה'.
- עובר הנמצא בבטן הבהמה לאחר שנשחטה כדין, נפטר בשחיטת אמו, ומותר לאוכלו ללא שחיטה. עובר זה מכונה 'בן פקועה', על שם ש'פקעו' (= קרעו, פתחו) את בטנה של האם והוציאוהו מתוכה.

מהלכות מצות 'כיסוי הדם'

- דם חיה ועוף יש בו מצות 'כיסוי הדם' לאחר שחיטה. ואם הדם התערב במים לפני כיסוי - אם כמוות המים רבה כל כך עד שלא ניכר צבעו האדום של הדם במים, הריהו פטור מכיסוי.
- השוחט חיה או עוף בערב יום טוב, והיה בידו לכסות את דמו לפני שקיעת החמה - יתכן שמותר לכסותו ב'בין השמשות', אך לאחר צאת הכוכבים אסור לכסותו.
- מצות כיסוי הדם - נחלקו הפוסקים אם חובה לקיימה מיד לאחר השחיטה, או שניתן לקיימה לאחר זמן. ובדיעבד, לכלל הדעות ניתן לקיימה אף זמן רב לאחר השחיטה, כל עוד נותר הדם בעינו.
- חֶלְבֵן של בהמות, אסור באכילה, ודם החיה יש בו מצות כיסוי הדם. ו'פוי', שהוא מין בעל חיים טהור, וכן בעל חיים שנולד מבהמה וחיה - ספק בידינו אם הוא נחשב כבהמה או כחיה, ולכן חלבו אסור, ואילו דמו טעון כיסוי.

הלכות שבת ויום טוב הנוגעות לעור בהמה

- לדעת השולחן ערוך, עור של בהמה, בעודו לח - הוא 'מוקצה' בשבת, ולאחר שהתייבש - אינו מוקצה. ולדעת הרמ"א, עור 'בהמה גסה' אינו מוקצה אף בעודו לח, ועור 'בהמה דקה' הוא מוקצה אף לאחר שהתייבש.
- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'המעבד', הכוללת כל פעולה המכשירה עור של בעלי חיים לשימוש, כגון מליחת העור, ודריכה על העור כדי להקשותו.
- בהמה שנשחטה ביום טוב, מותר להפשיט את עורה, כיון שזוהי מלאכה לצורך 'אוכל נפש', אולם, אסור להפשיט את העור ביום טוב באמצעות קרע ברגל אחת בלבד, וכיוצא בזה.

מהלכות 'מוקצה' בשבת וביום טוב

- מי שהעמיד בביתו ערימת עפר רך (שאינן בה איסור

גליון 424
שנה ט' תש"פ

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל



סיפורי חז"ל

יהב חכמה לחכימין

רבי יוסי בן חלפתא היה גר בעיר ציפורי. והיה תלמיד של רבי עקיבא. מסופר: גבירה רומית אחת שאלה את רבי יוסי בן חלפתא: למה כתוב בספר דניאל "יהב חכמה לחכימין" - שהקב"ה נותן חכמה לחכמים. - למה שלא יתן לטיפשים? אמר לה רבי יוסי: "אם יש לך תכשיט יקר, ויבואו שני אנשים, אחד עשיר ואחד עני וירצו ללוות את התכשיט. למי תלווי אותו? לעני או לעשיר?" אמרה לו: "לעשיר". שאל רבי יוסי: "למה?" אמרה: "אם יאבד העשיר את התכשיט הוא יוכל להחזיר לי כסף תמורתו - והעני מאיפה הוא ישלם!?" אמר לה רבי יוסי: "ישמעו אוזנייך מה שפיך מדבר! אם הקב"ה היה נותן את החכמה לטיפשים היו יושבים והוגים בה רק בבתי כסאות ובבתי מרחצאות שניהם מקומות מטונפים. הקב"ה נתן חכמה לחכמים שהוגים בה במקומות קדושים, כמו בבתי כנסיות ובתי מדרשות.

(עפ"י מדרש זוטא קהלת פרק א' - ז')

פרשת השבוע

יודע סיבת הדינים כי הינם לטובתו הנצחית של האדם, אין הוא יכול להתפלל להעביר ממנו הגזרות, כי אז יפסיד האדם הטובה הגדולה העתידה לצמוח לו מן הגזרות הללו. אבל יצר לו מאד על הצרות שיסבול האדם, ולפיכך מתפלל הוא להשי"ת, ומחליף הדינים הקשים בדינים קלים וקטנים מהם. והנה האדם הפשוט אשר אינו מבין כל זאת, יכול חס ושלום ליפול מאמונתו על ידי זה. כששמע החסיד כל זאת, אמר בליבו ודאי לא דבר ריק הוא, וכנראה שיבואו עלי כעת דינים וגזירות, על כן מיד בצאת השבת הזדרז לחזור אל ביתו, לראות ולשמוע מה שנתחדש שם. ואכן בבואו סמוך לביתו, שמע שהעצים שהיו לו על פני המים נזוקו מאד, ונגרם לו מזה הפסד גדול. ויתן תודה להשי"ת על שיצא ידי חובתו בהפסד ממון, על ידי ההמתקה שפעל עבורו רבו.

רב לך אל תוסף דבר וגו' (דברים ג כ"ו)
מסופר על חסיד מפורסם בשם ר' יוסף, ששבת פעם בשבת קודש פרשת ואתחנן אצל רבו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א. באותה שבת בשעת עריכת השולחן הטהור, אמר רבינו תורה על הפסוק "רב לך אל תוסף דבר". ופירש בדרך רמו, "רב לך" לאחר שיש לך רב ורבי, אשר מגין עליך בזכותו לבל יבא ממשול על ידך, הן ברוחניות והן בגשמיות, שוב "אל תוסף דבר", אל לך לדבר ואפי' להרהר אחריו ולהקשות קושיות, כי גם מה שנראה בעיניך כרעה, אינו אלא טובה גנוזה.

אחר שסיים רבי דוד משה לומר תורה, פנה אל רבי יוסף ואמר לו, הנה כשאדם בא אל הצדיק, והצדיק רואה ששורין עליו דינים ל"ע, רוצה הצדיק לבטל הדינים ולהעבירם מעליו, אבל הצדיק מתוך כך שהוא ברום קדושתו

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 8:15 ת"א: 8:18 ר"ת: 8:50

פרשת ואתחנן-נחמו

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:01 ת"א: 7:16

שהחליט לעזוב את העיר, ומה גרם לו לשנות את החלטתו. ה"מגלה עמוקות" הביט בהם בעיניו הטובות, חיך חיך אבהי ופתח את פיו: "לא אוכל לספר לכם למה רציתי לעזוב בתחילה, מטעם הכמוס עמדי, אבל למה החלטתי להישאר – אספר לכם: ביום האחרון לשהותי בעיר, שעות ספורות לפני מסיבת הפרידה המתוכננת דפקו אצלי בדלת שני בעלי דין, תובע ונתבע. התובע היה העשיר הגדול ר' יעקב, שתבע את ר' משה התלמיד חכם. מיהרתי אומנם להתארגן כדי לצאת מהעיר, אבל השניים הבהירו לי שמדובר בדיון דחוף מאוד בנושא שאינו סובל דיחוי. הם חייבים שאדון את הדין שלהם לפני שאצא מהעיר, כי מי יודע כמה זמן יעבור עד שימצאו רב חדש שידון ביניהם.

ר' משה הינו אברך תלמיד חכם, בעל משפחה ברוכה שהיה עומד ברחוב מידי יום ומוכר כעכים בעגלתו. בוקר אחד, עבר ברחוב ר' יעקב העשיר בכרכרתו המפוארת, ושמע את קריאותיו הקצובות של ר' משה, המזמינות את הקונים לבוא ולקנות מכעכיו. עצר ר' יעקב את הכרכרה ומיהר לגשת לר' משה: "אמור לי, ר' משה, כמה שעות ביום הנך עומד כך ומוכר במקום ללכת ללמוד תורה?" "שלוש שעות", ענה האברך בצער. "וכמה אתה מרוויח בחודש?" ממשיך העשיר לשאול. ר' משה נקב בסכום המגיע לסכום השווה ל-2,000 שקל, ולפעמים 2,200 שקל לחודש. "אם תסגור את חנותך ותשוב ללמוד – אשלם לך סכום שיגיע לערך של 7,000 שקל בכל חודש", מבטיח העשיר. האברך הדל פוקח זוג עיניים גדולות ותמהות: "תשלם לי? מדוע?" "אני רוצה לעשות איתך עסקת 'יששכר וובולון', ענה הגביר, "תלמד תורה יום שלם במנוחת הנפש ונתחלק בזכויות".

"ר' משה, מסכים לעסקה בחפץ לב, וסוגר את דוכנו אחר כבוד. כל אותו חודש הוא יושב בבית המדרש ולומד במנוחה ובשמחה. הגיע ראש חודש, שליח דופק על דלתו ומושיט לו את המעטפה שמכילה, כמסוכם, סכום השווה 7,000 שקל.

למחרת, שב ר' משה, התלמיד חכם, עם העגלה לקרן הרחובות וממשיך בממכר הכעכים כבימים ימימה. עובר שם ר' יעקב העשיר ומתפלא מה קורה כאן? הרי עשינו הסכם? הוא ממחר לרדת מן העגלה וקורא לידידו: "ר' משה! מה קרה לך?! האם לא שלמו לך את ההתחייבות?" "בוודאי שילמו לי", עונה האברך. "אז למה הפסקת את ההסכם?" תוהה העשיר. "כי אני לא מעוניין!" פוסק ר' משה. "אבל היתה לנו עסקה, אי אפשר להפר הסכמים!" צועק ר' יעקב, "בוא נמחר לרב לפני שהוא עוזב!"

מוטב לי לוותר על משכורת שמנה מאשר על קירבת אלוקים מעשה זה אירע לפני קרוב לארבע מאות שנים, העיר קראקוב שבפולין וכתה שניהן בה אחד הרבנים המפורסמים ביותר בעולם היהודי: הגאון הקדוש רבי נתן נטע שפירא זיע"א. (יומא דהילולא י"ג מנ"א) רבנו היה ידוע כצדיק וקדוש, היה גאון עצום בתורת הנגלה. כן עסק רבות בתורת הקבלה ובחכמת הנסתר, וזכה לרוח הקודש. הוא חיבר את ספרו "מגלה עמוקות", שנלמד עד היום על ידי תלמידי חכמים מופלגים, לא כל אחד מסוגל להבין את הפירושים העמוקים שלו, המתבססים על ידע נרחב בכל חלקי התורה הקדושה.

ביום בהיר אחד זימן הגאון לביתו את 'ראש הקהל', של הקהילה. "אני מודיע בזאת שהחלטתי להתפטר מתפקידי", אומר הרב לראש הקהל שנבהל עד עמקי נשמתו: "מה קרה?", הוא מבקש לדעת, אבל הרב מסרב לענות לו: "בעוד שלושה ימים אני יוצא מכאן, ולא יעזרו ניסיונות שכנוע כאלו ואחרים". ראש הקהל יצא מביתו של הרב בפנים נפולות ומיהר לבשר את הבשורה המרה. אבל כבד ירד על העיר, גדולי תלמידי החכמים ניסו לדבר עם הרב ולשכנע אותו, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך. הוא עוזב את העיר ויהי מה.

בצר להם החלו היהודים תושבי העיר להיערך למסיבת פרידה ראווה. הם כולם אוהבים ומעריכים מאוד את הרב, קשה להם להיפרד ממנו, אבל לפחות הם רוצים להיפרד כראוי, עם מסיבה שתבטא את הכבוד הגדול שהם רוחשים לרבם הנערץ. עברו יומיים, וההכנות למסיבה הפכו קדחתניות. עוד רגע אמור הרב להיכנס ולשבת עם בני עדתו למסיבת הפרידה, שמיד לאחריה הוא יעלה על עגלה הרתומה לסוס, ויצא מהעיר יחד עם בני משפחתו ועם מעט הבגדים והכלים שצברו בתרמיליהם.

רגע לפני המסיבה קורא הרב לראש הקהל ומודיע לו: "התחרטתי. אני לא עוזב את העיר". ראש הקהל אפילו לא עצר כדי לשאול מדוע. הוא יצא החוצה בשמחה ובצהלה, והחל לצעוק בקולי קולות: "הרב נשאר איתנו. הרב נישאר איתנו. הוא לא עוזב. איזה יופי!". מסיבת הפרידה הפכה לחגיגה ספונטנית ומתפרצת של תושבי קראקוב, אשר לא ידעו את נפשם מרוב שמחה על הבשורה המשמחת.

רק לאחר שנרגעו הרוחות פנו כמה מנכבדי הקהל, תלמידי החכמים והרבנים של העיר, וביקשו לשמוע מרבים, מה קרה

משל ונמשל

איך אפשר להגיע ליראת הרוממות של

שמו יתברך

אי אפשר שיבוא אדם לידי יראת הרוממות של שמו יתברך, אלא אם כן הגיע למדרגה של שלילת ערכו מעיקרו, היינו שיהא בטל ומבוטל אצל עצמו ולא נחשב בעיניו כלום, כי אז יוכל לבוא לפני המלך, כי מי שמרגיש בעצמו איזו מעלה אינו יכול לעמוד לפני המלך, וכל האהבה ויראת ד' אשר ידמה האדם בנפשו כי יש לו וכל הקניינים המדומים, רק בדמיונו הם קיימים מהתעוררות מידותיו הגשמיות ורחוק הוא מהשיי"ת, וכל המצוות שהוא מקיים הכל הוא פרי הגדלות להיות לו שם ולקבל פרס.

ועל דרך משל אפשר להסביר זאת, כי מי שחש בקרבו שיש לו מעלה, ודאי רחוק הוא מהמלך, כי מי ששרוי יחד עם המלך, כלום יכול הוא להרגיש במעלתו? הרי אין בית המלך חסר דבר, וכלום יש מקום לדבר על מעלת החכמה שבך בשעה שעומד לפני המלך, אם שם בבית המלך מקור החכמה, או לדבר ולהתגאות על עשירות, אם כל הכסף וכל הזהב של המלך הם, ואם הוא חושב שיש לו איזו מעלה היינו שיש לו חכמה או עשירות, ודאי שהוא רחוק מהמלך ואינו משיג כלום, כי בהתקרבו אל המלך ידע שלא חסר לו כלום ואינו זקוק לשום דבר, כי הכל נמצא בבית המלך שבצלו הוא מסתופף, ולא זו בלבד אלא שסכנה גדולה כרוכה בדבר אם לא יבטל רצונו וימהר לעשות רצון המלך אף יתחייב בנפשו, וצריך הוא לדעת בעצמו בעומק לבבו שהוא שלם ברצון גמור ומסירת הנפש ממש לעשות רצון המלך, ואז יוכל להיות תמיד מצוי אצל המלך, והמלך יגלה לו סודותיו ומתרי לבו.

(בשם הרה"ק רמ"מ מוויטעפסק זיע"א)

"הגיעו אלי שני בעלי הדינים והשמיעו את טענותיהם", ממשיך הגאון הגדול לספר את הסיפור. "שאלתי את ר' משה: "למה הפסקת את ההסכם? אני מכיר אותך, אתה הרי רוצה ללמוד." "זה נכון, רבי", עונה האברך, "אני אכן רוצה ללמוד, אבל העסקה הזאת היתה טעות". "מה? אתה רוצה תוספת?" נזעק ר' יעקב, "למה לא אמרתי לי שאתה רוצה יותר כסף? אשלם לך בשמחה". "לא רוצה תוספות!" פוסק האברך.

"כאשר מכרתי את הכעכים, הייתי קם מידי לילה לאמירת תיקון חצות, ואחר כך ישבתי ללמוד עד התפילה. כאשר חזרתי הביתה מתפילת ותיקין, ניגשו כל בנות המשפחה למלאכה המורכבת של טחינת החיטים לקמח. מאחר והיתה זו מלאכה קשה ומסובכת, היו אשתי והבנות נושאות תפילה, להצלחת הטחינה, זו מתפללת ובוכה, וזו אומרת פרקי תהילים. "סיימו לטחון את הקמח, עכשיו צריך לשאת תפילה על מלאכת הניפוי, שחלילה לא תיפול תקלה תחת ידינו ולא יגיעו תולעים או חרקים קטנים אל תוך הכעכים חלילה וחס, כי הרי אסור לאכול חרקים, ושוב, זו עומדת בפניה זו וזו בפניה אחרת, כולן מתפללות מעומק הלב ומתחננות לאבא שבשמים שהמלאכה תתבצע בצורה טובה, שהאוכל יהיה כשר וטעים.

עכשיו צריך לשאת תפילה שתצליח הלישה, שהבצק יהיה רך וטוב, ולאחר מכן תפילה שהכעכים יצאו טובים, טעימים ומספיק פריכים, וכך על כל פעולה ופעולה תפילות ודמעות, כשגם אני מצטרף לתפילות. "קירות הבית ספגו תפילות, והילדים ספגו את החינוך, שכאן בבית לא מבצעים שום פעולה ללא תפילה! "ועכשיו, חודש שלם עבר עלינו בבית ללא התפילות הלוהטות של אפיית הכעכים, הרגשנו חסר בבית, ועל זה - קשה היה לי לוותר, מוטב לי לוותר על משכורת שמנה מאשר על קירבת אלוקים. אין לי על מי לסמוך, לא על אף עשיר ונדיב, אלא רק על הרבונו של עולם!"

"לאחר ששמעתי את דבריו של ר' משה", סיים ה"מגלה עמוקות" את דבריו, "התרגשתי מאוד ואמרתי לעצמי: אם בקראקוב מתגוררים כאלו יהודים יקרים - אני נשאר כאן!!"

צ'ין אדם לחברו

למען השלום מוכן אני ללכת בעפר
אפילו עשר פעמים

מסופר: פעם התכונן הרה"ק בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א ללכת לביקור נימוסין אצל רב מפורסם, מתוך תקווה שזה יועיל להרבות שלום, אך מקרוביו ניסו למנוע בעדו ולהניאו ממחשבתו, בטענה שהדרך קשה היא, והרבי יצטרך ללכת הרבה בעפר. השיב להם הצדיק: למען השלום מוכן אני ללכת בעפר אפילו עשר פעמים, ולא ויתר על הביקור, ובסופו אכן ראו שהביקור היה מוצלח ומועיל מאד.

היתר של מאה רבנים לדבר
לשון הרע

מסופר על הרה"ק רבי נפתלי מאמסטרדם זיע"א שהיה מדקדק נפלא בשפתיו, שלא להוציא מלה אסורה ח"ו, בעיקר היה נזהר בלשון הרע ורכילות, כיון שראה בני אדם מזלזלים באיסור זה קרא בהתפעלות: תימה, מדוע אנשים מחפשים היתר של מאה רבנים לישא אשה שניה, שאין זה אלא חרם דרבינו גרשום, ואינם מחפשים היתר של מאה רבנים לדבר לשון הרע ורכילות שהוא איסור חמור מדאורייתא.

הרב ששאב מים למנוע מריבה
בעירו של הרה"ק רבי ישראל מאיווניץ זיע"א התגוררו שני שכנים שנפלה ביניהם מחלוקת אודות שאיבת מים מן הבאר, כל אחד מהם טען, כי השני משתמש ברוב המים, ועליו מוטל למלא ולשאוב את המים, וזה מאשים את זה, וזה מאשים את

והמחלוקת גברה. כשנודע הדבר לר' ישראל הוא החל להשכים בכל יום בבוקר, ושאל לשניהם מים. כשראו השכנים את המים השאובים, חשב כל אחד בלבו שחברו התיישב בדבר והחליט לשאוב. לימים באו בדברים זה עם זה ונתחווה להם טעותם, נמנו וגמרו ביניהם שצריך לארוב בחשאי ולדעת מי הוא האיש הצדיק השואב למענם את המים. עד שנודע להם כי הרב דמתא עושה בשבילם מלאכה זו. ומרוב בושה השלימו ביניהם.

העיקר הכוונה לעשות חסד

מסופר על הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שחלף פעם על פתחו של רוקח המוכר תרופות לאנשי העיר, שהיה קצת רחוק משמירת תורה ומצוות, והחפץ חיים אמר לו בהתפעלות שהוא מקנא בזכויות שלו. הרוקח התפלא לשמוע על מה יש לקנאות בו, ענה לו החפץ חיים: שהוא זוכה במצוות רבות של חסד למכור תרופות לאנשי העיר, ולהציל נפשות מדי יום ביומו, אמר לו הרוקח שהוא מתכוין לשם פרנסה ולא לשם חסד, נענה החפץ חיים ואמר אתה צריך להתכוין שהנך בא לקיים מצות גמילות חסד והצלת נפשות עם אנשי העיר, ואע"פ שאתה מרוויח ממסחר זה לצורך פרנסתך, אין זה מוריד מערך המצווה אם הנך מכוין לשם שמים. הרוקח שמע לעצתו ומני או התקרב ליהדות ונעשה לבעל תשובה, ובמשך הזמן אף עמד בראש כל מפעלי החסד שבעיר.

תלולא דצדקיא

שבת קודש י"א מנ"א
הרה"ק רבי הלל מפאריטש ב"ר מאיר (תרכ"ד)
הרה"ק רבי יצחק בלאור ב"ר שלמה (תרס"ז)
יום שני י"ג מנ"א
הרה"ק רבי נתן נטע שפירא ב"ר שלמה
(ה"מגלה עמוקות" - שצ"ג)

יום שלישי י"ד מנ"א
הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא ב"ר אהרן (אך פרי תבואה - תרל"ד)

יום רביעי ט"ו מנ"א
הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים האלברשטאם מצאנו (תרט"ו)
הרה"ק רבי אשר (השני) מקארלין ב"ר אהרן מסטאלין (תרל"ג)
הרה"ק רבי יעקב מראדזין ב"ר מרדכי יוסף (תרל"ח)

יום חמישי ט"ז מנ"א
הרה"ק רבי מנחם מענדל מטארנא אב"ד סטריזוב (תלמיד ה"חווה" - תקצ"א)

יום שישי י"ז מנ"א
הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפיניטשוב ב"ר בנימין זאב יעקב (תקפ"ד)
הרה"ק רבי שמואל מאפטא (תלמיד ה"חווה")
ב"ר נפתלי הירש (ת"ר)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניצין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסיף התרים על המעשים.

נעילת וקשירת הנעליים (ב')

א) אם נודמן לו רק נעל של שמאל, ימתין עד שיביאו לו נעל של ימין, ואז ינעול נעל ימין, ואחר כך נעל של שמאל. (משנה ברורה סימן ב', ס"ק ז')

ב) אם טעה ולבש נעל של שמאל תחילה, יחלצנו, כדי להקדים נעילת נעל ימין תחילה. (שו"ת אז נדברו, חלק י"א, סימן כ"ד, ספר דעת נוטה, סימן קמ"ו)

ג) יש להקדים קשירת שמאל, בכל סוגי הקשירה, ולא דוקא בשרוכים, וכגון, קרסים, רוכסן, כפתורים, סקוטש. (שו"ת רבבות אפרים, ח"א, סימן ה', דולה ומשקה - עמוד ז', שו"ת משנה הלכות - חלק י"ג, סימן ג')

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשֶׁת וְאֶתְחַנֵּן - שְׁוִיתִי ה' לְנֶגְדִי תָמִיד

"אַתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלָּךְ" (דברים ג, כד)

אמר להם בעל התניא: "אני לא גנבתי את הכף, זה לא אני!". הם חיפשו בסביבתו, אולי הכף נפלה והם לא שמו לב. אך הם לא מצאו. בסופו של דבר נאלצו לבקש ממנו שיוריד את המעיל שלו כדי שהם יחפשו בכיסים שלו, בעוד שהוא מכחיש וטוען בכל תוקף שהוא לא הגנב וזה לא הוא!

הם חיפשו לעיני כל האנשים מסביב במשך דקות ארוכות ולא מצאו את הכף והיו לו בזיונות גדולים מאוד.

כשהוא יצא מהעיירה, הרב הבין שהמגיד בכוונה שלח אותו ולכן הגיע אל המגיד, סיפר לו את כל מה שאירע עימו, ושאל אותו לפרש העניין.

אמר לו הרב המגיד: "אתמול כשנקשת על הדלת ושאלתי: 'מי שם?' - ענית: 'זה אני!'. ולכן היית צריך להגיע אל העיירה ולצעוק: 'זה לא אני', שתבין שאין עוד מלבדו!!!"

אם אדם מרגיש שזה 'אני' אזי מהשמיים מסדרים לו להרגיש 'זה לא אני'. החוכמה בחיים היא לשמור תמיד על מידת ההשתוות ולדעת שהכל מגיע מאת ה' יתברך, בין כשמדובר בנסיונות אותם עליו לעבור ובין כשמדובר בתקופות של נחת ושלווה וכן בהצלחות בחיים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁוִיתִי לְנֶגְדִי

ש"ק	כנסת לבת	צאת לבת	יבין חס
19:01	20:12	21:05	י"מ
19:19	20:10	21:02	ת"א
19:22	20:13	21:05	מ"ב
19:19	20:10	21:02	כ"ג

כותב האדמו"ר הרב יהודה אריה לייב אלטר מגור זצוק"ל ('השפת אמת' זיע"א): "מידת ההשתוות שמשבחים אותה מאוד היינו לקבל כל המאורעות בשווה, שתדע שהכל מאת ה'. אם אין האדם משתנה כשפגעה בו מידת הדין, אין קיום לקללה וחולפת ועוברת ממנו, אך אם חס ושלום האדם מתפעל יותר מדאי, בזה נותן קיום וחיזוק להרע". ע"כ.

גם כשבאים על האדם ניסיונות קשים, אם הוא מתחזק והולך עם הקב"ה עד הסוף, דהיינו שלא משנה ממנהגיו הטובים, לא משנה מהשמחה שיש לו, לא משנה מהאמונה והביטחון שיש לו, אז מובטח לו שהקללה תחלוף, מכיוון שאין לה כלי קיבול לרבוץ עליו. הקללה מוצאת מקום רק אצל מי שמתפעל ממנה ומשתנה.

פעם אחת הגיע האדמו"ר הזקן, הרב שניאור זלמן מלאדי זצוק"ל ('בעל התניא') אל המגיד הרב דב בער ממעזריטש זצוק"ל. הוא נקש בדלת והמגיד שאל: "מי זה?".

ענה לו בעל התניא שזה הוא! המגיד פתח את הדלת הם ישבו ודיברו וכו'. בסיום דבריהם, המגיד ביקש ממנו שיסע למחרת אל העיירה הסמוכה.

בעל התניא שמע לדברי המגיד ולמחרת נסע אל העיירה. בדיוק כשהוא נכנס לבית המדרש, עשו שם ברית מילה. הוא התיישב לסעודת מצווה אבל באמצע הסעודה נעלמה כף מזהב טהור...

מובן שהוא היה היחיד מבין המוזמנים שאף אחד לא הכיר, ומכיוון שכך, ביקשו ממנו בעדינות שישב את הגזילה.

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה-ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה רונן אברהם וב"מ רחל ברכה בת פדילה דליה נעם יצחק בן רחל ברכה יוסף ליאור בן דליה אפרת-הצלחה בכל העניינים י.מ.ש כדורי י.מ.ש כדורי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר תרצה בתיה בת ימנה נינט אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה מיטל בת מלכה טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית אנאל חביבה בת שולמית שושנה שירה בת סילביה סיון רבקה בת אלן אסתר אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר דרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה אסף בן סופיה דגנית בת שושנה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בן אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קטנב בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקוה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה - בשולי גוים - חלק א'



מה טעם האיסור של בישולי גוים ובאלו תנאים קיים האיסור?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':

טעם האיסור לאכול מאכלים, שבשולו על ידי גוי, מכיוון שחששו חכמים שמחמת האכילה איתם יבוא לקירוב עימם ועלול להתחתן עם בנותיהם. **מקורות:** רמב"ם (פ"ז ממאכלות אסורות ה"ט). האיסור מופיע בשו"ע (יו"ד סימן קיג ס"א). וכתב הט"ז (סק"א) עיקר הגזירה משום חתנות. ע"כ. ואין אוסרים בישולי גוים משום שכליו אסורים, מכיוון שקיימ"ל סתם כלים אינם בני יומם כמ"ש השו"ע (יו"ד סימן קכב ס"ו). וע"ע בספר וילקוט יוסף- סתהון (כלל ה).

ויש אומרים כי טעם האיסור, שלא יהיה ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה – ויאכיל אותו הגוי דבר טמא. רש"י (עבודה זרה לח. ד"ה מדרבנן). אולם רש"י (שם לה ע"ב ד"ה שלקות) הסביר כי טעם האיסור משום חתנות. והב"ח (רס"י קיב) כתב ליישב שבגמרא מוכח שבכולן גזרו משום בנותיהן, אלא אסמכתא דקרא הוא, כדי שלא יאכיל אותו דבר טמא.

איסור בישול גוים הוא דווקא בכל התנאים הבאים ואם חסר עפילו אחד מהתנאים אין איסור בישול גוים:

א. המאכל אינו נאכל כמות שהוא חי וצריך בישול. **מקורות:** שו"ע (שם ס"א). משום שבכהאי גוונא, שנאכל חי אין כל חשיבות לבישול. ראה 'חכמת אדם' (כלל סו אות א). ואפילו אם כשאנחנו מבשלים את המאכל הוא יותר טוב מאשר לאכולו חי, אין בזה איסור וכמ"ש הריטב"א ע"ז (לח.).

ב. שיהיה המאכל עולה על שולחן מלכים – כלומר לפני אנשים חשובים או בסעודות חשובות כגון חתונה. **מקורות:** שו"ע (שם). ובמאכל שאינו חשוב, אין דרך להזמין ואין חשש חיתון, ט"ז (סק"א). והאריז"ל בספר טעמי המצוות (פר' וילך דס"ב ע"א ד"ה מי) כתב, דלאו דוקא עולים על שולחן מלכים, אלא גם אם עולים על שולחן שרים יש בהם משום בישולי גוים. וכ"פ הרחיד"א בשו"ת 'חיים שאל' ח"א (סימן עד אות עו). וב'שירי ברכה' (סימן קיג סק"ב). וכ"כ ב'זבחי צדק' (שם סק"ב). וב'בן איש חי' (פרשת חוקת ש"ב אות ט). וצריך דווקא את שני התנאים כדי לאסור, כ"כ התוספות (ע"ז לח. ד"ה איכא ביניהו).

ואין הולכים בזה אחרי רוב העולם אלא לפי המקום שבו הוא נמצא. **מקורות:** 'שדי חמד' (מערכת בישולי גוים אות יב).

ג. ללפת את הפת- כלומר כשאוכלים סעודה עם פת המאכל עולה על גבי השולחן. **מקורות:** כמבואר בשו"ע (יו"ד שם ס"א). ומה שכתב השו"ע (שם) או לפרפרת שבשולו גוי וכו' אסור משום בישולי גוים. ואם כן, לכאורה יש בישולי גוים אף באותם קינוחים, וכמ"ש הט"ז (שם ס"ק יד) ובספר 'וילקוט יוסף- סתהון' (כלל ג). כתב הרב 'פרי חדש' (שם סק"ג) לבאר, שכאשר המאכל בא לקינוח בסוף הסעודה, אין בו איסור, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ז ממאכלות אסורות) שיש בישולי גוים בפרפרת, היינו ללפת את הפת. הו"א אומר לפרפרת, כשמלפתים בו את הפת. וכ"כ הרחיד"א ב'שירי ברכה' (סימן קיב ס"ק יא) בשם הגאון רבי ישועה זיין בשו"ת 'שערי ישועה'. וראה מה שנכתב להלן בהמשך בדיון פיצוחים וכדומה שבשולו או ניקלו על ידי גוי.

מדות נאצלות



להלן סיפור המעובד מתוך 'לעניין הלכה' (בהעלותך ה'תשע"ט) ובו ניתן ללמוד מי הם מנהיגים אמיתיים וכיצד טובתם האישית לא נחשבת למאומה אלא רק טובת הזולת וגם כאשר פוגעים בהם, העניין היחידי, שנמצא בראש מעיינם הוא הדאגה לזולת. וכן כיצד הם בשכלם הזך והישר הגיבו במקרים אלו.

סיפר המרא דאתרא של מודיעין עילית, הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א, שלפני כארבעים שנה היתה קבוצת נערים בארצות הברית שמצאו להם 'תעסוקה' בזמנם הפנוי, והתחילו להעזי פניהם ולהתקשר לרבנים בשעות הלילה ולשאלו אותם שאלות של מה בכך. לילה אחד בשעה מאוחרת, נער אחד מהקבוצה הזו התקשר למרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. הרבנית שאלה, אם מדובר בשאלה דחופה (מרן הרב משה פיינשטיין היה עונה גם באמצע הלילה מכיוון שהיה מקבל גם שאלות קשות של פיקוח נפש), והנער השיב, כי אכן מדובר בשאלה שאינה סובלת דיחוי.

הרבנית העירה את הגאון, שכבר היה בשנותיו המאוחרות, וקימה זו היתה כרוכה עבורו בטרחה גדולה, של נטילת ידיים וברכת התורה. כששמע הצדיק את השאלה, לא הגיב כלום, רק התחיל לחקור את הנער איפה הוא לומד, איזו מסכת, ואיזה דף. התברר לו, שהנער לא יודע ולא מבין כלום, ממה שהוא לומד. רבינו התחיל ללמוד איתו את הגמרא לאט לאט כמה וכמה פעמים במשך שעה שלימה, עד שהוא הבין, ולסיום אמר לו לשאלו את הרב שלו שאלה חזקה על התוספות.

למחרת הנער הציג את השאלה באמצע השיעור והרב התפעל מאוד מהקושיא, שהעסיקה אותו במשך מספר ימים, עד שמצא תירוץ, ושיתף בזה את התלמידים. הנער הרגיש התרוממות גדולה והתחיל לבכות: "הגאון רבי משה פיינשטיין, רבה של כל ארצות הברית מאמין בי! הרב למד איתי ומאמין שיצא ממני משהו". כתוצאה ממאורע זה הנער קיבל טעם בלימוד וכעת משמש כר"מ בישיבה בארה"ב.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – הנסתר הרב חיים אבישלום כהן פרחיה- החלבן זצ"ל

הצדיק הנסתר הרב חיים אבישלום כהן פרחיה הידוע כהחלבן מגבעתיים- נולד בשנת ה'תרצ"ה (1935) ביפו. בתחילת שנות ה-30 הקים אביו מחלבת גבינות בשם 'מחלבת הכהנים' בתל אביב. כבר כשהיה רך בשנים, גילה עניין גובר והולך בספרי הקבלה. האב לקח אותו לשיעורי חבורת המקובלים והוא נעשה לתלמיד מן המניין. בשנות ה-60 הקים אחיו את 'מחלבת דשן' בגבול שבין גבעתיים לתל-אביב ורבינו מגיל 20 בערך התחילו לעבוד למחייתו במחלבה זו בשותפות עם אחיו.

לאחר שהתגלה, התחיל ללמד שיעורים בגמרא ובקבלה בכולל 'השלום' בגבעתיים. רבים פנו אליו ונושעו. ראשי ישיבות עלו להתייעץ איתו. **בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. לא הסכים לקבל כסף עבור ברכתיו. היה רגיל להפריש 90% ממשכורתו לחלוקה לעניים.** החזיק במסירות נפש במשך שנים רבות את הכולל של הגאון רבי שמעון בעדני (חבר מועצת חכמי התורה) וכן החזיק כוללים של אברכים ותהילים לבנים ובנות בכל שבת בירושלים ובבני-ברק.

תמך באופן קבוע בשירת הבקשות. **ענותו. מעולם לא אהב שמצלמים ומפרסמים את מדברים או סחים אודותיו.** מקומו בביה"כ היה בסוף השורות בספסל בצד. קירב כל יהודי ויהודי לאביו שבשמיים באהבה וחיבה גדולה. עבד את קונו במסירות נפש ונתן עיניו על צורכי אברכי הכולל שהיו עבורו כבנים ממש. כל חייו הירבה להתפלל ולבכות לה' ותחינותיו היו מתוך רגש פנימי חזק. נפטר בי"ב אב ה'תשע"ט (2019). חי כ-84 שנים. ציונו בבית-העלמין סנהדריה בירושלים.

אביו: הצדיק הנסתר הרב עזרא אברהם. **אימו:** מרת בלנקה. **אשתו:** מרת אדית. **ילדיו:** 4 ילדים. **מרבותיו:** הגאונים המקובלים- ר' יהודה זרחיה הלוי סג"ל (רב שכונת קריית שלום), ר' יהודה ליאון פטילון (המכונה 'הצייר'), ר' משה יעקב רביקוב ('הסנדלר'), ר' יוסף וולטוך ('מנקה הרחובות'). **חברותא:** המקובל הרב יצחק בצרי. **מספריו:** **טללי חיים-** על התורה ועל המועדים על פי תורת הסוד **יאורות חיים-** על חמישה חומשי תורה **יאור פני חיים-** על התורה **יהקיצו ורננו-** על הגאולה **יוחד לבבנו-** עבודת הכוונה והדבקות הפנימית **אישי יהודי- פורים יאחת שאלתי-** אמונה לבני הנוער.



הייתה תקופה בה האברכים בכולל 'ישיבת השלום' - גבעתיים עסקו בעניין מסוים ביורה דעה. רבינו זצ"ל הגיע להתפלל מנחה גדולה והתעניין באיזה נושא האברכים עסקו היום. רבינו העיר להם שנפלה טעות בלימוד שלהם וביקש מהם לחזור ולעיין שנית. האברכים הראו לו טבלת סיכום של הסימן והוא ביקש שיתבוננו שוב. מיד אחרי התפילה התיישבו האברכים וחזרו שוב על הלימוד מחדש משיטות הראשונים והבית יוסף ועד פסיקת השולחן ערוך ומצאו שאכן שגו בצורה בולטת. למחרת בעת שהרב הגיע למנחה שאלו אותו: "מניין הרב ידע זאת?". וסיפר שלפני שיצא מהמחלבה, ישב על כיסא ולפתע התמלא כל החדר באור עצום ונכנס אליו יהודי מהעולם העליון ואמר לו: "לך ואמור לאברכי הכולל ששגגה יצאה מתחת ידם".

○ יפר מר נחום לנגנטל כי הביא לרבינו אישיות מוכרת וחשובה. אדם שהגדיר את עצמו כמי שלא רואה נחת כי היו לו שלושה ילדים לא נשואים. אמר לו הרב: "אל תיכנס ללחץ. בשנה הבאה תבוא אליי עם שלוש בשורות טובות". **ובאמת, בשנה אחת שלושת ילדיו התחתנו.**

באחת הפעמים גילה: "אני רואה אותיות כתובות על מצחו של אדם וזו מתנת שמיים". באותיות היו רמוזים מעשיו של האדם. במוצאי חג סוכות היו רגילים לעלות אליו למחלבה יחד עם האתרוג וכשהיה בוחן בעיניו הקדושות את האתרוג שבירכו עליו במשך חג סוכות היה אומר לאדם מה עליו לתקן, באיזה מידה הוא לקוי כמו גאוה כעס וכדו' גם היה אומר מה הוא רואה לגבי המאורעות העתידיים להיות במשך אותה השנה. אנשים העידו שהרב היה מגלה להם כשהתבונן באתרוג שלהם כמה מסכתות הם סיימו במשך השנה ומה דרגת הלימוד וכמה זמן הקדישו להתעלות והיה קולע למקומות הכי חבויים אצל האדם ומדבר ומוכיח על נקודות במידות ודרך ארץ שאין אדם שם על ליבו וחושב עליהם כלל.

פ עם אחת אדם נכנס אדם לכולל בשעת הצהרים ומסר לרב פתק עם שמו לברכה ולפתע הצדיק התחיל לצעוק עליו בקולי קולות: "פה זה כולל. אתה יודע מה זה כולל? תצא מכאן". כשאותו אדם יצא, אמר הצדיק לאברכים התמהים: "אל תיבהלו, על איש זה נגזר להיכנס לבית הסוהר ובביזיונות אלו המתקתי מעליו הכל והסרתי מעליו את איום המאסר". לאחר מכן ביררו את העניין אודותיו והתברר שנעשה לו נס ונעלם תיק הראיות וניצל מהתסבוכת בה היה מצוי, וכשבא אחר כך להודות לרב אמר לו הצדיק: "אני יודע, אני יודע".

כ בר מגיל שש ניכר בו שנועד לגדולות פעם סיפר שבעת שנכנס לבית הכנסת בראש השנה ושמע תקיעת שופר אמר לאביו שהוא שומע עוד תקיעת שופר ואמר לו אביו שלא ידבר על כך **משום שרק הוא שומע את זה וזה קול השופר המשתלשל ויורד מן העולם העליון.**

○ יפר יהודי שהגיע למחלבה והרב צעק עליו צעקות גדולות ללא הפסקה וגם כשהתחיל לצאת הרב הלך אחריו והמשיך לצעוק עד הכביש הראשי. אותו אדם תהה מדוע, מה פשע ומה חטא שהרב התנהג אליו בצורה שכזו. לאחר מכן עלה אותו אדם על רכבו ופתח בנסיעה. בדרך נסע בתוך מנהרה ונכנסה בו משאית ענקית. הרכב נמערך לגמרי אך הוא יצא בריא ושלם. למחרת הגיע אותו אדם למחלבה והודה לרב על הנס העצום שפעל בשבילו.

באחת הפעמים הגיע אדם לכולל עם תינוק על הידיים וסיפר כי התינוק מפרכס כל הזמן והרב צעק עליו שיצא מהכולל. אמר לו אותו אדם שבא רק לבקש ברכה ושוב צעק עליו, ואחרי זה סיפר שמאותו הזמן שהרב צעק עליו, התינוק הפך להיות בריא לחלוטין ולא היו לו יותר פרכוסים.

הסיפורים המופלאים מעובדים מהעלון 'ברכת חיים'

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ואתחנן (נחמו)

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ואתחנן - נחמו

- א נחמו נחמו - בת קול יוצאת וקוראת להתנחם.
- ג זאת נחמתי - כי הוא אלוקינו הוא אבינו.
- ו והשבות אל לבבך - להשריש בקרבנו את ידיעת האמונה ממוח ללב.
- ח ואתחנן אל ה' - הלכות תפילה.
- יג שמור את נפשך - זהירות יתירה בהתרחקות מן הרע.
- טו 'לוחות שניות' - הזמן גרמא להתחדשות בקבלת התורה.

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

ואתחנן - נחמו

רוח של ניחומים לעמו ולבניו אהוביו^א, ומנחם אותם ומחזק ליבם, והרופא לשבורי לב מחבש לעצבון ליבנו (עי' עץ אפרים נחמו תרפ"ג)^ב.

ולא עוד, אלא שהקב"ה קורא אלינו 'נחמו נחמו עמי' - אבקש ממכם כי 'תנחמו' ותתחזקו^ג. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (מכתב כו) שאם אכן 'נחמו נחמו עמי' - אז 'יאמר אלוקיכם', שאם יהודי מתנחם ומקבל את הדין באהבה^ד ביודעו שזה מגזירת מקום^ה אזי הקב"ה אומר אני ה'אלוקים שלו, ועי"ז הרי הוא עולה ומתעלה ביותר^ו.

נחמו נחמו - בת קול יוצאת וקוראת להתנחם בהפטררה (ישעי' מ א), 'נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם', איתא במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה תמה) בזה"ל, 'יאמר אלוקיכם' - רבי חנינא בר פפא אמר, אמרו ישראל לישעיה, ישעיה רבינו תאמר שלא באת לנחם אלא לאותו הדור שחרב בית המקדש בימיו, אמר להם, לכל בדורות באתי לנחם, 'אמר' אלוקיכם אין כתיב כאן אלא 'יאמר' אלוקיכם, עכ"ל. וביאור הדברים, כי בכל שנה ושנה כעבור ימי 'בין המצרים' ותקופת האבל על חורבן ביהמ"ק ועל גלות ישראל אזי 'בת קול' נשמעת במרומים 'נחמו נחמו עמי', והקב"ה מעביר

א. וכך מצאנו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (מסעי ד"ה והיה מדי, וע"ע בהגהות שו"ע או"ח סי' תקנ"א) בשם ה'ירושלמי' (סוף תענית) דאחר ט' באב מתחיל חודש אחר, ובזה פירש את הפסוק (ישעיה סו כג) 'והיה מידי חודש בחדשו', פירוש שמתחדש חודש בתוך חודש. ונראה לי, דמשום הכי נוהגין לקרוא לחודש שנתחדש אחר ט' באב חודש 'מנחם', וזה הפירוש חודש בחדשו, היינו שעד ט' לחודש הוא החודש הראשון ונקרא 'אב', ואחר כך בא החודש השני שנקרא 'מנחם', וזה גם פירוש 'ומידי שבת בשבתנו' שקאי על שבת נחמו, שאז יבוא כל בשר להשתחוות בהר בית ה' (ואכן, בתשובות חת"ס יש תשובות המצוינות לתאריך 'חודש מנחם'. כתשובה ד' בחלק או"ח, ועוד הרבה מתשובותיו).

ב. דבר נפלא רמז מו"ח כ"ק אדמו"ר מזוטשקא זצוקללה"ה בפסוק (ישעיה א א) 'חזון ישעיהו בן אמוץ', חזון מלשון ראייה, הרוצה לחזות ולראות ישעיהו ב'ישועתו', יזכה לכך ע"י בן אמוץ - ע"י ההתאמצות וההתחזקות יראה בישועתו השלימה.

ג. איתא בספר 'מנהג טוב' (יול' שנת תרפ"ט מתוך כת"י עתיק של חכם אחד מחסידי איטליא) שמנהג טוב שלא להסתפר עד ערב שבת 'נחמו', וכבוא ערב שבת נחמו חייב לספר עצמו, לשמח גופו, ולקבל השבת בשמחה ובטוב לבב, ויתנחם בנחמות מרובות, וה' ינחמו בנחמת ציון עיר שלם.

כיו"ב כתב המהרי"ל זי"ע (סדר תפילת ט' באב אות כז), כי שבת נחמו הוא השבת הסמוך אחר תשעה באב, וישמחו כל העם ויבטחו בנחמת הגואל. וכן כתב כבר ה'ריטב"א' (תענית כו:) על המשנה בתענית (שם) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב', ומפני זה נהגו לעשות סעודה בשבת שלאחר תשעה באב. וכך כתב בספר 'בן שועיב' (לתלמיד הרשב"א) פר' ואתחנן, שמצווה לעשותו כיום טוב (הובא ביוסף אומץ תתעד).

ד. כאשר נסתלק בנו של הגה"ק החפץ חיים זי"ע הגאון רבי אברהם זצ"ל על פני אביו, התחזק הח"ח מאוד באמונתו, ובכל ימי השבעה חזר על לשון הפסוק (איוב א כא) 'ה' נתן וה' לקח, יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם'. ככלות ימי השבעה שמע הח"ח שהבריות סחים בהתפעלות כיצד קיבל את הדין באהבה, ופנה אליהם וסיפר להם את המובא בספר 'תולדות אדם', כי בימי האינקוויזיצ'י הרשעה בספרד תפסו הרשעים ימ"ש שני אחים ילדים והרגום למול עיני האם. נשאה האם את קולה ואמרה, רבש"ע ציווית בתורתך (בפרשתו, ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך', אולם עד היום לבבי היה חלוק, חציו נתון לאהבת המקום ב"ה וחציו לאהבת בניי, אולם מהיום ואילך תהא אהבתי אליך בשלימות בכל לבבי.

ה. מאמר נורא אמר הרה"ק רבי הירש מרימנוב זי"ע, בעת אשר בתו שכבה על ערש דווי ובאו להודיע לו כי עומדת היא בשערי גסיסה רח"ל, לפרש בלישנא דקרא שבריש פרשתן (ג כג-כד) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ה' אלוקים וגו', שהכוונה היא ואתחנן אל ה' כל ימי חיי אשר גם בעת ההיא - מלשון 'בעתה' ופחד, וכלומר שבשעה שתבוא עליו הצרה אזי אזכה לאמר ה' אלוקים, ר"ל להאמין כי הכל הוא מיד ה' אלוקינו אבינו אב הרחמן ולטובתו. ו. הגה"ק ה'עטרת משה' ממאקווא זי"ע (על תמוז אב עמ' שיג) מבאר הא דאיתא שהיו הכרובין מעורין זה בזה בשעת החורבן, שכבר הקשו הראשונים, שהרי רק בזמן שהיו עושים רצונו של מקום היו פניהם איש אל אחיו, אבל

נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (דברים תרמ"ב ד"ה בפסוק) על הפסוק (א כו) 'בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אותנו ביד האמורי להשמידנו', דהנה איתא במדרש (במדב"ר שלה) שעל זה נאמר (ירמיה יב ח) 'נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה - אותו קול שבכיתם גרם לכם להיות שנואין', הרי לך, שאותה אמירה שהם אמרו שהקב"ה מייסר אותם בשנאתו ח"ו גרמה שאכן כן יהיה רח"ל, כי באמת הקב"ה חשב למוצתנו, ועל ידי שאמרו 'בשנאת' נהפך ח"ו לשנאה. וממילא מידה טובה מרובה, גם עתה בגלותנו, מי שהקב"ה מייסרנו והוא מתחזק באמונתו ואומר שהקב"ה מוכיחו לגדל 'אהבתו' כאב המייסר את בנו, כמו שנאמר (משלי ג יב) 'את אשר יאהב ה' יוכיח', עי"ז יתהפך באמת שיהיה מתוך אהבה מגולה עד שנמחלים לו כל עוונותיו.

וזהו שנאמר (משלי י יב) 'על כל פשעים תכסה אהבה', שלכאורה אם אכן יש רוב פשעים כיצד תכסה אותם האהבה, אלא 'כשמקבלין התוכחה והעונשין והיסורין מתוך אהבה' אזי כל הפשעים נעלמים כלא היו, לגדל האהבה המתעוררת על ידי שאמר שכל 'פורענות' זו היא 'מאהבת ה' אותנו'.

ומוסף השפ"א וז"ל, וזה עיקר פירוש 'אוהב את התוכחות' (אבות ו ו) להאמין כי הוא מאהבה, כשיודעין שהמוכיח אוהב נאמן הוא מקבלין התוכחה.

איתא בגמ' (בסוגיות הורבן, גיטין נח.), ת"ר מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לדרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר 'מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים' (ישעיה מב כד), ענה אותו תינוק ואמר 'הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו' (שם), אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה שאיני זו מכאן עד שאפרנו בכל ממון שפוסקין עליו, אמרו לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל ומנו רבי ישמעאל בן אלישע. ולכאורה מה ראה רבי יהושע בן חנניה בילד זה עד שהיה מובטח שיהיה מורה הוראה בישראל. וביאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע כי כאשר שאל רבי יהושע מי נתן למשיסה יעקב היה יכול הילד לענות (דרך בני אדם...) שנכשלו במלחמה בגלל שה'צבא' לא היה מספיק חזק ומאומן היטב, או לאיך, שסיבת ה'נפילה' היא מחמת שהיה שם מלחמת אחים, גם היו במצור זמן רב ונחלשו, אמנם הילד לא הביט בכל סיבות הטבע, אלא הייתה לו האמונה הבהירה שבני ישראל הלכו לגלות רק כי כך נגזרה הגזירה ואמר 'הלא ה' זו חטאנו לו' וכו', וקיבל את הדין באהבה. ומכך התפעל רבי יהושע בן חנניה, ואמר שיהיה מורה הוראה כי ודאי יעלה ויתעלה עד שאכן גדל לרבי ישמעאל בן אלישע'.

בזמן שאין עושים רצונם פניהם אל הבית, ומבאר שבני ישראל קבלו על עצמם עול הגלות, כי ראו שזה רצון ה', וכמו שאומרים ב'סליחות' ביה"כ 'טיהר רבי ישמעאל עצמו וכו' ונס לו, קבלו עליכם צדיקים וידידים כי שמעתי מאחורי הפרגוד כי בזאת אתם נלכדים', וקבלת הגזירה באהבה היא היא 'עושים רצונו של מקום'.

ויש להוסיף בדיוק לשון הפייטן קבלו עליכם צדיקים וידידים, שעל ידי שתקבלו עליכם הינכם צדיקים וידידים. ז. במדרש (קה"ר ב ד) הובא מעשה 'בבר נש מרבבי בבל (אחד מגדולי בבל) שנשא בנו אשה, ברביעי עשה סעודה לחכמים, אמר לבנו עלה לעליה והבא לנו יין טוב מחבית פלוני, עלה להביא יין ישן מן העליה, הכישו נחש ומת. המתין לירד (חיכה האב שירד הבן) ולא ירד, אמר אעלה ואראה מה טיבו שבני מתעכב, עלה ומצאו שהכישו נחש ומת מושלך בין החביות. המתין אותו חסיד עד שאכלו ושתו האורחין כל סעודתן וגמרו לברך, אמר להם רבותי, לא לברך ברכת חתנים לבית אותו האיש באתם לברך בנו, עכשיו אמרו עליו ברכת אבלים על בנו, לא לחופה באתם הכניסוהו לקבר'. ודייק הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת באר יעקב, כי בתחילת המעשה נזכר האב בשם בר נש, ואילו בהמשך כתיב המתין אותו חסיד, ואין הדבר אומר אלא דרשוני, כי אימתי התהפך כל כך ועלה בדרגא עד שחז"ל הקדושים מכנים 'בר נש' זה בשם 'חסיד'... אלא שבאותה שעה שראה את המוות לנגד עיניו, ונהפך לאבל מחולו כפשוטו ממש, ו'לא אבדו עשתונותיו'... אלא קיבל עליו את הדין באהבה כשהוא אומר להם לברך על הרעה 'ברכת אבלים' כשם שהיו מברכים על הטובה 'ברכת חתנים', ברגע אחד נתעלה עד לרום המדרגות, כי הצדיק עליו את הדין, ואין לך דבר גדול יותר מזה.

אלוקיכם', כי במה יתנחמו עם בני ישראל - בזה גופא שה' הוא אלוקיכם, כלומר, שהנהגת עולם ומלואו אך ורק בידו היא, ובכלל זה גם כל הצרות והגלויות מאתו לברו הם באים^ט. אמנם הוסיף הנביא לכפול בלשונו ולומר 'נחמו נחמו', כי מלבד שעצם הידיעה שהכל הוא מ'אלוקיכם' מביאה צרי ומרפא לנפש האדם, עוד נוסף בו עניין לנחם שבורי לב ע"י האמונה שהכל לטובה - שפעמים הקב"ה מגלה את ההסתר להראות כיצד

ועל ידי זה נהפך באמת לאהבה וכו'. ולכן כתיב (ישעיה א יח) 'לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים וכו', פירוש על ידי קבלת התוכחה יתלבנו החטאים. עב"ל^ה.

זאת נחמתי - כי הוא אלוקינו הוא אבינו

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרנ"ו ד"ה בפרשת) מבאר במאמר הנבואה 'נחמו נחמו עמי יאמר

ח. בפרשתן (ו ה), 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', ופירשו חז"ל (ברכות נד.) 'ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך, ובכל מאדך - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו', ולכאורה צריך ביאור, אחר שכבר הורה לנו לאהוב את הבורא בכל נפשך ב'מסירות נפש', מה שייך לשוב ולומר 'בכל מאדך' בכל מידה ומידה שהוא מודד לך, וכי חידוש יש בזה יותר מכל 'מסירות נפש' שכבר ציווה עליה 'בכל נפשך', וביאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע (מכתבי קודש עמ' קמט) שאכן מנה הכתוב ג' דרגות זו למעלה מזו, כי פעמים שקבלת הדין באהבה מתוך הודאה על כל מדה ומדה שהוא מודד לך קשה יותר מ'אפילו נוטל את נפשך'... וגם באופן זה נצטוונו ואהבת את ה' אלוקיך בכל מאודך.

נוסיף על הדברים במעשה באחד שנכנס אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ותינה בפניו מצבו השפל והירוד מבחינה רוחנית עד שכבר הנו 'יבש לגמרי' מבלי לחלוחית דקדושה, נענה לו הבית ישראל, אם היה למולך גוי כשחרב בידו ומכריח אותך לעבור על ג' החמורות וכי היית נכנע לו... ח"ו השיב האיש, המשיך הבית ישראל ואמר, וכל כך למה, מפני שנאמר 'ובכל נפשך', ודרשו חז"ל אפילו נוטל את נפשך, א"כ, גם הנאמר בכתוב לפניו - בכל לבבך תקיים 'אפילו נוטל את לבבך', כלומר, זוהי חובתו של כל יהודי, לעבוד את בוראו ית' אפילו כשהוא נוטל את לבבו, שהרי זה חיוב גמור כמו אותו חיוב למסור את הנפש על ג' חמורות. ומעתה אף אנן נעני ונאמר על משקל דבריו הק', שכשם שכל אחד מוסר את נפשו שלא לעבור את ג' החמורות כך צריך למסור נפשו לקבל באהבה וברצון הנהגת הבורא ית"ש עמו. ט. ויתבארו הדברים ביותר על פי מה שאמר לי אחד בתקופת חוליו, כשבחסדי ה' זכה לראות 'השגחה פרטית' מדוקדקת המלווה אותו על צעד ושעל, והטיב להגדיר את הענין, כי הנה גם לרוצח וגם לרופא יש 'סכין', מעתה, אם נראה אחד האוחז בסכין כיצד נדע אם רופא והרי זה 'סכין מנתחים' והוא איש העושה חסד, הוא או להבדיל רוצח הוא, ו'הסכין' משמשת אותו להרוג אנשים רח"ל... אלא שאם הלה אינו מקפיד להניחה במקום מסודר ומשומר אלא 'זורקה' לכל עבר... הרי זה סימן ברור שאינו אלא רוצח, ועל כן לא אכפת לו על שלמות הסכין... אכן אם נראה שהוא מקפיד להניח את הסכין בתוך נרתיקה ובמקום מסודר וקבוע שמע מינה שהוא רופא. עתה, כשאנו רואים את ההשגחה הפרטית בתוך החולי, כאשר ה'סכין' יש לה סדר וחשבון, אין לך ראייה גדולה מזו שהאוחז בה הוא הרופא הגדול ביותר... וכל מעשיו אינם אלא לתועלת הרפואה.

וזהו עניין הנחמה ד'שבעה דנחמתא' בכלל ושל 'שבת נחמו' בפרט, שלכאורה מה מקום ל'נחמה' זו, וכי כבר נבנה בית המקדש... ומה נשתנה הימים האלו מימי בין המצרים ותשעה באב, הן אמש ישבנו גם בכינו ועתה במה נתנחם. אכן זאת נחמתנו בעניינו כי 'יאמר אלוקיכם' - כאשר מתברר ומתגלה לנו שחורבן בית מקדשנו היה על ידי 'אלוקיכם', ובוודאי כוונתו להיטיב לנו בזה, מלבד זאת שבזה נתגלה עצם קרבתנו אליו, שהרי לא יכה איש ישר את ה'זר' שאיננו מכירו. וכך הוא בכל 'חרבן' פרטי אשר בא על האדם, יתנחם בזה שהוא יודע שכל העובר עליו הוא מידי של הקב"ה בחשבון מדוקדק.

עוד המשילו עניין זה, לילד שלקחו אותו הוריו לטייל בהרים גבוהים, שם מצאו 'רכבת הרים', אשר עולה 'עד לשמים'... במהירות גדולה ומשם חוזרת ויורדת לארץ, אמנם הילד התיירא מאוד שמא 'יעוף' מרוב מהירות או שמא יפול מלמעלה למטה ויתרסקו עצמותיו, וככל שניסו להרגיע אותו שלא יקרה לו מאומה, וראיה לדבר שהרי כבר אלפי ילדים 'נסעו' ברכבת זו ושבנו בשלום.. עדיין נשאר הילד בפחדים נוראים. והדבר היחידי אשר ירגיע אותו, ואף יהיה מוכן לעלות אל הרכבת הוא רק אם יצטרפו אביו או אמו אליו... וזהו שאמר הכתוב נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם, תנחמו כי יאמר אלוקיכם הנמצא עמכם בכל מצב, לא עזבנו ולא נטשנו מעולם ועד עולם.

'הסתר' זה לא היה אלא לטובה, ואף כשעדיין הדבר ב'הסתר' אך מאמינים אנו כי כל מאי דעביד רחמנא

וכמו שמצינו דברים נפלאים בפירושו של רש"י על הפסוק (שה"ש ד ח) 'אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי', וז"ל, אתי מלבנון כלה - כשתגלו מלבנון זה (היינו ביהמ"ק) אתי תגלו, כי אני אגלה עמכם. אתי מלבנון תבואי - וכשתשובו מן הגולה אני אשיב עמכם. (ולבינתיים -) ואף כל ימי הגולה בצרתך לי צר, ועל כן כתב אתי מלבנון תבואי, כשתגלו מלבנון זה אתי תבוא ולא כתב אתי ללבנון תבואי, לומר משעת יציאתכם מכאן עד שעת ביאתכם כאן אני עמכם בכל אשר תצאו ותבואו.

וזאת ישים אל ליבו ויתבונן במאמר צדיקים שרמזו בכתוב (בראשית מו ד, עיי' כע"ז כלי יקר שם) 'אנכי ארך עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', כי אותו 'אנכי' אשר נמצא עמו בעת 'אעלך' - בעת העליה, כשזורחת לו השמש כשהוא בעליה שבעליה ובהצלחה שבתוך ההצלחה, הוא אותו 'אנכי' גם 'ארד עמך' - בשעת הירידה שבירידה. ועל זה נאמר (ישעיה נא יב) 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', שכפל הכתוב לומר ב' פעמים 'אנכי', לרמז על האנכי ארד עמך ועל האנכי אעלך, כי ידיעה זו היא 'מנחמכם' (עיי' פסיקתא רבתי, פסקא לג, ד"ה א"י).

ורמז נפלא מצינו בעניין זה, כי הנה 'ההתגלות' האלוקית הגדולה ביותר שהיתה מיום בריאת העולם ועד עתה היתה בעת 'מתן תורה', כשפתח הקב"ה את שבעת הרקיעים וראו הכל שהוא יחידי, ובלשון זו פתח ואמר 'אנכי ה' אלוקיך', ולפלא, שאותה הלשון מצינו גם בשעת ההסתר הגדול ביותר, וכדכתיב (לא יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', ללמדנו שגם ה'הסתר' והחושך כפול ומכופל הוא מאותו 'אנכי ה' אלוקיך', ולכן נאמר 'אנכי אנכי הוא מנחמכם' - שידיעה זו שאנכי שבשעת ההסתר הוא האנכי של שעת ההתגלות והאורה היא תחזק לב האדם בכל העובר עליו.

ומפורש אמרה תורה בפרשתן (ד ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקיננו... וכמובא במדרש (דב"ר ב) אמר רבי תנחומא, מעשה בספינה אחת שנסעה בין גלי הים, וכל נוסעיה היו 'עובדי כוכבים' מלבד יהודי אחד שנסע בה. בהגיעם לאחד מאיי הים נתנו הנכרים מעות ליהודי וביקשוהו עלה נא ליבשה והבא לנו משם דברי מאכל ומשתה. אמר להם היהודי - 'אכסנאי אני, וכי מכיר אני להיכן אלך', כמוני כמוכם ואין לי 'מכירים' בעיר הזאת, מנין אדע להיכן אלך. השיבו לו הנכרים 'בכל מקום שאתה הולך אלוקיך עמך. הרי (כתיב) אשר לו אלוקים קרובים אליו', כלומר, לא תוכל לומר שהנך כאורח הנמצא כאן לבד, כי לעולם אינך לבד - שהרי בכל מקום שתלך יש לך אלוקים שהוא קרוב אליך, ונמצאת מהלך תמיד יחד עם ה' (כביכול) ולעולם אינך יחידי בדד...

אמור מעתה, אם ערלים הללו הבינו כן, מה נאמר אנו בניו רחומיו של הבורא, כמה יש לנו להשריש בקרבנו שהקב"ה הולך עמנו בכל צעד ושעל, והכל ממנו (הרה"ק הבית אברהם ז"ע היה חוזר רבות על דברי מדרש הלז).

י. וכבר אמר מרן ה'בעש"ט' ז"ע (כתר שם טוב ח"ב דכ"ד, ועיי' בליקוטי אמרים 'תניא' שער היחוד והאמונה פ"ד) לפרש בלשון הכתוב (תהילים פד יב) 'כי שמש ומגן ה' אלוקים', שהנה אי אפשר לו לאדם להביט בשמש לרוב אורה, והרוצה להביט בה עליו לאחוז זכוכית כהה שתחצוץ בינו לבין החמה, ורק דרכה יוכל להשקיף מבלי שייפגעו מאור עיניו, ולעניין זה דימה הכתוב את ה' אלוקים, כי הקב"ה הוא כעין שמש שאי אפשר להביט בו אלא על ידי 'מגן' והסתר, שרק באותה שעה שהקב"ה מסתיר פניו ב'מגן' אז ניתן לראותו [וזהו שאמר שמש ומגן הוי"ה אלוקים, כי שם אלוקים המורה על הנהגת הטבע ומידת הדין הוא ה'מגן' והחוצץ לאור של שם הוי"ה מקור הרחמים הנמשל לשמש]. אמנם לעתיד לבוא נאמר (ע"ז ג) 'הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה וכו' צדיקים מתרפאין בה', כי יוכלו לראות את החמה מחוץ לנרתיקה, כלומר שיתגלה כבוד מלכותו ית' ועין בעין יראו בכבודו גם בלא הסתר, אבל בעולם הזה אי אפשר לראותו אלא בשעת ההסתר, שאז קרוב הוא ביותר.

וכך היה מעשה לפני כמאה שנה, באשה אחת שהיתה דרה בעי"ת ווילאמסבורג יצ"ו, והיתה שרויה בעוני גדול ומחפיר, ויהי היום ונחלה בנה יקירה והווקקה לקחת אותו לרופא, ופשפשה אחר הפרוטות האחרונות שהיו בביתה, ובקושי גדול הצליחה להשיג תשלומי שכר הרופא, הלה בדקו ומצא את סיבת המחלה, ורשם לה 'רעצעפט' (מרשם) ובו סממני רפואה, משעמדה לפני הרוקח נתוודעה שתרופה זו דמיה יקרים ביותר, החלה האשה להתחנן ולדבר על ליבו של הרוקח, שיעניק לה את הרפואה בחינם, באמרה, אנא רחם עלי ועל בני שנפשו תלויה בתרופה זו, כי פיקוח נפש יש בדבר, ואין בידי אפילו שוה פרוטה, אך כל תחנוניה ודמעותיה לא הצליחו להבקיע את לבבו הערל, עד שבאטימות לב הציע לה, שמוכן הוא לתת לה את התרופה ובתנאי שתתחייב לנקות את בית המרקחת מדי

לילה בלילה במשך שנתיים וחצי... בלית ברירה אחרת הסכימה האשה לכך, כשהמוכר עורך עמה שטר 'כתוב וחתום' על התחייבותה לעמוד לשרת בכל לילה בניקוי החנות, ובלב שותת דם חתמה ושעבדה עצמה לעבודת פרך זו. בדרכה לביתה שבווילאמסבורג נאלצה לעבור דרך שכונת הגויים, ולפתע התנפל עליה 'שחור' וביקש לשדוד אותה, לעומתו זעקה האשה שיניחנה לנפשה כי אין בידה משאת מאומה, אך הלה לא שמע לזעקותיה ונטל את ה'שק' שבידה ברצותו למצוא בו כסף או תכשיטים, והנה נתקלו עיניו בבקבוק היקר - שבו היה משקה המרפא, והיה נדמה בעיניו שזהו בקבוק המכיל 'טיפה המרה' ומשקה משובח ורצה 'לטעום' הימנו, אמרה לו האשה אין זה 'משקה' אלא תרופה, והנח לי להביאה אל בני המוטל במיטתו, אך ה'שחור' לא האמין לה, פתח את הבקבוק והחל לשתות... וכשהרגיש את טעם התרופה בפיו קצף עד מאוד וירק את כל מה ששתה עליה, ובחמתו הרבה נטל את הבקבוק ונפצו על הארץ לשברי שברים.

באותה שעה חשך עולמה, לא די בכך שהתחייבה לעבוד כל לילה לשנתיים וחצי הרי גם אין בידה את התרופה שמסרה נפשה להשיגה, ובפחי נפש שבה על עקבותיה וחזרה לבית המרקחת, סיפרה לו דברים כהויתן ובקשה ממנו את ה'נייר' בו נכתב ה'הסכם' שביניהם, הרוקח שחשב שהיא חוזרת בה, גער בה, לא יועיל לך מאומה, אף אם נשבר הבקבוק התחייבותך במקומה עומדת, הסבירה לה האשה שברצונה להתחייב לעוד שנתיים ומחצה, העיקר שתקבל לידה בקבוק נוסף מאותו משקה 'מחיה מתים'... אדהכי והכי, הבחין הרוקח כי צבע המשקה שנתן לה מתחילה - והוא שפוף ועומד כעת על בגדי האשה אינו דומה לצבע של התרופה הנכונה, והבין שבמקום לתת לה את התרופה הנדרשת נתן לה רעל וסם המות, אשר אם היתה נותנת אותו לבנו הרי היה נגזר דינו מיד ל... וירץ אליה וביקש ממנה שתקרע את השטר לגזרים, ויוסיף לתת לה את התרופה בחינם אין כסף ובלבד שלא תגלה לאיש בעולם את אשר אירע עמה, ולא תתבע אותו לשלטונות...

ונתברר כי אותו 'הסתר שבתוך הסתר' ששדד ממנה הכושי את בקבוק התרופה ושברו לא היה אלא לטובתה, להציל את בנה מאותו סם המות, ולתת בידה את ה'תרופה' הנכונה מבלי שתצטרך לשלם אפילו פרוטה אחת, ולהציל אותה מכל שנות העבודות...

איש יהודי היה בארה"ב ושמו הרה"ח רבי ברוך פרענקל ז"ל, אשר הוא וכל משפחתו חייבים את חייהם ל'שותף' שעשה לו עוולה מאין כמוה... וכה היה מעשה, בשנת תרפ"ט עלה ר' ברוך מ'ירופ' (אירופה) לארה"ב יחד עם חברו, שם עבדו השניים כ'שותפים', והתייגעו הרבה במשך זמן ארוך להרוויח ביושר כסף לרוב, בכל חודש שלחו סכום קצוב לבני משפחתם ל'מחיה', וגם הניחו בצד 'ממון הרבה', עד שב"ה הצליחו לחסוך סכום כסף הגון ככלות ג' שנים לשבתם על אדמת ארה"ב, אז נמלכו בדעתם לשוב לארצם ולמולדתם ולמשפחתם, שהרי באמתחתם סכום נכבד שממנו יוכלו להתפרנס בכבוד, וכבר קבעו זמן ותאריך להפגתם בחזרה לארצם. באותה תקופה נפטר אביו של ר' ברוך, ובלית ברירה נתיישב 'שבעה' לבדו באדמת ניו יארק, באמצע השבעה בא ה'שותף' אל ר' ברוך כש'צרו דפים' בידו ביקש ממנו לחתום בכמה מקומות - לצורך עניני ממונם, ר' ברוך שסמך על השותף חתם לו, ויהי בקומו מה'שבעה' גילה לחרדתו, שר' ברוך רימהו עשרת מונים, ובמרמה החתימו ו'קיבל' ממנו 'רשות' להוציא כל ממונו מחשבון הבנק, ו'הילד איננו' - ה'שותף' ברח ליורופ כשכל הכסף בידו... ומעתה הוא נשאר בעירום ובחוסר כל... לא נותרו בידו ברירות הרבה, וכמוכן נאלץ להישאר שם על אדמת נכר ולעבוד קשה להרוויח מטה לחמו, עד שבגמר ה' שנים בשנת תרצ"ד קיבל מעמד של 'תושב' ארה"ב, אז חזר לביתו. כעבור כמה שנים בודדות פרצה ה'מלחמה' במלוא תוקפה, ובאותה שעה כשהכל מחפשים אחר 'דרך' לברוח, יכול היה ר' ברוך להעביר את כל בני משפחתו לארה"ב הואיל והיתה בידו תעודת 'תושב' ארה"ב, והוכרחו שלטונות ארה"ב לקבלו עם כל בני משפחתו למחוזם, ובזה ניצלו חייהם ממות בטוח. נמצא בסוף דבר, אותו חבר שברח למקומו והיה נדמה בעיניו כ'איש מצליח'... נהרג בשנות המלחמה, ואילו זה 'המסכן' שנשאר 'בגלות' נשאר בחיים עם בני ביתו עוד יותר משבעים שנה.

למדנו כלל גדול, כי בכל 'עוולה' נוראית שנגרמת לו לאדם, לאו דווקא בכסף ולא דווקא בענייני ממון, אלא בכל עוולה שנגרמה לו אפילו ע"י ה'קרוב' אליו ביותר, בחוצפה גדולה אשר נראה כי 'מן הדין' שינועו אמות הסיפים וגם הוא עצמו ייהפך ל'אויס מענטש' (אף שהעושה עוולה בדין הוא שיקבל עונשו.. מ"מ) ידע שפעמים כל זה אינו אלא להצלתו השלימה כפי הנגלה ליודע תעלומות, וממילא אל יזעף ליבו, ולא 'יצעק' על אחרים ולא 'יאכל' את ליבו (מדוע בטח ב'גנב' כזה...), אלא יתחזק באמונה שלימה כי ה' אמר לו קלל, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

באר הפרשה - ואתהנן - נחמו

לטב עביר. וידיעות אלו יטיפו מללי נוחם על נפש כל חי, שלא יצטער אף בבוא עליו צרה וצוקה".

להתייאש לרוב הצרות אבל כל אשר יענו אותנו כן נרבה בהיות ה' אתנו בלכתנו בדרכיו.

והשבות אל לבבך - להשריש בקרבנו את ידיעת האמונה ממוח ללב

פרשה זו יפה נדרשת בענין האמונה וההכרה בהנהגת הבורא יתב"ש אותנו על כל צעד ושעל, כדכתיב בפרשתן (ו ד) 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'. עוד נאמר בה (ד לה) 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו', ונתבאר ברש"י שבעת מתן תורה הראה להם 'שהוא יחיד', אבל, עלינו לדעת שאין להסתפק בידיעה זו, אלא כמו שנאמר בהמשך הכתוב (שם לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד', והוא כלל גדול בתורה, שישריש האדם בקרבנו את האמונה התמימה בה', וכמו שאמר הכתוב 'והשבות אל לבבך', כי אין די בזה שתהא לו האמונה כ'ידיעה' במוחו, אלא עליו ל'השיבנה אל לבו' ולהשרישה בקרבו".

והיא היא נחמתנו לאחר 'שלושת השבועות' וימי האבלות - לקראת 'שבת נחמו', כי רק באמונתו זו יתנחם האדם על גלותו וצרותיו בכלל ובפרט, מתוך הבנה שגם בעודו בגלותו הוא וגורלו נתונים בידי שמים - ולא עזבו ה', ואף כאשר בורא כל עולמים מסתיר את עצמו בהסתרה שבתוך ההסתרה ולא עוד אלא שהוא מכה בבניו, אין זה אלא רחמים וחסדים מלפני המקום, וכל מאי דעביר לטב עביר.

ומטעם זה אמרו חז"ל (תענית ל:): 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ', כי בשני ימים אלו מצינו גודל השמחה שאנו שמחים כי ה' אלוקינו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושענו, וכמו שביאר ה'מאירי' (שם) כי זהו ה'יום טוב' שבחמשה עשר באב, שהוא בא להורות שעל אף כל הצרות והגלויות עדיין לא עזבו ה' אלוקינו, וז"ל, כוונת המשנה לבאר, שאין

וזוהו שנאמר (תהילים כג ד) 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', שלכאורה הוא תרתי דסתרי, שכן 'שבטך' הוא מלשון מקל חובלים, ואילו 'משענת' הוא המקל עליו נשענים ובו נסמכים, אלא שאף מה שנראה כ'שבטך' - ה'מכה' בנו, באמת אינו אלא 'משענתך', כלומר, נדמה לו לאדם שהקב"ה מייסר אותו ומביא עליו רעה, אך באמת אין זה אלא לטובתו וכמשענת נוחה להיסמך עליו, וידיעה זו היא 'ינחמוני'.

יא. מספרים על הגאון החסיד הנודע רבי שמואל מונקיס זצ"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שפעם אחת פרצה שריפה בביתו וכילתה את כל רכושו עד שנותר בעירום ובחוסר כל, ורק בקבוק 'משקה' הצליח להציל, ותיכף רץ עמו אל בית המדרש לשתייית לחיים, ובתוך כך פתח בריקוד בשירה ובזמרה 'שלא עשני גוי... שלא עשני גוי', ידידיו חשו אליו מיד בחשש שמא השתבשה דעתו מגודל צער השריפה, נענה אליהם רבי שמואל ואמר, הן אילו הייתי מגויי הארצות שהמה משתחוים להבל וריק לאלילים, אזי גם 'אלוהי' היה 'נשרף' בשריפה זו, אך עתה שיהודי אני ואלוקי הגדול חי וקיים, על זה בלבד ראוי להודות בכל לב, ולכן הנני מפזז ומכרכר - 'שלא עשני גוי'...

ולכן קוראים 'עשרת הדברות' בפרשת יתרו בימות החורף, ושונים לקוראה בפרשת ואתחנן בימות הקיץ, ואמרו צדיקים הטעם, שיש בזה להזכיר לאדם שבכל מצב הוא מחויב האדם להשריש בדעתו באמונת אומן כי 'אנכי ה' אלוקיך', בין בקור ובין בחום, בין במים ובין באש חייב להאמין שה' הוא אלוקינו אחד ויחיד ומיוחד.

יב. וכך ביאר הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע (הובא בברכת אהרן עמו' ד) וידעת היום - ידיעה אחת על האדם לידע במוחו ואף להשיב אל לבו, כי ה' הוא האלוקים - הוא הבורא והוא המנהיג לכל הברואים 'בשמים ממעל ועל הארץ מתחת', אין עוד - פירוש (אין עוד קאי על ה'ידיעה'), יותר מידיעה זו אין צריך האדם לדעת...

יג. ובוה מבארים בשם הרה"ק בעל התניא זי"ע דלכן נכתב בתורה ד' רבתי בתיבת 'אחד' שבשמע ישראל, כי צורת ד' הוא כצורת פטיש, והכוונה שיכה ויחדיר בקרבנו כמכה בפטיש רבתי - גדול, עמוק עמוק במוחו עד לבו כי 'ה' אלוקינו ה' אחד'.

יד. סיפר הגאון החסיד רבי מענדל פוטערפאס זצ"ל, מה דהוה בדידיה בשנים קדמוניות כשאסרו שלטונות רוסלאנד (רוסיה) את שמירת תורה ומצוות, פעם אחת היה ר' מענדל עם הרה"ק מריבניץ זי"ע (שהיה כידוע מסכן את נפשו

ובלשונו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא באמרי הרי"ם בפרשתן), וז"ל. 'יש להם לחסידים ידיעה גדולה, אף על פי כן צריך להיות והשבות אל לבבך^ט, כמו שכתוב אחר כך 'אין עוד' - ולפי הפירוש הפשוט נראה שנקבע בכל אדם הידיעה ש'אין עוד', ובאמת אין זה ענין קל^ט כדאיתא בזה"ק (ה"ב קסא). שיאמר

למול ילדי ישראל) באיזה 'ברית מילה', אשר אבי הבן היה מרודפי הדת, ולא אבה בשום פנים ואופן למול את בנו הנולד לו, אך האם היולדת הזמינה אותם לערוך ברית מילה - כשיגיע יום שבעלה יצא מן העיר לדרך רחוקה, וכך הווה, ביום יציאת הבעל למרחקים שלחה טעלעגראם אל הרה"ק שיבוא למול את הרך הנולד. תיכף יצא הרה"ק מריבניץ עם רבי מענדל אל עבר המחוז שבו התגוררה האשה, ובקושי רב עלה בידם להעביר את סכין המילה בגבולות אותו העיר, ומל הרה"ק את התינוק כדת וכדין, בתוך כך החל דם רב לזוב מהתינוק ולא פסק, אך דא עקא שלא יכלו להחיש רופא שיטפל בתינוק מחשש שמא יוודע הדבר לאב, ואולי אף ימסור הרופא לשלטונות על המילה האסורה. מיד סגר הרה"ק מריבניץ את עצמו בחדר הסמוך למשך דקות ספורות, וכאשר יצא מן החדר פסק הדם לגמרי ללא שום השתדלות, וחזרו לעירם. לאחר מעשה שאל רבי מענדל את הרה"ק מה היו מעשיו בהיותו בחדר פנימה, וכיצד נעצר שטף הדם, סיפר לו הרה"ק שעמד וחילה את פני קונו - וכך אמר 'אבי שבשמים' הנה עשיתי כעת מצווה רבה, אבקשך שלא תביישני, ואכן שמע הקב"ה את תפילתי.

נענה רבי מענדל ואמר, הנה אני עם כל תורת החב"ד שלי - כאשר ראיתי דם לנגד עיני פחד לבי ואבדו עשתונותי, ואילו הרה"ק מריבניץ באמונתו הפשוטה פעל (בתפילתו) גדולות ונצורות. כאומר, עבודה גדולה היא להשריש אמונתו שבמוחו לתוככי הלב.

וכבר מצינו להרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע (מכתב כה) וז"ל. וכתב הצדיק ר' ליב מדוקאר נ"ע - תלמיד מובהק של הרה"צ המגיד ממעזריטש... דע בני שמן אמונת השכל לאמונת הלב רחוק יותר מאשר מן הארץ לשמים.

טו. אמנם, בכדי לחיות באמונה ובטחון עלינו לעמול ולהתייגע רבות, כי אכן ישראל 'מאמינים בני מאמינים הם' (שמו"ר ג טו), אך כל זה רק ב'ידיעה שבמח', ועיקר עבודתם להעביר את הידיעה מהמח אל הלב, שכל הרגשותיו יהיו מיוסדים על פי האמונה בה'. וכמסופר על הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע שפעם ביקר אצלו אחד הרופאים הגדולים, ושאל אותו הרופא, במה עוסק הרבי, ענה ה'דברי חיים', עיסוקי זה רבות בשנים בכניית גשר (בריק), שאלו הרופא, באיזה מקום הנכם בונים הגשר, ענה ה'דברי חיים', הנני בונה גשר ממוחי אל ליבי, שכל ידיעותי והבנותי ישפיעו על רגשות לבי, שכולם יהיו משועבדים אל ה' יתב"ש.

וחלילה לו להדמות לאותו פלוני שלמד בכל יום ויום ב'שער הביטחון', וביום מן הימים מצאוהו 'מבטח' את עצמו אצל סוכן ביטוח (אינשוורניס), אמרו לו, הרי הינך לומד ב'שער הביטחון', ומה לך בהאי מקום, נענה אותו אוויל, אכן עוסק אני בלימוד שער הביטחון, אך כאן באתי ל'יתר ביטחון' - והיינו שכל ידיעת הבטחון שלו לא הועילה במאומה שבלבו יהיה סמוך ובטוח, ו'יחיה' עם בטחון ושלווה הנפש, (ואף מי שביטח את עצמו בתור השתדלות, יזכור שה'ביטוח' ביד ה').

טז. ועל האדם לדעת שאמונה איתנה כזו אינה נקנית בנפש האדם אלא על ידי עבודה שירגיל את עצמו לחשוב בתמידות מחשבות אמונה והשגחה פרטית, ולא יבוא לחשוב - כבר יגעתי לקנות את ה'אמונה' ועדיין לא קניתי אותה קנין נפש, וכמשל ממנהגו של עולם, שלוקחים את הנערים לרופא מיוחד - שיישר להם את השיניים, פעם הסביר הרופא לנער את כל מהלך הדברים, שהברזל מיישר את השיניים לאיטו, עד שבמשך שנה תמימה יתיישרו לגמרי, וכל זה בתנאי שיקפיד לבוא לבית הרופא פעם בשבוע או שבועיים וכו', ה'נער' שאינו אלא 'נער' לא הבין מה לו ולכל הצרה הארוכה הזאת, והתחנן אל הרופא תפוס בחוזקה את השיניים ותיישר אותם בפעם אחת וחסתל פרשת רופא, הסביר לו הרופא, כי אם יתפסם באופן זה כבר לא יהא את מה ומי ליישר, שכן כולם כאחת יישברו, על כן יש להזיזם טיפין טיפין, ואז יגיעו השיניים על מכונם. כך הוא בתורת אמונה אי אפשר לקנותה ולתופסה בפעם אחת, אלא יחדירם בקרבו טיפין טיפין, עד שיקנה אותה כקנין נפש לנצח. וכן הדין בכל עניני העבודה - רק על ידי עבודה של טיפין טיפין יקנה קנין נצח את המידות ושאר קניינים כקנין נצח.

עוד נלמד מרופא זה המיישר את שיניו, כי פעמים שיאמר הנער מה לי להקפיד להחזיק את הברזלים הללו על שיניי, הרי הנני כבר לובשם כחודש ימים ולא ניכר על השיניים לא יישור ולא שום תועלת, הרי תשובתו בצידו, שיבוא יום ויגלה כי כל שיניו נתיישרו להפליא... כך הוא נמי בעבודת ה' - פעמים נראה לאדם שאינו מועיל מאומה בעבודתו, לא נתיישרו מידותיו וכו' וכו', לזה אמרינן לבסוף תראה שכל מעט עבודה הועילה רבות, וכך פירשו את

אדם עשרה פעמים ועשרים ואלף... עד שיהא נקבע בלבו שאין עוד".

עולים במוחו מחשבות כגון דא, יזכיר לעצמו שה' אחד, אין שום כח מלבדו, אפס זולתו והכל בציווי ממעל יבוא הן ברווח הן בהפסד, ואין האדם עושה מאומה מעצמו". וזהו שאמר 'אני ראשון ואני אחרון' - שאם אכן יזכור האדם בעצמו מידי יום ביומו בתחילת היום - (ראשון), והן בסוף היום (אחרון), כי ה' אחד הוא מנהיג לבירה, ורבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, 'אם אתה עושה בן' אוי אין אלוקים (גימטריא הטבע), תזכה לחיות בהכרה שהכל הוא מיד ה' ולא מדרך הטבע, וממילא תשלחו נפשך ותשקוט סערת לבך".

ואתחנן אל ה' - הלכות תפילה

פרשה זו יסוד גדול ואיתן היא בענין התפילה והתחינה מקרב לב לפני בורא כל עולמים, וכדכתיב (ה

מתאמרא בשם המגיד מדובנא בביאור הכתוב (ישעיה מד ו) 'כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים', כי הנה נצטוונו לקרוא בכל יום תמיד פעמיים באהבה 'שמע ישראל' בבוקר ובערב, ומעם הדבר להשריש האדם בנפשו הן בתחילת היום בטרם יצא לעסקיו ולמלאכתו - כאשר הוא עומד לעסוק עם אחרים בענייני מסחר או בשאר עניינים, ופעמים רבות נראה לאדם כי פלוני משיג גבולו, או שיבוא לחשוב שהצלחתו או הצלחת פלוני באה לו בזכות ה'כשרונות' והחריצות וכיו"ב. והן בסוף היום כשכבר נגמרה מלאכתו ושוב

הנאמר (יחזקאל טו ז) 'כצמח השדה נתתיך' - כמו המשקה את צמח השדה שאינו רואה מיד שום תוצאה, ובכל זאת לא יעצור עצמו מלהשקות מחמת זה, אלא ימשיך להשקות יום אחר יום, עד שביום אחד יתגלה לעיניו שיצא פרח ויגמול שקדים לשם ולתהילה.

יז. כתב הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע באגרת קדשו (מכתב כח) כתב 'ורבינו המנוח קדוש ה' ר"מ זלה"ה אמר, לפרש מה שאמר עקביא בן מהללאל (עדיות ה ו) 'מוטב לי להקרא שוטה כל ימי, ולא להיות שעה אחת רשע לפני המקום', דעדיף שיצעק אדם כל היום כולו שהוא מאמין בהשי"ת, אע"פ שעדיין אינו עומד בדרגה זו, ויהא חשוב בעיני אחרים כשוטה, 'ואל יהיה רשע שעה - אחת' שלא ירשיע ויבא לכפור באחת זו האמונה, כמו שאמרנו (מכות כד). 'בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה', ומסיים וכותב בשם רבו 'ואמונה שלימה באמת היא רוח"ק'.

יח. הרה"ק 'הרב' בעל התניא זי"ע דפק פעם על דלתי ביתו של הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, שאל המגיד מעבר לדלת, מי הוא העומד שם, ענהו בעה"ת, 'אני הוא זה', פתח לו המגיד את הדלת והכניסו לביתו, בלכתו אמר לו המגיד, למחר שים פעמיך למקום פלוני, ויעש כדבר רבו, ובהגיעו נכנס לביהמ"ד והשתתף ב'סעודת ברית' שהתקיימה שם, באמצע הסעודה נעלם מעם השולחן כף אחת עשויה זהב, וכמובן שחשדו מיד ב'אורח' כיון שלא הכירוהו, ניגשו אליו בעלי הסעודה ובקשוהו שיחזיר את הגניבה, ענה ה'אורח' ואמר, 'לא אני גנבתי... לא אני... לא אני', וכך המשיכו לבדוק את תרמילו ומלבושיו והוא מצווח ואומר 'לא אני... ורק לאחר שלא מצאו אצלו מאומה הניחוהו לנפשו. בחזרו אל רבו המגיד סיפר לו גופא דעובדא היכא הוי, נענה המגיד ואמר לו, הן אמש אמרת 'אני הוא זה' (איך בין דאס), ועל זה הוכרחת היום לזעוק רבת פעמים 'לא אני הוא זה' (סאיז נישט איך), ולימוד גדול יש כאן, שלא ירגיש האדם בנפשו 'אני' עשיתי כך וכך אלא ידע שהכל 'מעשי ה', ואין הדברים אמורים לענין 'אמירה' גרידא, אלא שיזכור תמיד את ה' אדון הכל, ואז כביכול לא יצטרך בורא העולם להראותו ח"ו שאין לו כלום 'משלו' אלא הכל מאתו בא. וכבר ביאר הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע מדוע נהוג עלמא לבחור להם מקום למנוחת הנפש בשפת הים, על ההרים, או בנאות דשא. כי כל בלבול דעתו של אדם בא לו מחסרון האמונה - כי אז אין דעתו מיושבת עליו להכיר שהכל נעשה משמים ואין אדם עושה מאומה, ואין בכוחו לא ליטול מחברו ולא לתת לו... והנה במקומות הללו לא נגעה בהם יד אדם. והם עומדים כמתכונתם בעת בריאתם על ידי יוצר הרים ובורא רוח, ולכן, כראות אדם מראות הללו, תתישב דעתו על מי מנוחות... בראותו כי הכל מעשה שמים הוא.

יט. וכך ביאר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (חי' הרמ"ל פר' יחי ד"ה ויברכם, ובהערות שם), את האמור בפרשתן (ג כג) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, תחינתי אל ה' - שיהיה בטחוני בו חזק מאד, עד שלא אדאג כלל דאגת המחור, ורק עת ההיא יהיה לנגד עיני, ותו לא מידי.

צרתם יקראוני ואענב, והיא הראיה הגדולה שיש אלוקים בישראל קרובים אלינו בכל קראנו אליו² ויש אלוקים שופטים בארץ. עכ"ל.

וזכר נשבע הקב"ה שיקבל תפילתם של בני ישראל, כדאיתא במדרש (דב"ר ב יא) 'אמר משה לפני הקב"ה כשתהא רואה בניך בצער ואין מי שיבקש רחמים עליהם מיד ענה אותם, אמר לו הקב"ה, משה, חייך שבבל שעה שיקראו אותי אני אענה, דכתיב בה' אלוקינו בכל קראינו אליו'.

בפרשתן (ג כג), 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', כתב ה'אור החיים' הק' שיש ד' תנאים הצריכין לקבלת התפלה, וכולם נרמזים בפסוק זה, וכדלהלן.

א. שיתפלל כעני הדופק על הפתח בדרך אומרו (משלי יח כג) 'תחנונים ידבר רש'. וזהו שנאמר 'ואתחנן', שהוא לשון תחנונים. ואכן כך פירש רש"י, 'אין חנון

(ו) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו². ובירושלמי (ברכות פ"ט ה"א) מפרש רב שמלאי דלכן נכתב 'אלוקים קרובים' בלשון רבים, כי הוא קרוב אלינו בכל מיני קריבות, ומבואר שם, כי העבודה זרה נראית קרובה ואין רחוק ממנה, אך להבדיל אא"ה הקב"ה נראה רחוק ואין קרוב ממנו, 'נראה רחוק' - שהרי מהארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן הוא בין כל רקיע לרקיע... ראה כמה גבוה הקב"ה מעולמו, ואילו אדם נכנס לבית הכנסת ועומד מאחורי העמוד ומתפלל בלחישה והקב"ה מאזין את תפילתו, ובי יס לך אלוק קרוב מזה שהוא קרוב לבריותיו כמפה לאוזן³.

לשון נפלא מצינו ברמב"ן (שמות ג יג), והכונה להם בזה, כי משה אמר לפניו יתברך, ואמרו לי מה שמו, שיגיד להם השם שיורה הוראה שלמה על המציאות ועל ההשגחה, והקב"ה השיבו למה זה ישאלו לשמי, אין להם צורך לראיה אחרת כי אהיה עמהם בכל

כיו"ב פירשו (יסוד האמונה לאחד מתלמידי החוזה ועוד) את הפסוק 'וידעת היום', שהקב"ה אומר לאדם - כל מהלך מחשבותיך יסובו רק על היום, ואם יכנסו אל ליבך 'דאגת המחר' והשבות אל לבבך - כי ה' הוא האלוקים, והכל בא מאתו יתברך אשר 'אין עוד מלבדו', ומי שברא יומו ברא פרנסתו (מכילתא בשלח פר' ויסע ב) - כי לא יטוש ה' את עמו להשפיע עליהם כל טובו בכל עת ובכל שעה, אם כן 'דאגה מנין'.

ב. ולכשתרצה לדעת עד היכן הדברים מגיעים, התבונן בדברי הגמרא (ברכות ו) שהקב"ה מניח תפילין, וכאחד מארבע פרשיותיו הוא זה הפסוק - מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו.

בא. ב'תורת חיים' (סנהדרין לה): מסמיך לדברי הירושלמי - קרוב אלינו בכל מיני קריבות, דהנה יש כמה מיני קורבה, יש מצד התולדה כאב ואם, ויש מצד חתנות, עוד יש מצד החיוב כמלך על עבדיו. והוא יתברך קרוב לנו בכמה מיני קורבה, אלא ש'מדריגת קרבתו' תלויה באדם עצמו, ובמה - הכל לפי התפילה והצעקה, באופן שהאדם קורא אליו כך יענה אותו הבורא, וזהו שסיים הפסוק בכל קראנו אליו, לפי קרבתך אליו יתקרב כביכול הוא אליך. וכך ביארו צדיקים את דברי רבי יוסי (ברכות ג) שאמר לאליהו הנביא זכור לטוב 'שמעתי בת קול שמנהמת כיונה' ומה הכוונה בדמיון ל'יונה' דייקא יותר משאר בעלי חיים, אלא, ש'כנסת ישראל נמשלה ליונה' (שבת מט.), וזהו בת קול מנהמת כיונה, היינו באותה אופן של בקשתם וצעקתם של בני ישראל בתפילתם, כי מן שמיא משפיעים לאדם שפע רב טוב - מידה כנגד מידה - כפי תפילתו, כי היודע לפני מי הוא עומד בתפילה ועי"ז מתפלל כראוי קרובה יותר תפילתו להתקבל.

כתב החיד"א (נחל קדומים אות א' בפרשתן) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', בעת ההיא לאמר ר"ת הלב - להורות 'שתהיה התפלה בכונת הלב'.

אמנם, לעולם לא יתייאש, אף נראה לו ש'לבו' בורח ממנו בכל עת, וכמו שאמר הפייט 'שופכים לך שיח בלא לב ולב', ואינו מובן הכוונה - האם הם שופכים שיח עם לב או בלא לב. אלא יש לבאר - שאין להם לב, אלא שאינם מתייאשים, והם תרים ומחפשים אחר לב - בזכות אלו הושע נא.

בב. מספרים על בחור שנכנס אל הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע וביקש ממנו סגולה לאמונה וביטחון, ענה לו הרה"ק שתפילה היא הסגולה הטובה ביותר לאמונה - כי כשיתפלל ויראה ישועות בזכות התפילה ממילא יבוא לידי אמונה.

בכל מקום אלא לשון מתנת חנם. וכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תר"ע), וז"ל. והנה קרוב לזה הוא הלשון ואתחנן, שיודע שאין לו בעצמו אצל הקב"ה כלום^ג רק מבקש מתנת חנם, והוא מכניע כל בחות הנפשי^ד כמו

עני בפתח שעומד ומתחנן, וע"כ בכל לשונות התפלה לא התפלל משה רבינו ע"ה אלא בלשון תחנונים^ה. עכ"ל. ונכתב זאת בתורה ללמדנו דרכי התפילה שתהא מתוך הכנעה ובקשת רחמים כ'עני בפתח'^ו.

כג. וכבר אמרו על דברי המשנה (ב"מ ג.) 'מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום' שכשהאדם בטוח בעצמו ובזכויותיו עד שהוא טוען לבוראו - 'מנה לי בידך', כך וכך שפע חייב אתה לי, אזי 'הלה אומר' הקב"ה עונה לו ואומר 'אין לך בידי כלום', וכאדם האומר לחברו 'איני יודע מה אתה סח' כי כל דבר טוב שעשית בכוחי עשית אותו, וכל אשר לך שלי הוא, איני חייב לך מאומה...

פעם בישר אחד ממקורבי הגה"ק החזו"א זי"ע לרבו שנוולד לו בן למזל"ט, וכה אמר לו 'מגיע לי (סקומט זיך מיר מזל טוב', חזר החזו"א על דבריו בנימת הערה 'מגיע לך... מגיע לך... כאומר, הרי הקב"ה אינו חייב מאומה לא לך ולא לאיש מבני עולם (מעשה איש, ח"ב מערכת 'אמונה ובטחון').

אל הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, נכנסה פעם אשה שבורת לב, ותינתה בפניו על צערה הגדול כי זה עידן ועידנים שלא זכו עדיין לזש"ק, יואיל נא הרב לברכם 'בברכת התורה' שיזכו לזש"ק בקרוב... השיב לה הגרשז"א במעין גערה, וכי הקב"ה חייב לכם מאומה, וכי הקב"ה חייב לכם מאומה. הודו לו זמרו לו על חייכם המסורים בידו ועל נשמותיכם שנתן בקרבכם, בבריאות גו"נ, ומה לכם כי תלינו עליו. פנתה לצאת מן החדר בפחי נפש, חזר הגרשז"א ואמר לה, שמעו נא היטב את דברי אשר אומר לכם, אכן אמת הדבר שאין הקב"ה מחויב לכם מאומה, אמנם אם גם אתם תנהגו בהנהגה שאינכם מחויבים, ינהג ה' בכם 'מידה כנגד מידה' ואף הוא יגמלכם טובות למרות שאינו מחויב עשות עמכם... ואכן החלה להיות 'מתנדבת' בביה"ח 'שערי צדק' שבירושלים, ולתקופת השנה נולד לה בת בשעטומ"צ (ידועים לן עוד כמה עובדות ששמע עובדא זאת באה אליהם, ועשו כמותם מי בנדבת 'כליה', ועוד כיו"ב, וכולם נושעו תיכף ומיד. שמעתי מפי הרב א"י לייזרזאן ז"ל ב"א של הגרשז"א).

כד. ו'הכנעה' זו היא מעיקרי ויסודי היהדות, וכאמור בפרשתן (ז ז), 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים', איתא בגמרא (חולין פט.). אמר להם הקב"ה לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני.

כך אמר הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע (מדרש שמחה ערך ענוה וגאווה) דלכן נקראים בני ישראל יהודים, כי הם כמו האות יו"ד, שהיא הקטנה מכל האותיות, ונשתנית משאר האותיות, כי בכל האותיות אפשר להמשיכם ולהגדילם כרצון הכותב הן באורך הן ברוחב, פרט לאות יו"ד שאי אפשר להאריכה, כי אם ימשיכוה למטה תיהפך לוא"ו, ואם לצדדין תיעשה דל"ת או רי"ש, וכמו כן עם בני ישראל - כי אתם המעט מכל העמים, שממעטים עצמם, וסבורים שאינם עושים מעצמם מאומה - לא באורך ולא ברוחב, ואינם כי אם נקודה קטנה המקבלים שפע מהבורא יתב"ש, לכן חשק ובחר ה' בהם, ומי שאינו מחזיק עצמו כן יצא מכלל 'יהודי' כביכול... כמו שבכתובה אינה נחשבת לאות יו"ד. כה. ידוע דבר המעשה שפעם באה אחת לפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, ובקשה מאתו שיתפלל על בנה שהוא חולה מסוכן, נכנס החפץ חיים לבית הכנסת, ועמד בתפילה ובתחנונים וכה היו דבריו - רבש"ע, כל ימי זכיתי שתיטיב עמי בחסדים וטובות הרבה, זיכית אותי לכתוב ולהוציא לאור את המשנה ברורה החפץ חיים ושמירת הלשון ועוד חיבורים - הכל מתנת חנם, אנא הוסף לגמול אתי עוד חסד ורפא נא אותו חולה. והרי לך שלא התפלל - כל כך עשיתי למענך, טרחתי לכתוב ספרים לזכות עמך ישראל בשמירת הלשון ובקיום המצות, בשכר זאת אבקש שתרפא את הילד הזה... כי זאת הייתה הלך רוחו של החפץ חיים לחשוב בכל עת שאין מגיע לו כלום, וכל מה שיש לו הכל הוא מתנת חנם.

כו. וכפי שאמר האריה"ק זי"ע שבאמירת 'ועוזר דלים' בשחרית על כל אחד להחשיב עצמו כדל וכרש ומתוך כך יעמוד בתפילת העמידה (הובא במחזיק ברכה לחיד"א, או"ח צח ב).

וידוע מה שכתב ה'אור החיים' הק' על מה שנאמר 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' - שיש ד' תנאים הצריכינן לקבלת התפלה, אחד שיתפלל כעני הדופק על הפתח כדרך אומר (משלי יח כג) תחנונים ידבר רש וכו'. וכך כתב בספה"ק 'פלא יועץ' (ערך כניעה), שאירע מעשה פעם אחת, שהתפללו כת של צדיקים בכוונות נפלאות, ונגלה להם מן השמים שהתפילה שאמרו היא נפלאה, רק מפני שלא היה להם הכנעה היו מוכנים ליענש, לולא אחד שהיה לו הכנעה, ובזכותו ניצולו כולם.

מעשיו, רק מצד חנינה, לאיש כזה יכולים לתת מאוצר הזה¹² (ועיי' במדרש שמור מה, ו ענין כיו"ב, וכן פירש בדברי המדרש שם ב'שם משמואל' בשם אביו הרה"ק האבני נור זי"ע).

בדברים הללו אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (תנוכה עמו' מד) וז"ל. כי כאשר האדם מבקש מהשי"ת מיסורים ח"ו ומעניות ויודע בעצמו שאין בידו כלום רק מבקש מהקב"ה מתנת חנם כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים כה טו) 'כי יחיד ועני אני' אז עונה לו הקב"ה בכל קראנו אליו¹³.

התנאי השני - 'שיבקש ממקור הרחמים', וכנגד זה נאמר 'אל ה' [כי שם הוי"ה ב"ה מרמו על שורש ומקור הרחמים¹⁴]. והשלישי הוא - זמן התפלה

ועי"ז מובטח הוא שתתקבל תפילתו. וכמו שאמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתן בכמה אופנים) כי דבר זה פעל בעדנו משה רבינו שכל הסבור שאינו ראוי לכלום מצד עצמו 'פתח לו ה' את אוצרו הטוב, וז"ל. משה רבינו ע"ה פעל בתפילתו לדורות שיתן להם ה' מתנת חנם, כדאיתא במדרש (דב"ר ב יא) שאמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע, כשתהא רואה את בניך בצער ואין מי שיבקש רחמים עליהם - מיד ענה אותן...! והנה, מכל דבר שבקולו יש בשמים אוצר, והגדול שבאוצרות הוא אוצר מתנת חנם, אך לכאורה צריך ביאור מדוע אין נותנים בשמים מאוצר זה לכל איש ואיש מבני ישראל, אלא, כי אין נותנים מאוצר זה אלא למי שיודע שאין מגיע לו כלום מצד

ובזה פירשו בלשון הכתוב (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'', שכבר עמדו לבאר הטעם שדימה את שפיכת הלב כ'מים' דייקא ולא כשאר משקין כדוגמת יין וחלב וכדומה. אלא ש'מים' מורה על הכנעה ושפלות וכדאיתא בגמ' (תענית ז.) 'מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך', ולזה דימה את שפיכת הלב, שתהא מתוך הכנעה ושפלות וכדוגמת המים, שירגיש שאין בידו כלום, וכל תפילתו תהא מתוך בקשה כי עשה למענך אם למעננו. ומן העניין להביא מה שכתב 'רבינו בחיי' (במדבר טז כב) לבאר עניין 'תחנון' ונפילת אפיים, שאחד מהטעמים לדבר הוא להראות צער והכנעה, וכתב שם 'וההכנעה מעיקרי התשובה, ואז תפלתו מקובלת והקב"ה חושש על צערו וממלא משאלתו'.

כז. והטעים את הדברים הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע (בפרשתן) וז"ל, והנה לדעתי יש תיקון אפילו למי שאינו כדאי מצד מעשיו הטובים שהשי"ת יעשה וימלא בקשתו, ולא תהיה מניעה מצד המבקש, והוא, כי אם מתפלל במתנת חנם אם כן אין כאן מניעה מצד מעשיו, כי בשלמא אם מבקש במעשיו הטובים אז יבדקו אחריו אם הוא הגון וכדאי, אבל אם מבקש במתנת חנם אין כאן מניעה מצד המבקש.

כת. ובאמת גם מידת הבטחון שורשה מתוך הרגשה זו של הכנעה ושאין ראוי לכלום מצד מעשיו אלא רק ב'מתנת חנם', שהנה אמר הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטים עמוד שע) בשם הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע שתיבת 'בטחון' נגזר מלשון בטח, כי הבוטח בה' וברור בעיניו בלי שום ספק שישועתו תבואנו, אכן תגיענו הישועה, ולכאורה מאין מובטח הוא שתגיע אליו הישועה, ושמא אינו ראוי וזכאי לכך. אלא כי כל 'חשבונות' אלו אינם שייכים אלא במי שנדמה לו ש'מגיע' לו מצד מעשיו, ואם כן יש לו מקום לחשוב, לבדוק ולעיין האם הוא אכן ראוי לישועה אם לאו, אבל, היודע שאין בו משלו כלום, רק תמיד הקב"ה גומל עמו חסדים אף שאינו ראוי ואינו כדאי, יודע גם יודע, שאין גבול לרחמי ה' ולחסדיו, ואין סיבה שלא יתן לו הפעם 'מתנת חנם' כמו שתמיד הוא נותן לו.

כט. ואפשר להעמיס עוד בדבריו שהנה בספה"ק בני יששכר (מאמרי ניסן א ג) מביא מה דאיתא במדרש (שוח"ט תהילים צא, עיי"ש) 'מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן יודעים להתפלל בשם', וכבר תמה ה'בני יששכר' מהו שאמרו שאין אנו יודעים להתפלל בשם, וכי אין אנו אומרים ברוך אתה ה' אלוקינו (ועיי"ש מה שביאר בזה). יש שאמרו בדרך רמז, לבאר על פי משל למי שהלך בדרך באישון לילה ובכיסו סכום כסף גדול מאוד, לפתע התנפלו עליו חבורת אינשי דלא מעלי, גררו אותו לצדי הדרכים - מקום שאין בו נפש חיה, בו תרמוש 'חיותו יער' - אלו מהלכי על שתיים הדומים לחיות, כפתו אותו בחבלים שלא יברח והחלו מחטטים בכיסו, לפתע שמע קולם של שוטרי העיר המהלכים מרחוק פתח האיש בכוחות לא לו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו... פשיטא ואין צריך לומר שזעקותיו הללו בקעו מגרונו מתוך ההכרה כי צרתו צרה, ורק הם היכולים להציל את חייו ואת ממונו מיד שודדים אלו... באופן זה ממש צריכים להיות התפילות והתחנונים לאבינו שבשמים, כי אין לנו מלך גואל ומושיע אלא אתה, ורק הוא היכול לעזרנו. זהו שאמרו חז"ל מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן

כדרך אומרו (תהלים סט יד) 'ואני תפלתי לך ה' עת רצון'ל, ועל זה אמר 'בעת ההיא'. והרביעי, שתהיה תפלתו מפורשת ולא תהיה סובלת פירוש בלתי הגון לא, ועל כך נאמר 'לאמר', וכלומר, שפירש אמריו כראוי שלא יסבלו דבריו דבר בלתי הגון לב.

וכבר הביא השל"ה הק' (תורה שבכתב וישלח ריש דרך חיים תוכחת מוסר) בשם הזוה"ק (ח"א דף קס"ט.) על לשון הכתוב (בראשית לב יב) 'הצילני נא מיד אחי מיד עשיו', מכאן נשמע, שהמתפלל צריך לפרש ולברר דבריו 'באר הישב', ולכן ביקש יעקב 'מיד אחי' ופירט 'מיד עשו',

יודעים להתפלל בשם, שאף שאנו 'יודעים' את שמו הגדול, אך אין אנו יודעים ומכירים 'בשם' שרק הוא ה'כתובת' אליו נפנה, ואין התפילות באות מתוך ההישענות בו בלבד, וממילא אינם פועלות מה שיכולות באמת לפעול. פעם הוצרך הרה"ק מ'תולדות אהרן' זי"ע לשהות בים לצורך בריאותו, ולפתע נקלע לתוך מערבולת מים, ונסחף לעומק הים, רחוק הרבה משפת החוף, ובחסדי ה' ניצל מן הסכנה בדרך נס, לימים סיפר הרה"ק מעשה זה לנכדו הרה"ג רבי אשר אנשיל הכהן כ"ץ שליט"א, ושאל אותו בזה"ל (וכפי שרשם זאת לזכרון), מה אתה חושב שעשיתי שם למטה, שאמרתי ויודי וצעקתי שמע ישראל... לא ולא. לא אמרתי שום ויודי, אלא צעקתי בכל כוחי, טאטע, נאר די קענסט מיר העלפן, העלף מיר (אבי שבשמים רק אתה יכול לעזור לי, אנא ממך הושיעני), ואז הגיע איזה גל כח מלמטה ופלט אותי לחוף אל שפת הים, ע"כ (הובא בזכור לאברהם).

ל. ובכלל זה הוא גם כשמתפלל עם הציבור, וכדאיתא בגמ' (ברכות ח.) על פסוק זה - אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין.

לא. והביא האוה"ח הא דאיתא במדרש (אסת"ר ז כד) מעשה באחד שהיה מהלך בדרך, באמצע הילוכו כלו כוחותיו, הרים עיניו לשמים ונשא תפילה לשוכן מרומים שיזמין לו חמור, נזדמן לו שר אחד שילדה חמורו בדרך, והוצרכו לשאת את העייר הנולד על כתף, פנה השר אל היהודי והורה לו שישאנו, והיה היהודי הולך ובוכה, ואמר כל זה בא עלי אחר שלא ביקשתי מהבורא בבירור 'תן לי חמור לרכב עליו', על כן שלח לי חמור, אלא שהוא רוכב עלי, במקום שאני ארכב עליו.

הקשה על זה הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל, על מה יצא הקצף להענישו, וכי בשביל שלא פירט כראוי את בקשתו ענוש ייענש כ"כ, אלא, דנענש על שלא התפלל בהרגשת 'בנים למקום', כי בעת התפילה צריך לדבר כבן המתחטא לפני אביו, המבקש מאביו בלא שום בוש, ומדבר אליו בדיבורים ברורים ומפורשים - אבא רחמיא, עייף אנכי מעמל וטורח הדרכים, אנא, הב לי חמור לרכב עליו, ובזה ירווח לי, ובוודאי המבקש מתוך הרגשת 'קרבת אלוקים' כזאת יפעל כל הטוב שבעולם.

דיבורים אלו אמרם הגה"צ רבי משה כשבעה שבועות קודם פטירתו, לידידו ורעו - איש בריתו הרה"ח ר' הערשל מקרינקי הי"ד, ובסוף דבריו אמר, אם יארע לך איזה דבר אשר תצפה בו לישועה, אמור נא ב' פרקי תהלים, ולאחר מכן תפרט לפניו יתב"ש את משאלות לבך בפה מלא ללא שום גמגומים ורמזים... ואוסיף לבקשך, שתזכיר אז גם את שמי 'משה בן רחל', ויהיה לטובה בעדך וגם בעדי (מסוד שיח חסידים).

ומעניין לעניין באותו עניין יש להביא מעשה באחד שנכנס אל החזון איש והבחין החזו"א שנעליו קרועות, עד שאין דרך 'אדם מן היישוב' להלך בכגון דא, ושאלו מדוע אינו קונה נעליים חדשות, והשיב הלה 'כי תם הכסף'... חזר החזו"א ושאלו, האם כבר ביקשת מהקב"ה שישלח לך מעות עבור רכישת מנעלים, השיב לו האיש, בוש ונכלם אנכי לבקש מהקב"ה אודות נעליים... אין זה מדרך הכבוד לבקש דברים קטנים כאלו, נענה לו החזו"א, שמע בני, 'הנהגה' זו אין מקורה מיראת הרוממות או מיראת הבושה... אלא מתוך 'יחוק' וחסרון קשר ובשייכות לאבינו שבשמים, הגע בעצמך, אילו היית מרגיש באמת שהקב"ה הוא אביך והוא שומע תפילת כל פה, בוודאי לא היית רואה או מבין כל מקום לבושה, וכמו ילד הקטן שהוא מתחטא לאביו ואומר לו, אבי אבי, נקרעו מנעליי, אנא בוא נא עמי לחנות וקנה לי נעליים חדשות, ועל אחת כמה וכמה אם האב עשיר הוא ועתיר נכסים שלא היה מתבייש הילד לבקש ממנו, סיים החזו"א ואמר, וכי היד ה' תקצר, הרי אין אצל הקב"ה שום מחסור, וא"כ מה לך להתבייש לבקש על צרכיך.

לב. מעשה נורא הביא אחד מגדולי דורנו שליט"א על יהודי שהיתה לו בת יחידה, והתאוה לזכות לעוד בנים ובנות, וכל היום היתה תפילתו 'שגורה' בפיו 'שיתמלא ביתו בילדים', סופו של דבר, שלא עלה זיווגה של אותה הבת יפה, וחזרה לבית הוריה עם ילדיה, ואכן נתמלא הבית בילדים...

הגוף, לכך אמר 'ושמור את נפשך מאד', שבוה יוסיף שמירה על שמירתו^ל.

ובתוספת נופך יש מהרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע (טהור רעיונים' הובא בשש"ק. אמת ואמונה מהרה"ק מקאצק), ר'ק השמר לך', שאכן, אף שעל האדם לשמור על גופו להאכילו ולהשקותו ושאר צרכיו, מכל מקום יעשנו בדרך 'מיעוט' (שלא 'יחמיר' כל כך בזה), כמו שאמרו (סנהדרין מט.) 'אכין ורקין מיעוטין הן', משא"כ בענייני רוחניות נצטוונו 'ושמור נפשך מאד' - בשמירה מעולה^ל, שתיבת מאד לרבות באה^ל.

אף שלא היה לו כי אם 'אח' אחד, ולא יחשוב הלא הקב"ה בוחן ליבות ומה לי לפרט את הבקשה, אלא יעמוד לפני בוראו כבן המתחטא לפני אביו, ואז יפעל בתפילתו גדולות ונצורות.

שמור את נפשך - זהירות יתירה בהתרחקות מן הרע בפרשתן (ד ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד', ומפרש ה'כלי יקר' (שם) לך היינו שמירת הגוף - ולא הזכיר בו מאד כמו שאמר בשמירת הנפש, כי בשמירת הנפש על האדם להיזהר יותר מבשמירת

לג. הנה אמרו חז"ל (ברכות כח): 'ויהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם', רמזו בה קמאי (בן איש חי דרשות, ויקרא) שבא לומר היה ירא את ה' כמו שהינך ירא על בשרך ודמך, ועושה כל מיני פעולות שבעולם בכדי לשמור על בריאות גופך, כך (לכל הפחות) תפחד תמיד ביראת הבורא, השתדל תמיד לפעול כמה שיותר להגדיל יראה ולהאדירה. סיפר הגה"ח ר' זלמן בריזל זצ"ל שפעם תוך כדי הילוכו ברחובה של עיר נפל ל'בור' (של ניקוז מי שופכין) ומני אז בכל עת שהיה מהלך בדרך היה תר ובודק אם יש בור בקרבת מקום, וכאשר ראה בור מרחוק היה מתרחק כמטחוי קשת - מחשש שמא יפול, כיוצא בו הרואה 'בור מסוכן' בקרבת מקום - שא רגלך והמלט על נפשך. ומעתה, אם כה משתדלים ונזהרים על שמירת הגוף שלא נבוא ח"ו לידי מחלה, וכמה הרחקות על גבי הרחקות עושים להתרחק שלא ידבק בנו אותו 'נגף', אזי קל וחומר בן בנו של קל וחומר שעלינו להתרחק מכל רע. לד. וזהירות יתירה נדרשת בימים אלו הנקראים 'בין הזמנים', וכמו שאמרו דבר נורא, שהנה בית המקדש היה בנוי מאבני שיש, ואם כן כיצד שלטה בו אש וכילתה אותו, והרי אין דרכה של האש לבער אבנים אלא רק לסכסך בהם ולשרוף אותם מבחוץ (עי' ב"ק ו. וברש"י), אלא כי צורת כותלי בית המקדש היו באופן של ג' שורות נדבכים משיש ואחד מעץ, ואחזה הלהבה בעצים וכילתה אותם ועי"ז יכלה לשלוט בכל הכותל (עי' ר"ה ד.), וללמדנו כי עיקר החורבן הוא מ'בין השורות'... ועל דרך זה ייאמר, כי רבים מן החורבנות שבנפש רח"ל המה מ'בין השורות' ומ'בין הזמנים'... ובדרך צחות ורמז יש לומר, כי מצינו בספר 'החינוך' שמצות 'לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' נמנית היא כמצוה 'שפ"ד', ותיבה זו קודמת במניינה לתיבת 'חפש', כי אכן ההקדמה לימי ה'חופש' היא בהתחזקות גדולה במצות ולא תתורו...

כבר אמרו על כל ענייניו של 'בין הזמנים' שהוא על דרך ה'ערסל' - חבל הנטוי בין שני עצים וקשור אליהם, ויושבים עליו ומתנדנדים.. וכך צריך להיות בתקופה זו (ואשרי מי שאין בבית מדרשו 'בין הזמנים', אבל למי שנוגע אליו הבאנו זאת) שיהא קשור אל הזמן הקודם ואל הזמן הבא עלינו לטובה, ובאמצע ימים אלו יש רווח לפוש קימעא... אך אוי לו למי שנקרע החבל והתנתק מ'העץ' שנופל על הרצפה ונחבט כהוגן, כך יזהר שלא לנתק עצמו לגמרי מה'זמנים' בעבר ובעתיד...

לה. דבר שפתיים אך למותר עד כמה צריך להתרחק מכל ה'כלים' המשחיתים שהם אבי אבות הטומאה, וכבר פירשו בנוסח ברכת 'זכרונות' (במוסף דר"ה) 'כי זכר כל היצור לפניך בא מעשה איש ופקודתו ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש', כי הנה 'מעללי' הוא לשון פעלים ועשייה, ונמצא כי יצרי מעללי איש פירושו ה'יצרים' שהם מעשי איש, וכלומר שהאדם עצמו הוא 'שעשה' והביא על עצמו אותו יצר הרע, על ידי שגירה יצר הרע אנפשיה רח"ל, כי על ידי הבטה באותם כלים מכניס בעצמו כל מיני יצרים רעים וקשים שלא היו לו מקודם... ומעתה יתפרש עוד מחשבות אדם ותחבולותיו - פעמים שאדם מלא במחשבות רעות, מוחו אטום וסתום לכל דבר שבקדושה, ולעומת זאת כל כולו נתון בהרהורים רעים ל"ע, וכל זאת הגיעתו על ידי יצרי מעללי איש, שהוא הביא זאת על עצמו, ו'עיני עוללה לנפשי', ה'עין' שהביטה במקום האסור היא שעוללה לנפשי....

ועלינו להעמיד מול עיננו הא דאיתא בגמ' (תענית כט.) כי האויבים הציטונו אש בבית המקדש בתשעה באב סמוך לחשכה, והיה דולק והולך כל יום עשירי באב, עד שאמר רבי יוחנן, כי אילו הוא היה באותו הדור הרי היה קובע

באר הפרשה - ואתהנן - נחמו

את זמן התענית לי" באב, שאז נשרף רובו של היכל, אך מכל מקום תקנו חכמים להתענות בתשיעי ולא בעשירי כי אתחלתא דפורענותא עדיפא... והרי שעיקר האבל והחורבן הוא בתחילתו ואף אם עדיין לא 'נשרף'... ומעתה שומר נפשו ירחק שלא להתחיל להתעסק בהם ואפילו בנגיעה קלה...

איתא בגמ' (סוכה נב.) 'לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה... הללו בוכין והללו בוכין, מה מקום לבכיה לעתיד לבוא... ויבואר ע"פ מעשה 'שלא היה' בבחור שהלך לטיוול במדבר ותמו המים ויצמא מאוד, והנה לפתע ראה אוהל באמצע הישימון, החיש פעמיו ודפק על הדלת, פתח לו ישמעאלי ושאלו לרצונו, נבהל הבחור מאוד וברח כל עוד נפשו בקרבו, לאחר זמן שמע כי מטייל אחר נכנס אל האוהל לשתות מים, וקם עליו הישמעאלי ורצחו נפש רח"ל, החל הבחור לבכות מרוב התרגשות ושמחה כשהתברר לו ממה ניצול בכך שלא נכנס לאותה מאורת רוצחים. על דרך זה יבואר, כי פעמים הרבה, בשעה שהאדם מתגבר על היצר עדיין 'אין בעל הנס מכיר בניסו'... אינו יודע מאיזה פח יקוש ניצול מבעוד מועד, ורק ב'עתיד' כשיראה במו עיניו את היצר ואת החללים הרבים שנפלו על ידו או אז מעיינות עיניו אזי יזובון בבכי בהתרגשות עצומה. ולענייננו, יש שאינם שומרים על גדרי הקדושה כראוי ל"ע כי אינם יודעים עד אנה יכולים ליפול. מראה לו תמונה של 'רב' באותו המכשיר הטמא.. והלה מסתכל כי אינו יודע עד כמה צריך להרחיק כמטחווי קשת.. ורק כשרואים את אחרים שהציצו ונפגעו מבינים עד כמה צריך להיזהר ולהישמר מאותם 'משחיתים'.

מאמר איום ונורא אמר הגה"ק רבי אלחנן וואסרמאן זי"ע לאביו של אחד מתלמידי ישיבתו 'אהל תורה' שרצה להוציא את הבן מהישיבה למען ילמד אומנות, וטענתו בפיו שהרי מפורש אמרו חכמים (אבות ב ב) 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ', נענה לו רבי אלחנן, גדולה מזאת אמרו חכמים (שם) 'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון', אלא שאפילו מצוה גדולה כמו מצוות מילה נדחית היא אם 'מתו אחיו מחמת מילה', ואם יעמוד האב ויקיים את ה'ברית' אינו אלא רוצח... ועל אחת כמה וכמה לעניין 'מלאכה', שאף שחשובה היא עד מאוד... אך כבר מתו אחיו מחמתה... וממילא נדחית היא... ומעתה לדין ייאמר, גם זה שיש לו היתר 'לצורך פרנסה', זכור יזכור כמה כבר מתו מחמת מלאכה... וישים לנגד עיניו את גודל חורבן ה'מקדשות' שזה כבר גרם...

בעניין זה אמרו בהא דכתיב (משלי ו ו) 'לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם', שהנה ההולך לראות דרכי הנמלים יוכל להבחין אשר פעמים רבות מתאסף 'ציבור נכבד' של נמלים על מנת לאסוף ולקבץ פירווי אוכל וכדומה, וכאשר הולך שם עובר אורח כולם כאחד נסים בבהלה פן ידרוס אותם ברגליו, ולאחר זמן הרי הם חוזרים לאותו מקום כבתחילה, ולכאורה, היאך משימים נפשם לחזור למקום הסכנה... אין זאת אלא מפני שנמלים הם... אכן אתה בן אדם, לך אל נמלה וראה דרכיה, ותלמד ממנה שלא לחזור למקום הסכנה... והרי כבר ידעת על גודל הסכנה ועל רבים ש'נדרסו' על ידי אותו יצר הרע, אם כן היאך תחזור ככלב שב על קיאו...!

שמא תאמר והרי 'לכולם' יש, ומדוע אהיה 'יוצא מן הכלל'... והתשובה ברורה ופשוטה, וכי מעולם אכלת מאכל שאינו ערב לחיך מאחר ש'כולם' אוהבים אותו... אם כן מדוע תכניס עצמך לסכנה מחמת שכולם עושים כן...

הנה בימינו 'נתחדש' אשר רשויות העיר (בארה"ק) מעדיפים להניח את ה'חבית' המיועדת להניח בה את האשפה כשהיא טמונה בחפירה בתוך הקרקע, ורק ראשה בולט חוצה (פחים טמונים), וניתן להבחין כיצד עומד חתול על יד הפתח, ומתאווה הוא לקפוץ פנימה ולאכול מכל הבא ליד... כי רעב הוא... אך עומד ובודק בשבע בדיקות האם יוכל לצאת משם בשלום, ואם לאו – אינו נכנס פנימה, ועל כגון דא צווח הכתוב ואומר 'לך אל חתול עצל ראה דרכיו וחכם'... אם חתול אינו נכנס למקום שאינו יכול לצאת הימנו על אחת כמה וכמה שבן אדם לא יכנס לבור יקשים שכמעט ואי אפשר להיחלץ ממנו...

בדרך הרמוז פירשו בלשון הכתוב (ירמיה לא טו-טז) 'כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה וגו' ושבנו בנים לגבולם', ולכאורה נראה משמעות הלשון 'ושבו בנים' שהם ישובו מעצמם, והרי אי אפשר לומר כן, כי א"א להם להשיב את עצמם אם לא שהקב"ה ישיבם, ואם כן היה צריך לומר 'והשבתי בנים', ומדוע נקט לשון 'ושבו', גם יש לדקדק מדוע אמר 'לגבולם' ולא 'למקומם', אלא רמז יש בדבר, כי כה אמר הקב"ה 'מנעי קולך מבכי', אין צורך בבכי ובדמעה להשיב שבות עמי כבראשונה ולבניין בית מקדשנו, אלא הדבר תלוי ב'ושבו בנים לגבולם' אם הבנים ישובו 'לגבולות' השומרים אותם בתוככי הקדושה, אז תשוב השכינה הק' לשרות בישראל, ויתחדשו ימינו כקדם.

שמעתי מחכם אחד לרמוז כזאת בדרך רמז ומליצה, דהנה 'ציון' בגי' 'יוסף' כידוע, ובהתחנן האדם לבוראו - ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך כי מחכים אנחנו לך, משיבו השי"ת, 'מתי תמלוך בציון' - היינו מתי תשלוט על מידת יוסף הצדיק, כי אז תחזינה עיניך בקרוב ממש בשוב ה' לציון ברחמים.

לחוש ל'אם תעזבני יום יומיים אעזבך' (ירושלמי ברכות ט ה, ממגילת סופרים), ושמא יתרחקו ביותר מלימוד התורה, על כן קוראים בשבת זו 'עשרת הדברות' - להתחזק מחדש¹⁰ בעסק התורה¹¹.

וביותר הזמן גרמא¹² להוסיף חיל בלימוד התורה, שהרי 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב' (תענית כו:), והטעם אמרו (שם, וכן ב"ב קבא: באחד מן הטעמים), כיון שפסקו ביום זה מלברות את עצי המערכה, ופירש ב'רבינו גרשום' (ב"ב שם), שבכל זמן שהיו עסוקים לברות עצי המערכה היו מתבטלין בתלמוד

'לוחות שניות' - הזמן גרמא להתחדשות בקבלת התורה בשבת זו קוראים בתורה עשרת הדברות, ובטעם הדבר איתא מהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע (אמרי פנחס שפה) שכמו גרעין הזרע שתחילת צמיחתו תבוא רק אחר שנרקב תחילה באדמה כך הם בני ישראל בזו העת, כי בתשעה באב יושבים על הארץ, ואז הם נדמים לגרעין הנרקב, ולאחר מכן באה הצמיחה להתחיל מחדש 'קבלת התורה' בעשרת הדברות.

הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע אמר לבאר, מכיוון שבתשעה באב אסור לעסוק בתורה, ואם כן היה לנו

לו. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה אומר על הפסוק בפרשתן (ד א) 'ועתה ישראל שמע אל החוקים' ובפסוק שלפניו כתוב 'ונשב בגיא מול בית פעור' ופירש"י 'ונצמדתם לעבודה זרה', ואף על פי כן 'עתה ישראל שמע אל החוקים' (מעשה) והכל מחול לך, והיה הרה"ק חוזר ואומר והכל מחול לך... והכל מחול לך, וכוונתו לומר אם תקבלו עליכם מכאן ואילך לעבוד את ה', ימחול לכם על כל העבר בתנאי שמעתה 'שמע ישראל אל החוקים ואל המשפטים'.¹³ לז. כתיב (משלי ו כב) 'בהתהלך תנחה אותך ובשכבך תשמור עליך', וי"ל עפ"י ביאורו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע בפרשתו, שיש דברי תורה המתיישבים בדעת האדם ומתחווין לו דייקא 'בשבתך בביתך', ומאידך יש דברי תורה אשר יתבררו לו דייקא 'בלכתך בדרך' או 'בשכבך ובקומך', ולכן על האדם לעסוק בה בכל עת ועת ללא שום הפסק, וזהו גם כן 'בהתהלך תנחה אותך, ובשכבך תשמור עליך', כי בכל מצבי האדם מתבארים אצלו דברי התורה באופן אחר.

לח. עוד מהמצוות אשר 'הזמן גרמא' ביותר, היא מצוות כיבוד אב ואם, האמורה בפרשתן (ה טז) 'כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלוקיך למען יאריך ימך ולמען ייטב לך וגו', ואף שהיא נוהגת תמיד, אך חובה כפולה ומכופלת בימים האלו. וכבר אמר ה'חזון איש' זי"ע ('אנא עבדא' עמוד 57) להגה"צ רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל בימי בחרותו כאשר נכנס להיפרד ממנו לקראת סוף זמן חורף, כי בחור המתכוון לשוב לבית הוריו ל'בין הזמנים' מחויב הוא ללמוד הלכות קודם הפסח קודם שלוש יום, ולא עוד, אלא שאם לא למד מקודם אזי חוב כפול 'שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש יום', ולא עוד, אלא שאם לא למד מקודם אזי חוב כפול ומכופל מוטל עליו ללמד בימי בין הזמנים גופא, מדין תקנת משה רבינו ע"ה לשאול ולדרוש בעניינו של יום וללמוד הלכות חג בחג (מגילה לב.). וכן היה מורה ומעורר על כך המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל.

והרבה יש להתעורר בדברי ה'פלא יועץ' (ערך כבוד אב ואם) וז"ל, 'וכבר מילתי אמורה שיש מצוות בר מזל, שהרי כמה מעות אדם מפזר לעשות מצות פתיחת ההיכל, או להיות סנדק וכדומה אף דליכא לא מצוה דאוריתא ולא מצוה דרבנן אלא חבוב מצוה בעלמא, אשריהם ישראל, ועל כל פעם ששומע בקול אביו ובקול אמו מקים מצוה רבה דאוריתא, ופתאים עברו ונענשו, וצריך לזכור בכל עת בלא להסיח דעת, שבכל פעם שהולך לקנות עבורם בחנות... או כל עזרה גדולה כקטנה בבית הוריו הרי הוא מקיים את המצוה הגדולה של כיבוד אב ואם, שהיא 'מהחמורות שבחמורות'...

בספה"ק האריכו נוראות בגודל שכרה בעוה"ז ובעוה"ב, ולא נביא אלא מעשה אחד מני אלף ללמד על הכלל יצא, לפני כשנתיים ימים (אדר תשע"ח) נאלץ בחור חשוב מעי"ת מודיעין עילית יצ"ו לעבור ניתוח מסובך ברגלו, ונכנס לבית החולים 'זיו' בעיה"ק צפת שם יש רופא מומחה באותו התחום, ונקבע זמן הניתוח ליום שישי עש"ק, וכבר עשו את כל ההכנות, ואף הבחור חדל מלאכול ולשתות (שכן הניתוח צריך להיות ב'צום', וכידוע), ושהה הבחור בחדר הניתוחים כמה שעות, אך משום סיבה כלשהי נדחה הניתוח מרגע לרגע משעה לשעה, לאחר כמה שעות חזרו והעלו אותו ל'מחלקה האורתופדית' (חדרי אשפוז) וכבר קידש היום, פנתה אליו אמו שעמדה על ידו ואמרה לו 'חיים', בוודאי הינך רעב ותשוש, על כן אל תמתין עלי אלא עשה 'קידוש' ותסעד את ליבך, השיב ה'בן יקיר' ואמר, ברצוני

שהוא משולה לחשך שנאמר (ישעיה ט א) 'העם ההולכים בחשך ראו אור גדול' - אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והתר בטמא ובטהור... ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כנגינת... אלא אמר להן (כפה הר כנגינת) על התורה שבע"פ^א, שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאל קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב את הקב"ה ככל לבו וככל נפשו וככל מאודו, שנא' (בפרשתן ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך ככל לבבך וככל נפשך וככל מאודך'.

יה"ר שנזכה בקרוב לראות בבוא לציון גואל, ונזכה לשמוע מפי הגבורה את הקריאה נחמו נחמו עמי, ונחם ה' בכפליים אבלי ציון ירושלים במהרה בימינו אמן.

תורה, אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יום טוב שמכאן ואילך היו עוסקין בתורה, ומעתה בידם להוסיף על קביעותם בתורה.

ואיתא בגמ' 'מכאן ואילך, מאן דיוסיף יסיף, וברש"י (תענית לא. ד"ה מכאן ואילך), דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו. ומדברי חכמינו ז"ל נראה גדול החיוב להוסיף בלימוד התורה מיום ט"ו באב ואילך^ט, 'ואחד המרבה ואחד הממעיט בלימודו', ובלבד שיוסיף לכל הפחות שעה קלה יתר על שיעוריו עד עתה^י... ולא יזלזל בזה, כי כל הוספה נחשבת להוספה'.

ועיקר חשיבותה של עסק התורה, כשהיא באה מתוך 'יגיעה' כדמצינו במדרש (תנחומא נח ג), 'וז"ל, ...תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול



לכבד אותך ולסעוד עמך בצוותא, על כן אמתין עד שתגמרי להתפלל ואז אעשה קידוש, בינתיים גברו ייסוריו ושתק ולא אמר מאומה, ולפתע הגיע הרופא הגדול והודיע כי ניתן לעשות עכשיו את הניתוח המיוחל (שהיה בו סכנה והותר לעשותו בשבת), ומיד שאלוהו אותו האם כבר אכלת משהו, שאם כן אי אפשר להרדים אותך במצב כזה, והשיב שעדיין לא אכל, מיד הרדימוהו וטפלו בו כמה שעות, ולמחרת 'גילה' לו הרופא שאם לא היו עושים לו את הניתוח בליל שב"ק אזי היה מאבד את רגלו ח"ו לצמיתות... ורגלי חסידינו ישמור ה' בזכות אותו 'כיבוד אם' שלא לאכול לבדו, ואותה המתנה לאמו היא שהצילה לו את רגלו...

לט. מתאמרא בשם צדיקים שמיום חמשה עשר באב שומעים כבר את קול הזזת 'כסאות למשפט' בבית דין של מעלה, שמכינים אותם לקראת יום הדין, ואכן רבים נוהגים לאחל 'כתיבה וחתימה טובה' כבר מיום ט"ו באב, וידוע ש'כתיבה וחתימה טובה' עולה בגמטריא 'חמשה עשר באב', חושבנא דדין כחושבנא דדין.

מ. פעם דיבר איזה אברך עם הגה"צ ר' זונדל קרויזער זצוק"ל בדרכי תורה ועבודה, לאחמ"כ ביקש ממנו האברך עצה טובה - שיורה לו איזה קבלה טובה יקבל על עצמו כחיזוק בתורה, אמר לו רבי זונדל, אם תשמע לעצתי, הוסף נא עוד דקה אחת לסדר לימודך בכל יום. הביט האברך בתמהון, וכי מה חשיבות יש לרגע בודד מתוך כל המעת לעת. נענה רבי זונדל ואמר לו, אמרו חז"ל (ב"ב קכא): שמט"ו באב 'מאן דמוסיף יוסיף' וברשב"ם (שם ד"ה מט"ו) יוסיפו לו שנות חיים - מתוך שהימים מתקצרין והלילות מאריכין יעסוק יותר בתורה (שהרי אין עוסקים במלאכתן בלילה רק ביום). והנה, הרי כל הוספת ליל ט"ו על הלילה הקודמת לו אינו אלא בדקה אחת ויחידה, ועל כך עורכים שמחה רבה עד שלא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב' (שם עמוד א), עתה אמור לי, האם אין כדאי לקבל 'קבלה' על דקה אחת של תורה.

מא. רמז נפלא על כוחה של לימוד התורה שבעל פה להמתיק את כל הדינים ולבטל כל ההסתרים כתב הרה"ק ה'באר משה' מאוז'רוב ז"ע (אות ג) בלשון הכתוב בריש פרשתן 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר', כי 'בעת ההוא' רמז לשעת הסתר פנים, שכן 'הוא' עולה בראשי תיבות - 'ואנכי הסתר אסתיר' [והאות ה' הראשונה של תיבת 'ההוא' אינה מעצם התיבה כי אם ה' הידיעה], והדרך היא על ידי 'לאמר' - היינו לימוד התורה שבעל פה הנקראת 'אמירה' (איכ"ה פתיחתא ב). ונרמז עוד כי 'לאמר' הם אותיות לא מר, ר"ל שעל ידי ה'לאמר' דהיינו תורה שבע"פ נהפך ל'לא מר', וכל 'מרירות' הדינים סרה ונעלמת ונהפכת למתוק. ורמז שבתוך הרמז' כי 'ואתחנן אל' עולה בגימטריא כמניין 'מתוק' (546), ולפי זה יתפרש הכתוב כי הדרך להפוך את ה'עת ההוא' למתוק וללא מר הוא על ידי שינון תורה שבע"פ.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: מתנת השבת

פרשת ואתחנן (נחמו)

בס"ד | גיליון מס' 291

כיצד שש מילים הצילו משבע שנות מאסר?

שמור את יום השבת... (ה, י"א)

אותנו בכנפיו הצחורות והמאירות. כמה כדאי להתחבר לאושר הנפלא הזה, להתרפק על אבא שבשמים מתוך שמחה ועונג, לשורר לו שירה נרגשת ולהתחבר למתנה העילאית שהעניק לנו, כי בזכות עונג השבת נזכה לחיבור אמיתי עם אבא שבשמים, ונזכה לראות בגאולה השלימה בקרוב!

הבה נתחבר בכל לב למתנת השבת, הניתנת לנו בעשרת הדברות - בפרשת שבוע זה. הבה נענג את יום השבת בסעודות מכובדות, במעדני מלכים ובכל מיני תפנוקים, בשירה נרגשת מהמיית הלב, ובשמחה אמיתית כובשת נפש. הבה נשקיע כוחות בתכנון סעודות השבת שלנו, בדברי תורה שיאירו את ילדינו, בשירת זמירות בצוותא עם בני המשפחה, בהטמעת שמחה והתרגשות סביב השבת, בסעודות השבת, ובכל רגע ורגע במשך יום השבת.

כי ככל שנזכה שהשבת שלנו תהיה שמחה ומאירה, נרגשת ומליאת אושר - כך נזכה בקרוב מאוד להבטחת בורא עולם: 'אילו שמרו ישראל שבת אחת - מיד נגאלים!', ונזכה לגאולה שלימה מתוך אושר ושמחת עולם!

חצי פרוסה ששינתה נשמה!

הימים ימי השואה הנוראה, כשעשן סמיך היתמר מעל אירופה הבווערת. בין אלפי היהודים ששהו במחנה אושוויץ וסבלו את נחת זרועם של האכזרים הגרמנים ימ"ש, היה גם יהודי בשם ר' יעקב קריגר ז"ל, תושב לודז' לשעבר. הוא היה בן למשפחה חשובה ונכבדה, וגדל על ברכי חינוך יהודי טהור שקידש את יום השבת ועינג אותו בכל לב. גם בהיותו בגיא ההריגה הבווער, לא עלתה על דעתו של ר' יעקב לוותר על עונג השבת...

עונג שבת? באושוויץ? היתכן כדבר הזה בכלל?! - מסתבר שכן. מדי ערב חילקו הגרמנים פרוסת לחם, והאסירים הסתערו עליה להשקית את קרקורי רעבונם. אולם מדי ליל שבת, נהג ר' יעקב ליטול את פרוסת הלחם היקרה מפז, ולחלק אותה לשניים. על מחציתה ערך 'קידוש' בליל שבת, ואחר כך שורר את זמירות השבת, ואת המחצית השנייה הטמין ושמר לבוקרו של יום, אז - לאחר שהתפלל מתוך הזיכרון - קידש עליה ושורר את זמירות יום השבת.

באחת השבתות, התבקשו היהודים לצאת לעבודה מפרכת מחוץ למחנה. הם צעדו בשורה שעה ארוכה, כשהחיילים הנאצים שומרים עליהם. ר' יעקב, ששעה זו היתה קדושה אצלו לתפילת השבת, הקדיש גם הפעם את זמן הצעידה לתפילה נרגשת, ונפשו השתפכה באמירת 'נשמת כל חי תברך את שמך... גם בעיצומה של צעדה מייסרת בגבולות המחנה.

מאחוריו, צעד יהודי אשר לא זכה לגדול ולהתחנך על אור יום השבת, לא הכיר את מעלתו ולא ידע על המתנה הנפלאה הזו. הלה לא הבין מדוע ר' יעקב ממלמל, והסיק

השבת הנוכחית, פרשת ואתחנן, חותמת שבוע במהלכו סיימנו את תשעת ימי האבלות והכאב על חורבן בית המקדש, שבשמים עברנו את יום תשעה באב, הוא היום בו ישבנו על הארץ מתוך קינה ובכי על הגלות המתמשכת, על צרות וייסורי עם ישראל. עינינו נשואות בצפייה לגאולה השלימה בקרוב ממש, מבקשים אנו לראות בחסד ה' ובישועתו.

חכמינו ז"ל גילו, כי 'המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה'. השאיפה של כולנו היא לראות בשמחת ירושלים, לרקוד בביאת המשיח ולהשתתף במעגלי המחול אשר יינשאו בחוצות עיר הקודש. אולם מי מאיתנו יכול להעיד על עצמו כי התאבל על ירושלים כראוי? מי יכול לומר כי אכן כאב והצטער על חורבן ירושלים כדבעי, עד שהוא ראוי להשתתף בשמחתה?! וכי התאבלנו כפי שנדרש מאיתנו? ואם לאו - האם חלילה לא נזכה להיות מהרואים ושותפים בשמחת ירושלים?!

בשאלה זו התחבטו גדולי הדורות, ולהלן נביא גילוי מדהים, עצה נעלה ונשגבה לזכות לראות בשמחת ירושלים. את העצה הזו חושף הרה"ק בעל 'התפארת שלמה' זי"ע בפרשת מסעי, ודבריו מאירים ומשמחים כאחד:

יש עצה! יש דרך לזכות להשתתף בשמחת ירושלים, גם אם האבל עליה לא היה כראוי. יש יום אחד בשבוע, במהלכו ניתן דווקא לשמוח ולהתענג, לשיר ולפזז, ובזכות זאת - לזכות להיות שותפים בשמחת ירושלים. ליום הזה קוראים יום השבת, ומי שמחה, שר ונרגש ביום הזה, הרי הוא זוכה לשותפות בבניין ירושלים הודות לשמחתו ביום הנשגב הזה.

כי יום השבת, הוא יום בו אסור להצטער או להזיל דמעה ואין לנהוג בו מנהגי אבלות. השראת השכינה ביום השבת, היא בדרגה נעלה וגלויה, נוגעת ונרגשת, כמו בזמן בית המקדש. לפיכך, ביום הזה הרצון והשאיפה לראות בבניין ירושלים אינם נמדדים בדמעות כאובות או במנהגי אבל, כי אם בזמירות מענגות ובשירות ותשבחות מרוממות. וככל שיהודי זוכה להתענג על השבת ולשמוח בה - כך הוא זוכה לראות בשמחת ירושלים ובבנינה, בזכות השמחה בלבד!

'כל המענג את השבת - נותנים לו נחלה בלי מצרים'. מי ששותף לעונג השבת - בורא עולם הוא חלקו ונחלתו, ואין לו צער או כאב, הגבלה או התמודדות.

עונג השבת הוא דרך עילאית להתחבר לאבא שבשמים מתוך אהבה ורצון, מתוך שמחה ואושר, מתוך התעלות והתרוממות הנפש, וזו דרך המתאימה לכל יהודי, ומאפשרת לצפות לגאולת ישראל מתוך שמחה!

כמה מרגש לגלות את האוצר הנפלא, הקרוב לכולנו בהישג יד. יום השבת קורה ממילא, בתום כל ששה ימים הוא מופיע במלוא הדרו, נגלה עלינו במלוא קסמו, שובה

הסוד לזכות בילדים טובים!

זכה הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל, ראש ישיבת 'בית הלל', בזכות העילאית אשר כולנו שואפים לה. בניו וחתניו כולם היו עוסקים בתורה ובמצוות ויראי אלוקים, תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה דגולים. כשנפטר בנו, הגאון רבי דוד יצחק זצ"ל, ראש ישיבת 'כפר חסידים', הספידו הגאון רבי משה מרדכי פרבשטיין שליט"א - ראש ישיבת חברון, וחשף את סוד ההצלחה...

הוא סיפר, שרבי מרדכי נהג להאריך בשירת זמירות השבת, והיה מצרף את כל בני המשפחה לשירתו, בהנעימו את נעימות השבת שיצרו אווירה נרגשת וקסומה בבית. ולא זו בלבד, אלא שכאשר היה מגיע למילים 'ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות', היה חוזר עליהן בהתרגשות ובדבקות נעלית שוב ושוב...

ואז, כך הוסיף, לא רק רבי מרדכי היה שר... גם הרבנית היתה עוזבת את המטבח ורצה אל הסלון, מתיישבת אל השולחן ומלווה את השירה בדמעות נרגשות... עד כדי כך היתה האווירה בבית ספוגה בנעימות השבת, עד שכל בני המשפחה היו חלק מזמירות השבת, כולם זכו למקום של כבוד ברגעים נעלים וקסומים של שירה שבתית נפלאה...

ואין פלא אפוא, כי כאשר הילדים סופגים חינוך כזה, עתידים הם לצמוח לאילנות רבי פארות... כי בית ששירת השבת נישאת בו בעוז, בית זמירות השבת תופסות בו מקום של כבוד, בית בו דמעות זולגות בהשתפכות הנפש בזמירות השבת - הוא בית שהילדים בו גדלים לשם ולתפארת!

הבה נאמץ את הנוסחה, ונדע את הדרך. כולנו שואפים לנחת יהודית טהורה, הבה נשורר יחדיו את זמירות השבת, נטמיע בילדינו את האווירה השבתית העילאית, ובסייעתא דשמיא נזכה לרוות מהם נחת יהודית טהורה!

כי הוא יצא מדעתו, תופעה מצויה בגיהנום הנוראי אשר בשם אושוויץ יכונה. ר' יעקב הבין כי זו מסקנת היהודי שמאחוריו, וברגע של הפוגה העמידו על טעותו: 'לא יצאתי מדעתי, ההיפך הוא הנכון. המילים שאני אומר, הן השומרות עליי בדעתך. זו התפילה הנפלאה הנאמרת ברגש מדי שחר שבת, ואיני מוותר עליה!'

הלה נבון לרגע, התקשה להבין. 'תפילה? כאן? בהתרגשות? שבת? מה לכל זה ולאשוויץ, לעבודה הקשה ולסבל הנורא שהוא מנת חלקנו?!' - אולם ר' יעקב קרב אליו והסביר במתק שפתיים, כי תפילות וזמירות השבת, אותן הוא אומר ומשורר במתיקות ובנעימות, הן הנותנות לו כח והמעניקות לו את היכולת לשרוד. ולא נחה דעתו, עד הזמין את היהודי להצטרף ל'סעודת השבת' המאולתרת, לקידוש ה'חגיגי' על מחצית פרוסת הלחם היבשה...

זיק ניצת בנשמה היהודית של היהודי שלצידו. אף שלא ידע מהי שבת ומהו קידוש, הוא שש על ההזדמנות להצטרף ל'סעודה'. ר' יעקב קידש וביךר 'המוציא', והציע לידידו החדש לטעום גם הוא מפרוסת הלחם. אולם הלה סירב בתוקף, שכן פרוסת לחם, או אפילו מחציתה, נחשבו באושוויץ למוצר יקר המציאות. וכי יגזול מפיתו הדלה של חברו הצעיר!?

אולם ר' יעקב התעקש, והסביר כי הוא חפץ בחברותא עמו ישורר את זמירות השבת בסעודה, ולכן הוא מבקש ממנו כי יתכבד ויטול משהו מפרוסת הלחם שלפניו. לבסוף הלה נענה, ולאחר מכן התיישב ר' יעקב והחל משורר במתיקות ובנעימות את זמירות השבת, ממש כמו בבית אבא וסבא, ניגון אחר ניגון אחר ניגון, כשלו משתפר בהתרגשות...

שעה ארוכה נמשכה הסעודה הזו, כשר' יעקב יושב ושר, ולצידו יהודי אשר לא מכיר מילה, אולם נשמתו היהודית חשה את ההתרגשות העילאית. כשסיימו, הסביר לו ר' יעקב: 'הלא תדע, כי הרגע הזה הוא רגע היסטורי. שני יהודים אבודים בעולמם, גלמודים וחסרי משפחה, צילי אדם מהלכים, מקדישים שעה ארוכה לשבת בסעודת השבת, לשיר זמירות בהתרגשות ובערגה. הרי ברור שבורא עולם ומלאכיו צופים בנו עתה ונרגשים עימנו, עם השירה הבוקעת בין ארובות הכבשנים!'

שבוע חלף, ועוד שבוע. דרכיהם נפרדו, והם לא ידעו מה עלה איש בגורל רעהו. כעבור שבועיים, בשבת בבוקר, בהגיעו ר' יעקב למקום עבודתו, גילה כי ידידו מלפני שבועיים מתרוצץ ומחפש אחריו. כשמצאו, ביקש ממנו לבוא אחריו לפניה נסתרת, שם שלף היהודי צלחת מרק, אמיתית!

'הבה נאכל מהר, לפני שניתפס!' - ביקש הלה מר' יעקב, ושניהם התיישבו ל'סעודה', מהודרת שבעתיים מקודמתה. ר' יעקב גילה כי גם חברו החביא מחצית מפרוסת הלחם, והם קידשו על הלחם, ולאחר מכן 'התענגו' בצלחת מרק, יקרה מפז בתנאי אושוויץ. אחר כך שוררו שוב את זמירות השבת בהתרגשות אין קץ, ואז הסביר לו חברו:

'ראה נא, לאחר השבת לפני כשבועיים, הרגשתי משהו מיוחד. טעם נעלה, שאין שני לו ואין דוגמתו. כל השבוע חיכיתי ליום השבת, ונהגתי כמוך - הטמנתי מחצית מפרוסת הלחם מהערב לטובת קידוש בשבת בבוקר. אולם בשבת בבוקר לא מצאתי, וכך, בלית ברירה, וכיוון שאיני יודע מה זה קידוש, פשוט נטלתי את מחצית הפרוסה, אמרתי את הדבר היחיד שאני יודע - 'שמע ישראל', עשרות פעמים, והתיישבתי ל'סעודה'...

בשבת הנוכחית, המשך וסיפר, 'תכננתי לעשות את אותו הדבר, וקרה לי נס. אחד הצוררים קרא לי לעבודה חריגה, ובסיומה היה כה מרצה, עד שהעניק לי צלחת מרק. החלטתי לאתר אותך, כדי לחזק יחד איתך את סעודת השבת, ולחוש שוב את הטעם הנעלה והקסום אותו חשתי לפני שבועיים. בעת בה יושבו ושוררו זמירות שבת בהתרגשות. הרי אתה פתחת את לבי לחוש ולהרגיש את טעמה של השבת, דווקא כאן!'

סיפור נפלא זה, אותו סיפר ר' יעקב קריגר ז"ל בעצמו לאחר שניצל מהשוואה האיומה, ומפיו צוטט בגיליון 'יועיצונו כבתחילה', פותח לנו חרך הצצה לעוצמת כוחן של סעודות וזמירות השבת, ולאוריה הנעלה השוררת ביום השבת. הנה כי כן, בעיצומה של התופת הנוראה ביותר עלי אדמות, בין ארובות הכבשנים ובתוככי מחנות העבודה, הצליחו שני יהודים - אחד שידע מהי שבת ואחד שלא עמד על סודה - לזכות לרגעי התעלות והתרגשות יוצאי דופן...

אחים יקרים, זכינו כי בדורות הללו אין לנו התמודדויות כאלה. לכל אחד מאיתנו שולחן ערוך בכל טוב, ואנו עורכים את סעודות השבת בשפע ובשמחה. הבה נקדיש כוחות ומאמצים לענג את השבת בזמירות עילאיות, בשירה נרגשת, ברגעי הוד בעיצומה של הסעודה - כי כך נזכה לחוש בתוככי נפשנו את ההתעלות השבתית, ועניק גם לילדינו נכס צאן ברזל של סעודת שבת יהודית עילאית ונשגבה!

הבה נזכור, כי שעת סעודות השבת היא שעה מרוממת ונפלאה, שעה רוחנית נרגשת. זה הזמן לשורר מכל הלב, ולצרף את כל בני המשפחה. ולו נזכה לענג את השבת כהלה בסעודות מפוארות וזמירות מרוממות, אי נחוש את הטעם השבתי כובש את ליבנו ומרומם את נפשנו, מקרב אותנו לאבינו האוהב ונותן ומקדש השבת!

שירה בתוככי הכלא...

שלא בטובתו נקלע ר' אברהם למקום המצחין הזה, ולא ידע את נפשו. עלילה כלכלית שהסתעפה והסתככה לה עם רשויות החוק בארצות הברית, הובילה לגזר דין חמור

ששלח אותו לארבע עשרה שנות מאסר. הכלא האמריקאי רחוק מלהיות בית מלון, ר' אברהם ישב בו בתא חשוך, מצחין ואפל, ואף הזכות לביקורים נשללה ממנו...

השנים בהן ישב ר' אברהם בכלא, היו הקשות והנוראות בחייו. לא פעם חש פחד מצמיית מחבריו לתא, רוצחים שפלים חסונים, שהצטיינו בשנאת ישראל יתירה והתעללו בו בהנאה. הוא ספר את הימים לשהותו בבית הכלא, ידע שנגזרו עליו למעלה מ-5,000 ימים כאלה, שכל אחד מהם הוא מסכת של סבל וצער...

בהגיעו למחצית התקופה, לאחר שבע שנות מאסר, אזר אומץ באחד הימים והתלונן על שכניו לתא. עד מהרה גילה שנפל מן הפח אל הפחת, הסוהר האחראי שגא יהודים לא פחות מהאסירים, ובעילת 'שמירת בטחוננו' החליט להעבירו לתא בודד, צינוק צר וקטנטן. עתה מצבו הורע עוד יותר מבקבער...

היה זה בערב חג הפסח, חג החרות. ר' אברהם שהה בתאו הקטן, וערך את הסדר בתנאים קשים במיוחד. חבילת מצות ויין הועברה עבורו, אבל אפילו הגדה לא היתה ברשותו, והוא נאלץ לומר את ההגדה מתוך זכרונו, עד כמה שהצליח. מצב רוחו היה שפוף, הוא חש מדוכא וכבוי. חג הפסח, חג החרות, כל בני ישראל בני חורין, והוא???

כעבור יומיים, הגיע ליל שבת חול המועד. ר' אברהם קידש על היין וטעם מהמצות, וחש כי נפשו לא עומדת לו. בקול לא לו ניסה לשורר את זמירות השבת, ופצח בשירת השיר הנשגב 'א-ה אכסוף', כשכל מילה מרגשת אותו ומלהיבה אותו מחדש...

בבית השלישי שבשיר, כשהגיע למילים 'ויהיו רחמיך מתגוללים', נפרץ סקר דמעותיו. כל הכאב והתסכול, הבדידות והצער, הפסח האומלל אותו הוא חווה והשנים הקשות שעברו עליו - לפתע הרגיש כי כל אלה עוברים לנגד עיניו כבסרט נע, ונפשו יצאה בהשתפכות הנפש: 'ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך'...

את שש המילים הללו, שורר ר' אברהם שוב ושוב, תוך שהוא בוכה ומתייפח. שוב ושוב חזר על המילים הללו בנעימה השבתית הידועה, ובכל פעם חש כי טרם מיצה את מתיקות המילים, והוא שב ושורר אותן שוב במשך כמה שעות כשהוא בוכה בכי תמרורים, עד שנרדם תוך כדי שירתו ובכיו...

לפתע, בעיצומה של שנתו, נגלתה לנגד עיניו דמות. הוא העיד כי הוא זוכר את הדמות הזו היטב, פנים מאירות, זקן לבן היורד על פי מידותיו, והדרת פנים שאין דומה לה. לפתע שמע אותה אומר: 'צדיקל, מנע קולך מבכי ועיניך מדמעה. היום הוא יום ההילולא שלי, ובכח דמעותיך פעלתי לשחרורך המהיר!' - אמר האיש ונעלם...

ר' אברהם התעורר, שטוף זיעה ואחוז הלם, וגילה כי הוא עדיין בעיצומה של 'סעודת שבת', ונזכר כי אכן כן, הוא היה באמצע לשורר 'ויהיו רחמיך מתגוללים', עד שנרדם. הוא ביקש לשוב ולסיים את השירה, ושוב קולו הלך וחזק מאוד, שב ומשורר את המילים 'ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך', ושוב דמעותיו החלו לזלוג...

באישון ליל, בבית כלא אמריקאי צפוף ומצחין, יושב יהודי לבדו בצינוק צר. אבוד בעולמו, בודד מקרוביו, סעודת שבת דלה על שולחנו, אולם נפשו יוצאת בכיסופין ותחינה לא-ל חי, מבקשת והומה 'ויהיו רחמיך מתגוללים'. שוב הוא לא מצליח לעצור את שטף דמעותיו, מוסיף לשורר בהתרגשות אין קץ תוך יבבות קצובות, ושוב הוא נרדם...

ושוב, לנגד עיניו אותה דמות מלאכית. 'צדיקל, מדוע לבכות בשבת? והלא נשלחת משמים לבשרך כי בקרוב תשחרר!' - נאמר לו, ושוב נעלמה הדמות אל האופק. הפעם, כשהתעורר, הבין כי יש דברים בגו, ותקווה חדשה ננסכה בו...

שחר יום השבת האיר, וגם ר' אברהם, בעומק התא, חש כי שחר של תקוה חדשה עולה. אין לו מושג למה ומדוע, מה עוד שמצפות לו עוד שבע שנות מאסר. אבל הוא חש שמהוה השתנה, וכבר ייחל לשמוע את הבשרה...

ואכן, כבר ביום ראשון בבוקר, נתבקש לארוז את מיטלטליו המועטים. הוא לא נשאל וגם לא הוסבר לו דבר, הסוהר הסתפק באמירה לקונית כי הוא מועבר מבית הסוהר בו הוא שוהה בפלדפיה, לבית סוהר אנושי יותר - סמוך לניו יורק. בית הסוהר החדש היה נוח בהרבה, אבל גם בו הוא לא שהה כי אם ימים אחדים...

בסיומם, בעיצומם של יום בהיר, חלה התפתחות משפטית מפתיעה, והוא שוחרר מן הכלא במפתיע ממש!

סיפור מופלא זה, אותו סיפר המשפיע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א מפי בעל המעשה, פותח צוהר להבנה עד היכן כוחן של זמירות שבת. הנה כי כן, יהודי אומלל שיושב בבית הכלא - לא רק שהצליח להתחבר לבוראו למרות התנאים הקשים שסביבו, אלא שזמירות השבת שלו פעלו את ישועתו באופן מופתי, למעלה מדרך הטבע!

אחים יקרים, הבה נאמץ את הגילוי שר' אברהם מלמד אותנו. שעת זמירות השבת היא שעה נעלה ונשגבה, שעת חיבור אמיתי לאבא שבשמים, שעה בה ניתן להשתפר ולהתרפק עליו מתוך שירה וזמרה, מתוך התרגשות ושמחת לב. הבה ננצל את שעת הכושר הזו, נשביח את שולחן השבת שלנו בשירה עריבה ונעימה, אהובה ונרגשת, ונזכה כי שירת הלבבות שלנו תפתח לנו שער בשמי מעל, ותרעיף עלינו שפע אוצרות מיום השבת המשפיע שפע וברכה!

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ואתחנן תש"פ

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הנלווין ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אעברה נא (ג, כה)

משה רבינו את עם ישראל "ויתעבר ה' בי למענכם" בסיבה שלא יכול להיכנס לארץ ישראל? הרי בין כה וכה לא יכול לחיות יותר ממאה ועשרים שנה?

יש לתרץ שמאה ועשרים שנה זה אכן לפי מדת "עין בינונית" של אחד מחמישים, אבל "עין יפה" זה אחד מארבעים ואחד ממ' מששת אלפים זה יוצא מאה וחמישים שנה. ולכן נענש משה כשהכה את הסלע, שאם היה מדבר אל הסלע היה הנס יותר גדול וב"עין יפה", ואז היה חי מאה וחמישים שנה, אבל כיון שהכה את הסלע היה הנס רק משהו "בינוני", לכן חיר רק כמדת "עין בינונית" מאה ועשרים שנה. וזה מרומז בפסוק זה "אל תוסף דבר" אל"י א - ל"י דהיינו אחד ממ', שאמר לו הקב"ה שלא יוסיף לבקש שיחשבו את שנותיו במידת עין יפה. (בן איש חי) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ד' אלוקי לעשות כן בקרב הארץ. (ד ה)

מבאר בספר הקדוש "תפארת שלמה" וכן הוא בספר "בן איש חי", שמשנה רבינו הוכיחם כאן שילמדו ממנו, שכשמשנה רבינו למד מפי הקב"ה לא השאיר לעצמו שום דבר בשביל להתפאר בו שרק הוא יודע סודם של דברים וכדומ', אלא העביר ולימד את בני" כל מה ששמע מיד. ועוד, שהעבירם באותו צורה ששמע מפי הקב"ה, כן אמר משה לבנ"י גם אתם תראו ללמד את כל מה שזכיתם להבין. וזה מה שרמזו כאן בפסוק: "ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר ציוני ד' אלוקי" שלא השארתי אצלי כלום, כן גם אתם תלמדו ממני "לעשות כן בקרב הארץ".

כעין דרך זו ביאר פעם בעל ה"עטרת משה" ממאקאווא צ"ל, (עטרת משה - שבועות) את מאחז"ל הידוע שדימו את הרב והתלמיד "יותר ממה שהעגל רוצה לינק רוצה הפרה להניק", ויש להבין למה דימו חז"ל עניין זה דייקא לעגל ופרה, למה לא יכלו לדמות לאם ותינוק שרוצה לתינוק? וביאר, שלכן לא רצו לדמות לאם ותינוק שכן האם יש לה לפעמים חשבונות: אם להניק יותר מאוחר או יותר מוקדם, בתחילת הלילה או באמצע הלילה וכדומ', אבל הפרה אין לה שום חשבונות ובכל עת ובכל זמן שהעגל בא לתינוק הרי היא מניקה אותו, וזה לימוד גדול בדרך לימוד הרב עם התלמיד, שכן יש לפעמים שלרב יש איזה חידוש, והוא נמנע מלאמרו תיכף לתלמידיו כיוון שרוצה לשמרו להזדמנות מיוחדת או לאיזה "שיעור כללי" וכדומ', ועל זה באו חז"ל ולמדונו שכמו שהפרה לא עושה חשבונות לעגל, כנ"ל, כן הרב שלא ישמור כלום ולא יעשה שום חשבונות אלא כל חידוש שיש לו תיכף ומיד יזכה בזה את תלמידיו.

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כד' אלקינו בכל קראנו אליו (דברים ד, ז). הקב"ה מאזין לכל תפלינו, ואם רואים שלא נענים הרי זה משום שלא היה בכוונה מספקת. המפרשים מביאים יסוד זה גם מריש פרשה זו שאמר הקב"ה למשה: "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", דהנה אחד שהוא חלש באופיו אזי כשמן הוא מתחנן אליו, ויודע שלא יוכל לעמוד בהפצרותו, מבקש הוא ממנו שלא יפציר בו, אבל מי שהוא חזק בטבעו אומר למתחנן הזה: לא יעזור לך שום דבר, כמה שרק תבכה, אתה לא תקבל... וא"כ נשאלת השאלה למה הוצרך כביכול הקב"ה לומר למשה "אל תוסף דבר וכו'", שיאמר לו "כמה שתבקש לא יעזור לך שכן נזורה גזירה", רואים מכאן יסוד עצום, שהתפילה כביכול מכריחה את הקב"ה למלאות הבקשה, עד שהוצרך כביכול לומר למשה שיפסיק לבקש כי אם ימשיך לבקש לא יוכל כביכול הקב"ה לסרב לתפילתו. וזה דבר נורא בכח התפילה.

ישנו זוהר חדש פלאי וזה לשונו: "בגין דאיהו חד לית כאן וי"ו, הדא הוא דכתיב קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". בביאור הדבר מביא בספר שמחת ישראל, שפעם נכנס הגאון רבי עזריאל ה"ראש הברזל" אל הרבי רבי בונים מפשיסחא ושאלו פשט בזוהר זה, אמר לו, שבכל הפסוקים באשרי יש' באמצע הפסוק כגון: בכל יום אברככה ואהללה שמך וכו', גדול ד' ומהולל מאוד ולגדולתו וכו' והפסוק היחיד שאין ו' זהו פסוק זה של "קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ולמה באמת אין ו', כי סוף הפסוק מחובר לתחילת הפסוק כדאינתא במדרש רבה פר' מצורע (ז, א) "קרוב ד' לכל קוראיו, יכול לכל' ת"ל לכל אשר יקראוהו באמת", שד' קרוב רק למי שקורא לו באמת. וזה הפשט בזוהר חדש "בגין דאיהו חדא" בגלל שכל הפסוק הזה הוא מקשה אחת שתחילתו נעוץ בסופו כנ"ל "לית כאן ו" לכן אין ו' באמצע פסוק זה.

שמור את יום השבת לקדשו... לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וגו' (ו, יב-יג) מסופר על החפץ חיים צ"ל שנסע פעם ברכבת, ויחד עמו היו חתנו ורבי זלמן סורוצקין צ"ל.

בגמ' סוטה (יד, א) "דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא, כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי. אמר לו הקדוש ברוך הוא, כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם". שואלים המפרשים, וכי משה רבינו קיים המצוות "אלא לקבל עליהם שכר"? והרי המשנה אומרת (אבות א, ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס!?

בספר עלי ורדים הביא תירוץ בשם הגר"ח מוולוז'ין צ"ל בפירושו "רוח חיים" על פרקי אבות (א, ג), הדנה עיקר כוונת הבריאה שהקב"ה ברא את העולם הוא כדי להיטיב עם ברואיו, וא"כ לפי"ז יתכן כי מן הראוי יותר לקיים המצוות על מנת לקבל שכר, כי אז עובד ע"מ שייטיב לו ויגיע מזה נחת רוח להקב"ה. אולם כ"ז שראוי לעשות ע"מ לקבל שכר זהו דוקא אם כל כוונתו בקבלת השכר רק לשם שמים לעשות נחת רוח להקב"ה, אבל אם מכוון להנאתו אין בזה כל מצוה. ומזה הזהיר התנא במשנה שלא לעבוד ע"מ לקבל פרס להנאתו של אדם הרצון העצמי של האדם לקבל שכר.

ומה הסימן והמודד אם האדם ברצונו את השכר מתכוון לשם שמים או לא? המבחן הוא אם האדם מוכן לעשות את המצוה על מנת שחבירו יקבל את השכר ולא הוא עצמו, כי גם בזה הרי יהיה להקב"ה את אותה נחת רוח שמיטיב לברואיו, והיה אם אז לא יחפוץ האדם בעשיית המצוה כשחבירו מקבל את השכר, זהו אות שכל כוונתו בשכר המצוות אינה כי אם לטובת עצמו ולא למלאת בזה את רצון ה', אבל אם ירצה לעשות המצוה כדי שייטיב בחבירו ויבא מזה נחת רוח להשי"ת אם חסיד כזה יעבוד ע"מ לקבל שכר זוהי המעלה הגדולה ביותר העולה היא למעלה כי זה תכלית הבריאה להיטיב לברואים.

והנה משה רבינו לאחר חטא העגל שהקב"ה אמר לו "הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי גדול" היה מוכן למחוק עצמו משני העולמות שנאמר (שמות לב, לב) "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". וכל זה על מנת שיהיה טוב לעם ישראל, והיינו שמשרע"ה הגיע למדרגה גבוהה זו שכל שאיפתו היתה שרצון ה' יתקיים בעולם להיטיב, גם אם הוא עצמו לא יהיה באותו שכר, ממילא ברור שאצל משרע"ה הרצון לקבל שכר אינו אלא כדי לקיים את רצון הקב"ה לתת שכר, וע"כ א"ל הקב"ה שאם רצונו לעשות לו נחת רוח ולקבל שכר יקבל אותו.

יש מעשה מרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שבשנה אחת לא מצא אתרוג בשום אופן, והנה בערב החג מצאו נוסע אחד שעבר בעיר בארדיטשוב ובכוונתו להמשיך לנסוע לביתו לחג הסוכות, והוא היה לו אתרוג, בקשו לו אנשי העיר בארדיטשוב שישאר לחג הראשון אצלם בעיר, כדי שאנשי העיר יוכלו לברך על האתרוג שלו, אבל לא הסכים להישאר בשום אופן שם לחג. הביאו אותו אל הרב, והרב ביקשו ג"כ שיואלל בטובו להישאר איתם חג ויזכה את כל אנשי העיר במצוות ארבעת המינים, אבל הוא התעקש שלא להישאר, עד שפתח ואמר לרב שבאם הרב יבטיח לו הרב חלק לעוה"ב אזי מוכן הוא להישאר שם לחג, ויתן את האתרוג. אמר הרב שהוא מסכים לזה והבטיח לו עוה"ב. בלילה, עם התקדש ליל החג, נתן הרב הוראה לכל אנשי העיר שאף אחד לא יתן לאורח הזה להיכנס אל הסוכה בשום פנים ואופן. אחרי התפילה חיכה האורח שמאן דהוא יזמינו לאכילת הכזית של מצוה בסוכה, והנה אף אחד אינו מזמינו, הלך האורח והתחיל לסובב על פתחי הסוכות, בבקשה שיתנו לאכול כזית של דאורייתא בסוכה, אבל אף אחד לא הסכים. ראה האורח שכלתה איליו הרעה, והלך ובא אל סוכת הרב מבארדיטשוב, והתחיל לבכות שברצונו לאכול כזית בסוכה, אמר לו הרב, שהוא מוכן לתת לו להיכנס רק בתנאי שיוותר על ההבטחה של העוה"ב! המע האורח, שקל את הדברים, ואמר לרב, אני מוכן לוותר על העוה"ב שבביל קיום המצוה! נתן לו הרב להיכנס. אחרי הסעודה אמר לו הרב, תדע לך שתקבל את מה שהבטחתי לך, רק פשוט לא רציתי שתקבל את זה בחינם, וכעת שהראית שאתה מוכן להפסיד את כל העוה"ב שבביל קיום המצוה הרי שבדין הוא שתטול את שכרך. (ציוני תורה) ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה (ג, כו)

כתב בספר תפארת הגרשוני, שהטעם שמשנה רבינו חי מאה ועשרים שנה, הוא, כיוון שהעולם קיים ששת אלפים שנה, ומשה רבינו הוא התרומה של העולם, ובתרומה עין בינונית זה אחד מחמישים, לפי זה כשנחשב שניים ממאה מתוך ששת אלפים הרי זה מאה ועשרים שנה. אלא, שלפי זה נשאלת השאלה למה אם כן אמר הקב"ה למשה שלא יכנס לאר"י יען אשר לא קידש את שמו במי מריבה, והרי סוף כל סוף לא יכול משה לחיות יותר ממאה ועשרים שנים? וכן למה האשים

בדרכם עברו ליד עיירה אחת, כשעצרה הרכבת בתחנה ניגש יהודי אל רבי זלמן ואמר לו: "יש כאן יהודי שכבר הרבה זמן חולה מאוד, וברצונו לבקש ברכה מהחפץ חיים. אבל דע לך, בנו של היהודי הזה מחלל שבת, ובכך גורם רפיון בשמירת השבת של כל בני העיר. עליך לספר זאת לחפץ חיים, כדי שיתנה את ברכתו בכך שהבן יפסיק לחלל שבת".

רבי זלמן אמר לחתנו של החפץ חיים צריכים לומר זאת לרב, והם נגשו איליו ביחד, אך ראו שאחרו את המועד. היהודי ההוא כבר מדבר עם הרב. נעמדו, איפה שניהם והקשיבו לשיחה.

הם שומעים שהיהודי מספר לרב שהוא חולה הרבה זמן, ובלילה באה איליו אמו בחלום ואמרה לו שלמחרת יעבור בעיר צדיק גדול, ושילך לבקש ממנו ברכה, אז הנה הוא בא כעת לבקש ברכה.

אומר לו החפץ חיים: "ממני לקבל ברכה? מי אני בכלל, ישראל מאיר יכול לברך? השבת הקדושה – היא מקור הברכה, תבקש ממנה!"

"אומר לך משהו" – המשיך החפץ חיים – "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא. אם השבת לא תזעק כי מחללים אותה – הרפואה תהיה קרובה לבוא!"

אמר היהודי: "אני, ברוך ה', שומר שבת".

"כן", אמר החפץ חיים, "אבל בודאי זוכר אתה מה כתוב בפסוק: 'אתה ובנך ובתך' – כולכם צריכים לשמור את השבת. אם אתה ובנך לא תחללו את השבת – השבת לא תזעק, וממילא הרפואה תהיה קרובה לבוא. (ומתוק האור – שבת קודש)

את ה' אלקיך תירא (ו, יג)

כתב בעל הטורים "תירא בגימטרי" תלמידי חכמים, ובגמ' פסחים (כב, ב) "שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים".

מן הראוי להביא כאן סיפור מופלא אותו מספר הרב שלמה לוינשטיין: רבי אליהו מן סיפור לי כך: יום אחד מתקשר אלי יהודי מאמריקה ואומר לי שבנו בן השש חלה, והוא עשה חשבון נפש למה זה קרה לו, והגיע למסקנה, שהיות והוא מלמד, והרבה פעמים, כדי לעודד את התלמידים החלשים הוא אומר להם שבשביל לגדול תלמיד חכם לא צריך להיות "בעל כשרון", והראי' שהנה רבי חיים קנייבסקי בצעירותו לא היה בעל כשרון ואפי' ככה נהיה גדול הדור. אמר אותו יהודי לרבי אליהו מן, "חוששני שאולי בגלל דברים אלו שאולי יש בהם משום פגיעה בכבוד רבי חיים, הגיעני כל זאת" וביקש מרבי אליהו מן שיכנס אל רבי חיים ויבקש ממנו מחילה משמו. אמר לו רבי אליהו מן שלא נעים לו להגיד לרב בפה את הדברים האלו "שהרב לא היה בעל כשרון", לכן ביקש מאותו מלמד שיעלה את הדברים על הכתב ויפקס לו את זה והוא כבר יכניס את זה אל הגר"ח.

אותו יהודי אכן כתב את כל הדברים, ורבי אליהו מן הגיש את זה לרבי חיים אחרי תפילת שחרית. רבי חיים קרא את המכתב, והתחיל לצחוק. אומר רבי חיים לר' אליהו מן, יש ספר שהיה של אבי הסטייפלר ושם בספר כתוב על החזון איש שהוא לא היה בעל כשרון בצעירותו, ואבי הסטייפלר הגיה "זה שקר והוצאת שם רע", כי החזון איש כן היה בעל כשרון, "אבל כאן" אומר הגר"ח "זה הרי נכון. אני באמת לא הייתי בעל כשרון, מה שכן, אותו מלמד אומר שרק לא הייתי בעל כשרון בעבר וכאילו שהיום אני כבר כן בעל כשרון, אבל האמת היא שגם היום אני לא בעל כשרון... אז אולי על זה הוא צריך תיקון..."

עד כאן הקפה א'. ממשיך ר' אליהו מן לספר, באותו יום הזדמנתי אל הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ, וכפי שאתה יודעים ש'מיכל יהודה בצעירותו שימש כר"מ ב"תפארת ציון" ושם למדו אצלו הגר"ח והגר"נ קרליץ, אומר ר"א מן שאלתי את ר' מיכל יהודה האם זה נכון שר' חיים לא היה בעל כשרון? אמר לי: "ממש לא!".

"רבי חיים היה בעל כשרון והיה אהוב על כולם", והוסיף שההוא צריך לבקש מחילה. שאל ר"א מן את הגמ"ל "האם אני יכול לומר לגר"ח את מה שהראש ישיבה אומר?" אמר לו הגמ"ל "כן, תגיד לו את זה בשמי". חזר ר"א מן אל הגר"ח ואמר לו "הראש ישיבה אמר שהרב כן היה בעל כשרון והיה אהוב על כולם", מיד נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

מאוצרות המגידים

"ואהבת את ה' אלקיך" בין אם נוהג עמך במדת הרחמים הרמוזה בשם הוי"ה, בין אם נוהג עמך במדת הדין הרמוזה בשם אלקים, "בכל מאודך", הכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאוד מאוד. (ברכות נד, א).

זהו שאמר דוד: "באלקים אהלל דבר, בה' אהלל דבר" (תהלים נו, יא), אם במדת הדין ואם במדת הרחמים, אהלל –

"חסד ומשפט, אשירה" (שם קא, א), אם חסד אשירה ואם משפט אשירה –

"כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא" (שם קטז, ד)

הלא נראה, שספרו בגמרא (סנהדרין צב, א) שכאשר ראה נבוכדנצר הרשע שחנניה מישאל ועזריה ניצלו מכבשן האש ויחזקאל החיה מתים בבקעת דורא פתח פיו לשבח לקדוש ברוך הוא, ואלמלא בא מלאך וסתרו על פיו היה מפיל על כל השירות והשבחות שאמר דוד בספר תהלים –

ותמוה –

הלא העולם הזה עולם הבחירה הוא, ואם בקש נבוכדנצר לומר שירה שלא נשמעה כמותה ולהאפיל אף על דוד המלך, למה מנעוהו?!

ובאר הרבי מקוצק זצ"ל שאכן לא מנעוהו!

ולמה סתרוהו? כי אמרו לו: דוד המלך שורר בין בעת רווחתו ובין בעת צרתו. אתה, נבוכדנצר, משורר בעת גדולתך ורווחתך, אין זו רבותא. נסתור לך, ונראה איך תשורר –

ואז, נדם...

ובעניין זה שמעתי אמרה בשם הצדיק רבי יששכר דוב מבעל זצ"ל, ויש בה עומק כה רב! תשאלו: מהיכן הגיע אלי ווארט של הרבי מבעל? הו, זה סיפור ארוך –

לאחר מלחמת העולם השנייה שוחררנו מסיביר, והתגלגלתי לאוהבקיטסאן שבמזרח דרום רוסיה. הטשיבינער רב, ה"דובב מישרים" זצ"ל, מגדולי הדור, עם רבנים חשובים, נשאר בסיביר. נעשו מאמצים רבים לחלץ את הרב מטשיבין והשלטונות לא אפשרו בשום פנים ואופן להגר מגן העדן הקומוניסטי, לבל יתגלה אלו פנים יש לגן עדן זה...

מובן שהשלטונות, שהכפירה במלכות שמים היתה מעקרי שיטתם, לא הרשו להתכנס בבתי כנסת, וכל התכנסות נחשבה בעיניהם כחתרנות ופעילות כנגד המהפכה שלהם. בסכנת נפשות ארגנו מניין בסתר ולמדנו תורה.

יום אחד הופיעו במנין שלשה יהודים מזוקנים, והודיעו בשמחה שהמאמצים נשאו פירות, השאה הפרסי בעצמו התקשר לסטאלין, ורודן ברית המועצות, שיאפשר לרב מטשיבין לעבור לארצו, ומשם הדרך פתוחה לארץ ישראל. יש רק בעיה אחת: את אישור היציאה עבורו אפשר להשיג אך ורק במוסקבה. אין אפשרות לעלות לרכבת ולנסוע למוסקבה בלי אישור מסע מהשלטונות, והם לא יניקו אשרת מסע לצורך זה. אדרבה, המבקש מסתכן במעצר: מאין לך המידע? מצוי אתה בקשרים עם חוץ לארץ – הרי זו סיבה מספקת להיאסר בעון ריגול...

הצעד הראשון שהתבקש היה לוודא שהסיפור נכון. פניתי אליהם ושאלתי מנין להם המידע. רב היה החשש שאילו שוטרי חרש, קומוניסטים יהודים פעילי הייבסקציה, המבקשים להפליל את אחיהם. ענו שהם בקשר עם הרב מטשיבין ועם פעילי החילוץ, אלא שקצרה ידם להגיע למוסקבה.

אמרתם להם: "הרב מטשיבין כולו תורה. אם אתם בקשר עמו, ודאי שמעתם מפיו דבר תורה" –

אמרו: "אכן, גם את מצבו הגדיר בדבר תורה. אמר אימרה ששמע מפי הרבי בבעל זצ"ל, בפסוק: 'קול ה' יחיל מדבר, יחיל ה' מדבר קדש' (תהלים כט, ח). לאמור: ידע שהעולם נחלק לשליש ישוב, שלישי ים, ושליש מדבר (תוספות פסחים צד, א). הים אינו מקומם של בני אדם (נדרים ל, ב), אבל המדבר הוא חלק מהיבשה. המדבר בא בטענה: רבונו של עולם, למה אגרע? מדוע בישוב נשמע קול תורה ותפילה, דבורי קודש, ואילו אני מקום חיות רעות וגודי ליסטים! וזהו שנאמר: 'קול ה' יחיל מדבר'. יחולו וכיסופיו של המדבר, שישמע גם בו קול ה', ובאמת זהו גם יחולו של הקדוש ברוך הוא, שהמדבר יתקדש: 'יחיל ה', מדבר קדש'!"

ואמר הרב מטשיבין: לכל אדם יש בחייו תקופות "ישוב" ותקופות "מדבר". בעת הטובה, אין זו רבותא שהוא לומד ומתפלל כדבעי. אבל עליו לראות שתקופת המדבר שלו לא תהיה מקום חיות רעות וגודי ליסטים, שממה ותוהו, אלא: "מדבר קדש"!

איי, ומי כרב מטשיבין הפך את תקופת המדבר, גלותו בסיביר, ל"מדבר קדש", וכתב את שפעת חידושו על פיסות נייר אריזה שליקט בשקידה...

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

ידעתי איפוא שאינם סוכני חרש המבקשים להפילנו, וקיבלתי על עצמי לנסוע למוסקבה ולהשיג את אישור היציאה. הכיצד? נפלאות ההשגחה הפרטית: באוזבקיסטן נשאתי את אשתי, ילידת מוסקבה. לשם כך נצרכו אישורים ממרשם התושבים שם. החלטנו לוותר עליהם, די לנו בסידור קידושי, לא נהיה רשומים כנשואים. עתה היה בידי נימוק מצויין לנסיעה למוסקבה: לקבלת האישורים לצורך רישום הנישואין. היו עוד עיכובים שנפתרו בניסים, ואין כאן מקומם. סוף דבר העניין סודר, ובערב הפסח תש"ו היה הרב מטשיבין בארץ ישראל.

כשהגעתי לארץ ישראל ועליתי לבקרו, קם למזוג לי כוס קפה, באמר: "אני חייב לך הכרת הטוב".

תשאלו איך הסכמתי שגדול הדור ישרתני? כך למדוני: אם מישוהו חש צורך להביע לך תודה, החסד שאתה יכול לעשות עימו כעת הוא לקבל את הבעת התודה. גם זה בכלל "הוה רך כקנה" (תענית כ, א) לבטל רצונך מפני רצונו.

על כל פנים, זו האימרה וזה לקחה –

לעבוד את ה', בכל מצב!

"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת"

ידוע פרושו של הרה"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זי"ע ("קדושת לוי" פרשת אמור) בביאור: "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" (דברים ד, ט) כלומר "ש"בשמים", בעניינים הרוחניים, "ממעל", שא עיניך וראה שיש גבוהים ממך ותשתדל להעפיל לדרגתם, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה" (בבא בתרא כא, א). וידועים דברי רבינו יונה (אבות פ"ב מ"ז) "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש". כי "אנשים" הם החשובים והנעלים (רש"י במדבר יג, ג). במקום שיש גדולים ממך ודאי תשאף להגיע למדרגתם. אבל גם במקום שאתה הגדול, ולכאורה הגעת לפסגה, גם אז השתדל להיות "איש", נעלה ומרומם עוד יותר. הכיצד? "תראה עמך כאילו בדרך חכמי התלמוד אתה, ועימיהם במקום אחד. וגם אם תשיג למעלתם, תחשוב כאילו אתה עומד עם הנביאים, ועם משה רבינו עליו השלום, ומתי תשיג לחכמתם! ובוזה, לא תתרוץ לעולם מללמוד, ותהיה כמעייני המתגבר!"

איזו תביעה!

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה מספר על אותו "ידען" בכפר, שהיה לו סידור עם הלכות "דרך החיים" וידע לפסוק מתי אין אומרים "אב הרחמים". גם לוח שנה היה לו, וידע לומר מתי ראש חודש ומתי חל המולד. והיו מכבדים אותו במנין שבכפר, וקוראים אותו "רבי".

פעם נקלע לווילנה, ועלה לבית המדרש של הגר"א. מצא את הלומדים מתנצחים בהלכה חמורה ותמה על המחזה. פנה אליהם לפשוט להם ספיקם, שהרי "רבי" הוא על מה רבים כאן, שאל.

סחו לו בקצרה: מה יהי הדין במקרה פלוני, לשיטת הרמב"ם בסוגיא פלונית. על הרמב"ם שמע, על הסוגיא לא...

כך, אמר ה"חפץ חיים", כאן מכבדים אותנו וקוראים לנו "רבי", כשנעלה למרום הרי לא נדע על מה מדברים שם, במתיבתא דרקיעא!...

וזהו: "בשמים ממעל". בעניינים הרוחניים שא עיניך לאלו שמעליך, ותשתדל להעפיל למדרגתם.

ברם, "ועל הארץ", בעניינים הארציים, "מתחת". תראה שיש פחותים ממך, ותשמח בחלקך. לא בכדי "השמח בחלקו" הוא מקנייני התורה (אבות פ"ו מ"ו)!

נלמד קטע גמרא (נדרים נ, א), ונסה להבינו: רבי עקיבא, התקדשה לו בתו של כלבא שבוע, מעשירי ירושלים. שמע אביה, והדירה מכל נכסיו. התגוררו במתבן, וכל בוקר היו מלקטים את התבן שהסתבך בשערם. אמר לה: "אילו היה לי, הייתי קונה לך 'ירושלים' של זהב [תכשיט זהב, וירושלים מגולפת בו (ר"ן)]. שכן ראוי לנחם ולפייס (עירובין ק, א), ולבסוף אכן העניק לה תכשיט זה (שבת ק, ב).

בא אליהו, נדמה להם כאדם וקרא על הפתח: "תנו לי מעט תבן, שאשתי ילדה ואין לי דבר להניח על הארץ עבורה ועבור התינוק!"

אמר רבי עקיבא לאשתו: "ראי אדם, שאפילו תבן אין לו!" כמה עלינו לשמוח בחלקנו, תבן יש לנו!

אמרה ליה: "זיל הוי ביה רב", לך ותלמד תורה.

הלך ולמד שתיים עשרה שנה לפני רבי אליעזר ורבי יהושע, ולאחר עוד שתיים עשרה שנה חזר בראש עשרים וארבעה אלף תלמידים ואמר להם: "שלי ושלכם, שלה הוא".

ידוע.

יש לי שאלה: הן לא פחות מכך, ידוע המדרש אודות "איש חסיד היה, בלי מזון ומחיה", שיצא להביא טרף לביתו והנה אליהו הנביא לקראתו, נמכר עבורו לעבד ומורת שמונה מאות אלף זהובים, גייס מלאכי מרום שיעזרוהו לבנות ארמון בין לילה, ושוחר למחרת. ובמדרשים נוספים גילה אליהו מטמניות והנחיל עושר. מדוע כאן לא בנה להם ארמון ולא העשירים?

והתשובה, שאילו היה מעשירים היו נחלצים מענים, אבל היינו מפסידים את רבי עקיבא! כי יש לו מנה רוצה מאתיים, ויש לו ארמון רוצה שבעתיים. מה שעשה אליהו הנביא, השריש בהם את ה"על הארץ, מתחת", וברגע שהשתרשה ההכרה מיד שלחתו ללמוד תורה! להעפיל אל "השמים, ממעל!"

כמה נפלאים דברי החידושי הרי"ם מגור זצ"ל, שכאשר קטרגה הלבנה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד והקדוש ברוך הוא מיעטה, הירבה צבאה בכוכבים להפיס את דעתה (רש"י בראשית א, ט"ז). ואינו מובן: גדולה היתה והתמעטה. במה יפייסו הכוכבים את דעתה?

וענה: תתנחם בכך שיש קטנים ממנה. "על הארץ – מתחת!"

וכאשר נרכוש נקודת מבט זו, ונהיה שבעי רצון בחלקנו בגשמיות, נוכל להפנות המבט להתעלות ברוחניות: "בשמים – ממעל!" (והגדת)

"ונושנתם"

כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני ה' אלקיך להכעיסו, העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכן ימים עליה כי השמד תשמדון. והפיץ ה' אתכם בעמים ונשאתם מתי מספר בגוים אשר ינהג ה' אתכם שמה" (דברים ד, כה-כו). במילים אלו פותחת קריאת התורה בתשעה באב, יום החורבן, אותו צפה ומפניו הזוהר הקדוש ברוך הוא, "קורא הדורות מראש" (ישעיה מא, ד).

יש לי שאלה: מתי שמחים יותר, בערב ראש חודש אב, או בערב ראש חודש אדר? נתבונן: "משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט, א). מרבים ומרבים ומרבים, עוד ועוד, באדר ובניסן באייר ובסיון, ממשיכים להרבות בתמונה מגיעים לפסגה, ואז: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" (שם). ממעטים וממעטים, עד שמגיעים לשפל בערב ראש חודש אדר...

מובן שאני אומר זאת בדרך צחות, בהלצה. אבל בכל זאת, תשעה באב קרוי "מועד", "קרא עלי מועד [לשבור בחור"י רחמנא לצלן] (איכה א, טו), ואין אומרים בו תחנו (ארח חיים תקנט) ולא צידוק הדין על המת (בית נוסף יור"ד תא). וכתה ה"פרשת דרכים" (דרוש לג) "ולא ידעתי מועד זה מה כוונתו. וראיתי במדכי במועד קטן שאין אומרים תחנון בתשעה באב משום דכתיב "קרא עלי מועד", ולא ידעתי למה נהפך יום זה מאבל ליום טוב מיגון לשמחה".

והתשובה כתובה ברש"י על הפסוק "וכי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ", ומקורה בגמרא (גיטין פח, א): רמז להם שיגלו מארצם לסוף שמונה מאות חמישים ושתיים שנה כמנין "ונושנתם" והוא הקדים והיגלם לסוף שמונה מאות וחמישים, והקדים שנתים ל"ונושנתם", כדי שלא יתקיים בהם "כי אבוד תאבדון". וזהו שנאמר "וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק הוא ה' אלוקינו (דניאל ט, יד), צדקה עשה עמנו שמיהר להביא הרעה שנתיים קודם זמנה.

נחשוב: מה חשבו בני ישראל כשהגיע החורבן, כשניתך זעם ה', "בהיעטף עולל ויונק ברחובות קריה, שכבו לארץ חוצות נער וזקן, בתולותי ובחורי נפלו בחרב, ידי נשים רחמניות בשלו ידיהן" כל מגילת איכה –

ולמעשה, "צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהקדים שנתיים ל"ונושנתם" (גיטין פח, א), ו"מועד" הוא! שאילו היו חוסכים צרות אלו, מגיעים ה"י חלילה ל"אבוד תאבדון" והשמד תשמדון" רחמנא לצלן!

ובענין זה, סיפור –

בשעתו, כבש הקיסר נפוליאון את כל אירופה בסערה, ופלה לרוסיה. צר על עיר אחת, ולא נכבשה. הנצורים השיבו מלחמה שערה, ולא נכנעו. המצור עכב את התקדמות הצבא ותנן לגדודי הצאר הרוסי שנסוגו בבהלה שהות להתארגן לבלימה.

אזר אחד המצביאים הצרפתים עוז, ופנה למלכו. הציע להשאיר חיל מצב שימשיך את המצור, והצבא יאגף את העיר וישמיד ברדיפה אחר צבא הרוסי הנמלט, לכתשו הדק. אין טעם בהמשך המצור ועצירת ההתקדמות.

שאלו נפוליאון: "אתה יודע רוסית, אמת?"

אישר המצביא.

הורהו נפוליאון: "לבש מדי אחד הקצינים הרוסיים שנפלו בשבי ואמץ את זהותו. קח אותי כמשרתך, ונתגנב אל העיר. נעמוד על הלך הרוח בה, ונדע לכלכל את צעדינו".

לא הועילו המחאות, שאסור לנפוליאון לסכן את עצמו. הסכנות היו לחם חוקו. לא קיבל את ההצעה שהמצביא ילך לבדו. לבש נפוליאון גנדי משרת, והתלוה אל המצביא. השמיעו את הסיסמא, ונתנום לעבור. הגיעו לעיר הנצורה ועלו לפונדק. בקש המצביא כוס שיכר, והמשרת יושב לצידו בהכנעה.

שמעו חיילים מתאוננים באזני מפקדם: אינם אוכלים לשבעה, הם חסרי כח. אם תהיה מתקפה לא יחזיקו מעמד. במיוחד, שהאגף הדרומי אינו מתחזק כראוי ורבות בו הפרצות.

הסיכון היה איפא כדאי, שמעו מה שקיוו לשמוע.

לפתע נדרך אחד החיילים. פניו קדרו ואמר למפקדו: "כמדומני, שמשרתו של הקצין שם הוא נפוליאון, הקיסר הצרפתי!"

רעמי צחוק נשמעו, אך הלה עמד על דעתו: "ראיתי פעם, סוקר מסדר צבאי. הוא האיש!"

"מה אתה מדבר", גער בו המפקד, "האינך רואה שהוא משרתו של הקצין?"

"אולי גם הקצין מתחזה. מה איכפת לך, דרוש מהם להזדהות!"

המפקד קם, ובאותו רגע התעשת הקצין המתחזה. "קום" ציוה בקול רועם על משרתו, "הבא לי כוס נוספת!"

נפוליאון קם בחרדה, כעבד הנכנע לאדוניו, נטל את הכוס – והשתתח ארצה. הכוס התנפצה. הקצין תפסו בגסות בצווארונו, הקימו על רגליו וסטר לו אחת ושתיים. המפקד שב אל חייליו: "הלא ראיתם, הקצין אחד משלנו, ואיך סתר למשרתו!"

בינתיים קם הקצין והטיל מטבע זהב לשולחן. עזב את השולחן בזקיפות קומה, ומשרתו הולך אחריו בהכנעה.

יצאו מן העיר, השמיעו את הסיסמה וחזרו למחנה. בדרך, אמר המצביא בהכנעה: "אדוני הקיסר, לא אסלח לעצמי לעולם – סטרתי לך פעמיים!"

"סטירתך הצילונו" השיבו הקיסר. "אילו לא היית סותר לי, הייתי תלוי עתה על העץ הגבוה ביותר בעיר!"...

היש לנו מושג, כמה היצילונו הסטריות שקיבלנו?!

(והגדת)

כבד את אביך ואת אמך וגו' למען יאריכון ימיך (ה, טז)

המוזיקה הרועשת מקפיצה את הקהל, מעגלים גדולים וקטנים ממלאים את האולם, ובמרכז השמחה החתן כמובן. הוא מפזז ומכרכר בין המעגלים, חיוך גדול מעטר את פניו, וחבריו מריעים לו ושמחים בשמחתו יחד עם בני משפחתו, השכנים והמכרים.

בירכתי האולם יושב לו הסבא על כסא, ומביט בהתרגשות על נכדו החתן. מעייניו זולגת דמעה של התרגשות. הוא זוכר את הימים האפלים, כשהיה שם במחנה העבודה, נתון תחת ידם האכזרים של הנאצים הארורים. את המלחמה הוא סיים כנער בודד, בלי משפחה ובלי קהילה, בלי חברים ושלי מכרים. רק הוא ועוד ניצולים כמוהו, שרובם איבדו את כל משפחתם בשואה הנוראה. והנה... עשרות שנים לאחר מכן, הוא נמצא כאן לבוש בבגדים חגיגיים, כשמולו מאות אורחים שבאו לשמוח בשמחה הגדולה של נישואי בנו.

לפתע הוא קם ממקומו, ובצעדים איטיים התקרב לעבר במת התזמורת. הוא אומר כמה מילים לאוזנו של הזמר, שמורה לכל חבריו לעצור את המוזיקה.

"הסבא של החתן ביקש לומר כמה מילים", מכריז הזמר. נער צעיר מגיש כסא לסבא, אך הוא מסרב לשבת. כולם משתתקים ומביטים בסבב בסקרנות, מנסים לנחש מה הוא עומד לומר אל תוך המיקרופון.

"אספר לכם סיפור שקשור בקשר ישיר לחתונה הזאת שאנחנו חוגגים בה עכשיו", פותח הסב בקול רועד מהתרגשות ומוקנה.

"היה זה לפני עשרות שנים. בעיירה האירופאית בה התגוררנו, שרר פחד אימים. הנאצים הגיעו וכבשו את כל האזור. שמענו שמועות על כך שבכל מקום אליו הם באים, הם מנהלים גירוש מסודר של היהודים לעבר מחנות ההשמדה. לא ידענו אז אם תאי הגזים הם עובדה נכונה או רק שמועה מוגזמת, אבל ברור היה לנו שהגירוש של היהודים לא נובע מטוב לב, ושגורל אכזר מאוד מצפה לנו.

"לא עברו ימים מרובים, והנה אנחנו נתקלים במודעות גדולות שנתלו כל לוח מודעות ברחבי הגטו: "כל יהודי הגטו נדרשים להתייצב מחר בשעה 5:00 בבוקר ב'אומשלאג פלאץ', ולהיערך לקראת העברתם למקום אחר. אין לקחת חפצים ורכוש מעבר לחבילה אחת עבור כל אדם. מי שיעדר ולא ימלא אחר הוראה זו, יירה למוות!"

"קולות בכי ויללה נשמעו מכל כיוון. אימהות נפלו על צוואר בניהן, אבות מחו דמעה, וילדים התייפחו בקול גדול. הסוף המר מתקרב אלינו בצעדי ענק.

"הייתי אז נער צעיר. מיהרתי להגיע לביתי, ושם המצב לא היה שונה כל כך ממה שהיה בחוץ. הורי היו מבוהלים ומפחדים, וגם אני כמובן הרגשתי אותו הדבר.

"התחלנו לארגן כמה חפצים, ולהיערך לקראת הגירוש הבלתי נמנע. לפתע פונה אלי אבא, מגיש לי חולצה לבנה שאמא כיבסה קודם לכן, ומבקש ממני להעץ אותה.

"אבא??" שאלתי אותו בתמיהה גדולה. "אנחנו עומדים להיות מגורשים למחנה של הנאצים. מדברים על כך שכל מי שמגיע לשם, מוצא שם את מותו. נותרו לנו אולי כמה שעות בודדות לחיות, וכל מה שחשוב לך עכשיו זו חולצה מגוהצת?"

"אבל אבא לא ויתר. "בני יקירי, אני רוצה שתגהץ לי חולצה", אמר, ופניו אפורות מפחד ודאגה.

"לא התווכחתי. אם אבא רוצה שאגהץ לו חולצה, אני כמובן אמלא אחר הוראתו.

"ניגשתי לאח, הבערתי בו אש, ולאחר זמן מה, נטלתי את הגחלים והכנסתי לתוך המגהץ הגדול והמגושם שהיה בבייתנו. הגחלים חיממו אותו היטב, ויכולתי להתחיל במלאכת הגיהיץ.

"כעבור דקות אחדות כבר הגשתי לאבא חולצה מגוהצת ומקופלת. הוא התבונן בה, ומבט של שביעות רצון נשקף מעייניו.

"אני יודע בדיוק להיכן אנחנו הולכים", אמר לי אבא, "ודווקא בגלל זה ביקשתי שתגהץ לי חולצה. התורה הקדושה אומרת לנו "כבד את אביך ואת אמך, למען יאריכון ימיך". מצוות כיבוד הורים היא הסגולה הטובה ביותר לזכות לאריכות ימים.

"אני לא יודע מה יקרה איתי ועם אמא", הוא הוסיף, "אבל אתה בני, נער צעיר ואנחנו רוצים שתחיה. אנחנו רוצים שתשרוד, שתעבור את המלחמה הנוראה הזאת, ובעזרת ה' תקים משפחה. תמשיך את שרשרת הדורות של משפחתנו, ותדאג שיהיו לנו נכדים וצאצאים יראי שמים ועוסקים בתורה הקדושה. לכן רציתי לזכות אותך, גרמתי לך לטרוח ולהתאמץ עבור כיבוד הורים, כדי שהמצווה הזאת תלווה אותה, ובזכותה תזכה לחיות עוד שנים רבות בעזרת ה'."

"מה אומר ומה אדבר", ממשיך הסבא לספר, "אחרי אותו לילה, באו עלינו ימים קשים מאוד. את אבא ואמא לא ראיתי מאז ירדנו מהרכבת. אני עצמי נשלחתי לעבודות הכפיה, עבדתי בפרך במשך מספר שנים. אנשים מסביבי נפלו מתים כמו זבובים, וגם אני הרגשתי לא פעם שהנה, מתקרב הסוף. בעוד יום או יומיים ישליכו גם את גופתי שלי שם בערימת הגופות ההולכת ומתגבהת. איני בטוח שיטרוחו אפילו לקחת אותי לקרמטוריום כדי לשרוף את גופתי..."

"אבל לא. לא נפחתי את נשמתו. כנגד כל הסיכויים הצלחתי לשרוד. עברתי את המלחמה, וכל אותה העת הרגשתי שאני חי רק בזכות המצווה הגדולה הזאת. רק בגלל שגיהצתי לאבא חולצה באותו לילה שלאחריו לא זכיתי עוד לראותו.

"ועכשיו, כשאני נמצא כאן בחתונתו של נכדי היקר, עם חולצה מגוהצת ועם בגדים חגיגיים, אני רוצה שתדעו אורחים יקרים, שתדעו שכל החתונה הגדולה הזאת, וכל השמחה האדירה שראינו כאן – כולה בזכות אותה חולצה שגיהצתי..."

(אחינו)



בין הזמנים - רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

מכדומה לי, כי אם נתעמק במאמר דלהלן נוכל לדעת היכן מעמדנו בחיים.

חז"ל אומרים בחולין דף קכז: "כל בעלי החיים שיש ביבשה – כנגדם יש בים, חוץ מחולדה. לכן אנו נקראים "יושבי חלד" כי מעלת יושבי היבשה על הים, היא החולדה האחת..." "יושבי חלד".

עוד הורו חז"ל כי בעלי החיים הטהורים שביבשה כנגדם בים – טמאים, וכל הטמאים שביבשה – טהורים בים, חוץ מכלב הים, שהוא טמא בין ביבשה ובין בים. הכלב יוצא מן הכלל, כיוון שכאשר הצידים מנסים לצוד אותו הוא בורח ליבשה, א"כ אינו נחשב כחיה של ים. נכון, שכל ימות השנה הוא שוחה עמוק בים, כך כולם מכירים אותו – כלב הים, אך המודד והמבחן הם בשעה שרודפים אותו להיכן הוא בורח.

"ד' עוזי ומעוזי" מה כור המבחן האם ד' הוא עוזי ומעוזי? "ומנוסי ביום צרה" להיכן שאני נמלט ביום צרה.

חז"ל הקדושים אמרו בעירובין דף סה "בשלשה דברים האדם ניכר – בכוסו, בכיסו ובכעסו" היינו ברעגים קשים.

כלב הים בשעה שלוחצים אותו לאן בורח.

אתם. תלמידי ישיבת בין הזמנים מראים להקב"ה – לאן אנו בורחים. אשריכם. הנכם מליצי יושר על העיר כולה. כי על ידיכם ומחמתכם אפשר לבוא לריבונו של עולם ולומר לו – תראה את הבנים שלך, הם יכולים לנסוע לשם ולשם, והם נשארים בבית מדרש קשורים איתך, נמלטו לכאן. ואין לנו זכות גדולה מזה.

הרבי מוקצק זי"ע אמר פעם: מפני מה זכה הרב מביאלה לבן כמו האבני נזר זי"ע? מפני שלמד ביום פורים, בזמנים שהולכים לאיבוד.

באוזני שמעתי מיהודי ששמע מהחפץ חיים זצוק"ל, כי שעה אחת לימוד בבין הזמנים נחשבת בשמים כחמש שעות, איך החשבון איננו מבין אבל כך הוא אמר. נסיים בווארט חדש ממרן החפץ חיים זצוק"ל

ישנן שתי שאלות על חזקיה המלך.

בשעה שסנחריב צר על ירושלים ועמו אלף ראשי גייסות (כלומר ככזו כמות רבה של חיילים) מה עושים? נעץ חזקיהו חרב בבית המדרש ואמר כי "כל מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרבו!"

ראשית כל, לא מובן מהיכן הוא למד את ההלכה שמי שממאן לעסוק בתורה חייב מיתה? שאלה שניה, מדוע נעץ חרב בבית המדרש שיענץ חרב בפתח הקולנוע (שהם יזכו לקיים את היהרג ואל יעבור) שיגיד להם: לכו לבתי מדרשות ומי שיישאר כאן ידקר בחרבו?! שאלה.

מרן החפץ חיים הסביר בהזדמנויות רבות כי אנו עומדים בעיצומה של מלחמה עם היצר הרע. הוא לוחם מלחמת הישרדות. כי כיון שהיצר מתקרב לקראת איבודו מן העולם, בימות המשיח, הוא מנסה להתחזק במאמץ רב, כמו נר העומד לכבות. המלחמה קשה ועקובה מדם. ובשעת מלחמה הקשר האלחוטי הוא החשוב ביותר, השונא משקיע את המאמץ הגדול ביותר לנתק את הקשר הטלפוני ולבלבל את השדרים האלחוטיים.

מהו הקשר האלחוטי, כביכול, בין עם ישראל לאביהם שבשמים, מהו הטלפון? "קודשא בריך הוא ישראל ואורייתא חד הוא" התורה מקשרת בין ישראל היודעים שאין להם להישען אלא על אבינו שבשמים.

לכן כאשר חזקיה ראה את עוצמת הסכנה בה שרוי היה אז עם ישראל, כאשר מסביב שורר יאוש, אובדן תקוה, ידע המלך כי נותר דבר אחד: הידוק הקשר הישיר האלחוטי בין ישראל לבורא העולם, ולכן הכריז כי המנתק או מחבל בקשר זה - ידקר בחרב.

מי שבתוך בית המדרש ואינו עוסק בתורה, זה ענין של פיקוח נפש! יש לו דין של 'רודף'! הללו היושבים בבתי קירקסאות אינם ממונים על הקשר האלחוטי.

ישיבת בין הזמנים היא הנשק המוצלח ביותר בימים קשים אלו כאשר השונאים מקיפים אותנו מכל עבר. כאשר בן תורה ממלא את עצמו על גדותיו הוא משפיע ממילא על הסובבים אותו ומקדש שם שמים "ואהבת את ד' אלוךך - שיהא שם שמים מתאהב על דרך", הינו החייל הטוב ביותר להגן על אבא ואמא על האחים והאחיות ועל כל יושבי העיר הזאת. אמנן כן יהי רצון.

(להגיד)

לפתע הבחין בחתיכת בוך שנדבקה לרצפה. הוא גרד אותה, ניקה את הרצפה, ושלושת מליון המטבעות נכנסו בדיוק נמרץ.

הנמשל - אמר רבי חיים זלאטעס - הקב"ה, שברא את כל העולם, ברא את האדם שהוא "עולם קטן" בפני עצמו. במרכזו הוא ברא את הלב, וציוה בתורתו הקדושה: "ולעבדו בכל לבבכם" ואמרו רבותינו: "איזוהי עבודה שבלב - זו תפילה". כלומר, הלב מתאים לתפילה, והתפילה מתאימה ללב. אין צורך לדחוף, להתנדנד, לצעוק - אם הלב מספיק נקי, התפילה נכנסת בו וממלאת אותו בדיוק נמרץ!

אם רואים שמתפללים ו"זה לא הולך" - יש לדעת שהלב נקי לגמרי! דבק בו בוך! כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

(יחי ראובן)

פרשת ואתחנן

חז"ל מביאים במדרש (פרשת וזאת הברכה), שמשה רבינו התפלל לקב"ה 515 פעמים, כמנין "ואתחנן", וביקש מהקב"ה שיתן לו להיכנס לארץ ישראל.

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר - ואתחנן גימטריא 515.

הקב"ה אומר למשה רבינו - (דברים ג, כו) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, שלא יבקש ממנו עוד, את הבקשה להיכנס לארץ ישראל, ובמקום נוסף במדרש אמר לו הקב"ה - אם יהיה 'סלח נא', אין 'אעברה נא'. אז תחליט, אם אתה רוצה שאסלח לעם ישראל על חטא העגל, אז אין אעברה נא - אם אתה רוצה לעבור לארץ ישראל, אין מחילה על חטא העגל. תחליט מה אתה רוצה.

משה רבינו אומר - בשום פנים ואופן. לא החשיבות שאכנס לארץ ישראל, ישנם כמה לשונות בחז"ל - יאבד משה ואלף כיוצא בו, ואל יאבד אחד מישראל.

המהרי"ל דיסקין בספרו, נוקט, שהאמירה הזאת אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, זה לאו שנאמר למשה רבינו. הקב"ה אסר עליו להתפלל, ולבקש היתר להיכנס לארץ ישראל.

הוא הגיע ל-515 תפילות, אמר לו הקב"ה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

אומר המהרי"ל דיסקין - זה לאו. הקב"ה אסר על משה רבינו בלאו, להתפלל כדי להיכנס לארץ ישראל, והשאלה היא - מה אכפת לו לקב"ה, שמשה יבקש וימשיך להתפלל?

לכאורה, שימשיך להתפלל ולבקש, כמו שהגמרא אומרת - אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' אז מה אכפת לקב"ה, שמשה רבינו יתפלל פעם אחר פעם, שיתפלל כמה שהוא רוצה??

המבי"ט (בית אלוקים) כותב - התפילה, אין עיקר כוונתה, כדי להיענות בתפילה. כן תיענה, לא תיענה, זו לא המטרה של התפילה.

המטרה של התפילה, זה לדעת שהכוח לנתינה, נמצא אצל הקב"ה, ובלעדיו אין לך כלום, וזו מטרת התפילה ולא הענייה על הבקשה, ולכן לכאורה, צריך ביאור - מה אכפת לקב"ה שמשה רבינו יתפלל ויתפלל, והקב"ה יאסור עליו להתפלל?

אני רוצה להסביר ולהביא את דברי המהרי"ל דיסקין, שמביא דבר מאוד מענין, והמדרש עצמו, מופיע במדרש רבה בפרשת השבוע, והוא פלא מופלא.

אני רוצה להקריא את דברי המדרש, ולכאורה, המדרש הזה צריך ביאור.

אומר המדרש (דברים רבה, ואתחנן, פרשה ב) - ואתחנן אל ה', זה שאמר הכותב (משלי יח, כג): תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות, אמר רבי תנחומא תחנונים ידבר רש, זה משה, שבה אצל בוראו בתחנונים. ועשיר יענה עזות, עשירו של עולם, זה הקדוש ברוך הוא, ענה אותו עזות, שנאמר (דברים ג, כו): אל תוסף דבר אלי.

משה רבינו הוא הרש, שבה אצל בוראו בתחנונים, והקב"ה עונה אותו עזות, שנאמר אל תוסף דבר אלי.

שואל המהרי"ל דיסקין - מה פירוש הדבר שהקב"ה, נקרא כאן במדרש הזה עשיר יענה עזות, ולמה הקב"ה אסר על משה רבינו בלאו, לבקש עוד בקשות אל תוסף דבר אלי? ומה בדיוק הקב"ה רוצה כאן?

חז"ל אומרים במדרש - ישנם עשרה לשונות של תפילה, ומכל הלשונות שיש, משה רבינו ביקש רק בלשון תחנונים.

עוד אומרת הגמרא (מסכת ברכות לב, ב) - אמר ר' אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר (דברים ג-כו) אל תוסף דבר אלי וסמך ליה עלה ראש הפסגה.

אז רואים שמשה רבינו נענה, אמנם הוא לא נענה להיכנס לארץ ישראל, אבל לראות את ארץ ישראל, הוא כן נענה. אף עפ"י שלמשה רבינו יש זכויות, והבן-יהודי במקום אומר, שאין לך מעשה שיהודי עושה היום, ואין למשה רבינו בו זכויות. הוא זה שהנחיל את התורה לעם ישראל. כל לימוד תורה שאנחנו לומדים, הכל זה מכוחו של משה רבינו.

אומרים חז"ל - מכוח המעשים הטובים של משה רבינו, אדם שמרובה כ"כ בזכויות, אם כל זה, אתה רואה שהוא לא נענה, אלא בתפילה.

ללמדך את כוח תפילתו של משה רבינו, ואף עפ"י כן שהוא ביקש, הוא לא נענה, והמדרש מביא כאן - אמר רבי יוחנן עשרה לשונות נקראת תפלה, ואלו הן: שועה, צעקה, נאקה, רנה, פגיעה, בצור, קריאה, נפול ופלול ותחנונים... ומכלן לא נתפלל משה אלא בלשון תחנונים.

אמר רבי יוחנן, מכאן אתה למד, שאין לבריה כלום אצל בוראה, שהרי משה רבן של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים.

אמר רבי לוי, למה לא בא משה אלא בלשון תחנונים, המשל אומר הוי הירי שלא תתפס מקום דבורך תזהר ממה שאתה מוציא מפוך כיצד, כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה (שמות לג, יט): וחנתי את אשר אחן, אמר לו, מי שיש לו ביד, (שמות לג, יט):

ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך (ד' כט)

כשמדברים על נושא התפילה, לא שייך שלא להזכיר את הסיפור שסיפר ההייליגער בריסקער רב זצ"ל, ששמע אותו מה'בית הלוי', והוא מגיע עד רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל:

בזמנו של רבי חיים מוולוז'ין היה יהודי בשם רבי חיים זלאטעס, שהיה ידוע כי תפילותיו מתקבלות. התפילה שלו היתה תפילה! בעת שהתפלל, לא היה זו ממקומו, לא התנועה, ללא שום חיצוניות, רק פנימיות. הוא היה כל כך דבוק בה' עד שלא הרגיש כלום מכל הנעשה סביבו, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות תפילה פ"ה ה"ד) "ונותן עיניו למטה, כאילו מביט לארץ, ויהיה ליבו פנוי למעלה, כאילו הוא עומד בשמים... ועומד כעבד לפני רבו באימה ביראה ופחד".

רבי חיים היה עובד בבית חרושת שהיה בבעלותו של גוי. כל יום היתה הפסקת צהריים שנמשכה שעה, והפעלים היו יוצאים מבית החרושת, איש איש לענייניו. בית החרושת היה נותר ריק מאדם. יום אחד החליט רבי חיים להתפלל בשעה זו תפילת מנחה. בידעו כי לא אמור לבא לשם איש. הוא נעל את דלת בית החרושת מבפנים, ונעמד להתפלל.

דא עקא, בדיוק באותו יום צריך היה בעל הבית להיכנס, ובידעו כי רבי חיים נשאר בפנים, הוא דפק על הדלת הנעולה, וביקש ממנו שיפתח.

אין קול ואין עונה.

הוא הגביר את עוצמת הדפיקות, ועדיין, אין קול ואין עונה.

הוא עלה בסולם, והביט מבעד לחלון, לראות האם רבי חיים אכן נמצא בפנים, ואכן הוא רואה את רבי חיים עומד ליד הקיר, לא נע ולא זע.

הוא קרא לו מהחלון: "חיים! תפתח את הדלת".

אין קול ואין עונה.

"חיים! אתה עושה ממני צחוק? אני צריך להיכנס!"

ורבי חיים לא שומע כלום, לא רואה כלום, לא זו מהמקום.

הגוי לקח מוט ברזל והחל לדפוק על דלת הברזל, עד שכל השכנים נזעקו למקום. "היהודי עושה את עצמו כאילו אינו שומע", הוא מסביר לקהל שהתאסף. "גם אם נניח שהוא נרדם בעמידה - אי אפשר שלא לשמוע דפיקות חזקות כל כך. אין זאת אלא שהוא עושה ממני צחוק".

כל הנאספים החלו לקלל את היהודי החצוף וחמתו של בעל בית החרושת בערה בו. "האמת היא", אמר, "שהיהודי זה תמיד עבד אותי ביושר ובנאמנות שאין למעלה מהן. פשוט ענוג לעבוד איתו. איני יודע מה קרה לו!". והוא עלה לחלון וקרא: "חיים! אין לי הרבה זמן. אם אינך פותח - אני יורה בך!".

אין קול ואין עונה.

כעסו גבר. הוא ידע כי באמת הוא לא רשאי להרוג אותו, אך החליט להגביר את אימוניו וירה מספר כדורים, שעברו במרחק סנטימטרים ספורים ליד אזנו של רבי חיים, פגעו בקיר ונקבו אותו.

- ורבי חיים לא רואה, לא שומע. הוא מתפלל.

כל הנוכחים הביטו בהשתאות באדם המופלא, שרירות לא מזיזת אותו ממקומו...

כעבור מספר דקות נוספות הם ראו אותו שהנה הוא זו ממקומו ופוסע לאחור. כשבעל הבית ראה זאת הוא מיהר לצעוק: "חיים! תפתח את הדלת מיד!" רבי חיים סיים את ה"עושה שלום" ומיהר לפתוח לו את הדלת.

בעל המפעל החל לצעוק עליו בכעס רב: "מדוע לא תפתח לי את הדלת?"

ורבי חיים מתפלל ומשיב: "הרי תפתח לי מיד כשביקשתי..."

"וכי לא שמעת את הצעקות, הדפיקות, היריות שאת חוריהן תוכל לראות כאן על הקיר?"

"לא. לא שמעתי כלום!"

א מורידגע מעשה!

פעם שאלו אותו: איך אתה עושה את זה? יש אנשים שבשעת התפילה מתנוענעים, צועקים, סופקים כפיים, והחיצוניות משפיעה עליהם פנימה. אבל אתה לא נע ולא זע, ובכל זאת מצליח להגיע לריכוז ולכוונה עצומים, כלשון הרמב"ם: "כאילו הוא עומד בשמים", כיצד?

נענה רבי חיים ואמר, אמשול לכם משל:

מלך אחד הוציא כרוז בכל המדינות: מי שיבנה לי ארמון, שיכולים להכניס בתוכו שלשה מליון מטבעות זהב, בדיוק נמרץ, שורות שורות מהרצפה עד התקרה - יקבל את כל המטבעות לעצמו. כל המומחים, האדריכלים והמהנדסים, ניסו לחשב את הגודל המדויק, אך המלאכה היתה קשה, שכן כל סטייה של סנטימטר אחד, עלולה להביא לכך שכל הבניה תרד לטמיון.

אדריכל אחד, בעל שם עולמי, טען שהוא יכול לבצע את המלאכה. הוא החל בבניה, ולאחר שסיים הביאו את שלשת מליון המטבעות, שנשפרו שוב למניעת טעויות, והחלו להכניסן אל הארמון. העמידו את השורות בסדר מופתי...

מהרצפה עד התקרה...

והנה...

מטבע אחת נשארה בחוץ! לא נכנסת!

מנסים לדחוף בכוח - לא הולך!

המומחה העולמי חיך ואמר: "לא צריך לדחוף! אם אמרתי שזה יכנס - זה יכנס גם בלי דחיפות". הוא הורה להוציא את כל המטבעות, והחל לסייר בארמון.

ורחמתי, במדת הרחמים אני עושה עמו. ומי שאין לו ביד, וחנתי, במתנת חנם אני עושה עמו, ובשעה שהיה משה מבקש לכנס לארץ ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא (דברים ג, כו): רב לך, אמר לפניו רבוננו של עולם לא כך אמרת לי, כל מי שאין לו ביד וחנתי, במתנת חנם אני עושה עמו, עכשו איני אומר שמתבקש לי אצלך מאומה, אלא חנם עשה עמי, מנין, ממה שקיני בנין, ואתחנן אל ה'.

אומר הבן-יהודי – עם כל המעשים הטובים של משה רבינו, הוא מבקש מהקב"ה, מאוצר מתנת חנים, שייתן לו להיכנס לארץ ישראל.

אנחנו רוצים להבין מה זה תחנונים ידבר רש, למה משה רבינו צריך לדבר בתחנונים, ולמה הקב"ה עונה אותו ב- עשירי יענה עזות? ולמה לפי דברי המהר"ל דיסקין, אסר הקב"ה על משה רבינו להתפלל בלא?

אלו השאלות שאנחנו, בע"ה, רוצים להתמקד בס"ד, וכדי להבין את יסודם של דברים, בואו נלך דבר דבור על אופני:

כדי לעמוד על יסודות התפילה, לפחות על נושא אחד נתמקד – בכוחה של תפילה. ידוע לכולם מה שרש"י מביא (בראשית ב, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה אומר רש"י – כי לא המטיר. ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צרך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

הרב פינקוס זצ"ל, בשתי הספרים שלו, גם על ספריו על ספר בראשית, וגם 'בספרו שערים בתפילה', הוא אומר דבר ראשון, מה זה המושג הזה של שער? למה שערי התפילה, נקראים בשם שערים? כך שואל הרב פינקוס זצ"ל בספרו, בשתי מקומות. עונה הרב פינקוס – השער הזה, מלמד אותנו שהתפילה, היא פותחת את השער. כלפי מה הדברים אמורים?

אומר הרב פינקוס – כאשר הקב"ה קבע לאדם כלשהו בראש השנה, שיקבל עושר, נחת, קבע לו שיקבל דברים מסוימים, גם אחרי הקביעה הזאת, זה לא יבוא מבלי בקשה נוספת של האדם. זו קביעה שקבע הקב"ה בעולם. משל למה הדבר דומה?

משל לעשיר אחד שישב בניו-יורק, והגיע אליו אדם שאוסף כסף לשיבה. אמר לו העשיר – אתרום לך \$50,000. ב"ה, יצא אותו יהודי שש ושמה, בכל זאת, לא בכל יום מקבלים סכום כזה. אמר לו אותו יהודי – מה עם הצ'ק? אתה תקבל אותו בדואר.

יום אחד הוא מקבל מכתב, שיש לו חבילה בדואר מחו"ל.

מה האפשרות של הבן-אדם עכשיו, לקבל את המכתב?

ללכת אל הדואר, לפתוח את הדלת ולהיכנס לקחת את החבילה.

אומר הרב פינקוס – כל זמן שהדואר סגור, לא יעזור לו שום דבר, הוא לא יוכל להוציא את החבילה.

כך קבע הקב"ה בעולם. בית הדואר הוא השמים, האדם נמצא כאן בארץ, נקבעו לאדם דברים, 'הדואר שיפתח', זה מה שמאפשר לאדם, לקבל את 'המוצר' שהוטבח לו בראש השנה ויום הכיפורים.

הוא מביא משל נוסף, לאדם שהזמין סחורה במפעל כלשהו. העמיסו את הסחורה על המשאית, הכל מוכן, המשאית נמצאת בחצר המפעל, אבל עד שהשומר של המפעל לא יפתח את השער למשאית, הסחורה לא תצא החוצה.

לכן התפילה נקראת שער, משום שהקב"ה כך הטביע בעולם, ששום דבר לא יגיע בלי תפילה.

אומר ר' ירוחם ממיר (בספרו דעת תורה) – כך הוחקקה כל הבריאה מעיקר יצירתה, שהכל היה על הקרקע, יעמוד ולא יצמח, ולא ייתן כלום, לא הישג של גשמיות, ולא הישג של רוחניות, עד שיבוא האדם וייקחם מפתח הקרקע, ובמה ייקחם? בתפילה.

התפילה היא זאת שפותחת את האדמה, היא זאת שפותחת שערים בשמים ומאפשרת לאדם, לקבל את מה שנקבע לו, בראש השנה.

הנציב מוולוז'ין, בפרשת חקת, פרק כ', פסוק יג', למטה ב'הרחב דבר' – (ויקרא רבה, אמר, פרשה לא) ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, הרשים שבכם חביבין עלי כאלהו שעלה לכרמל, הדא הוא דכתבי (מלכים א יח, מב): ואלהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכו, ולמה שם פניו בין ברכו, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם אם אין לנו זכות הבט לברית מילה. (שיר השירים ז, ו): ודלת ראשך כארגמן, אמר הקדוש ברוך הוא הדלים שבכם חביבין עלי כדוד, שנאמר (זכריה יב, ח): והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד, ויש אומרים כדניאל, דכתבי ביה (דניאל ה, כט): והלבשו לדניאל ארגונא. שואל הנציב שם – האנשים הפשוטים, דומים לאלהו בהר הכרמל! שנאמר ואלהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה.

אז יש לנציב, שאלה מספר אחת. אליהו הנביא כתוב, שהוא התפלל לקב"ה שירד גשם.

הוא שואל – הרי יש בקשה קודם, של אליהו הנביא עניי ה' עניי – עניי שתרד אש מן השמים, ועניי שלא יאמרו זה מעשה כשפים. למה המדרש מתמקד על בקשת אליהו שעלה לכרמל וביקש גשם? וחוץ מזה, מה המשוואה של הראשים שבך, שווים לאלהו הנביא? אנחנו נתמקד רק בשתי השאלות האלה של הנציב.

כדי להבין את יסודם של דברים, בואו נבין את הפסוקים בספר מלכים, ונסה איתם בע"ה, להתחיל להבין, מה מונח כאן:

במלכים א', פרק טז, וזה גמרא (מסכת סנהדרין פרק חלק) שאומרת – בשעה שחילא בית האלי ישב שבעה, שהוא בנה את העני יריחו, מתו ילדיו, כמו אמר יהושע, שמי שיבנה את העיר יריחו, או יבנה עיר אחרת ויקרא לה בשם יריחו בבכורו ייסדנה

ובצעירו יציב דלתיה, ברגע שהוא ידפוק את אבן הפינה בבכורו ייסדנה – בנו הבכור ימות, וברגע שהוא יסיים את העיר ויצעירו הבן הצעיר שלו יציב דלתיה ברגע שהוא יציב את דלת הכניסה לעיר, ימותו ילדיו הצעירים.

לא כתוב בחז"ל, כמה ילדים היו לו. חיפשי בכמה וכמה מקומות, ולא מצאתי עד היום, כמה ילדים היו לחיאל בית האלי.

עפ"י החשבון כאן, שלושה מינימום היו לו, כי אם כתוב בבכורו...ובצעירו, אז צריך שבאמצע יהיה עוד אחד, אבל לא כתוב כמה. משהו אמר לי שהיו לו שבעה, אבל עד היום לא מצאתי מקור לכך.

בקינור, מתו לו ילדיו, ואחאב מלך ישראל, הגיע לנחם אצל חיאל בית האלי. הקב"ה אומר לאלהו, וללכת לביתו של חיאל, ושם להיפגש עם אחאב.

הוא מגיע ואחאב שואל אותו שאלה, כפי שאומרת הגמרא, שאיך זה יכל להיות, שמה שאמר משה רבינו בדבר ה', לא מתקיים, ומה שאמר יהושע בדבר ה', מתקיים!?

יהושע אמר, שמי שיקים את העיר יריחו, ימותו ילדיו, ובאמת כל ילדיו של חיאל בית האלי מתו. אז איך יכל להיות שמה שמה רבינו אומר, לא מתקיים?

שואל אותו אליהו הנביא – למה אתה מתכוון, שדבר ה' לא מתקיים?

אמר לו אחאב – כתוב בפסוק, שברגע שיעבדו עבודה זרה לא ירד גשם, שנאמר "...ועצר את השמים ולא יהיה מטר..." אין לך גבעה בארץ ישראל, שלא הקמתי בה עבודה זרה, ועדין יורד גשם. לא רק זה, אלא מרוב הגשם, אני לא יכל לעבוד את העבודה זרה, כי הכל שלוליות!

אמר לו אליהו הנביא – אתה מנצל את רחמי הקב"ה, שמשיך להוריד גשם, חייך, שמעתה לא יהיה מטר, אלא עפ"י דברי.

ביקש אליהו מהקב"ה, גמרא (מסכת עניתי ב, א) – שלושה מפתחות בידי של הקב"ה, ואחד מהם זה מפתח של גשמים.

הוא ביקש מהקב"ה את המפתח הזה, והקב"ה נתן לו את המפתח הזה, וע"י זה, הוא עצר את השמים. שלוש שנים לא היה גשם.

יש דעה בחז"ל, שזה בסכ"ה לקח 18 חודשים – שלושה חודשים של סוף שנה אחת, שנה אחת באמצע מלאה ועוד שלושה חודשים מהשנה השלישית.

טוב. שלוש שנים לא ירד גשם. היה רעב גדול. הקב"ה שולח אותו צרפתה, לאישה בצידון, ומבקש ממנה שתיתן לו מעט לחם ומים לשתות, והיא נשבעה לו שאין לה יותר מה לאכל...

(מלכים א' יז, יב) ותאמר חי ה' אלקיך אם יש לי מעוץ כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בצפחת והנני מקששת שנים עצמים ובאתי ועשיתיהו לי ולבני ואכלנה ומתנו: (ג) ויאמר אליהו אליהו אל תיראי באי עשי כדברך אך עשי לי משם עגה קטנה בראשנה והוצאת לי ולך ולבנך תעשי באחרונה (יד) כי כה אמר ה' אלקי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר עד יום תת ה' גשם על פני הארמה: (טז) ותלך ותעשה כדבר אליהו ותאכל היא והוא וביתה ימים. (טז) כד הקמח לא כלתה וצפחת השמן לא חסר כדבר ה' אשר דבר ביד אליהו: (יז) ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק מאד עד אשר לא נותרה בו נשמה.

אליהו מחיה את הילד, הוא מבקש מהקב"ה שייתן לו מפתח של חיים, להחזירו לחיים.

הקב"ה אומר לו – שתי מפתחות אני נותן לך, תחזיר לי מפתח של גשמים, ואז הקב"ה אומר לו, ללכת ולהיגלות אל אחאב.

(א) ויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השלישית לאמר לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה

בינתיים עושה אליהו את הניסיון בהר הכרמל, עם נביאי הבעל והאשרה. 850 נביאי בעל ואשרה ביחד, הכל דברים מוכרים...

ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלקי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלקים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה: (לז) עניי ה' עניי וידעו העם הזה כי אתה ה' האלקים ואתה הסבת את לבם אחורנית (לח) ותפל אש ה' ותאכל את העלה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה

לאחר מכן, הרג אליהו את נביאי הבעל והאשרה, כל הסיפור בהר הכרמל, כידוע לכולם, היה פיצוי להר הכרמל ולהר תבוא, שרצו שעליהם תינתן התורה. אמר להם הקב"ה – אני אשלם לכם לא פחות מהר סיני.

עניי ה' עניי וידעו העם הזה כי אתה ה' האלקים, אז היה קידוש שם שמים גדול, גם על הר הכרמל.

(יח, מא) ויאמר אליהו לאחאב עלה אכל ושתה כי קול המון הגשם (מב) ויעלה אחאב לאכל ולשתות ואלהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכו

אומר רש"י במקום – ויגהר ארצה. (תרגום): וגחין לארעא, להתפלל על הגשמים – התפלל לקב"ה, שירד גשם.

שואל הנציב מוולוז'ין – אני לא מבין, הקב"ה אומר לו קודם (א, יח) ויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השלישית לאמר לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה – לך תיגלה אל אחאב, אני הולך להוריד גשם.

אז הקב"ה התגלה כבר אל אליהו הנביא, ולהגיד לו שיתגלה לאחאב ולומר לו שהוא הולך להוריד גשם, אז למה צריך אליהו לעלות להר הכרמל, ולשים את פניו בין ברכו כדי לעורר זכות של ברית המילה!?

ריבוננו של עולם, תזכור את הזכות הזאת של עם ישראל, ותוריד גשם!

אז בשביל מה צריך שאלהו יתפלל שוב לקב"ה, כדי שיריד גשם? שאלתו של הנציב מוולוז'ין, פרשת חקת.

אומר הנציב מוולוז'ין – אפילו בזמן שהקב"ה רוצה להשפיע טובה בברור, ואין השעה צריכה לעורר רחמי שמים, מכל מקום, כך רצונו שהתפללו אליו מקודם, כי כך קבע מי שאמרו יהיה העולם יתברך שמו, וכמו שביארנו בספר בראשית, על הפסוק (בראשית ב, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא

המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה, וראיה ברורה לזה היא, מתפילת אליהו בהר הכרמל על הגשמים, שהרי הקב"ה הקדים הבטחתו לאליהו, שהקב"ה אמר הראה אל אחאב ואתנה מטר, ואליהו יתרה עשה, הוריד את האש וקידש שם שמים ברבים, ואחר כל זה, למה נצרך אליהו לעלות להר הכרמל ולהתפלל על הגשמים?

אלא כך היא המידה, ורצונו של הקב"ה, שיהיה מקדים תפילה, על הורדת ההשפעה ופרנסה על הגשם. ואחר שכן הוא – אם זה רצונו של הקב"ה, שלפני שהוא מוריד שפע, צריכה לבוא תפילה אין נפקא מינה, אם יתפלל אדם גדול כאלהו, או הדיוט ורש בישראל, כי כולנו בני אברהם יצחק ויעקב, כדכתיב ראשון עליך ככרמל ודלת ראשך כארומגן – כלומר האנשים הפשוטים שיש בכך, חשובים עלי כאלהו שעלה להר הכרמל.

אז אם זה דבר שאינו שנוגד, צריך לעורר רחמי שמים, שם צריכים את הכוח של אליהו הנביא. אבל בדבר הנגוד, כשהקב"ה אומר לאליהו הנביא הראה אל אחאב ואתנה מטר, אז כבר יש גזירה בשמים, אם כבר יש גזירה, אז הדבר הזה כבר נחתם בשמים לתת אותו.

אם כבר נגזר בשמים כבר לתת אותו, אז בשביל מה אתה צריך את התפילה? אומר הנציב מוולוז'ין – כך קבע הקב"ה בעולם. תפילה צריכה להיות לכל דבר. אם אתה רוצה לקבל דבר מסוים, אתה יכול לקבל אותו, אך ורק בכוח של תפילה.

אלה הדברים שמביא הנציב, בפרת חקת, עפ"י דברי רש"י שאומר, שכל דבר שמגיע לעולם, צריך לבוא באמצעות כוח של תפילה. בלי זה, לא יורד הגשם.

אם ככה, נוכל בע"ה ללכת ולבאר דבר נוסף: יש חז"ל, שהרשב"א מבאר אותם, כדי להסביר מהו כוח של תפילה.

החז"ל הזה נמצא, בגמרא מאוד ידועה, במסכת ברכות.

נקרא את הגמרא הזאת, ונסה בע"ה, באמצעות הגמרא הזאת, להבין יסוד נפלא, מהי כוחה של תפילה:

אומרת הגמרא (מסכת ברכות נד, א) – תנו רבנן הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חרוון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום **במשכיכה הגמרא ע"ב** – אומר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואיייתי על רישיה הלך לזרוק את ההר על בני ישראל ואיייתי קודשא בריך הקב"ה בא הוא עליה קמצי הביא עליו נמלים ונקבוהו נקבו את ההר ונחית בצואריה ההר נכנס לו מסביב לצווארו הוה בעי למשלפה רצה לשחרר את ההר משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה נמשכו לו השיניים לכאן ולכאן, ולא הצליח למשוך את ההר והיינו דכתיב (תהילים ג-ח) שני רשעים שברת וכד' שמעון בן לקיש דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבת.

בא הרשב"א, בביאורו בעין יעקב ושואל – מה הפשט בגמרא הזאת? עוג מלך הבשן לקח ה', רצה לזרוק את זה על עם ישראל, מה מונח כאן?

כמוכן שהרשב"א נוקט, שהמעשה הזה, המעשה של דרש, וצריכים ללמוד את הנושא הזה, כדי להבין מה חז"ל רצו ללמד אותנו, בסיפור הזה.

כותב הרשב"א – לעם ישראל לא היה זכות בארץ ישראל. את כל הזכויות שיש להם, זה רק בזכות האבות. הקב"ה אומר להם בפרשת עקב, **אומרת התורה** – (דברים ט, ה) לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגוים האלה ה' אלקיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב.

לא בצדקתך ובישר לבבך לא בגלל זה מגיעה לך הארץ, אלא מה? הכל בגלל שהקב"ה הבטיח את הארץ הזאת לאבות הקדושים.

אומר הרשב"א – ידע עוג מלך הבשן, שכל מה שעם ישראל יזכה בארץ ישראל, הכל נובע מזכות אבות.

אם ככה, אמר עוד מלך הבשן – אם הכל יונק מהאבות הקדושים, גם לי יש זכות. מה הזכות שיש לו?

אומרת הגמרא (מסכת נידה טא, א) – (במדבר כא-לד) ויאמר ה' אל משה אל תירא מכדי סיחון ועוג אחי הוו סיחון ועוג היו אחים דאמר מר סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הוו מאי שנא מעוג דקמסתפי ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי למה מסיחון הוא לא מפחד ואילו מעוג מלך הבשן הוא מפחד, אז מה החידוש הגדול?? א"ר יוחנן אר"ש בן יוחאי מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבו אמר שמא תעמוד לו זכות של אברהם אבינו שנאמר (בראשית יד-יג) ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי ואמר רבי יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול היות והיו לו זכויות כאלה, פחד מזה משה רבינו, שזכות מה שעוג בא לאברהם אבינו, ניצל לוט.

ואף עפ"י שכוונתו לא היתה לשם שמים, אמר עוג מלך הבשן – אברהם אבינו לא ישב בשקט, באותו רגע שהוא ישמע שלוט נלקח בשבי, הוא יצא למלחמה, והוא יהרג בה, ואז אוכל לקחת את שרה אשתו לאישה, אבל למרות זאת, אברהם אבינו לא מת במלחמה, ולוט ניצל, וכל שושלת בית דוד יצאה מלוט. אז הכל נוקף לזכותו של עוג מלך הבשן, מזה פחד משה רבינו.

אם ככה, עמדה לעוג מלך הבשן זכות ההצלה של לוט.

אומרת הגמרא, כך מבאר הרשב"א – הוא לקח ה', שהר זה כינוי לאברהם אבינו, למה זה הר כינוי לאברהם אבינו?

כיון שנאמר בפסוק שנאמר אותו בע"ה, בהפטרות של שבעה דנחמתא (ישעיה נא, א) שמעו אלי דפי צדק מבקשי יהוה הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם (ב) הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו ואברכהו ואברכהו.

הם נקראים בשם צור חצבתם.

אני חשבתי שאפשר להביא ראיה, כיון שחז"ל אומרים, שאברהם אבינו קרא לבית המקדש בשם הר.

חז"ל מזה, כתוב שבלעם אמר (במדבר כג, ט) **כי מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב**

האבות הקדושים נקראים צרים. הלך ולקח את ההר. הר הכוונה לזכותו של אברהם אבינו. הוא רצה להרים את ההר, הוא אמר – אם כל הזכות של עם ישראל בארץ ישראל, בזכות האבות הקדושים, אז גם לי יש זכות של האבות הקדושים, אמר עוג מלך הבשן.

לכן הוא רצה להרים את ההר, שההר מסמל את אברהם אבינו – אקח את הכוח של אברהם אבינו, הרי אני באתי ובשרתי לו, שלוט נלקח בשבי, אז אני ארים את ההר ואזרוק אותו.

אם ככה, אומר הרשב"א – עפ"י זה תבין. בא הקב"ה, ולקח את זכויות התפילה של עם ישראל. התפילה זה הנמלים, שכן הנמלים, אין כוחם אלא בפה, כמו שנאמר שכנסת ישראל נמשלה לתולעת – מה תולעת, כוחה בפייה, כך עם ישראל, כוחם בפייהם.

באו הנמלים ואכלו את ההר, וההר הזה נפל על עוג מלך הבשן.

אם ככה, אומר הרשב"א – אתה רואה, שכל הכוח של עם ישראל, זה בתפילה, כדי להינצל מידי עוג מלך הבשן.

יוצא, שהכוח שהציל אותו, היה כוח התפילה.

מסיים הרשב"א ואומר – איך הרגו אותו?

אומרת הגמרא – משה רבינו, שגבהו 10 אמות, לקח מקל של 10 אמות, וקפץ 10 אמות, ונגע לו בקרסולו.

אומר הרשב"א – משה רבינו גבהו 10 אמות – זה הזכויות שלו, לקח מקל 10 אמות – זה הזכויות של עם ישראל, אחרי זה קפץ 10 אמות – להגיע לזכות האבות, שבבילם היה צריך לקפוץ 10 אמות, ועם זה ביחד, הוא נתן לו מכה בקרסול. למה הוא נתן לו דוקא בקרסול?

אומר הרשב"א – עם כל הזכויות של עוג מלך הבשן, שהוא הלך הליכה כדי לבשר לאברהם אבינו, אז מה הזכויות שיש לו? הזכויות שלו בהליכה, ולכן נתן לו מכה בקרסול, כדי להוריד את הזכויות שהיו לו בקרסול.

למעשה, אומר הרשב"א – הכוח שהציל את עם ישראל, היה כוח התפילה של עם ישראל.

אם אלה הדברים בס"ד, בואו ננסה לעמוד על נקודה אחת:

חז"ל אומרים – יש תפילה שנענית לשלושה ימים. יש תפילה שנענית לעשרה ימים. יש תפילה שנענית לשלושים יום. יש תפילה שנענית לארבעים יום. אנחנו נמצאים עכשיו בעיצומם של ימים, שמשה רבינו עלה לשמים והתפלל על עם ישראל. בפעם הראשונה, הוא ירד עם הלוחות ושבר אותם, מתי הוא עלה?

יש מחלוקת בחז"ל, אבל הוא עלה בפשטות ב"ט לחודש תמוז, וחזר בחזרה בכ"ט בחודש אב, אז משה רבינו ירד בחזרה, ועלה שוב פעם בראש חודש אלול, ובאותם הימים האלה, 40 יום האמצעיים, זה הימים האלה שמשה רבינו היה מתפלל ואתפלל אל ה' זו התפילה בעצם הימים האלה. זה כוח התפילה.

אז אומרים חז"ל – יש תפילה שנענית לשלושה ימים. יש תפילה שנענית לעשרה ימים. יש תפילה שנענית לשלושים יום, אבל כולנו יודעים, שיש תפילה שלא נענית לשלושים יום, יש תפילה שלוקחת הרבה יותר זמן.

כולנו מכירים את ההפטרות של פרשת וראי ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע.. זאת היתה, כפי שהרד"ק מביא, שזו היתה אשת הנביא עובדיה.

הוא מביא שאשת עובדיה צעקה לנביא 265 פעמים, גימטריא צעקה.

היא צעקה וצעקה, עד שנענתה.

פירוש הדבר, שלא תמיד אחרי ארבעים יום, ולא תמיד חמישים יום. אתה רואה שמשה רבינו, עפ"י מה שאומר הפני יהושע, התפלל מט"ו באב עד ז' באדר, ועושה חשבון שזה יוצא 515 תפילות, במשך כמה וכמה חודשים, אז זה יותר מארבעים ימים. כל הימים האלה, משה רבינו עומד, ומתחנן 515 תחנות.

דבר אחד למדנו מכאן, שאין תפילה שלא נענית. כל תפילה נענית!

אומר המהר"ל דיסקין את היסוד הבא – אם כתוב בפסוק (משלי יח, כג): **תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות**, על מה זה נאמר?

אומרים חז"ל – תחנונים ידבר רש זה משה רבינו ועשיר יענה עזות זה הקב"ה, שאמר למשה רבינו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

שאלנו – מה אכפת לך שיתפלל? אם ראה אדם שלא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'

אז מה אכפת לקב"ה, שמשה רבינו ימשיך ויתפלל "אני רוצה להיכנס לארץ ישראל"???

אומר המהר"ל דיסקין יסוד נפלא ביותר – היות ואין תפילה שלא נענית, וקראנו במגילת איכה (ג, מד) **סכותה בענן לך מעבור תפלה** – הקב"ה צריך ליצור מחיצה מיוחדת, כדי שתפילה לא תעבור.

כשמנושה התפלל, כידוע לכולם, המלאכים סגרו את כל השערים של התפילה, כדי שתפילתו לא תתקבל. מה אכפת להם שיתפלל?? הקב"ה יגיד שיתפלל ולא יענה!!

פירוש הדבר – אין דבר כזה, שתפילה לא נענית! כדי שהקב"ה לא יקבל תפילה, הוא צריך ליצור חציצה של ברזל, כדי שתפילה לא "תחזור".

אז מה הקב"ה עשה למנשה?

חתר לא חתירה, כי אין תפילה שלא נכנסת!

אז מיצרים שער מיוחד, עבור אדם שהמלאכים סגרו את כל מחיצות התפילה. פירוש הדבר – שאין מצב שתפילה לא נענית.

אומר המהרי"ל דיסקין – לכל צרה שבאה לאדם, הקב"ה קובע לאדם, מתי היא תצא
הרוצה. פעמים עשרים תפילות, פעמים חמישים תפילות, פעמים לא מספיק תפילה,
צריכים צעקה (דיברנו כבר בעבר, על ההבדל בין תפילה לצעקה, כפי שמביא הערוך
לנו בהרחבה גדולה), לפעמים צריך תפילות שמזקקות דמעות, ובלי דמעות זה לא
ילך.

אין תפילה ואין אנחה, שלא נמדדת בשמים, לא רק של יהודי, אלא גם מישוהו שהוא
לא יהודי. כולנו יודעים, שהקב"ה ספר אפילו חצי דמעה שעשו הוריד שנאמר
ותשקמו בדמעות שליש (תהלים פ, ו) אומרים חז"ל אל תקרא שליש אלא שלוש
שתי דמעות נשרו ואחת נשארה בלחי.

פירוש הדבר, שהקב"ה מונה את הדמעות בריסי דמעות.

אנחנו בע"ה עוד שבעה שבועות בראש השנה.

כותב התוספות (מסכת ראש השנה) בשם הערוך – למה תוקעים 100 קולות בראש
השנה?

אומר הערוך – כיון שכתוב (שופטים ה, כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא...
כמה היא צעקה?

יש לנו מסורת שהיא יבבה מאה יבבות.

מה מענין אותנו כמה יבבות יבבה אם סיסרא? מצדנו שתיבב עד היום!

יוצא שהקב"ה סופר גם צעקה ודמעה, לא רק של יהודי!

הגר ששמה את בנה בשיחים, אומרת התורה ותשא את קלה ותבן. הקב"ה סופר
דמעות גם של הגר.

אם אלה הדברים בס"ד, נוכל להבין דבר נפלא:

אומר המהרי"ל דיסקין – משה, הוא תחנונים ידבר רש אם "העשיר" ענה אותו בעזות,
זה בא ללמד אותך, שהדברים היו כל-כך נוקבים, ש"העשיר" אמר – אני אוסר עליך
לדבר אלי! אחרת מה אכפת לך?

לא. הקב"ה אומר למשה רבינו – אני אוסר עליך לדבר אלי! בלאו, בלא תעשה!

אומר הנציב – אתה יודע למה? בגלל שב – תחנונים ידבר רש – משה רבינו דיבר כאלה
תחנונים, שהקב"ה אמר – עוד קצת, ואני לא יכל שלא לענות אליך!
מה הדרך היחידה??

אני מבקש ממך, (מכתב ברכות לב, ב) – אם היה משה מבקש עוד פעם אחת, 516

כותב הפני יהושע (אמרת ברכות לב, ב) – אם היה משה מבקש עוד פעם אחת, 516
תפילות, הגזירה הייתה מתבטלת. הוא מביא שם חשבון, ממה שהגמרא במסכת שבת
מביאה, שיש שש בני דין, תחת השם אלוקים, ושש פעמים אלוקים יוצא 516. ואם
היתה מתפלל 516 תפילות, היה מבטל את הגזירה.

אמר הקב"ה – ב-516 אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה – אני אוסר עליך לבקש!
למה?

כי אני יהיה חייב להיענות לבקשה שלך, ואז לא ימחל לעם ישראל חטא העגל.

פירוש הדבר, שאין תפילה שלא נענית. לפעמים זה 516 תפילות ולפעמים זה 256
תפילות ולפעמים זה כוס של דמעות, ולפעמים זה מאות של דמעות.

אני רוצה להקריא בפניכם זוהר. זוהר הזה פשוט מפחיד. אני מקריא בפניכם כפי
שראיתי אותו מובא בספר קו הישר.

קו הישר מדבר על כוח התפילה, ומדבר מתי ראוי להתפלל ומתי לא.

בע"ה ייכנס לארבעים יום של תפילה. בני עדות המזרח כבר משכימים לסליחות
בימים האלה, החל מראש חודש.

אני רוצה להקריא בפניכם את תרגום דברי זוהר (קו הישר חלק א' פרק לא) – הלכו
בדרך ר' אבא ושאר החברים עד שהיו הולכים, הרי עורב אחד עמד לפניהם, קורא
בכח ומצפצף צפצוף גדול. אמר רבי אלעזר, לך אתה קים ולכן אתה מתן. לך
לדרכך, שרתי ידעתי. אמר רבי אלעזר, חברים, נלך ונגמל חסד לרמון שהיה מלא
מהכל, ורבי יוסי מפקיעין הוא שמו, שהרי הסתלק מהעולם הזה ואין מי שראוי
להשתדל בו, והוא קרוב אלינו. סטו מהדרך והלכו לשם. כיון שראו אותם כל בני
העיר, יצאו אליהם, וכנסו שם לבית רבי יוסי מפקיעין אותם החברים הללו. בן קטן
היה לו לרבי יוסי, ולא נתן לשום אדם שיגיע למות אביו אחר שמת, אלא היה לבדו
סומך לו, ובכה עליו, פיו כפיו צמוד בדבק. פתח אותו תינוק ואמר: רבון העולם, כתוב
בתורה (דברים כב) כי יקרא און לו שבר ואין לו עונש ואם עבר
אותו תינוק ובוכה, ואמר: רבון העולם, קים דבר זה של התורה! שני בני היינו מאבא
ואמי, אני ואחותי הקטנה ממני, היה לך לקחת אותנו ולקים דבר התורה. ואם תאמר,
רבון העולם, אם כתוב, ולא אב – הרי כאן הכל הוא, אבא ואמא. אמא מתה, ולקחת
אותה מעל הבנים. כעת אבא שהיה מכסה עלינו נלקח מעל הבנים. איפה דין התורה?

בכו רבי אלעזר והחברים מול הבכי והצעקה של אותו תינוק. פתח רבי אלעזר ואמר,
(משלי כה) שמים לרום וארץ לעמק וגו'. עד שהיה אומר רבי אלעזר פסוק זה, היה
עמוד אש מפסיק ביניהם, ואותו תינוק היה דבק בפי אביו ולא היו נפרדים. אמר רבי
אלעזר, או שרוצה הקדוש ברוך הוא להרחיש נס, או שרוצה שלא ישתדל אדם אחר
עליו, אבל על דברי אותו התינוק ודמעותיו איני יכול לסבל. עד שהיו יושבים, שמעו
קול אחד שהיה אומר: אשריך רבי יוסי שדברי הגדי הקטן הזה ודמעותיו עלו אל כסא
המלך הקדוש, ודנו דין, ושלשה עשר בני אדם הזמין הקדוש ברוך הוא למלאך המות
בגלגלך, והרי עשרים ושנים שנים הוסיפו לך עד שתלמד תורה את הגדי השלם הזה
החביב לפני הקדוש ברוך הוא. קמו רבי אלעזר והחברים, ולא השאירו אדם לעמד
בבית. מיד ראו אותו עמוד אש שעולה, ורבי יוסי פתח עיניו, ואותו תינוק דבוק פיו
בפיו. אמר רבי אלעזר, אשרי חלקנו שראינו תחית המתים עין בעין. קרבו אליו, והיה
אותו תינוק ישן כאלו שגוע מהעולם הזה. אמרו, אשרי חלקך רבי יוסי, וברוך הרחמן
שהרחיש לך נס על הצעקה והבכי של בןך ובדבריו, שכך דחק בדברים יפים לשער
השמים, בדבריו ודמעותיו הוסיפו לך חיים. לקחו את אותו תינוק ונשקוהו, ובכו
עמו מרב חדה, והוציאוהו לבית אחר, והתעוררו עליו, ולא הודיע לו מיד, אלא אחר
כך. שמחו שם שלשה ימים, וחדשו יחד עם אותו רבי יוסי כמה חדושי תורה. אמר לו
רבי יוסי, חברים, לא נתנה לי רשות לגלות ממנה שראיתי באותו עולם, אלא לאחר
שתיים עשרה שנים. אבל שלש מאות וששים וחמש דמעות ששפך בני, נכנסו
בחשבון לפני המלך הקדוש, ואני נשבע לכם, חברים, שבשעה שפתח באותו הפסוק
וצעק בדברים ההם, הזדעזעו שלש מאות אלף ספסלי ישיבת הרקיע, וכלם עומדים
לפני המלך הקדוש, ובקשו עלי רחמים וערבו לי, והקדוש ברוך הוא התמלא רחמים
עלי. ויפה לפניו אותם דברים ואיך מסר נפשו עלי. ואפטרופוס אחד היה לפניו,
ואמר: רבון העולם, הרי כתוב (תהלים ח) מפי עוללים וינקים יסדת עז למען צורריך
להשביט אויב ומתנקם. יהי רצון מלפניך שזכות התורה וזכות אותו התינוק שמסר
נפשו על אביו, שתחוס עליו וינצל.

רבתי, אין תפילה שהולכת ריקם!

370 דמעות של הילד, יצרו תחיית המתים.

515 תפילות של משה רבינו, עוד תפילה אחת, ומשה רבינו היה נכנס.

אומר המדרש – (משלי יח, כג): תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות. הקב"ה אמר
למשה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה

אם אתה רואה שהקב"ה אומר לו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, סימן, אומר
המהרי"ל דיסקין, שהדיבורים היו כל-כך חזקים, שהקב"ה אומר לו – אל תדבר אלי
יותר. בלאו אני אוסר עליך לדבר!

כי הדיבורים שלו, הם הדיבורים שפותחים את שערי התפילה, ומגיעים, כמו שאומר
הפני יהושע, ומשה רבינו היה נכנס, ללמדנו, שאין שום תפילה שהולכת לאיבוד.
כלפי מה הדברים אמורים?

אנחנו נמצאים יום אחרי תשעה באב. כל אחד ישב וקונן על החורבן.

1946 שנה, אתה אומר – ריבוננו של עולם, כמה אפשר?! כמה הורידו דמעות, כמה
הדורות הקודמים הורידו דמעות, כמה צרות עברו עם ישראל, כמה בכו, כמה עברו,
כמה עוד אפשר???

רבתי, אנחנו לא יודעים איזה תפילה תבקע את הרקיע ואיזה דמעה, היא זאת
שתבקע את השערים, שייבאו לנו את משיח צדקנו.

אומר החפץ חיים (חכמת הדעת פרק 14) – והנה יש עוד עיקר גדול, דבר שמקרב את
הגאולה, והיא התפילה והצעקה, וכמו שהיה במצרים דכתוב ונצעק אל ה' וישמע
קולנו, אף את צריכים להתנהג באופן כזה.

הוא מביא מדרש שמופיע בפרשת תצוה, על הפסוק (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים
ושובו אל ה'. לפי שישראל אומרים אין לנו קרבן. אמר הקב"ה, דברים אני מבקש, ואין
דברים אלא תורה. אמרו לו, אין אנו יודעים גם תורה. אמר להם, בכו והתחנונו לפני,
וכי אבותיכם לא בתפילה פדיתי, שנאמר ויאנחו בני ישראל מן העבדה, ובימי יהושע,
לא בתפילה עשיתי להם ניסים, הרי אין אני מבקש לא זבח ולא קרבנות, אלא דברים,
שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

אומר החפץ חיים – אין הקב"ה חפץ, לחייב כל בריאה, אלא מבקש שיתפללו לפניו
ויקבלו, ואפילו אין אדם, כדאי לענות לו בתפילתו ולעשות חסד, כיון שמתפלל
ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד עמו, ומכל זה, אנו רואים שהקב"ה חפץ שירבו
בתפילה לפניו, וע"ז זה יגאל אותנו.

פרשת ואתחנן יוצאת תמיד, לאחר תשעה באב, לומר לנו, צומו וצלו. צמתם בתשעה
באב, שלא תחשבו, הנה, אנחנו כבר 1946 שנה מתפללים, עדין לא נענינו, אין תפילה
שלא נענית! אין לנו מושג מתי נענה.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

המה מרובים והשתא אתי שפיר אנכי ד' אלקך אשר הוצאתך מארץ
מצרים וקשה למה לא אמר אשר בראיתך וז' ל דנות לו לאדם שלא נברא
כדפי מהרש"א דל"ת המה מרובים אבל קשה הלא מחשבה רעה אין
הקב"ה מצרף למעשה וטמילא הוי מ"ע מרובים מלא תעשה לז"א לא
יהי לך אלקים אחרים ממילא מוכח שאפילו על המחשבה של עבירה
הקב"ה מצרפה למעשה ממילא הוי מ"ת מרובים מעשה וק"ל: (מדרש
יהונתן)

אעברה נא איתא במדרש וזה לשונו אמר הקב"ה למשה אם אעברה נא
אתה מבקש אם כן בטל סלח לא וכי עד כאן. ותמוה מה ענין שי זה ליה.
וכדי ליישב נקדים מה דאיתא במדרש ב' פירושים על הפסוק ויהו שם
ישראל נגד ההר דכתב בלשון יחיד חד אמר דקאי על ישראל סבא שגם
יעקב היה שם בשעת קבלת התורה. וחד אמר שכל ישראל היו שם בלב
אחד כאיש אחד לך נקראו בלשון יחיד עד כאן. והנה איתא גם כן
במדרש דמשה היה מלמד סנווראי על ישראל לאחר מעשה העגל וטען
אנכי ד' אלקך בתיב בלשון יחיד לי צוית ולא להם. והנה זאת נוחא דוקא

אם נאמר כפירוש הראשון הנוכר לעיל על הפסוק ויהו שם ישראל. אבל
אם נאמר כפירוש הב' הנוכר לעיל לכל ישראל היו נקראים או בלשון יחיד
אם כן מליצית משה לאו מליציה היא דאנכי ה' אלקך לכל ישראל נאמר.
והנה איתא במדרש דבשעה שהיה משה מבקש לכנס לארץ ישראל
אמר לו הקב"ה אברהם יצחק ויעקב למה לא באו והשיב על כל אחד
ואחד ועל יעקב השיב דלא קיבל התורה. אך זה נחא כפירוש השני הנוכר
לעיל אבל אי אמרין כפירוש הראשון דקאי על ישראל סבא אם כן גם
יעקב היה בשעת קבלת התורה ואם כן התירוץ של משה לאו כלום הוא.

והשתא אתי שפיר דברי המדרש הנוכר לעיל שהתחננו בו. אם אעברה
אתה מבקש יקשה מדוע לא בא יעקב. ואין לומר שהוא לא היה בשעת
קבלת התורה. הא כפי הפירוש הראשון של יוחן מובח שגם יעקב היה
שם. אלא על כרחך צריך לומר דסברת כפירוש הב' דקאי על כל ישראל
דנקראים בלשון יחיד, אם כן בטל סלח נא דמליציתך לאו כלום הוא דאנכי
ולא יהיה לך לכל ישראל אמרתי דהא נקראים בלשון יחיד:
(הנכרת התורה)

אנכי ד' אלקך ואנכי ולא יהי לך בדבריו אחד נאמר. קשה למה דוקא
אלו שני דברים בדבריו אחד נאמר. ולתרוץ דהמפורשים הקשו למה
אמר הקב"ה אנכי ד' אלקך אשר הוצאתך מארץ מצרים ולא אמר אשר
בראתך שהוא יותר חידוש ותי משום דאיתא בגמרא נוח לו לאדם שלא
נברא משנברא ופי' המהרש"א מושב דהם רמ"ח מצות עשה וס"ה
מ"ת ועל מצות עשה אם עבר עבדו אין לו שבר ואין לו עונש ואם עבר
על ל"ת יש לו עונש והם מרובים על מצות עשה לך נוח לו לאדם שלא
נברא יותר משנברא, איתא בגמ' מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה
א"כ קושיה המהרש"א במ"ע וא"ל כתיבין המהרש"א דל"ת המה
מרובים הלא מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה וא"כ המ"ע המה
מרובים מ"ת אבל איתא בגמ' דשבת (דף ק"ה ע"ב) לא יהי לך אלקים
אחרים על זכר דהיינו אפילו בן שאין אדם בעולם יודע אלא אני דהיינו
הצוה"ר לא יהי לך ממילא כלל עולה שמכח לא יהי לך משמע דאפילו
על מחשבה הלא נענש דהיינו הצוה"ר שבלב וא"כ אין מקום לקושיה
המפורשים דהא מחשבה רעה נמי הקב"ה מצרפה למעשה וא"כ הל"ת



ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

תפלה על התפלה

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמרו" (ג כג)

את יתור לשון "לאמרו" פרש רבי פינחס הלוי הורוויץ רבה של פרנקפורט:

במסכת ברכות (ד) הובא כי רבי יוחנן חסון שקדם תפלת שמונה עשרה בקש המתפלל שתהא תפלה שגורה בפיו, באמירת הפסוק: "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" (תהלים נא יז). אף משה בואו לבקש רחמים מלפני ה', הקדים ובקש: "לאמרו" - שתהיה תפלתו שגורה בפיו, וכך היא מתקבלת לרצון (ראה ברכות לד ב).

פנים יפות

תפלת 'נעילה' - התפלה הפוכה

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמרו" (ג כג)

זה אחד משלשה מקומות שאמר משה לפני המקום איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו" (רש"י, ע"פ דבר ב).

במדרש (דברי יא) מבאר כי תקטו תפלות - בגימטריה 'ואתחנן', נשא משה לפני ה' שזכה להפגס לארץ, ולא נענה. נראה כי בקשחו זו - שיוודיענו ה' אם תפלתו מקבלת לפניו, אם לאו, ואמרה בתפלה האחרונה - התקטו במספר, שכן לאחריה הורה ה' (להלן פ"ט): "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". ויש להבין מדוע המתין עד עתה מלבקש זאת?

באר נפלא לך באר החתם סופר:

המאריך שמחמתו נגזר על משה שלא יפגס לארץ היה הכאת הבאר כדי שתוציא את מימיה שפסקו לאחר פטירת מרים - ב' בניסן. מסתבר כי מפני כבודו של מרים לא פסקה נביעת הבאר מיד עם פטירתה, אלא רק כחם ימי השבעה - ב"ז בניסן. באותו יום הפה משה את הסלע ונגזר עליו שלא יפגס לארץ, ומאז ואילך התפלל בכל יום על בטול הגזרה שלוש פעמים - בשחרית, במנחה ובערבית. אם נחשב את הימים שמכאן ואילך, נמצא כי את התפלה התקין משה נשא במנחה של יום הכפורים. באותו יום עמד וחסן תפלה נוספת - תפלת נעילה, לפי שלא רצה שיעברו עליו יום כפור מבלי שתתבטל הגזרה. שכן אמרו חכמים (ר"ה יז ב) שגזרה שנגזרה על היחיד ביום הכפורים, טוב אינה מתבטלת, וזו היתה התפלה התקטו.

מעשה מובן מפני מה דוקא 'בעת ההיא' בקש לדעת אם נתקבלה תפלתו, אם לאו, לפי שמפל האמונים שהתפלל עד עתה, שעה זו היתה הקובעת אם בקשתו תתקבל או לאו.

ד'רשות חתם סופר" ח"ב עמ' שלד

רפואת החולה תלויה באמן

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמרו" (ג כג)

כתב רבנו אביגדור צרפתי מבעלי התוספות:

בכך שנקט משה לשון: "ואתחנן", ולא: "והתחננתי", רמז שבקש מבני ישראל שאף הם יתפללו בעבורו - ללמדך עד כמה גדול כח תפלת הרבים. לפיכך ראו כי מי שיש לו חולה בתוך ביתו, יאמר ברבים 'מי שברך' לרפואתו, וכך שיעטרפו הקהל לתפלתו בענין אמר, תהפך תפלתו לתפלת רבים.

ואכן, רגיל היה רבי שלמה זלמן אויערבאך לעורר, כי בעת שאומרים תהלים בצבור לרפואת החולה, ראו שהקהל ימתינו עד לאחר שישם החן לומר 'מי שברך' כדי שיענו אחריו אמן.

פרושים ופוסקים לרבנו אביגדור צרפתי פסק שטי: 'הליכות שלמה' תפלה פ"ח הע"י 16

תפלה בחתונה שפתיים

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמרו" (ג כג)

את תבת "לאמרו" דרש רבנו בחיי: "היתה התפלה בחתונה שפתיים". כלומר: משה הקפיד לבטא את תפלתו בפיו, ולא הסתפק במחשבת הלב. וכדברי הגמרא (ברכות לא א) שהמתפלל צריך "שיחתיך בשפתיך". הוסיף וכתב החיד"א שאין הפנה שצריך להתפלל בקול, אלא יש לחתך את התבות בשפתיך. ורמז לדבר מקו שראשי התבות: 'בעת ההוא לאמרו' הם 'הכל', כלומר שבדברו הוציאו שפתיך הכל ולא קול.

בפרוש דברי הגמרא (שבת קט"ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן" נחלקו הראשונים: רש"י (שם דבור המתחיל כל כחו) פרש: "בכל כנותו", ואילו התוספות (שם דבור המתחיל כל) פרשו: "בבול רם". אולם תמה המהר"ל כי לשיטתו אלו, מדוע לא אמר: "בבול רם" או "בכל כנותו"? לפיכך פרש את תבות "בכל כחו" כפשוטן, משום שיש לענות 'אמן' בחתונה שפתיים גמור ולא בשפה רפה.

נחל קדומים' נתיבות עולם' נתיבי העבודה יא

בראות שלמה בזכות קריאת שמע שלמה

"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום" (ד ד)

דרש רבי משה חיים אפרים מסדילקוב:

אמרו חכמים (תנחומא פרשים י): "לא תהא קריאת שמע קלה בעיניך, מפני שיש בה רמ"ח תבות כמנין איברים שבאדם..." ונפסק בשלחן ערוך' (א"ח סא ג) שמאחר

שבקריאת שמע יש רק רמ"ח תבות, כדי להשלימו למנין רמ"ח - כנגד רמ"ח איברים שבאדם - חוזר שליח הצבור על שלוש התבות: "ה' אלקיכם אמת".

כיון שכל תבה בקריאת שמע מעניקה חיות לאחד מאיברי האדם, נמצא שבאמצעות אמירת "ה' אלקיכם אמת" זוכה האדם בבריאות משלמת לכל רמ"ח איבריו. ולכך רמז הפסוק שלפנינו: כאשר תבת "ואתם" - אותיות 'אמת', "הדבקים בה' אלקיכם" - תדבק לתבות 'ה' אלקיכם' בקריאת שמע, אזי מבטח לכם שחיים כלכם היום" - ברמ"ח איברכם ושם"ה גידיכם.

מעשה רבי אברהם שמואל מאייטשוק, בעל 'עמודי אש', שהגיע פעם לתפלת שחרית כשלהיו נפוחה עד למאד. ידידו רבי חיים ליב מסטאוויסק שגחך למראה, תמה על פשר הדבר ונענה בתשובה מפתיעה: "אמת, לצערי, לא זכיתי לדקדק כראוי בקריאת שמע של ערבית", השיב העמודי אש, "מחמת כן כאבו שני במשך כל הלילה ולחיי התנפחה. עתה בתפלת שחרית אשתדל לתקן זאת כשאדקדק בקריאת שמע, ובודאי ארפא". לדבריו כן היה, ויהי לפלא.

דגל מחנה אפרים; נעטי איתן ח"א אות א

מעמד הר סיני בכל יום

"את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והערפל קול גדול ולא סף" (ה"ה)

"ולא סף" - מתרגמנו: "ולא פסק", כי קולו חזק ומזים לעולם" (רש"י).

פרש רבי אברהם חיים שור אב"ד סטאנוב:

במדרש (תנחומא תשא י) הובא, כי בשעת מתן תורה נפתחו מעינות החכמה בפני משה, ומלבד שלמדו הקדוש ברוך הוא את התורה שכתב ושבעל פה, אף גלה לו באותה שעה את כל מה שעתידים החכמים לחדש במהלך הדורות.

לפי זה נוכל לפרש שלכוף פון רש"י בכותבו שקול ה' שנשמע במתן תורה לא פסק - שהשפע הרוחני שירד לישראל בשעת מתן תורה לא פסק לעולם, ועד עצם היום הזה זוכים תלמידי החכמים הלומדים תורה לשמה לחדש בזכותו חדושים לאמתה של תורה.

ענין זה נרמז בלשון הפתוח (תהלים קמו ט): "מגיד דברו ליעקב חסיו ומשפטיו לישראל"; "מגיד" - לשון הווה, לאמר: עד עצם היום הזה 'מגיד' הקדוש ברוך הוא את תורתו לישראל.

'תורת חיים' בנא מציעא פה א

"כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אלו בה' אלקינו בכל קראנו אלו" (דברים י)
ביום שני י"ג במנחה אב (תקפ"ט) יחול יומא דהלולא של מאור הדורות רבנו מרדכי בנעט. על אודות הנהגתו בקדש מידי בקר, העיד בנו רבי יעקב אברהם:

"כל ימיו לא התפלל במנין בביתו, אלא הלך בכל יום תמיד בקביעות ובזריזות לבית הכנסת. קר וגשם לא עצרוהו, שרב ושמש לא מנעוהו, למען יראו המוני עם ויעשו פמוהו. מימיו היה מעשרה ראשונים, ושמע מפל אחד ואחד את ברכות השחר כדי לענות אמן אחריהם, ואחרי כן אמר הוא בעצמו הברכות על הסדר בקול נעים ובכונה קדם שעמד הש"ץ בתפלה..."

(תולדות ר' מרדכי בנעט דף ח).

'בני אמונים' - משפיעים לברכות השחר.



ברכות התורה (ג)

תורה לשמה וידיעת ה'

טבעה של התורה שהיא מביאה את העוסק בה להפיר את בוראו ולהדבק בו. יתרה מזו, אמרו חכמים (ספרי עקב יא כב) שזו איך תכלית למוד התורה. לכן מבקשים אנו בברכה זו שנוזקח בלבונו להיות "יודעי שמה", כלומר שנוזקח להיות דבקים בדרכי ה' ויתברך באמצעות למוד התורה (פרוש התפלות והברכות לר"י בן אפר"ח ע"ב עמ' כב: "עלת תמיד" פרק י').

במילים: "ולומדי תורתך לשמה" אנו מבקשים שנוזקח ללמוד תורה לשמה. וכפי שאמרו חכמים (ספרי עקב מח): "שמוא תאמר הרניני לומד תורה בשביל שאקרא חכם, בשביל שאשב בישיבה, בשביל שאאריך ימים לעולם הבא, תלמוד לומר (דברים יא י): 'לאהבה את ה' אלקיכם' - למוד מכל מקום, וסוף הכבוד לבא" (בבבא דרס"ה).

בהגדרת 'למוד לשמה' נאמרו כמה שיטות: א. ללמד כדי לקיים מצוות השם ויתברך שצונן לעסק בתורה (רש"י מעניני א ד"ה לשמה; רמב"ם תשובה ה').

ב. ללמד על מנת לקיים את כל מצוות התורה (ספרי חסידי' יז: מנודי משנה ת"ח ט"א).

ג. ללמד לשם התורה' - כדי לדעת את התורה ולהבינה (ראש"ש נדרים סב א ד"ה ודבר פה; י"פ שתי"ח ד א).

ד. ללמד כדי להתדבק בה' (תנ"א לקוטי אמרי"ם פ"ה).

קבלת התורה - שלוש פעמים

אמר הגר"א (אמרי נעים' ברכות יא ב): שלוש פעמים מצונו שישאיר קבלו עליהם את התורה, ועל שלשונם אנו מודים בברכת 'אשר בחר בנו'.

א. 'אשר בחר בנו מכל העמים' - כאשר אמר לנו ביום השני לחגיגתנו למרגלות הר סיני (שמות י"ג ה): 'ושמרתם את בריתי והיייתם לי סגולה מכל העמים', ובעקבות כך קבלנו על עצמנו את כל מצוות התורה.

ב. 'ונתנו לנו את תורתנו' - שבכתב, במעמד הר סיני.

ג. 'ברוך אתה ה' נותן התורה' - שבעל פה, אשר נתנה לנו מפי משה רבנו, ואף כרת

עמנו עליה בריית.

נ'ותן התורה' עד עצם היום הזה אמרו חכמים (תנחומא תשא יז) כי בשעת מתן התורה נפתחו מעינות החכמה בפני משה. ומלבד שלמדו הקדוש ברוך הוא את התורה שבלבו ובגלגל פה, אף גלה לו באותה שעה את כל מה שעתידים החכמים לחדש במהלך הדורות.

מדבריהם למדנו כי השפע הרחני שירד לישראל בשעת מתן התורה לא פסק לעולם, ועד עצם היום הזה זוכים תלמידי החכמים הלומדים תורה לשמה לחדש בזכותו חידושים לאמתה של תורה. לפיכך מסיימים אנו בברכה זו במילים 'נותן התורה' - בלשון הנה, ולא בלשון עבר כפתיחת הברכה: 'אשר נתן' - פי עד עצם היום הזה לא פסק קול ה' שנושמע במתן התורה בהר סיני, מלהשפיע את הארתו על לומדי התורה (תורת חיים"ם ב"ה פ"א א).

אמן אחר ברכות התורה

כתב הר"ר מנחם מנדל (תחת גמא' דברים לב ג; פ"ר מגד'ס א"א וכו' ו) כי לדעת הרמב"ן שברכת התורה היא מצוות עשה מן התורה, אף ענינת אמן אחריה היא מצוות עשה מן התורה. שהלא מקור מצוות 'ברכת התורה' הוא הפסוק (דברים ח: ה) "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו". ופרש"י (שם ד"ה כ"ב): בטרם פתח משה בשירת האזינו אמר לישראל: "כי שם ה' אקרא" - באמירת 'ברכת התורה' לפני למודה, ואמרת: "הבו גדל לאלקינו" - בענינת אמן אחריה. ומצא שפסוק זה מצונו הו על ברכת התורה והו על ענינת אמן אחריה. וכשם שברכת התורה עצמה, היא מצונו מן התורה לדעת הרמב"ן, אף ענינת אמן אחריה היא מצונו מן התורה. נמצא שמי ששומע ברכת התורה ואינו עונה 'אמן' אחריה מבשל מצוות עשה מדאורייתא.

לאור זאת פסק הר"ר מנחם מנדל כי כשעומד האדם לפני שני בני אדם, האחד מבקש לברך ברכת התורה, ומשנהו - ברכה אחרת שחובה על מדבריו, עליו להעדיף לשמוע את המברך על התורה ולענות אחריו אמן. לפי שהחייב לענות אמן אחריה הוא מן התורה.

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעסוק בעמל בדברי תורה. והעירב - והמתקן בא ה' אלקינו, את דברי תורתך בפנינו ובפניות [ובפי כל] עמך בית ישראל, ונהיה אנתנו וצאצאיו - בנינו [ובני בנינו] [וצאצאיו - ובני בנינו] וצאצאי כל עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך - דבקים בדרכיך. ולומדי תורתך לשמה - לשם קיים מצוות תלמוד תורה. ברוך אתה ה' המלמד - אף בהווה תורה לעמו ישראל - כבך שמיסיע בידם להבינה על בוריה.

אמן - אמת שעלינו להודות לה' על שקדשנו במצוותיו וצונו ללמוד תורה ומסיע בידינו ללמודה, והלואי שנהיה אנתנו וצאצאי חלצינו לומדי תורה לשמה.

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל העמים ונתנו לנו את תורתו. ברוך אתה ה' נותן התורה בכל הדורות, שמכח מתן התורה זוכה הלומד לשמה לחדש בה חידושים עד עצם היום הזה.

אמן - אמת שעלינו להודות לה' על בחר בנו מכל העמים ונתנו לנו את התורה.

מכתבי אמונים

למערכת הגלון הנפלא וכל מאמנים,

ישר כחכם על ההתעוררות העצומה והתמידית בענינה של מצוות ענינת אמן. בספר 'בני אמונים' (עמ' 227) מובא כי בעת שהתחיל ליר' בני אמונים' רבי יעקב דב מרומ'ו שטיין שליט"א את פעילותו לעורר על ענינת אמן, צטט בפניו מרו בעל 'שבט הלוי' את דברי ספר חסידים (סימן רסא): "אהב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים..."

כיום, לאחר שנים של פעילות שנושאה פרי לתפארה ברוך ה', אפשר לומר שזו כבר מצוה שרבים עוסקים בה, אחר שלמדו להפיר את שגב גולה ותפארתה. דומני שפנים אפשר לומר שהתקיימו במצוה זו דברי רשב"י שלמדנו זה עתה בסדר הדף היומי (שבט מלה ב): "חס ושלום שתשתתף תורה מישראל, שנאמר (דברים כא א): 'כי לא תשכח מפי זרענו'". החותם בברכה, י.ש. צפת.

ישועה בין כתי' מס הכנסה'

לפקודתם המודעת של המשדדים בשעות אחר הצהריים.

ברבות רבות לא היו לו. הוא המתין עד לבוא הרפכת הבאה. כצפוי, הגיע למשרד מס הכנסה, חמט דקות לפני שעת הסגירה ונכנס בנשימה עצורה למסדרון של המחלקה המבקשת. הוא הבחין בכמות הממתנים הגדולה והבין כי לא תהיה לו בררה אלא לשוב למקום אחר הצהריים. הוא סב על עקבותיו בעגמת נפש, ונכנס למעלית הראשונה שנופתחה בפניו ופנה לרדת לקומת הנכסה.

בתוך המעלית כבר היו כמה אנשים, אחד מהם יהודי חרדי הבוש פפה. המעלית החלה לרדת, ולפתע תפס החרדי בשוולו והתענין: "התפללת מנחה, רבי יהודי?"

"לא", השיב ר' אשר, "הלא בקושי הגיע הזמן לכה"ן."

"בבשעה, צדיק, בוא תשלים לנו למנוי", בקש האיש בתחנה, ור' אשר לא יכול היה לסרב. הוא השתרך אחר האיש אל בית הכנסת הממוקם בקומה הראשונה של הבנין.

רבי אשר התפלל מנחה בכונה רבה. היה זה כמו יום הדין בעבורו, ולאחר שסיים את תפלתו, שמע כיצד אחד מהמתפללים דופק על הבימה ומבקש מהנוכחים: "אנא המתינו רגע ואמרו פרק תהלים בעבור אבי השוכב בבית החולים הסמוך במצב לא פשוט".

המתפללים, שחלקם מהרו כפי הנראה, כבר החלו להשתטט מהמקום. אלא שר' אשר החליט לעשות מעשה. הוא נגש במהירות לעמוד הסמוך, והחל לקרוא בקול, כשאליו מצטרפים יתר המתפללים, פרק תהלים בעבור רפואת אביו של אותו מתפלל, ואף סיס באמירת 'מי שברך' נרגשת שלאחריה ענו כלם אמן'.

מששים ופנה לשוב למקומו, נגש אליו אותו יהודי, הודה לו בחס ואף הביע בפניו את התפעלותו על כך שטרך בעבור יהודי שאינו מציר. לאחר אי אלו מלות נימוסים הם נפרדו. האיש פנה לדרכו, ור' אשר נותר ללמד בבית הכנסת עד שיפתחו המשדדים מחדש. לפחות היה לו מקום טוב להמתין. לאחר כשעתיים פנה ר' אשר לכיון המשדדים ששוב נפתחו. הוא עבר בין המסדרונות המופתלים, וכאשר הגיע למחלקה המבקשת, הופיע מולו לפתע 'ידידו' מבית הכנסת.

ה'ידיד' התענין לפשר בקורו ברשות המסים. ומששמע על משרת בואו, הזמינו מרובותה של הפגיעה שעמה התמודד ר' אשר, לא היה לו כל סכוי לצאת מהספור אלמלא סובכה ההשגחה את המפגש ביניהם אשר לבסוף הוביל לסגירת התיק.

אם לא די בכך, הרי שהאיש אסיר התודה השאיר בנפשו זכר מספר הטלפון האישי שלו, כדי שישמשו בעתיד אם יצטרף, כפי שאכן התרחש שבוע לאחר מכן. כאשר התגלתה בעיה בלתי צפויה בתיק, ובעזרתו האזיבה של מיטיבו היא נפתרה במהרה על הצד היותר טוב.

מ'שנתה של תורה' שלח משע"ט

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יא מנחם אב תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 7:01 תל-אביב: 7:16 חיפה 7:09 מוצאי שבת: ירושלים: 8:15 תל-אביב: 8:18 חיפה: 8:19 ר"ת: 8:52

פרשת ואתחנן

תפלה על הזולת

להתפלל ולבקש רחמים על הזקוקים לישועה!

נלמד מהפסוק: "ואתחנן אל ה'... לאמר" (פרק ג-כג) ואמרו חז"ל (במד"ר) מהו לאמר: אמר רבי עזריה לאמר לדורות שיהיו מתפללין בשעת הצרה שהרי משה אעפ"י שנאמר לו, לא תעבור את הירדן הזה התחיל מתחנן. ובמדרש תנחומא מובא: לימד משה את באי עולם שלא יאמר אדם הואיל וחולי שלי מסוכן ועשה דייתיקי וחילק כל אשר לו, לא יאמר הואיל שעשה דייתיקי לא יתפלל עוד, אלא יתפלל, שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה וכו'.

דוד המלך ע"ה אומר (בתהלים קב-יח) "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם". פירש האבן עזרא: "הזכיר כי בנין ציון יהיה בעבור תפלת ישראל בגלות שהם דומים כערער בערבה". ואולם המלבי"ם ביאר שהקב"ה שומע גם את תפלת היחיד כמו ערער שהוא עץ בודד. אלא שלפי פירושו צ"ב מהו ההמשך "ולא בזה את תפלתם" - לשון רבים, הרי הפסוק מדבר על תפלת היחיד "כערער בערבה" ומדוע סיים "תפלתם" לשון רבים?!

ואמנם לאור מצבינו כיום, שמחמת הנגיף, נאלצים רבים להתפלל בביתם ביחידות, ניתן להבין את הפסוק עפ"י המלבי"ם, שהרי ידועה המעלה הגדולה להתפלל בציבור ותפלת היחיד אינה נשמעת כמו בתפלת בציבור. אבל כשמוכרחים רבים, להתפלל כל אחד מהם ביחידות, מדין "ונשמרתם לנפשותיכם", בכה"ג הקב"ה פונה לתפלתו של היחיד, במצב שהגזירה הזו היא על הרבים, וזהו שנאמר לשון רבים - "ולא בזה את תפלתם", היינו של היחידים הרבים הללו.

וכידוע, ישנה בכח התפלה לבטל אף גזירה שכבר נגזרה. וכדמצינו (ברכות י.) אצל חזקיה שחלה ואמר לו ישעיה הנביא: כבר נגזרה עליך גזירה. אמר לו חזקיה: "כלה נבואתך... כך מקובלני, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים", והוסיפו עוד חז"ל: "אפילו בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים".

והקשו האחרונים: אחרי שכבר אמרו שלא יתייאש "אפילו חרב חדה על צווארו", שזו סכנה מוחשית, הרי פשיטא שכשאומרים לו לאדם למחר ימות שלא ימנע עצמו מהרחמים שסכנתו פחותה? אלא י"ל ש"בחרב חדה", הרי יכול להוושע פתאום. אבל כשהנביא מנבא מציאות קיימת, היאך אפשר לשנות? ובזה מחדשים חז"ל שאפילו שכבר נגזרה הגזירה יש בכח התפלה לבטלה מהמציאות.

"שערי דמעות לא ננעלו..."

בילדותו של הגאון רבי יוסף ידיד הלוי זצ"ל (רבו של הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל) היה "עוזר מלמד" לאביו רבי מרדכי זצ"ל, וחיו בדוחק גדול. גם אחרי שגדל רבי יוסף לא היה לאביו כסף לשלם למלמד שילמדו ש"ס ופוסקים.

על כן, מידי יום ביומו, כשסיים עבודתו עם תשב"ר, נכנס הנער לבית הכנסת ופתח את ארון הקודש והיה מתפלל ובוכה בדמעות שליש שימלא ה' תשוקתו ללמוד ש"ס ופוסקים.

הבחין בו פעם הגאון רבי שאול קצין זצ"ל וראהו מתפלל לפני ההיכל ושמע קול בכייתו ותחינתו. ניגש ושאלו לסיבת בכיו. והשיב הנער כי רצונו ללמוד תורה ואין לאביו היכולת הכספית לכך. דיבר רבי שאול עם מספר נדיבים בעלי ממון שיתמכו בנער יוסף ידיד, ומאז נתקבלה תפלתו ויגדל יוסף מאוד בתורה וזכה להרבץ תורה לאלפים.

פרי לצדיק

תפלה מעוררת כל לב...

יהודי מחסידי גור היה נוהג להכנס לשיבת חברון (בתחילה בגאולה ואח"כ בגבעת מרדכי) להשתתף בתפילות ראש השנה. שאלוהו בפליאה על כך, מה ראה בתפילות של הישיבה הליטאית, ובמיוחד הפליא שטורח ללכת רגלי עד הישיבה בגבעת מרדכי?!

השיב לשואליו: "בבית המדרש דגור סיימו את התפלה בשעה 12 בצהרים. נכנס בי חשק לראות תפלה ליטאית בישיבת חברון. כשהתקרבת לישיבה ברחוב חגי שמעתי יקול רווי תחינה ובכיה בסופו. שמעתי את תחינתו של הגה"צ רבי שלום שבדרון ונמשכתי לתוככי בית המדרש. שמעתי את רבי שלום בהתרגשות כובשת: "ומפני חטאינו גלינו מארצינו ונתרחקנו... מצאתי עצמי בוכה על בית המקדש יחד עם רבי שלום, מאז אני נמשך לתפלתו, ואם הוא עורר בי כאלו רגשות לבית המקדש, כדאי לי ללכת עד לגבעת מרדכי. רצוני להמשיך לבכות כיהודי".

ויודע על ראש "ישיבת תפארת צבי" לצעירים - הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל שביקש מתלמידיו בשיעור ג' שיקפידו להתפלל בישיבת חברון ויאזינו לתפלתו של רבי שלום. ונימוקו עמו:

"היה לי תלמיד מהדרום, שנכנס באלול לישיבתנו, ובסוף החודש הביע את רצונו לעזוב את ספסל הלימודים ולשוב לביתו. ביקשתי ממנו שישאר עד אחרי ראש השנה ויתפלל בישיבת חברון ואח"כ ישוב לביתו. הוא נענה. ובצום גדליה ניגש אלי והודיע לי: "אחרי ששמעתי את התפלות של רבי שלום, אני נשאר ליד הגמרא!" כיום הוא תלמיד חכם מפורסם.

מתוך מאמר

עלון "איש לרעהו" פרשת ואתחנן הוקדש לעילוי נשמת האשה החשובה והצדקנית

מרת חיה פריימן ע"ה בת הרה"ח ר' יהושע מרדכי זצ"ל

שיום היאהרצייט חל ביום יד' מנחם אב

ה.נ.צ.ב.ה.

מצוה חמורה זו של כיבוד אב ואם, נלמדת מהפסוק: "כבד את אביך ואת אמך כאשר ציוך ה' אלוקיך למען יאריכון ימיך ולמען יטב לך" (פרק ה-טז)!

ואמרו חז"ל: כיבוד אב ואם הוא אחד מן הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, דכתיב ביה למען יאריכון ימיך ולמען יטב לך (קידושין מ.).

נובא בתנא דבי אליהו (פרק כו) נאמר "זכור את יום השבת לקדשו" ו"כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך". וכי מה ענין זה אצל זה? אלא ללמוד, שכל זמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אין חטא של חילול שבת ולא כל חטא בא על ידו. ואם חטא נמחל לו... הא למדת, כל המבקש ימים ושנים ועושר כבוד וחיים ארוכים בעוה"ב ולעוה"ב, חיים שאין להם סוף וקץ ותכלית, יעשה את רצון אביו שבשמים ואת רצון אביו ואמו...

נשאל הגאון **רבי חיים קנייבסקי שליט"א**: מעשה באברך שנולד לו בן זכר והיה זה מיד לאחר שנפטר אביו - הסבא של התינוק. חשב אבי הבן שיקרא את התינוק על שם אביו ממצות כיבוד אב, אך האלמנה השרויה באבלה ביקשה שלא יקראו על שמו, כי בכל עת תזכר באבלה ותצטער. ועתה השאלה האם כיבוד האבא בקריאה על שמו עדיף, או שיש להתחשב בצער האלמנה.

השיב רבי חיים: ניתן ללמוד מדברי הש"ך (יו"ד רמ"כ) שכתב שאף שאין חיוב לכבד אב רשע, אסור לצער, ובכס"מ (ממרים פ"ד-הו), כתב שכדי שלא לצער את האב יש לשלם כל ממון. (אף שכיבוד משל אב). הרי שיש להתחשב בצער האם יותר מכיבוד האב.

הגה"צ רבי דוב יפה זצ"ל היה נוהג לחזק ולחדד אצל התלמידים את מצות כיבוד אב ואם. כשראה בחורים מיישיבה קטנה נוסעים הביתה ביום שישי על מנת לשוב לישיבה לקראת שבת, שאלם המשגיח לסיבת נסיעתם, וענו: להתארגן לשבת. הדגיש להם המשגיח: "אתם נוסעים לכבד את ההורים!" והיה משבח הנהגה ששמע באחד הישיבות, שקוראים לשבת חופשית: "שבת כיבוד הורים!"

כ"ק האדמו"ר ה"מקור ברוך" מסערט וז'ניץ הסביר פעם בדרשתו (בש"ק נשא תשי"ט) בדרך צחות: "צאו וראו מהו ההבדל בין החינוך של פעם לחינוך של היום. פעם היו מכנים מוסד לקשישים בשם "מושב זקנים", ואילו היום מכנים אותו "בית אבות". הטעם לכך: פעם החינוך הראוי והטוב שלט בבית היהודי והבנים היו מוכנים לקחת את ההורים לעת זקנותם להתגורר אצלם בבית, ורק זקנים ערירים וגלמודים, שלא היו להם צאצאים, בילו את שארית ימיהם ב"מושב זקנים". משא"כ היום, מחמת החינוך הקלוקל, ילדים אינם מוכנים שהוריהם יתגוררו אצלם לכן מכנים את מוסד הזקנים בשם בית אבות - אבות מכלל שיש תולדות. מתגוררים שם אבות שיש להם עדיין בנים שאינם מוכנים לקחת אותם אצלם, והם לא יכולים להשאר לבד בביתם על כן נאלצים לעת זיקנתם לעבור למעון של זקנים".

"הייתי צריך לזכות כיבוד אם"...

סיפר הגר"ש אויערבאך זצ"ל מעשה ששמע מהצדיק **רבי אריה לוי זצ"ל**: פעם אחת באמצע הזמן, הפסיק הגאון **רבי ברוך בער לייבוביץ זצ"ל** מלימודו בפתח פתאום ללא סיבה, ונסע לעשרה ימים לבקר את אמו.

כששב לישיבה שאלוהו תלמידיו בפליאה, מה ראה לבטל עשרה ימים משיגרת לימודו בישיבה בשביל לבקר את אמו?

השיב להם רבי ברוך בער: "נתקשתי מאוד באמצע סוגיא, ועל אף שעמלתי בה רבות לא הצלחתי ליישבה כראוי, והייתי זקוק לזכות של מצות כיבוד אם בשביל שתהיה לי סייעתא דשמיא להבין את הגמרא, ובשל כך נסעתי אליה ומיד שבת בחזרה".

מתוך הספר החדש "שמואל בדורו"

נס ההצלחה...

בתחילת מלחמת העולם השניה, החל גיוס המוני לצבא הליטאי. **רבי אברהם כהנמן זצ"ל** שהיה אז תלמיד ישיבת מיר, עמד בפני סכנת גיוס, וכדי להשתחרר היו צריכים לשלם לרופא שיאשר פטור. הרופא בחר להגיע ביום השבת. התעורר ויכוח בבית כיצד לנהוג, כי מצד אחד התשלום מוקצה, ומאידך, השיחרור בגדר פיקוח נפש.

הדוד, הגאון **רבי קלמן בארון זצ"ל** הורה לאסור לתת כסף לרופא. ניגש רבי אברהם לשאול את פי אביו (**הרב מפוניבז' - הגרי"ש זצ"ל**) אך ראה שהוא ישן ונמנע מלהעירו מכיבוד אב (מאוחר יותר התברר שדעת אביו היה להתיר). עקב כך נותרה הוראת הדוד לאיסור. הובהר לרופא שלא ניתן לשלם לו בשבת והוא הלך לבלי שוב ורופא אחר כבר לא ניתן להשיג.

בהעדר פטור, קיבל רבי אברהם צו גיוס. ואולם מי שעמד בפועל להתגייס קיבל רשות לצאת לטיול למשך שבועיים וכמובן שמי שניסה לא לשוב לאחר שבועיים היה עלול להסתכן בעונש מות. רבי אברהם ניצל את רשות הטיול עזב את משפחתו וטייל לארץ ישראל... שם נותר לצמיתות.

בדיעבד התברר שהעובדה שלא קיבל פטור בגלל שלא רצה להעיר את אביו, היא היתה נס הצלתו, שכן אילו היה מקבל את הפטור והיה נותר בליטא היה גורלו כגורל כל בני המשפחה הי"ד, ואילו הוא נותר לפליטה בארץ הקודש.

עפ"י ראיון עם ר"א כהנמן שליט"א

בזכות ההבטחה לכיבוד הורים...

סיפר הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל: כאשר הגאון **רבי שמואל ענגל זצ"ל** היה ילד כבן שבע שנים, איבד את ראיית עיניו, אמו החסודה כתתה רגליה בעבורו בין רופאים מומחים ופרופסורים ידועי שם, אך כולם הרימו ידיים וטענו שאין מה לעשות.

בצר לה נסעה לצאנז, ונכנסה עם הילד לפני **הרה"ק רבי חיים מצאנז בעל הדברי חיים**, היא תינתה את צרתה ואמרה: "רבי, הילד שלי הפסיק לראות!"

פנה רבי חיים לילד ושאל אותו: "אם הקב"ה יחזיר לך את כח הראיה, מה תעשה בו?" "אוכל ללמוד תורה" - השיב הילד. שאלו רבי חיים: "והאם תקיים גם מצות כיבוד אב ואם?" "בוודאי" - השיב.

"אם כן" - אמר רבי חיים - "אם מבטיח אתה שתשתמש בעינים כדי ללמוד תורה, וגם תכבד הורים, אני מברך אותך שתראה ותגרום גם לאחרים לראות".

לא חלפו ימים ספורים, וראייתו של הילד שבה אליו, ללא ניתוח וללא תרופות, וללא כל הליך רפואי. רק זכות ההבטחה והברכה עמדה לו. הפטיר הרב וואזנר: כל אחד מכיר את שמונת הכרכים של תשובות המהר"ש ענגל. הם מלאים תשובות לשאלות מכל רחבי פולין וגליציה. והרב ענגל היה אומר שאת היכולת הזו לענות בכל מקצועות התורה קיבל בזכות הבטחתו לרבי חיים וברכתו שיראה ויגרום לאחרים לראות.

מתוך מאמר

"זה הרי כיבוד אם!"

מעשה באברך שנולדה לו בת בשבוע האחרון לסיום שנת האבל על אמו. ועל אף זאת ביקש לכבד את אשתו וליתן שם לבתו על שם חמותו שנפטרה שנתיים וחצי קודם לכן. אלא שהאשה ביקשה לכבד את בעלה שיתן השם על שם אמו. הסכימו בני הזוג להציג את ה"ויכוח" ביניהם לפני הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל**, וככל שיורה להם כן יעשו.

אמר רבי שלמה זלמן לאבי הבת: "וודאי עליך לתת את השם על שם אמך! זה הרי כיבוד אם! ואילו אשתך משועבדת לך בקיום המצוה הזו! טען האב: "יתכן וחמותי שבעולם האמת תקפיד, כיון שלכאורה היא זכתה ראשונה בשם..."

תמה רבי שלמן זלמן בנימת ביטול: "איך יכול להיות שהיא תקפיד. אם היא בעולם האמת הרי היא יודעת את האמת".

הלמות עמלים

הוזהרנו שלא לפגוע בכבודם של תלמידי חכמים!

נלמד מהפסוק: "את ה' אלוקיך תירא" (פרק ו-יג)
ואמרו חז"ל: שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתין שבתורה, כיוון שהגיע ל"את ה' אלוקיך תירא" פירש... עד שבא רבי עקיבא ולימד: "את ה' אלוקיך תירא" – לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב: ב"ק מא. קידושין נז.). וכתב בעל הטורים: "תירא" בגימטריה "תלמידי חכמים". ואמרו חז"ל (סנהדרין צט:): מיהו אפיקורס? זה המבזה תלמיד חכם. והמבזה תלמיד חכם הריהו מבזה דבר ה' ואין לו חלק לעולם הבא. וכן אמרו חז"ל (שבת קיט:): לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה תלמידי חכמים.

שואלים חז"ל בגמרא (סנהדרין צט:): מיהו אפיקורס? רב ור' חנינא אמרו: זה המבזה תלמיד חכם. רבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי אמרו: זה המבזה חברו בפני ת"ח. **וביאר רבינו יונה ז"ל (בשע"ת ג-קנה):** כי ענין אפיקורס עפ"י חז"ל, הוא האיש אשר איננו נוהג בדרך מורא והדר בתלמידי חכמים, אעפ"י שאינו מבזה אותם, כגון שהוא מבזה חברו בפני הת"ח, ולא שם כבוד לתורת החכם, כי אחרי שאין התורה הדורה בעיניו לנהוג בה כבוד, אין לו חלק לעוה"ב, כי גם זה במחללי התורה יחשב.

שנינו באבות (פ"ב-טז): "והוי מתחמם כנגד אורן של חכמים והוי זהיר בגחלתן שלא תכוה שנישכתן נשיכת שועל ועקיצתם עקיצת עקרב... וכל דבריהם כגחלי אש". מדוע לא נאמר "וכל דבריהם כאש"? אלא לומר לך: לעולם מוקפת הגחלת באפר, ולמתבונן נדמה כי כבר כבתה. אעפ"כ, אם יגע בה – יכוה. כך הם דברי החכמים: האש טמונה בתוכם ואינה נראית מן החוץ, אך היא קיימת גם קיימת, ולכן צריך להזהר מדבריהם זהירות יתירה.

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל עמד (בספרו פחד יצחק): על גודל החובה לכבד את חכמי התורה וכך כתב: יעויין לשונו הזהב של הרמב"ם שכתב במנין המצוות, דבהלכות תלמוד תורה ישנן שתי מצוות: אחת של לימוד, ואחת של כבוד חכמי התורה. מתוך סידורם של ההלכות הללו, יש לעמוד על נקודה נפלאה בענין זה, כי הלכות כבוד תלמיד לרב, לא נקבעו בתור ענף פרטי ומיוחד למצוות כבוד חכמי התורה בכלל, אלא שנקבעו בין הלכות תלמוד תורה ממש".

עוד כתב (שם): "מעמד הר סיני ומתן תורה קשורים הם כשלהבת בגחלת, כדרך שענין הכבוד וענין התורה כרוכים הם זה בזה לדורות". וכן: "כל כמה שסובלים אנו מהתמעטות התורה, הרי אנו סובלים פי כמה מהתמעטות של כבוד התורה".

על הפסוק (וימסרו מאלפי ישראל" (במדבר לא-ב) כתב רש"י: להודיעך שבחן של חכמי ישראל כמה הם חביבים על ישראל עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר: עוד מעט וסקלוגי, ומשמעו שמייתת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו בעל כרחן.

המליץ על כך באמרה נוקבת הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (בספרו אזנים לתורה): "חבל שרק "מששמעו במיתתו", ובחיי המנהיג ממררים את חייו ומאבדים עי"ז הרבה טובה מישראל. תופעה שלילית זו מובעת בלשון חז"ל: "חכם שמת הכל כקרוביו. הכל קורעין עליו, הכל חולצין עליו... (שבת קה). אבל כ"ז רק על "חכם שמת" ועל על הארי החי. ממנו יש "מתרחקים" ויש שרוצים לקורעו כדג... וכך גם בלשון חז"ל "ויצא יעקב" – שיציאת צדיק עושה רושם – רק ביציאת הצדיק מהעולם, מרגישים שפנה זיוה והדרה של העיר..."

מפני כבוד חכמים...

פעם הגיע הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל לוורשה. באותם ימים התקיימה שמחת הנישואין לאחד מבניו של **כ"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת**, ורבי ברוך בער נסע להשתתף בשמחת השבע ברכות.

כאשר הגיע לשם רבי ברוך בער, נוכח לראות שכבר נסתיימה מסיבת השבע ברכות, שכן, כידוע, דרכו של האמרי אמת לעשות הכל בזריזות ולא לבטל דקה. כשראה האמרי אמת שרבי ברוך בער הגיע, הגיב מיד לכבודה של תורה ואמר: "נלך ליטול ידים ונאמר עוד פעם שבע ברכות". ואכן נטלו מיד ידים וערכו שוב סעודה עם שבע ברכות לכבוד רבי ברוך בער.

מפי נכדו – הלמות עמלים

הזהרו בגחלתן...

באחד מימי הפורים ישבו עשרות תלמידים בביתו של המשגיח הגה"צ **רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל** והיו שרים ושמחים בשמחת היום, המשגיח השמיע דברי תורה מעניני דיומא. תוך כדי הדברים הפסיקו בחור חריף ופלט לעבר המשגיח עקיצה חוצפנית בת מספר מלים שהיה רמוז בה פגיעה קשה בכבוד המשגיח. המסובים נבוכו והמשגיח שמע ולא הגיב מאומה.

לאחר שהלכו רוב הבחורים ונתרו בודדים, פנה אליהם המשגיח ואמר: "לי לא איכפת כלל מעקיצתו של הבחור, ובוודאי שלא איכפת לי מעלבונו, אך בשמים איכפת ואיכפת..." והוסיף המשגיח להסביר עד כמה צריכים להזהר תמיד בכבוד הרב, גם ביום הפורים.

לימים נודע שמשמים תבעו את כבודו של המשגיח מאותו בחור שחלה במחלה הקשה, רח"ל.

מתוך מאמר

"אוי לכם אם תפרסמו..."

סיפר הגאון רבי אברהם יהושע סולובייצ'יק שליט"א: "בעת שרבינו הגרא"מ שך זצ"ל הכריע להכנס לקואליציה ולהשתתף בממשלת מ.ב. (בשנת תשל"ז). היו שהתנגדו לכך. גם אמור"ר (הגאון **רבי יושע בער סולובייצ'יק זצ"ל**) התנגד לכך מאוד. היה לו תלמיד מובהק שכתב מאמר נוקב לבאר היטב את הדעה החולקת על הרב שך. הוא הדפיס זאת בחוברת גדושה בניסוח ביקורתי בעליל נגד דעתו של הרב שך ובו הובע זעזוע על האסון שעתידי להתרחש בעקבות צעדו של הרב שך.

"נכנסתי לאבי, שכאמור, גם הוא החזיק בדעה זו נגד ההצטרפות לממשלה. והראתי לו את המאמר הנוקב שמבאר יפה את דעתו זו.

אבי עיין היטב במאמר, ואז הגביה את קולו בזעזוע וקרא: "מה הוא רוצה להשיג עם החוברת הזו? לומר את דעתו? את ההשקפה שלנו? אבל הוא מטביע את הספינה! הרי **מרנן הגרא"מ שך והסטייפלער** הם מנהיגים כעת את ספינת יהדות עולם התורה. הלא הם מנהיגי הדור. גם אם אנחנו סבורים אחרת, אוי לכם את תפרסמו את החוברת הזו, חלילה לכם להיות במעל הנורא הזה!" ורבי יושע בער ציוה לגנוז את החוברת.

הלמות עמלים

"אסור לבזות תלמיד חכם!"

מהמעשה שלפנינו ניתן ללמוד עד כמה יש להתייחס בחומרה למבזה גדולי ישראל: מעשה בנער פוחז שבעקבות ענין ציבורי מסויים החליט ברוב חוצפתו ועזותו להטריד ולצער את הגר"י **קנייבסקי – הסטייפלער זצ"ל**. כידוע הסטייפלער נזהר ביותר מצורתו של צלב משום ע"ז. בא הנער והוא כבן 15 והניח על השולחן לפני הסטייפלער צורת צלב שהכעיסה אותו מאוד. בתו של הסטייפלער פנתה לאחד ממקורביו שיעזור לה שלא יטרידו את אביה הגדול.

הביא הלה את המעשה לפני הגאון **רבי ניסים קרליץ זצ"ל**. שלח רבי ניסים לאביו של הנער שישלח אליו את בנו. הנער הגיע ואז רבי ניסים החל לצעוק עליו ולצועק זעקה גדולה ומרה: "אסור לצער תלמיד חכם! אסור לבזות תלמיד חכם!" ותוך כדי הצעקות נתן לו מכות נמרצות ואף הפילו לריצפה ושוב צעק עליו בקול נורא: "אסור לבזות תלמידי חכמים!" והוסיף לומר לו בדמעות: "כל מה שתקבל זה לא מספיק!"

העיד אחד הנוכחים: "כשראיתי כיצד רב זקן וחלש מתאמץ כך בכל כוחו, ניגשתי לסייע לו, אך הוא אמר לי בכאב ודמעות: "אינני זקוק לעזרה. אני כבר אמצא עיצה וכוח בעצמי לעשות את מה שחייבים לעשות".

מתוך מאמר

זמי בעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מתנות !

זוהי תחושה לא נעימה ולאנשים עם מוגבלויות שונות, זוהי בהחלט גזרה קשה. תקוותנו שכל הנמצאים בבידוד עוברים את השבועיים בתנאים סבירים, לפחות. אך מהי המשמעות הערכית של מצב זה? אולי זוהי הזדמנות, אמנם כפויה, למבודד להתבונן בכל מיני דברים מחייו האישיים שלא תמיד מצא פנאי לעיין בהם? זמן איכות של חשיבה בוחנת, מעין חשבון נפש על שגרת חייו?

בידוד 2 - האמנם אדם נמצא בבדידות בחדרו? לא הרבה זמן יקח לשוהה בבידוד לגלות שאינו לבד. לא רק אם חבריו ובני משפחתו יעזרו לו, אלא גם אם מכל סיבה שהיא יימצא לבד בחדרו, יגלה שיכול הוא לפנות לכתובת העיקרית - אבינו שבשמים - ואז תגיע אליו עזרה ובגדול.

ד) קצב החיים. עולם המדיה והתקשורת מפותחים ביותר בימינו. מידע מסוים מגיע תוך שניות לכל רחבי העולם. הזהירות הרבה המחויבת בכל הנוגע להימנעות מהדבקה מהנגיף מחייבת אותנו קצב אחר. קצב החיים המהיר (ולפעמים גם מטורף...), נאלץ להירגע ולהכיל את קצב החיים הסביר והנורמלי, של מתינות, חשיבה של צעד אחר צעד. נכנסים אנו לאט לאט לקצב חיים מחושב, אחראי, כך שכמעט כל צעד במהלך היום דורש שיקול דעת, בדיקה מזיהום אפשרי וכו'.

ה) אחריות. התפשטות הנגיף במהירות כה גדולה מחייבת זהירות מצד כל אדם שלא להגיע לקרבת חולים, אך גם מטילה אחריות על החולים שלא להתקרב לבריאים. המצב הזה מעורר בנו את תחושת האחריות ואת היחס אליה כערך לחיים בכלל. שטות אחת של אזרח סיני באיזשהו "חור" בעולם גרמה לאסון כה גדול למיליוני אנשים ברחבי העולם!!!

ו) "והצנע לכת". המציאות הנוכחית מחייבת שמירת מרחק בין בני אדם, אך החיים נמשכים ואירועים צריכים להתקיים. והנה התקיימו חתונות בתנאים צנועים ביותר... מעט מאד אנשים הורשו להשתתף כשהם שומרים על כללי הזהירות, כמובן, ובכללם - שמירת נגיעה ואף על מרחק של שני מטר זה מזה. בעלי השמחה לא וויתרו על קיום החתונות, כי, כמובן, ערך החתונה עולה על הכל. הם לימדו אותנו בכך מהי צניעות אמיתית ושאפשר לקיים חיים נכונים בצניעות הראויה.

ז) התנדבות. במצב זה בו שרויים רבבות אנשים בבידוד, עורר את לבם החם של רבים מעם ישראל להתנדב ולעזור להם בדרכים שונות. אשריהם ישראל!

פעם - וזה היה מזמן - התחילה ה"קורונה". בימים ההם ישב קורא-נאמן של העלון שלנו, השם הטוב ר' יצחק עמרמני נר"ו, והעלה על הכתב רשימה בשם "מתנות הקורונה".

כוונתו הייתה לחדד את התחומים הרוחניים בהם ניתן לזכות בתקופה הבלתי רגילה. כדרך של רשימות אף זו הייתה מונחת, אלא שהעובדה שהקורונה לא מְרַפָּה מאתנו הביאה אותו לפרסמה כאן - בתקווה לחזק ולהתחזק יחדיו.

להלן קטעים מתוכה, עם שינויי עריכה מזעריים:

* * *

צוותי מחקר רפואי עוסקים בהרבה מדינות במטרה למצוא את התרופה לנגיף ולפחות למזעור השפעתו. ברכתנו להצלחתם המלאה! כאן, שמנו לנו למטרה להתבונן בהיבטים הערכיים-מידתיים שניתן להבחין במצב קשה זה המקיף עשרות מדינות. למרות הקושי הרגשי, כדאי שנתבונן במסרים שניתן להעלות ממצב זה, ואולי אף לראות בהם "מתנות", בדיעבד, כמובן.

א) הנגיף היחיד? לנגד עינינו "מסתובב בנחת" נגיף הקורונה ופוגע בעשרות אלפי אנשים, מבלי שיש להם יכולת לברוח ממנו. האם קיימים בחייו עוד "נגיפים" כמוהו? האם מודעים אנו לנזק שבשימוש המופרז באמצעי התקשורת, בנהיגה לא זהירה, בתזונה לקויה וכו'? אולי ניתנת לנו כעת ב"מתנה" הזדמנות לעצור את החיים לרגע ולהתבונן בשגרה היומיומית, ולבחון את צעדינו אחד לאחד, מתחילת היום ועד סופו, האם נהגנו כראוי ברכב, בתקשורת הבין-אישית, בתזונה וכו'.

ב) הרחקה. ההמלצות במצבנו כיום הן לשמור מרחק זה מזה (לפחות שני מטר) ואף להימנע מהתקהלות של לא יותר מעשרה אנשים (!). מהי המשמעות הערכית המתבקשת מהוראה זו? עד כה הושפענו מהתקשורת להיות קרובים וקרובים מדי זה לזה. ראינו כחלק מהעיסוק בשעות הפנאי להרחיב את המידע הרכילותי שלנו... היום, בדרישה להרחקה, כדאי שנחשוב על הפרטיות שזכאי לה כל אחד מאתנו, ועל כך שאין "הכרח" לחתור לעולמו של האחר. לשמור על הזכות של כל אדם לשמור סודותיו האישיים ולראות בחומרה פריצה לעולמו הפרטי.

ג) בידוד - מי ששהה זמן מסוים בקרבת נשא הנגיף, מחויב לשהות 14 יום בבידוד. זוהי בהחלט "גזרה" לא קלה. על פניו,

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

כבוד. כעת מובן, איך הגיעו למדרגה ששמעו כולם את ה' מדבר אליהם, כי שיש מנהיג כמשה רבנו הכול יכול לקרות, כן בימות המשיח ירים הוא את כולם לדרגה זאת.

"ובקשתם משם את ה' אלוֹקֵיךָ וּמִצַּאת כִּי תִדְרֹשׁוּ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" (ד, כט)

'ומצאת' הוא לשון יחיד, אפשר לומר כי יש כמה קטרוגים בעליית התפלה, ואולם אם יש צדיק אחד שתפלתו ראוי לעלות שאין בה שמץ דופי, אגב תפלת הצדיק יעלו גם יתר התפילות, כי הצדיק בתפלתו בוקע חלוני רקיע עד שיש מעבר לכל התפילות, לכן אמר 'ובקשתם' כולם, 'ומצאת' על ידי היחיד, 'כי תדרשנו' נשמעו על ידו כל התפלות, כמו שאמרו בשרה (בראשית רבה נג, ח) הרבה עקרות נפקדו עמה.

(מלוא העומר)

כמו"כ כתב הבן איש חי (בניהו בן יהודע ברכות ה) "כי על הרוב אין תפלתו של האדם שלימה מצד הכוונה, אך נשלם חסרונה מחמת הצטרפות שלה עם תפילות הצדיקים שהם שלימות, והם מושכים תפילות החלשים, כמו ספינה של אש [-קיטור] שמושכת עמה ספינה פשוטה, ולכך זה שאין לו חפץ ורצון בחיבור ואחדות, אז מידה כנגד מידה תפלתו לא תהיה מצטרפת עם תפילות צדיקים השלמים, ונבדלת ונפרדת מהם, ואז יוכר חסרונה ואין בה כח לעלות."

ורבי יהונתן אייבשיץ כתב (יערות דבש ח"א סוף דרוש ט): "אם כן כל התפילות

סובבות לתפילתן של צדיקים, ומתדבקות בתפילתן, והוא [-הצדיק] שאין מסך מבדיל בינו לבין השם, על ידי תפילתו גם תפילת אחרים עולה... ועל ידי תפילתם גם תפילת אחרים עולה."

"ובקשתם משם את ה' אלוֹקֵיךָ וּמִצַּאת כִּי תִדְרֹשׁוּ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" (ד, כט)

כשמדברים על נושא התפילה, לא שייך שלא להזכיר את הסיפור שסיפר ההייליגער בריסקער רב זצ"ל, ששמע אותו מה'בית הלוי', והוא מגיע עד רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל: בזמנו של רבי חיים מוולוז'ין היה יהודי בשם רבי חיים זלאטעס,

"רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" (ג, כו)

הפסוק אומר ולדבקה בו" (דברים יא, כב) דרשו חז"ל בספרי - הדבק בחכמים ותלמידיהם.

אמר הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב: בדרך רמז יש לומר, שבא הכתוב ללמדנו פרק במעלת ההתדבקות לצדיקים, שהמדבק נפשו בהם כמתדבק לשכינה כביכול, ומובטח לו שלא תאונה לו רעה ונגע לא יקרב באהלו.

ולזה מרמז הכתוב. כאשר 'רב לך' - יש לך רב ורבי לכוון ארחותיך, והנך מקושר בו בלב ונפש, אז 'אל תוסף דבר אלי עוד' - לא תצטרך להרבות בתפלה ובתחנונים ולהפציר בקדוש ברוך הוא להעביר גזרות ולהרבות ישועות, כי מעצמה תדבק בך הטובה לשבתך שקט ושאנן כל הימים.

וכמו שכתב הרדב"ז: "אמרו בספרי החכמה כי בהיות האדם מתכוון אל רבו ונותן אליו לבו תתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מהשפע אשר עליו ויהיה לו נפש יתירה."

"והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת בחורב" (ד, י)

מסופר על הגאון יעקב קמינצקי זצ"ל: פעם הודה אחד המשכילים לר' יעקב קמינצקי: "האמת... שבדבר אחד השגתם אותנו והוא כיבוד ההורים שיש לילדכם. לא ברור לי היכן טעינו?!!... ראה את ילדנו עזי פנים

וחוצפנים...". - הרב הנהן בראשו לאות הזדהות וצער. שאל המשכיל את הרב: "זה נראה שיש לרב את התשובה?" "בוודאי!" השיב הרב - "זה כה פשוט להבנה... אצלנו מי שהיה קודם היה יותר חשוב: אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם - אנו כחמורים. ואצלכם ההיפך ככל שהזמן חלף השתבחתם". האיש לא הבין והרב המשיך: "אצלכם - לפי דבריכם הרי באתם מהקוף וככל שהזמן חלף נהייתם בני אדם משמע: אם הקודם היה קוף, אז מי שבא אחריו הוא יותר חשוב. אתה למעשה החוליה המקשרת לקוף - אם כך נחות אתה מבני מדוע שיכבד אותך? לעומת זאת, לנו יש ציווי 'והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת בחורב' - אנחנו החוליה המקשרת למעמד הר סיני הרי ככל שהדור ישן יותר, משובח הוא ביותר ועל כן יש לנהוג בו

"מהו צער השכינה"

הרה"צ ר' אשר פריינד זצוק"ל המחיש את מהות צער השכינה בצורה הבאה:

במרכז העיר שכן מבנה אפור אדיר, שהשתרע על פני שני רחובות וחצי... מפעל ענק ששלט בשוק ביד רמה וללא עוררין...

לא הרבה ידעו, אבל מאחורי ההקמה של המפעל האדיר הזה, הסתתר סיפור מיוחד על יהודי לא מוכר, שהרים את עצמו מאשפתות, השקיע כוחות, לקח סיכונים, השיג הלוואות ובנה בעשר אצבעותיו את החנות הראשונה, שהפכה לרשת חנויות, שהפכו למפעל אדיר ומניב... ואכן, הפירות שקצר אותו יהודי הפכו לאדם אמיד, מה זה אמיד? עשיר!!!

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

איתנו. איני יודע מה קרה לו". הוא עלה לחלון וקרא: "חיים! אין לי הרבה זמן. אם אינך פותח - אני יורה בך!"
אין קול ואין עונה.

כעסו גבר, הוא ידע כי באמת הוא לא רשאי להרוג אותנו, אך החליט להגביר את איומיו וירה מספר כדורים, שעברו במרחק סנטימטרים ספורים ליד אזנו של רבי חיים, פגעו בקיר ונקבו אותו.

- ורבי חיים לא רואה, לא שומע. הוא מתפלל.

כל הנוכחים הביטו בהשתאות באדם המופלא, שריות לא מזיזות אותו ממקומו...

כעבור מספר דקות נוספות ראו אותו זז ממקומו ופוסע לאחור. כשבעל הבית ראה זאת הוא מיהר לצעוק: "חיים! תפתח את הדלת מיד!" רבי חיים סיים את ה"עושה שלום" ומיהר לפתוח לו את הדלת.

בעל המפעל החל לצעוק עליו בכעס רב: "מדוע לא פתחת לי את הדלת?" ורבי חיים מתפלא ומשיב: "הרי פתחת ליך מיד כשביקשת..."

"וכי לא שמעת את הצעקות, הדפיקות, היריות שאת חוריהן תוכל לראות כאן על הקיר?"

"לא. לא שמעתי כלום!"

א מורידגע מעשה!

שאלו אותו פעם: איך אתה עושה את זה? יש אנשים שבשעת התפילה מתנענעים, צועקים, סופקים כפיים, והחיצוניות משפיעה עליהם פנימה. אבל אתה לא נע ולא זע, ובכל זאת מצליח להגיע לריכוז ולכוונה עצומים, כלשון הרמב"ם: "כאילו הוא עומד בשמים", כיצד?

נענה רבי חיים ואמר, אמשול לכם משל: מלך אחד הוציא כרוז בכל המדינות: מי שיבנה לו

ארמון, שיכולים להכניס בתוכו שלשה מליון מטבעות זהב, בדיוק נמרץ, שורות שורות מהרצפה עד התקרה - יקבל את כל המטבעות לעצמו. כל המומחים, האדריכלים והמהנדסים, ניסו לחשב את הגודל המדויק, אך המלאכה היתה קשה, שכן כל סטייה של סנטימטר אחד, עלולה להביא לכך שכל הבניה תרד לטמיון.

שהיה ידוע כי תפילותיו מתקבלות. התפילה שלו היתה תפילה! בעת שהתפלל, לא היה זז ממקומו, לא התנועע, ללא שום חיצוניות, רק פנימיות. הוא היה כל כך דבוק בה' עד שלא הרגיש כלום מכל הנעשה סביבו, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות תפילה פ"ה ה"ד) "ונותן עיניו למטה, כאילו מביט לארץ, ויהיה ליבו פנוי למעלה, כאילו הוא עומד בשמים... ועומד כעבד לפני רבו באימה ביראה ופחד".

רבי חיים היה עובד בבית חרושת שהיה בבעלותו של גוי. כל יום

היתה הפסקת צהריים שנמשכה שעה, והפועלים היו יוצאים מבית החרושת, איש איש לענייניו. בית החרושת היה נותר ריק מאדם. יום אחד החליט רבי חיים להתפלל בשעה זו תפילת מנחה, בידעו כי לא אמור לבא לשם איש. הוא נעל את דלת בית החרושת מבפנים, ונעמד להתפלל.

דא עקא, בדיוק באותו יום צריך היה בעל הבית להיכנס, ובידעו כי רבי חיים נשאר בפנים, דפק על הדלת הנעולה, וביקש ממנו שיפתח.

אין קול ואין עונה. הגביר את עוצמת הדפיקות, ועדיין, אין קול ואין עונה.

הוא עלה בסולם, והביט מבעד לחלון, לראות האם רבי חיים אכן נמצא בפנים, ואכן הוא ראה את רבי חיים עומד ליד הקיר, לא נע ולא זע.

הוא קרא לו מהחלון: "חיים! תפתח את הדלת". אין קול ואין עונה.

"חיים! אתה עושה ממני צחוק? אני צריך להיכנס!" ורבי חיים לא שומע כלום, לא רואה כלום, לא זז מהמקום.

הגוי לקח מוט ברזל והחל לדפוק על דלת הברזל, עד שכל השכנים נזעקו למקום. "היהודי

עושה את עצמו כאילו אינו שומע", הוא מסביר לקהל שהתאסף. "גם אם נניח שהוא נרדם בעמידה - אי אפשר שלא לשמוע דפיקות חזקות כל כך, אין זאת אלא שהוא עושה ממני צחוק".

כל הנאספים החלו לקלל את היהודי החצוף וחמתו של בעל בית החרושת בערה בו. "האמת היא", אמר, "שיהודי זה תמיד עבד אותי ביותר ובנאמנות שאין למעלה מהן. פשוט תענוג לעבוד

לאותו יהודי היו גם ארבעה בנים, ילדים חניניים שהפכו לנערים, התבגרו ובשלו, עד שהאבא החליט: מצרפים אותם לניהול העסק!!!
הילדים, מוכשרים כאביהם, השתלבו במהירות בניהול השוטף, השקיעו כוחות וקצרו פירות, הם אהבו את אביהם ואביהם אהב אותם, והכול נראה פורח וזורח...
נקפו השנים, התרגלו הילדים החמודים לשפע הרב, והאבא הזדקן, כוחותיו כבר לא עמדו לו כל כך...

ואז זה קרה.

הילדים... פיטרו את האבא!!!

השתלטו על המשרדים, החליפו את המנעולים, רשמו על שמות עצמם את הנכסים והמניות, ואילו את אביהם ההמום והעצוב, השאירו באיזו גומחה קטנה מתחת לחדר המדרגות בקומת החנייה...

והכי גרוע! הם שכחו ממנו!! לא זכרו אותו, לא באו לבקר אותו, מידי פעם זרקו לכיוונו דבר מאכל חסר טעם, לא יותר מזה...

אוי כמה צער, וויי כמה יגון יש לאותו אבא! בנים גידל ורומם - והם פשעו בו! היכן היא הכרת הטוב, מה עם מעט כבוד למי שהביא אותם לכל האושר הזה? למה הם לא מסתכלים לכיוונו???

הוא בנה מפעל - והם זרקו אותו משם...

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

לו, "שוטה, היה עליך לעלות תחלה את כל מדרגות הסולם, ואז לעקור את השליבות מלמעלה למטה, עד שתגיע לקרקע החצר". אחר רב זמן, עמל וטורח, עלה בידי המחלצים לטפס עד מרומי הגג, משם שלשלוהו בחבלים עד לקרקעית החצר. כעבור זמן מה, צוה העשיר על העבד לעקר את השליבות מהסולם שדרכו יורדים לבור העמוק שבמרכז החצר, כך שלא יהיה נתן מעתה לרדת אל הבור. זכר העבד את אשר שמע בעקירת המדרגות לגג, כי עליו להתחיל לעקור מהשליבה העליונה עד שיסיים בתחתונה, וכך עשה, עקר את העליונה כשהוא עומד על השניה, עמד על השלישית ועקר את השניה, עד שהגיע לקרקעית הבור, ממנה בקש לעלות חזרה ולא יכל, אחרי שנעקרו כל השליבות. העבד הנבוך החל לבכות במעמקי הבור,

כאשר הבחינו השומעים ממעל במצוקתו, לא הצליחו לכבש את חיוכם ואמרו לו, "שוטה, היה עליך לרדת תחילה לקרקעית הבור, ושם להתחיל לעקר את השליבה התחתונה הסמוכה לבור, עד שתעלה לקרקע החצר". ענה העבד בטפשותו, "הלא אמרתם לי בעבר כי עלי לעקור מלמעלה למטה וכך עשיתי, מדוע כעת שיניתם את דעתכם והנכם אומרים לי את ההפך".

ענוהו, "שוטה שבעולם, וכי כל המקומות שוין? בראשונה היה הסולם עומד בחצר ועולים בו לגג, היה עליך לעקור השליבות מלמעלה, כדי שבאחרונה תהיה אתה עומד בחצר. עתה נצב הסולם בבור, היה עליך להתחיל מלמטה, כדי שתשאר לבסוף על קרקע החצר, ואילו אתה עשית להיפך, עמדת באחרונה בקרקע הבור, הכיצד תעלה ממעמקי אל החצר?... כך

נראה אדם שמשווה הנהגתו בעניינים הנפשיים לענייני הגופניים, הרי הוא מקלקל עצמו. זה אשר אמרה התורה, 'בשמים ממעל ועל הארץ מתחת', בענייני 'שמים' שהם תורה ומצוות, עניינים שמתייחסים לשמים, תביט בבני אדם שהם 'ממעל' מומך, על ידי כך תמצא עצמך חסר, ותשתדל להשלים חסרונוך אבל 'אשר בארץ', בקנייני עולם הזה המתייחסים ל'ארץ', כלל העניינים הארציים, הבט בבני אדם שהם 'מתחת' מומך על ידי כך תראה עצמך כשלם וכעשיר, ולא תחשב שחסר לך מאומה.
(משל ונמשל)

אדריכל אחד, בעל שם עולמי, טען שהוא יכול לבצע את המלאכה. הוא החל בבניה, ולאחר שסיים הביאו את שלשת מליון המטבעות, שנספרו שוב למניעת טעויות, והחלו להכניס אל הארמון. העמידו את השורות בסדר מופתי...

מהרצפה עד התקרה... והנה... מטבע אחת נשאה בחוץ! לא נכנסת! מנסים לדחוף בכוח - לא הולך!

המומחה העולמי חייך ואמר: "לא צריך לדחוף! אם אמרתי שזה יכנס - זה יכנס גם בלי דחיפות". הוא הורה להוציא את כל המטבעות, והחל לסייר בארמון. לפתע הבחין בחתיכת בוך שנדבקה לרצפה. הוא גרד אותה, ניקה את הרצפה, ושלושת מליון המטבעות נכנסו בדיוק נמרץ.

הנמשל - אמר רבי חיים זלאטעס - הקב"ה, שברא את כל העולם, ברא את האדם שהוא "עולם

קטן" בפני עצמו. במרכזו הוא ברא את הלב, וציוה בתורתו הקדושה: "ולעבדו בכל

לבבכם" ואמרו רבותינו: "איזוהי עבודה שבלב - זו

תפילה". כלומר, הלב מתאים לתפילה, והתפילה מתאימה ללב. אין צורך לדחוף,

להתנדנד, לצעוק - אם הלב מספיק נקי, התפילה נכנסת בו וממלאת אותו בדיוק נמרץ!

אם רואים שמתפללים ו"זה לא הולך" - יש לדעת שהלב לא נקי לגמרי! דבק בו בוך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

(יחי ראובן)

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

אומר ר' אשר: זהו מה שנקרא 'צער השכינה'! אותה תחושה נוראה, של אבא טוב, שרק חשב על בניו יקריו, רק רצה שיהיו, שיהיה להם טוב, שיהיו איתו, שיהיו הכי קרובים אליו, והוא בנה להם עולם משוכלל, נתן להם כוח, נתן להם מוח, נתן להם את האפשרויות לפרוח...

ומה הם עשו? העיפו אותו! לא מוכנים להסתכל לכיוון שלו! לא מוכנים לזכור אותו! במקום להכיר לו טובה, במקום להבין עד כמה הם חייבים את חייהם לבורא, עד כמה הם זקוקים לו, במקום זאת הם משתלטים על העסק, לוקחים את המושכות לידיהם ולא משאירים לו שום פינה בעולם!!!

והאבא הטוב רואה, וליבו נקרע מצער! הוא מחכה, כל כך מחכה שיהיו כמה ילדים טובים שיסכימו לפתוח לו את הדלת לליבם, שיבינו לצערו, שיכניסו אותו אל העולם היפה שבנו לעצמם...

זהו, אפוא, צער השכינה...

(נקודות של אור - ספינקא)

"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" (ד, לט)

לביתו של עשיר מפלג שהשתרע על שטח גדול ממדים, היה גג גבוה, אליו נתן לעלות רק באמצעות סולם עץ בעל שליבות קבועות במסמרים. יום אחד החליט העשיר כי האפשרות לעלות אל הגג הגבוה מסוכנת, וציוה לעבדו לעקור את השליבות בהן עולים לגג, כדי שלא יוכלו עוד לעשות זאת. מהר העבד לעשות את אשר נצטווה, והחל לעקור את השליבות מלמטה למעלה. עמד על המדרגה השניה ועקר למטה ממנו, עלה על השלישית ועקר את השניה שמתחתיה, עד שהגיע לגג ועקר את המדרגה האחרונה הסמוכה אליו. בסיימו, תר אחר דרך לרדת לחצר ולא מצא, בשל גבהו של הגג. גחכו העומדים בחצר ואמרו

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

"ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו" (ז, י)

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א בעל האוהב ישראל, מפורסם היה באהבת ישראל המופלגת שלו לכל יהודי, לא לחנם נקרא שמו כן, הוא גופא, נוהג היה לחתום תדיר את מכתביו בתואר "אוהב ישראל".

על גודל אהבתו לכל אחד מישראל, אפשר ללמוד מהמעשה הבא. יהודי שגה שם בחטא חמור למלכות, הועמד למשפט קשה אשר בסימונו נגזר עליו גזר דין מוות, רח"ל.

חוק היה ברוסיה של אותן שנים, לכל נידון למוות, נותנים שבוע חופש לפני בצוע גזר הדין הקשה, כמוכן בערבויות ראויות, על מנת לאפשר לו להפרד לצמיתות ממשפחתו וכל מכריו.

יצא היהודי מהמאסר, לא לפני שהותיר את אחיו במקומו כערבון לכל יברח, ואז עלה בדעתו, מה לו לחזור כעת לביתו, שם במשך השבת יישבו בני המשפחה ויבכו ללא הפסקה, מוטב לנסוע אל הרבי ולעורר רחמיו. מי יודע, אולי יעלה בידו לפעול אצלו ישועה. ממחשבה למעשה, קם ונסע בשבוע חייו האחרון הישר מבית האסורים אל הרבי מאפטא.

בהגיעו למז'יבוז' אל הרבי, תינה לפניו במר לבו על האסון שעלה בגורלו. לרבי מאפטא היתה קבוצת תלמידים שהיו מעין "בית דין", מפעם לפעם היה עורך 'משפטים' בבית דינו, והיו מוציאים את פסק דינם. באותה שבת כנס הרבי את בית דינו, והודיעם שיש לו דין תורה כביכול עם בורא העולם.

הרבי הרצה את "טענותיו" ואמר, אני רואה כיצד כל ברואי העולם טרודים אחרי פרנסתם, בכל בוקר מחדש עליהם לצאת ולעמל במשך שעות ארוכות לפרנסתם הגדול, בקושי רב משתכרים לחם צר ומים לחץ, ואילו אני משכים ומוצא כמה וכמה אנשים המתדפקים על פתח ביתי, ברצונם להביא לי די פרנסתי ברווח גדול. רואה אני במוחש שנשתנית לטובה מכל באי עולם בכל העניינים, לכאורה מפני מה מגיע לי ממנו יתברך כל כך הרבה טובה, אחרי שברור לי כשמש שאיני מקיים מצוותיו כראוי ואיני נוהג כנדרש בהרבה עניינים... מוכרח איפוא להיות שהקב"ה מקיים בי את הפסוק 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו'. נהיר לי הדבר, כי רק למען יפרע ממני בעולם הבא על רב עוונותי, משפיע עלי הקב"ה בעולם הזה רב טובה בכל העניינים, בזה משלם הוא לי, על מעט מצוות ומעשים טובים שכן עשיתי בעולם הזה. בזאת פונה אני אליכם בית הדין בתביעה, אם אמת ונכון הדבר, כיצד אוכל ליהנות מכל הטובה הזו בעולם הזה, הלא מרוב צער על שעתידים להרוג את היהודי שנגזר עליו דין מוות, איני יכול כלל ליהנות מכל הטוב שמושפע עלי, אין לי טעם לא באכילה ולא בשינה, ואז כבר לא יקיים בי הפסוק 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו'. על כן מבקש אני בזאת מהדיינים שיפסקו להציל את היהודי מדין מוות, כדי שיוכל להתקיים בי כראוי 'ומשלם לשונאיו' וגו'.

הדיינים ישבו ודנו בדבר ולבסוף הוציאו מתחת ידם פסק מוחלט כדברי הרבי, ואכן אותו יהודי נצל נס. (עשר אורות)

"לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא" (ה, יא)

לגנרל רוסי שעבר בדרך שבין העיר פילוב לקארוב, אבדה קופסת טבק מזהב משבצת יהלומים, הוא כאב על אבדן הקופסה היקרה מפו, פקד על גדודיו הרבים לתור אחריה שוב ושוב לכל ארך הדרך, ונסה לחפשה בכל האמצעים העומדים לרשותו. אמרו לו מקורביו, מאחר שבדרך הזו צועדים חסידים רבים לעבר העיר קאצק, יתכן כי אחד מהם מוצא את הקופסה. מאחר שמנהג החסידים להגיד כל ענייניהם לרבים, הציעו לגנרל שיחייב את הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א להישבע לפניו, כי לא הגיע לאזניו מאומה אודות הקופסה היקרה.

כאשר שמע זאת תלמידו הגדול החדושי הר"ם זיע"א, עגמה נפשו מכך שעומדים לחייב את הרבי להישבע. הוא פגש את ר' דוד אלטשולר מחסידי רדזימין, שהכיר את הגנרל באפן אישי עקב היותו מספק סחורות צבא, וביקש הימנו לשכנע את הגנרל שיפטר את הרבי מחיוב השבועה, כשהוא מבטיח לר' דוד "עולם הבא" אם יעלה הדבר בידו. כאשר שאל ר' דוד כיצד עליו לעשות זאת, השיבו, "לך ועשה, וה' יעזור".

שם ר' דוד פעמיו אל אחוזתו של הגנרל, שוחח עמו אודות הקופסה האבודה, וכששמע מפיו כי בתכניתו להשביע את הרבי אשר בקאצק, הסביר לו כי הרבי מפרסם וידוע כאיש אמת, אין צורך להשביעו מאחר שהוא אומר תדיר רק אמת, אם תחפוץ, נסע בצוותא לקאצק ותיווכח שכן הוא. נתרצה הגנרל, והשנים עלו על המרכבה ונסעו יחדיו לקאצק. בבואם אל הרבי, נפל פחד גדול על הגנרל היהיר, הוא הסתפק בשאלה אודות הקופסה, והרבי השיבו שאינו יודע כלום אודותיה. אחרי כן שאל הלה את הרבי, "במה כחו גדול כל כך, עד שישנם אנשים רבים המאמינים בו". ענה הרבי, "ביכולתי לדבק מחשבתי בענין אחד משך עשרים וארבע שעות רצופות, ללא הפסק מחשבה אחרת".

השתומם הגנרל על תשובת הרבי כשהוא אומר, "בראשי ישנן אלף מחשבות ברגע אחד, אכן, זהו איש אלוקים", הוא הסתפק בדברי הרבי כי לא הגיע לאזניו מאומה אודות האבידה, ופטרו מהשבועה. כאשר שב ר' דוד ובשר זאת לחידושי הר"ם, שאלו, "במה אגמול לך... בחביות זהב או בעולם הבא", מיהר ר' דוד והשיב כי רצונו בעולם הבא.

כאשר הגיע אל רבו אשר בראדזימין, סיפר לו את דבר המעשה, אמר הרבי בקורת רוח "אכן טוב עשית". (אמת ואמונה)

"כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך" (ז, ו)

סיפר גיסו של הרה"ק הבית ישראל זיע"א הרה"ג רבי פיניעי לוי זצ"ל, כי במהלך ההפלגה של הרבי בשנת ת"ש, מתוככי גיא ההריגה אשר בווארשא לעבר ארץ ישראל, שנמשכה כשבוע ימים, נתקף הרבי במחלת ים, הוא חש ברע עד שנאלץ לשכב על מטתו, כשהוא שרוי יחידי בתאו, חלש ורפה אונים.

לפתע נכנסה אל התא הריק מאנשים עובדת נקיון, שמתפקידה להדיח את רצפת התא, כהרף עין הפך החלש לגבור, זינק ממוטתו מבעד החלון הישר אל הסיפון כמי שנשכו נחש, וכמעט שנסתכן בקפיצתו.

(פאר ישראל)

א אל טל שבת

לקבלה במייל: LikutimNiflaim@gmail.com



קבלה מעשית לקירוב הגאולה מיד במוצאי ט"ב.

כן... אני לא יודע מתי תקרא את המאמר הזה... האם לפני תשעה באב או אחרי... אבל זה לא משנה!!! כי את המשיח אנחנו צריכים בין כה וכה... כל ההבדל בין לפני תשעה באב לאחמ"כ... שלפני תשעה באב אנחנו מחכים למשיח בצורה של אבלות... ואילו מיד לאחמ"כ אנחנו ממשיכים לחכות למשיח לא פחות... רק בצורה אחרת...

מה שבטוח!!! כולנו רוצים לקרב את הגאולה כמה שיותר מהר... וכולנו מוכנים להזיז את עצמנו ולעשות כל מה שרק ניתן לעשות כדי לשכנע כביכול את הרבש"ע שאנחנו מוכנים... ואז מיד יתקע בשופר גדול...

ובכן: לא תאמין!!! הקבלה הכי מעשית והכי פשוטה והכי נגישה שהייתי נותן לך בימים אלו... מה אנחנו יכולים לעשות בשביל לקרב את הגאולה: זה **מסכת עירובין!!!** בעוד פחות מעשרה ימים מסיימים במסלול דף היומי את מסכת שבת **ו... ומתחילים מסכת עירובין...** אוי אוי... מסכת שבת עברה הרבה תהפוכות שעוד נדבר על זה ונצחק על זה בסיום של עוד חמש וחצי שנים... אבל תכל'ס... כעת אנחנו בפתחה של מסכת עירובין... ולמסכת עירובין יש **ק שר מובהק** לציפיה לביאת המשיח!

מי שיקבל על עצמו להתחיל מסכת עירובין עם חשק וחביבות ורצינות ונכונות ללמוד ביסודיות ובעקביות... הרי יש בזה הכרזה רשמית ומוצהרת שאני מצפה ומשתוקק לביאת המשיח... ברוך???

כעת נשאלת השאלה: **מה הקשר???** למען ה': מה הקשר בין מסכת עירובין לציפיה למשיח?? **ננו** **בא נראה אותך מנחש...??**

העניין הוא ככה... סיפור עצוב... בזמן המלך רחבעם (שהיה בן של שלמה המלך) קרה משהו... קרה איזה תקר... ועם ישראל מאסו במלכות בית דוד... די... לא רוצים את מלכות בית דוד... ורשב"י אומר על זה: ששם!!! במעמד הזה איבדנו את המשיח... אנחנו דחינו אותו בידיים... והמשיח לא יגיע עד שאנחנו נחזור ונבחר מרצוננו הטוב במלכות בית דוד!!!

נשאלת השאלה: באמת מה קרה שם?? למה עם ישראל מאסו במלכות בית דוד?? מה כ"כ רע במלכות בית דוד?? אני מבין יהודי שכיום לא מספיק מחכה למשיח... סו"ס הוא לא יודע מה שזה... אבל כשהיה מלכות בית דוד... מסתמא זה היה משהו טוב... אז למה עם ישראל מאסו בזה?

העניין הוא כך: אם תשים לב: יש דינים דרבנן שדוד ובית דין גזרו!!! יש גם דינים דרבנן ששלמה ובית דין גזרו... והזהו!!! סטופ!!! משלמה המלך אין יותר בית דין שתיקן תקנות עד עזרא הסופר (שהיה כבר בתחילת בית שני...) שלא תבין: מצינו שמואל ובית דין... בועז ובית דין... שאול ובית דין... דוד ובית דין... ושלמה ובית דין... והזהו!!! מאכן ואילך במשך ארבע מאות שנה לא מצינו בית דין עד... עד... עד עזרא הסופר!

יש פה חור של ארבע מאות שנה שכאילו לא היה לשכת הגזית...

מה זה?? איך יכול להיות שבמשך 400 שנה שבית ראשון היה קיים וישראל שרויים על אדמתם, לא יצאו שום חידושים ושום תקנות וגזרות מלשכת הגזית?? איך זה יכול להיות?? **מה התשובה???**

היא היא!!!! זה בדיוק מה שקרה כש-מאסו במלכות בית דוד!!!

מלכות בית דוד המשמעות היא שיש מלכות ויש מערכת אכיפה... ומגיעים בית דין ומתקנים תקנה... או גזירה... והמלך מכניס את זה לחקיקה של האומה היהודית!!! המלך אוסף את זה כאחד מחוקי המדינה...

כן... למי ששכח או התבלבל... ברצוני להזכיר שבארץ ישראל המתוקנת אין הפרדה בין דת למדינה... ברגע שבית דין מתקן תקנה... אוטומטית זה שלמה ו- בית דין!!! וזה נכנס לחקיקה ולאכיפה משטרתית...

עכשיו: תחשוב!!! שאנחנו יושבים לנו בבית... הכל בסיידר... הכל טוב... ויום אחד שלמה המלך יושב עם בית דין הגדול... וביים בהיר הם החליטו לתקן תקנה חדשה- מה?? **עירובין!** פתאום נולדה מסכת חדשה בש"ס... קוראים לה מסכת עירובין!!! כן... מהיום תכניס לראש... עד היום היה מסכת ברכות שבת ופסחים ושקלים... מהיום יש איזה מסכת חדשה שהשתחלה בפנים... מסכת עירובין!!! מהיום יש שטייגן חדש... יש סוגיות חדשות שלא שערום אבותינו... יש דפי גמ' חדשים שהופיעו כפטריות אחרי הגשם... סבא שלי לא למד את זה בישיבת דושינסקי ואלטער זיידע שלי לא למד את זה בישיבת סלבדוקא... אין לזה תקדים... שום דבר!!! יום אחד הגיע שלמה המלך ובית דין... דפקו על השלחן והודיעו שיש תקנה חדשה מדרבנן שקוראים לה **עירובין!!!**

ותחשוב שעכשיו במשך שלוש וחצי חודשים אנחנו הולכים לעשות שטייגן בדף היומי הולכים לעמול בתורה... במה?? במה ששלמה המלך חידש בשבועיים האחרונים... אנחנו הולכים לשבור את הראש ולהזיע על לחי וקורה וצורת הפסח ועירובי חצרות ושיטופי מבואות... אנחנו הולכים ללמוד ולהיבחן על מאה ועשר דפי גמ' ועשרות סימנים בשו"ע עם כל הנושאי כלים... על מה?? על תקנה חדשה וטריה שיצאה לפני שבועיים משלמה המלך ובית דין... **אתה קולט את הקושי???** **אתה קולט את ההתמרדות הפנימית שאמורה להתחולל כאן?** אתה קולט או לא?? האם אתה מצליח להיכנס לראש של יהודי בגיל ארבעים... שצריך ללמוד עכשיו מסכת עירובין שתיקן אותה שלמה המלך שהוא כעת בגיל שלושים... ואין לי על זה מסורת... ואין לי על זה שום חינוך... ונדרש ממני לחבק את התקנה החדשה הזו עם כל הלב והחביבות וללמוד ולהתייגע בה??

פה היה המשבר!!! את מסכת ברכות עם ישראל שרדו... סו"ס זה ק"ש ותפילה... את מסכת שבת הם בודאי שרדו... מסכת שבת זה דאורייתא גמור... אבל כשהם הגיעו למסכת עירובין... **שם קרה המשבר!!!**

שלמה המלך ובית דין- אל תגידו לי מה לעשות!!!

אני יושב לי בבית שלי והכל בסדר... עד היום ידעתי שיש רשות היחיד ורשות הרבים ומקום פטור... ופתאום מגיע שלמה המלך ומתחיל לסבך לי את החיים... פתאום הוא ממציא לי רשות חדשה שקוראים לה **כרמלית** ואוסר לי לטלטל בחצר עד שאני אעשה עירובי חצרות... תגיד לי: מה אתם רוצים מהחיים שלי?? תנו לי לחיות... מה עשיתי לכם...???

פתאום מגיעים לי אנשים... מתחילים למתוח לי חוטים... לעשות לי לחי וקורה... מתחילים לכער לי את השכונה... ולתקוע לי כל מיני קרשים... טוב... אבל מה אפשר לעשות... זו החלטה של שלמה המלך!!! זה עבר בחקיקה ולך תריב עם שלמה המלך... שלמה הוא מלך מאוד חזק... מושל בכיפה... אף אחד לא מעיז להתמרד מול שלמה המלך...

אבל ברגע ששלמה המלך נפטר והבן שלו רחבעם נהיה מלך... **סטופ!!! עד כאן...** אנשים נגשו לרחבעם והודיעו לו חד משמעית... הסיפור הזה נגמר!! אנחנו לא מוכנים לגזירות החדשות האלו... זה לא מקובל עלינו... ורחבעם לא מקבל את האיום... כי... כי... כי הוא מלך מבית דוד!!!! ועם ישראל מחויבים למלכות בית דוד!!! מלך בית דוד מתוקף תפקידו לגזור גזירות על ישראל במידת הצורך... ואם זיידע דוד המלך גזר על יחוד פנויה... וטאטע שלמה גזר על עירובין ונטילת ידים... אז הלאה... אם ידרש לגזור גזירות אנחנו נגזור... רחבעם לא מוכן להתכופף לעם!!!! ואז מגיע המרד הגדול... עם ישראל מואסים במלכות בית דוד... די... לא רוצים מלכות בית דוד... אל תגידו לנו מה לעשות... תנו לנו לחיות...

שם זה קרה!!! ואומר לנו רשב"י: משיח לא יבא עד שאנחנו לא נביע את רצוננו ונביע נכונות אמיתית לקבל שוב את משיח בן דוד!!!!

ואין לך מושג כמה זה קשה!!! אבל זה מה שנדרש מאיתנו...

ואנחנו נעשה את זה. ובעז"ש הנכונות הזו מצדנו תביא את המשיח!!!

אז דבר ראשון: התיקון הראשון שלנו... והביטוי הראשוני כיצד אנחנו נבטא את הציפיה למשיח... בזה שאנחנו בעז"ש מתחילים **מסכת עירובין!!** מסכת עירובין לא מדברת מילה אחת על דאורייתא!!! המסכת הזו עסוקה מתחילתה ועד סופה רק בדרבנן!!!! במשיח בן דוד שתיקן לנו עירובין ואנחנו מסתערים על התקנה שלו עם כל החביבות ועם כל החשק... ונכון לארבעה חודשים הקרובים... אל תדבר איתי בין תשע לעשר בערב כי אני עסוק בכל הרמ"ח והשס"ה לברר מקחו של צדיק... אני רוצה לדעת בדיוק בדיוק מה רצון קדשו של משיח צדקנו- שלמה המלך... ואני רוצה לקיים את כל דבריו בדחילו ורחימו... כי הוא משיח ה'!!!!

ה' מינה אותו להיות האוכף של רצון ה' ואני נכנע לאכיפה שלו...

נקשור אותה על לבנו... נחגור אותה על מתננו ונשקיע בה את כל הנשמה... מתוך ביטוי חד ומוצהר: אבא שבשמים: אנחנו מחבבים את משיח בן דוד!!! אנחנו מחבקים כעת תקנה שיצאה משלמה ובית דינו... אנחנו מחכים בכיליון עיניים למשיח ובית דינו... ומה שהוא יאכוף אותנו ברצון התורה אנחנו נקבל בחביבות...

נא לא לשכוח... השנה אין קייט!!! אין בין הזמנים.. מיד לאחר תשעה באב עינינו נשואות היישר לימים הנוראים!!! וטוב שכן... שנה שעברה היינו מידי עסוקים בימים הנוראים... היינו עסוקים בבחירות ובספירת קולות ובשטויות... אז קבלנו את הקורונה בגדול... והשנה מן הראוי להפיק לקחים ולהגיע קצת יותר מוכנים לראש השנה... אז זהו!!! שבהשגחה פרטית השנה ממוצאי תשעה באב ואילך הדבר היחיד שאנחנו רואים מול האופק זה- את הימים הנוראים!!!

דא עקא... שבדיוק בראש השנה הקרוב שאנחנו כ"כ צריכים רחמי שמים... בדיוק השנה אין לנו שופר!!!

ולמה אין שופר??? כי השופר שלנו בשנה זו זה חז"ל!!!

השופר שלנו זה הציות לדברי חז"ל שהם אסרו עלינו לתקוע בשופר והעמידו דבריהם במקום תורה!!! ממילא השופר שלנו השנה זה ההבנה וההפנמה שיש כח לחכמים להעמיד דבריהם במקום תורה... איך נבטא את זה?? במסכת עירובין שנתחיל אותה בכל החשק!!! מתוך הכרה שחביבים דברי סופרים יותר מדברי תורה... מתוך כניעה והתבטלות למשיח ה' שתיקן לנו עירובין ואם נגיע לראש השנה מתוך מסכת עירובין... מתוך חביבות והכנעה לתקנת שלמה ובית דינו... אם מהמקום הזה אנחנו נכנע לחז"ל שאסרו עלינו לתקוע בשופר... יתן ה' שנזכה עוד לפני כן למשיח ה' שיבא ויתקע בשופר גדול לחרותנו...

או!!!!!! או שאתה תגיב כמו כל האלה האלה... ותגיד: ר' משיח... הכל בסדר... אנחנו מאוד שמחים שבאת... אבל נא ליישר קו ולתאם עמדות...

תחשוב טוב טוב לפני שאתה עונה ליי!!! **תחשוב טוב טוב** לפני שאתה מתעצבן ואומר לי שאני לא צודק... **וכמובן: תחשוב טוב** לפני שאתה מהנהן בראשך בבטחון ואומר בטח... מה שהמשיח יגיד... אני איתו...

כי... כי... כי זה לא פשוט!!! ההכנעה הזו היא עבודה פנימית!!!

משום מה הכניסו לנו בראש שלהקביל פני משיח צדקנו זה הולך להיות אירוע חגיגי עם בגדי שבת וכיבוד קל... אז זהו שהאירוע הזה יהיה באמת חגיגי אבל כרוך בהמון המון עבודה וכניעה פנימית לקבל את רצון ה'... מה שזה יהיה... ולא בטוח שאני ואתה לגמרי אוחזים שם!!! **בשביל זה יש לנו כעת מדגמה שנקראת מסכת עירובין**... שתחשוב שלפני חודש בלבד שלמה המלך תיקן את זה... ואנחנו כעת יושבים ולומדים עם כל העיון ועם כל הרצינות ודנים איך מקיימים את תקנתו של שלמה ובית דינו בשיא הרצינות... כי זה משיח!!! זה בדיוק מה שהמשיח יעשה!!! המשיח הולך להנחית עלינו תקנות חדשות ודינים חדשים... זה יהיה מסכתות חדשות... ושוב: קח בחשבון שזה עלול לפעמים להיות גם מנוגד לססגוניות המסוימת שהבאתי איתי מהעיירה באירופה... אני הולך לכגוש דינים חדשים מלשכת הגזית של משיח ובית דינו... ונדרש ממני להסתער על זה בחביבות!!! **בקיצור:** כמו שבכל דבר יש את הרובד השטחי ויש את הרובד היותר משמעותי... ככה גם בציפיה למשיח... אצל העוילים הציפיה למשיח מסתכמת בשירים מרגשים... ובלזרוק עליו את כל הבעיות... ובכל מיני משפטי שפר כאלו שאוי... מה אתה דואג... עד אז המשיח יגיע... כל זה יפה בשביל המצב רוח!!! אבל בן תורה אמור להבין שהציפיה למשיח כרוכה בין הייתר בשיעורי בית נוקבים... הציפיה למשיח כרוכה בחריש עמוק ופנימי שאני צריך לעשות ביני לבין עצמי ולהיות מוכן להיכנע לדמות שתבא ותאכוף את עול תורה עלי... ונדרש ממני לחכות לו ולרצות אותו ולחבב אותו... ולהמתין לו שיבא...

ובמקביל!!! תוך כדי שאנחנו לומדים מסכת עירובין... תנסה לדמיין את המשיח שעתידי לבא לכאן והוא הולך לתקן עוד לנו מסכתות חדשות...

סו"ס מסכת עירובין בדרונו זה פחות חכמה... סו"ס אנחנו נולדנו למסכת הזו... שלמה המלך לא חידש את המסכת הזו בדרונו... סו"ס גדלו על המושג ששמו עירוב... יש לנו על זה חינוך... יש לנו ראשונים ואחרונים שכבר נאמנים לכל מילה שכתובה במסכת הזו מתוך הכנעה וקבלת מרות לתקנה שיצאה משלמה ובית דינו... אנחנו לא עוברים כעת את הניסיון של יהודי בגיל 35 שצריך לקבל את התקנה של שלמה המלך בגיל שלושים... **אז זהו!!!** שבמקביל בא נשאל את עצמנו האם אנחנו כן מוכנים לתרחיש כזה שהולך לקרות אוטוטו ברגע שהמשיח מגיע... תאר לעצמך שמחר מגיע המשיח... ותוך תקופה קצרה הוא יושב במושב בית דין בלשכת הגזית עם בי"ד הגדול... ושם מתקבלת תקנה חדשה של... ש... .. **פנ** **אני משאיר פתוח לשיעורי בית!!!**

כעת תתעלל בעצמך... כן... בפירוש... תתעלל בעצמך... ודווקא להכעיס!!! תדמיין לנגד עיניך את הדבר שהכי **לא** מתאים לך בסגנון ובאופי... תדמיין את ההנהגה שהכי מנוגדת לדפוס חיים שגדלת עליו... ותחשוב שמגיע משיח צדקנו ודופק על השלחן ומתקן **שככה צריך לעשות!!!**

נו... בבקשה... מה כעת הולכת להיות התגובה שלך??? איך אתה הולך להגיב לדברי המשיח שהוא פתאום מנחית עליך הנהגה שהמגזר השני עשה אותו עד היום וכעת המשיח החליט שכן גם אתה צריך לעשות... **איך תגיב??? אה... מה אתה אומר על התרגיל הזה??? אז אני אגיד לך:** עשיתי את התרגיל הזה לכמה וכמה אנשים... ואתה יודע מה כמעט כולם ענו ליי... אז... אז... אז סימן שהוא לא המשיח!!! **אתה יודע מה טמון במשפט הזה?** אחד מהשתיים: במקרה הטוב זו התחמקות מתשובה... ובמקרה הפחות טוב אמרת פה שאתה באמת לא מוכן לביאת המשיח... כי אתה רוצה להיות המשיח... אתה מוכן לקבל את המשיח בבגדי שבת... אבל שהוא יגיד מה שאתה רוצה לשמוע... **צר ליי! זה לא נקרא לקבל פני משיח!!!**

לקבל פני משיח פירושו אני מוכן להיכנע לדמות שתאכוף אותי לרצון ה' ואני פתוח לקבל את זה!!! פתוח להכנעה הזו!!!

לדוגמא: תאר לעצמך שהמשיח מגיע... וכעת צריך למנות שבעים זקנים בלשכת הגזית והמשיח ב"הריחו בירתה ה'" הולך וממנה שם כל מיני רבנים ודמויות שאתה מממממממממ לא אווז מהם... הם מממממממ לא בראש שלך... **איך אתה תגיב???** האם אתה תקבל את המשיח... או שאתה תגיד למשיח... מצטער משיח... אני פה המשיח!!! ויש לך פה טעות בסולם הערכים...!!? האם אתה מוכן לכופף ראש לדמות מסוימת שהקב"ה יבהיק את זיוו מסוף העולם ועד סופו והוא עלול לעשות לנו פה "מזרח תיכון חדש"?? אתה ערוך לכזו אפשרות??

בשביל זה יש לנו מסכת עירובין כעת!!! מסכת שכולה דרבנן!!! כולה תקנת שלמה... כואב הלב לחשוב כמה מסכתות הפסדנו בגלל שעם ישראל מאסו במלכות בית דוד... תחשוב: דוד המלך תיקן לנו מסכת ברכות-מאה ברכות... תיקן לנו איסור יחוד... אח"כ יש חור של ארבע מאות שנה שעם ישראל מאסו!!! לא... לא רוצים שתגיד לנו מה לעשות...

עם ישראל נעצרו בעירובין ונטילת ידיים... שם היתה הנפילה!!!

ואיפה שעם ישראל מאסו... שם אנחנו נחבב!!! שם אנחנו נבטא את הרצון שלנו במלכות בית דוד!!! אנחנו ניקח את מסכת עירובין ונחבק אותה עם כל הלב...

ר' איצלה המאסף של התרומה עבור ערי הכהנים...

יענקי נכנס הבייתה בסערה... הוא הגיע... ר' איצלה עם החמום... אמא שמחה מאוד... סו"ס הוא הגיע... כבר קרוב לשבועיים שהוא לא הופיע כאן... וחלק מהירקות כבר התחילו להריב...

כן... ר' איצלה הוא יהודי יקר... שלקח על עצמו שליחות חשובה להסתובב בערי השדה וליטול מהם תרומה... כן... אנחנו גרים די רחוק מירושלים... בנחלת מנשה... באזור זכרון יעקב וחדרה... ויש לנו גינה מאחורי הבית וכל יומיים שלוש אבא יוצא עם ה"קופה" לגינה וקוטף עגבניות ומלפפונים ובצלים ואז אנחנו מפרישים תרומה גדולה ומעשר ראשון ומעשר שני... אז ככה: מעשר ראשון אין לנו בעיה... כי הלויים מפוזרים בכל ארץ ישראל... יש להם 48 ערים... ובכל נחלת שבט יש להם נציגות של ארבע ערים... ובאמת לא רחוק מפה זה העיר יקנעם... שהיא עיר הלויים... (חוץ מזה ששם הלויים אפשר להסתדר איכשהו... סו"ס מעשר ראשון הוא חולין והוא באמת עניין של כסף... ממילא אפשר להגיע להסדר שאם זה לא מגיע ללוי אנחנו משתמשים בזה נתייב לו בהמשך על החשבון) גם עם מעשר שני אין לנו בעיה... כי אנחנו פשוט פודים את המעשר על כסף ובהזדמנות נעלה לירושלים... אבל תרומה גדולה זו בעיה!! כי ערי הכהנים רובם ככולם מרוכזים באזור של ירושלים... עיר הכהנים הכי רחוקה מירושלים היא באזור של קרית ספר... (עניין נביא יהושע פרק כ"א) ממילא באופן טבעי הכהנים מרוכזים באזור עוטף ירושלים... ואילו אנחנו שגרים רחוק... וכל כמה ימים אנחנו קוטפים עוד כמה ירקות ויש לנו ירקות בודדים לתת לכהן... אז אנחנו נתקעים עם זה עד... עד שזה מתרבה... וחבל... כואב הלב...

אז מה באמת עושים?? אז ככה... לכל עיר ולכל ישוב יש את השיטות שלו איך הוא מאלתר כהנים... השיטה הטובה והאמיצה ביותר זה פשוט לקום יום אחד ולהחריש שדה אחוזה!!! ואז היא נופלת לכהנים... וברגע שיש להם מצוקת דיוור הם בעל כרחם שולחים שם כמה זוגות צעירים להתגורר... ועל ישראל שלום...

אבל השיטות היותר פשוטות זה תמיד למצא מישהו שנוסע לכיוון ירושלים... ושיתנדב לקחת את התרומה ו... ו... ושיסכים להיכנס על הדרך לאחד מערי הכהנים... דא עקא!!! שתחשוב שלצורך העניין בשבוע האחרון היה לנו תרומה: מלפפון אחד בודד!!! ועוד חצי בצל גדול... ועוד שתי עגבניות שרי... (כן... קטפנו שמונים עגבניות שרי... ואחד מארבעים לכהן זה יוצא שתי עגבניות...) ותחשוב שיש פה יהודי חשוב שצריך לקחת שקית עם מלפפון אחד וחצי בצל ושתי עגבניות ולהיסחב עם זה עשרות קילומטרים כדי להביא את זה לכהן... זה... זה לא לעניין!!! ובפרט!!! בפרט שזה לא אחריות שלנו... כלומר: לא מוטל עלי להביא את התרומה לכהן... אני מצידו מפריש תרומה... ואם הכהן לא מגיע... זה לא עניין שלי... מצידו זה יכול להיות מונח פה בפניה עד שזה ירקב (עניין חולין קלד): ממילא להתחיל לשבור את הראש ולשנע לכהן שתי עגבניות שרי... אין שום סיבה שזה יקרה... כי אני לא חייב... והוא?? למה שהוא ירוץ לדאוג לזה... (לא מדובר פה בקציר של התבואה שיש פה תרומה מכובדת שיכולה לפרנס אותו לתקופה ארוכה ששווה להשקיע בזה מאסף)

אז כאן הגיע יהודי יקר מחזיק תורה!!! והוא הלטיט לשם שמים גם בשביל לפרנס את הכהנים וגם בשביל לזכות אותו לקיים בהידור מצות הפרשת תרומה גדולה... וכל שבוע הוא מגיע לכאן בשעות הבוקר המוקדמות עם סוס ועגלה והוא עושה איסוף בכל הישובים הקטנים שאין בהם כהנים... וכולנו כבר יודעים שמי שרוצה מוזמן לשים אצלו את התרומה... וברגע שהוא אוסף מכמה וכמה עיירות... מצטבר אצלו באמת מנה הראויה להתכבד ששווה להתאמץ בשביל זה ולשנע את זה גם למרחקים...

---ר' איצלה מגיע ויש לו המון סבלנות... הוא מידי פעם אוסף את הילדים ונותן להם הוראות ברורות איך להביא את התרומה... ר' איצלה מבקש בכל לשון של בקשה... את הירקות שאתם נותנים לי בתור תרומה לא לשטוף!!! כן... אני יודע שאתם רוצים לכבד את התרומה ולהביא פרי יפה ונקי... אבל ברגע ששוטפים אותו הוא נהיה מוכשר לטומאה ואז אני צריך להתחיל לברר מי הביא את זה והאם הוא טהור...

אז כן... זה לא נעים... ראית פעם תפוח אדמה לא שטוף?? בחיים לא ראית!!! תסמוך על הירקנים שהם דואגים לנקות את התפוח"א לפני שהוא למדפים... שיהיה לו צורה... שיהיה לך חשק לקנות אותו... אבל תחשוב: תפוח אדמה יוצא מהאדמה!!! ואם האדמה קצת לחה... אז התפוח"א הזה כולו בוך... הוא נראה ממש דוחה... אבל ר' איצלה אומר בתוקף: אתם רוצים לנקות את התפוח"א?? רק אחרי שהפרשתם תרומה ושמתם את התפוח"א המלוכלך בצד... אני לא מקבל תפוח"א נקי!! אין לי מה לעשות איתו... הוא בחזקת מוכשר וטמא... ואף כהן לא ירצה להסתכן לאכול ספק תרומה טמאה...

כולנו אוהבים את ר' איצלה... כולנו מעריצים את אהבת תורה שלו... איך שהוא מכתת את הרגלים ולא מוותר על שום מלפפון ועגבניה והכל בשביל "לתת מנת הכהנים והלויים למען יחזקו בתורת ה'..." הוא סוחף אותנו באהבת תורה שלו... ו... ומטבע הדברים זה גורם שאנחנו נותנים לו הרבה מעבר לתרומה גדולה... שיהיה... שיהיה לכהנים... שיוכלו לשבת וללמוד ללא הפרעה... זה מאוד מרתק לראות את הכרחה של ר' איצלה... יש שם תאים תאים כמו באמבולנס... כי לכל אחד יש את הירקות המסוימים שלו... זה מגדל בצלים זה מגדל אבטיחים... זה קוטף תאנים... ולכל אחד יש את הכמה פירות או ירקות הבודדים שלו שהוא נותן... ופרוטה לפרוטה מצטרפת ונהיה שם סחורה מכובדת...

אבל בקצה של הכרחה יש תמיד קרטונים יותר גדולים שיש שם כמות מכובדת של פירות וירקות!!! ותמיד זה היה מוזר לי... פעם שעברה ראיתי ארגז שיש בו בערך 50 עגבניות... עשיתי מיד חשבון: אם החמישים עגבניות האלו זה תרומה... זה אומר שהיה פה איזה סיטונאי שקטף היום 2500 עגבניות (שהרי תרומה זה אחד מחמישים) ולא ידוע לי שיש פה באזור אחד שמגדל עגבניות כבזו סיטונאות... אז פעם אחת שאלנו בסקרנות את ר' איצלה... מה... מה זה הארגזים הגדולים האלו שנמצאים אצלך גם בכרחה???

ואז הוא הסביר לנו שזה לא תרומה!!! אלא מדומע!! באמת אין פה איזה מגדל ירקות תעשייתי שיש לו כ"כ הרבה תרומה... רק מה??? יש פסלות מוכרות... שקורות במשפחות הכי טובות... שלמישהו יש חמישים עגבניות בבית והוא הפריש עגבניה אחת לתרומה... והופ!!! העגבניה של התרומה נפלה לתוך החמישים והכל נהיה מדומע... (אם היתה נופלת עגבניה לתוך מאה עגבניות זה היה עולה באחד במאה... אבל כשזה פחות זה נהיה מדומע) וממילא ישראל לא יכול לאכול מדומע... כל מה שיש לו לעשות זה למכור את המדומע לכהן במחיר סמלי... חיך ר' איצלה ואמר: יש הרבה יהודים שכשכזה דבר קורה להם... במקום להיות עצובים... הם שמחים... אוהו... איזה יופי... יש לנו אפשרות לפרנס את שבט הכהונה ועוד בכבוד!! במקום לתת להם עגבניות בנדבה (או טיפ טיפה בתוך תרומה...) ככה אנחנו כעת מוכרחים למכור להם את המדומע במחיר סמלי והם עוד עושים טובה שהם מסכימים לקנות... איזה יופי... חיפשתי עגבניות ומצאתי מלוכה...

דמותו של ר' איצלה התרחקה מהישוב... שלום לך ר' איצלה... תמסוד"ש למשרתי ה'... תגיד להם שיתפללו שבמהרה יבנה בית המקדש במהרה בימינו והשב כהנים לעבודתם...

התובנה הקריטית שנרכשה מהקורונה...

אחת מהתובנות החזקות ביותר שיצאו לי מהקורונה... זה שהבנתי עד כמה קריטי וחשוב לשבת וללמוד מוסר כל יום!!! **איך הוצאתי את זה מהקורונה???**

מאז שהתחילה הקורונה יש איזשהו קו של משרד הבריאות לחרדים... כבר בתחילת חודש אדר התחברתי לקו הזה והתחלתי להקשיב לו... וכמובן שבשלב מסוים התחלתי להתמכר... ובימים הבעורים הייתי מתקשר איזה שמונה פעמים ביום אם לא יותר כדי להתעדכן מה קורה...

עכשיו... בשלב מסוים התחלתי להתעצבן... די... נמאס לי לשמוע את זה... **ואז ההלשתי שזהו!!!** די... אני יותר לא שומע... עברו יומיים תמימים שלא הקשבתי לקו של משרד הבריאות... וראיתי איך שלאט לאט אני פשוט שוכח שיש קורונה... והשכחה הזו קרתה לי בחודש ניסן... שמי שזוכר... לשכוח אז את קיומה של הקורונה זה היה כמעט כמו לשכוח ילד ברכב... ראיתי שכשאתי לא שומע את המידע הזה זה פשוט משיפע עלי ישירות!!! אני פחות מקפיד על ההוראות... אז חזרתי לקו הזה... ואחרי שבועיים שוב ראיתי שאני מתמכר... ושוב רציתי להתנתק... שוב התנתקתי לשלושה ימים וראיתי איך שאני פשוט שוב שוכח את הכל... וככה חוזר חלילה... במשך החמשה חודשים האחרונים כל כמה זמן נמאס לי מזה ואני עוזב אותו ואני מרגיש את ההשפעה המיידית... תוך כמה ימים אבדה הקורונה...

(יש כאלו שיבירו את ה"אבדה" הזו... מה נעשה שעושים מה שצריך ולא מה שרוצים... וכנראה רצון ה' שהקורונה עדיין תהלך עלינו פה אימים...)

התחלתי לחשוב לעצמי... מה... אני... אני... אני מפגיר???

אני לא רואה שאנשים הולכים עם מסכות... אני לא שם לב שכבר שבועיים ילדים מסתובבים בלי מסגרת... ובחורים מיש"ק מסתובבים בשטיבלאך משהו שבע בערב... וכי אני לא יודע באופן אישי על מאות אנשים שנמצאים בבידוד... ועל עשרות אנשים שכבר התפנו למלוניות???

אני יודע הכל!!!!!! ובכל זאת...

למרות שכל הרחוב וכל האוירה זועקת קורונה... להכל התרגלתי... הכל כבר עובר ליד... והדבר היחיד שיכול להזכיר לי את קיומה של הקורונה... זה הדרמה **והשפתיים** **דולקות** של השדרן שם שמגיש לי בדרמטיות את מספר החולים המאומתים שנוספו היום ומספר המונשמים שקפיץ וכו'... **תעשה משהו!!! זה מה שמזויז לי!!!!**

רחוב שלם של פרצופים ממוסכים... **לא מזכיר לי קורונה!!!** תפילה מזויעה במקום פתוח **לא מזכירה לי קורונה!!!**

בית כנסת של תשע עשרה מתפללים... **לא מזכיר לי קורונה!!!** **מה הדבר היחיד שמזכיר לי קורונה???**

עשר דקות שאני מתקשר למידע של משרד הבריאות... ו... ושקט... תזוז מפה... אל תפריע לי... אני עכשיו מקשיב... וזה מה שמזכיר לי את קיומה של הקורונה...

היה או לא היה?? מסיכים אתי או לא? תנסה...

על אותו משקל בדיוק: אני יהודי ירא שמים... מדקדק קלה כבמורה... יושב ולומד תורה... אני יודע את כל המאמרי הז"ל על בורא עולם וכל יכול והשיבות התורה והמצוות... ובכל זאת!!! הכמה דקות האלו שאני מתקשר לעצמיות שלי... מתייחד עם עצמי... ותזוז מפה... אני עכשיו מקשיב וחודר לתוככי הלב שלי ומטעין אותך במוסר... **זה הדבר!!!**

מי שחולק על זה... מי שלא מבין מה העניין... מה העניין ללמוד מוסר?? מה... אתה לא יודע שיש בורא עולם...?? אתה לא מספיק ירא שמים?? מי שלא מבין את זה... שינסה להתנרר שבועיים מכל מידע על מה שקורה... שלא ידבר על זה עם אף אחד ונראה אותך זוכר את קיומה של הקורונה... תנסה... אני בעד לנסות... כן!!! מי שלא יישב בחדרי לבו ויזכיר לעצמו שיש בורא עולם הוא יראה את הרבש"ע בעיניים והוא יעבור לדוד... מי שלא זכור לעצמו שהוא עיר פרא אדם ויוולד... הוא יפגוש יומם ולילה את הגוגנל של כוחות הנפש שמשותלים בתוכו והוא לא ישים לב איך גן חיות יש לו בתוך הלב... הוא מצידו מושלם בלי שום נגיעות... והירות!!! זה מדביק!!!

מי שלא לומד מוסר... מי שלא לוקח לעצמו זמן לשבת ולהתבונן ולפקח על מעשיו... הוא מייצר בתוך הלב שלו אזור אדום חסר שליטה ולא מרוסן... ראו הוזהרנו...

אנחנו נתעקש לחשוב על בית המקדש... זה מאוד רחוק מאיתנו... על זה נאמר "אבילות ישנה..." בן אדם לא יכול לבכות על משהו שהוא לא ראה... אז על מה אפשר לבכות???

לבכות על מה שכולנו פוגשים ברחובות!!!!

על הצרות המוכרות לנו כאן ועכשיו... על כל הסבל שעם ישראל סובל כיום... ובינינו... עזוב את הסבל הכללי של עם ישראל... קח את הסבל האישי שלך... כל אחד בפעקאלע הפרטי שלו... לכל אחד יש את החבילה הפרטית שלו... לכל אחד יש את הקשיים שלו... ואת החבילה הזו צריך לפתוח בתשעה באב... ולהבין שאם יש לנו צרות ויסורים... ואם יש הסתרת פנים... ואם הישועה עדיין לא הגיעה בשלל נושאים אישיים... הרי על מה זה "יושב"??? על זה!!! על זה היה דווה לבנו!!! על אלה חשכו עינינו!!! צריך לדעת שאת מגילת איכה אמנם ירמיהו הנביא כתב... אבל אחרי מגילת איכה... יש קינה שכתב ר' יהודה הלוי לפני תשע מאות שנה... ואח"כ יש אדירי הלבנון שנתחבר לפני שמונה מאות שנה... וכל דור ודור חיבר את ה"איכה" הפרטית שלו...

לכל דור היה את ה"זכור" מה היה לנו" האישי שלו...

ולכן גם אתה... כעת ועכשיו... בשנת התש"פ-2020... יש לך את האיכה הפרטית שלך... את ה"זכור" מה היה לנו" האישי שלך מהקשיים האישיים שלך... ה"ביטה וראה את חרפתנו" האישי שלך... ובתשעה באב אתה בסה"כ צריך להעמיד את כל הקשיים שלי מול העיניים ולהבין... שכל הקשיים האלו... על מה הם יושבים?? ומאיפה הם נובעים?? על זה היה דווה לבנו- על הר ציון ששמים... הכל מתחיל ונגמר פה...

שתבין: אם בית המקדש היה קיים היום... ברגע שיש בעיות... יהודי מגיע לבית המקדש ופשוט מדבר על זה עם הרבש"ע... מסדיר את העניין... סוגר את הקצוות מול הקב"ה והישועה היתה מגיעה... (כמובן שהיו כאלו שבחרו להנציח את הבעיות שלהם ולא היו מעוניינים להגיע עם הקב"ה להסדר... זה כבר עניין שלהם...) אנחנו כיום מסתובבים עם כל מיני קשיים ואנחנו מרגישים אבודים... ולמה???

על הר ציון ששמים!! על הריחוק הזה מאבא שבשמים...

הכל מסתובב סביב זה...

אם ככה: נחזור כעת למה שהתחלנו... מקודם שאלתי: איך מבקשים ממני שאני אבכה על בית שהיה לפני אלפיים שנה ונחרב בו בזמן שתוך חודש וחצי אני מתרגל למיניי מרפסות??

התשובה היא: לא מבקשים ממך להתאבל על איזה בית המקדש שאתה לא ראת אותו מעולם... מבקשים ממך לבכות על הבעיות המוכרות שלך... על הפעקאלאך שמי כמוך מדשדש בהם...

ולהבין!!!!!! להבין שכל הבעיות האלו מתחילות ונגמרות מזה שהר ציון שמים!! לדעת להצביע על מקור הקושי... להבין שזה מפריד בינינו לבין האושר הגדול...

יש לי חבר שישב לידי בתשעה באב... ואמר לי: אני יבש!!! לא מתחבר לתשעה באב... בית המקדש... לא יודע... הלב אבן...

אמרת לי: אני לא מבין... מה אתה רוצה... לפני שבועיים דברת איתי עם דמעות בעיניים על זה שאתה לא מצליח להרגיש חיות בעבודת ה'... לא מצליח ללשבת וללמוד... אמרת לי כמה זה כואב לך... סיפרת לי שילד שלך אין טעם בלימוד וזה מצער אותך מאוד... ואני שואל אותך: על מה זה??? מאיפה זה מגיע? על הר ציון ששמים!!!!!! כל הייבוש הזה נובע ישירות מהפיזו הזה ששמו הר ציון ששמים... הפיזו הזה נפל ומאז אנחנו בהפסקת חשמל... משם מגיע כל החושך שלנו בעבודת ה'... אחרי חמש דקות אני שומע אותו בוכה בכי תמרורים...

מה קרה?? איך "הצלחתי" להכניס אותו לאבילות על החורבן???

פשוט מאוד: עד הרגע הוא ניסה להתאבל על איזה בית מקדש רחוק שהיה אי פעם... אבל ברגע שהסברתי לו שזה פה!!! בתוך הקשיים היומיומיים שלך... בתוך הבנות המבוגרות שלך שממתנות לשידוך ועדיין לא נשמע קול ששון וקול שמחה... ברגע שהוא הבין שאיכה ישבה בדד זה לא בית המקדש... אלא העיר רבתי עם... זה פה ברחוב... פה בשכונה... פה בבית שלי... בלב האבן שלי... באותו רגע הוא הבין בדיוק על מה חשכו עינינו... אנחנו לא צריכים שיסבירו לנו על מה היה דווה ליבנו... אנחנו לא צריכים עזרה שיסבירו על מה חשכו עינינו... אנחנו יודעים טוב מאוד מה חסר לנו... כל מה שנדרש מאיתנו זה לקלוט... שזה קשור לבית המקדש!!!!!! להבין שירושלים היתה אורה של עולם... ואם כעת יש חושך כאן ועכשיו... זה בגלל המנורה שכבתה...

אם כעת יש קשיי פרנסה כאן ועכשיו... זה בגלל שאין לחם הפנים על שלחן הטהור... אם אנחנו מרגישים יובש מוחלט בעבודת ה' זה בגלל שאין לנו מזבח שיכפר בעדנו וירצה אותנו לפניו יתברך... אם בימים הנוראים אנחנו מחכים מתי התפילה תגמר זה בגלל שאין לנו את עבודת הקרבנות שמזככת את האויר ומרימה אותנו לגבהים רוחניים... אם בחג הסוכות אנחנו מרגישים לב אבן ולא שואבים רוח הקודש ממעיני הישועה זה בגלל שאין לנו ניסוח המים... בקיצור: בית המקדש זה כאן ועכשיו!!!!!! לא נותר לנו אלא לבכות באמת על חורבן עצמנו... ולהבין שהכל מתחיל ונגמר בחורבן בית המקדש... לא נותר לנו אלא להתפלל ולהאמין שבקרוב ממש... פתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים...

השנה לראשונה החלטתי שאני מפסיק להאשים את עצמי...

כל שנה מחדש בתשעת הימים... לקראת תשעה באב... אני נוזף בעצמי... איך אתה ככה מנהל חיי שגרה? איך אתה שוכח שבית המקדש נחרב?? איך אתה לא יושב וממרר בבכי על החורבן??

אבל השנה כידוע... בראש חודש ניסן הבית כנסת נסגר!!! בהתחלה הרגשתי באמת ש"מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו..." באמת לא מצאתי את עצמי... כל יום התפללתי בפינה אחרת בבית... פעם באיזה בית כנסת סגור... והרגשתי כמו בנים שגלו מעל שלחן אביהם... אבל לא עבר שבוע ימים והנה נפתח מול הבית שלי מנין חמוד של שכנים נחמדים... וקבעו זמני תפילות... ודאגו לשלחנות וכסאות ולתאורה ולכל מה שצריך...

ואני התחלתי להתפלל שם... ועד מהרה כבר היה לי מקום קבוע... שם ליד הברז... והכסא פלסטיק הלבן עם הידיות... זה היה הכסא שלי... והסידור הכחול- ספרד זה היה סידור שלי... והיה מישהו שדאג לשמור לי על זה... ו... והתמקמתי מצוין...

ואז פתאום נהיה לי נחמד כזה... אוריה פסטורלית... ליד העצים... רוח אביבית נעימה וקרירה... ואז פתאום היתה איזו שכנה גויה שהתחילה לעשות לנו בעיות ורצתה לבטל את המנין... ואני לקחתי את זה ללב... סוגרים לי את הבית כנסת שלי... וחוף מזה... באופן כללי התחילו לדבר לחזור כבר לבתי כנסיות... פתאום הרגשתי ש"לא בא לי" שזה יקרה... כי התמקמתי... טוב לי פה... אני פתאום לוקח ללב כל מיני שינויים קטנים באופי של המנין (כי יש כאלו שחזרו ולא חזרו וכו') ואז פתאום קלטתי!!!!!!

פתאום קלטתי באיזה מהירות התרגלתי לשגרת קורונה!!!!

אני מתפלל פה בגג הזה בקושי חודש וחצי... בקושי!!!!!!

וכבר התרגלתי... וכבר טוב לי פה... וכבר קשה לי להיפרד מפה... וכבר לא כככזה בא לי לחזור לבית הכנסת כי התמקמתי פה... פתאום תפסתי את עצמי: רבש"ע:

אנחנו כבר אלפיים שנה נאלצים לחיות ולנהל סדר יום בלי בית המקדש!!!!

אז איך אפשר לצפות ממני שאני כל הזמן ארצה לחזור לבית המקדש?? הרי חודש וחצי בסה"כ שאני מתפלל פה מחוץ לבית הכנסת ואני כבר התמקמתי וכבר לא חסר לי בית הכנסת... אז בית המקדש שסבא של סבא של סבא שלי לא ראה אותו... אפשר לצפות ממני שאני כל הזמן ארגיש את החסרון שלו???

איך???? פתאום קלטתי איזה אבילות ישנה יש לנו!!!!!!

פתאום קלטתי כמה אי אפשר לצפות ממני לצאת מגדרי בימי האבלות על החורבן... כי אנחנו כ"כ רחוקים מזה... כ"כ רחוק... שאם לגירוש מבית הכנסת התרגלתי כ"כ מהר... אז לחורבן בית המקדש איך לא אתרגל?? איך אפשר לצפות ממני שלא אתרגל???

אבל התשובה היא פשוטה:

אם תפתח מגילת איכה ותקרא את כל המגילה... שים לב שאין כמעט פסוק אחד שמדבר על חורבן בית המקדש עצמו!!!! המגילה מדברת על הההההכל חוץ מבית המקדש... המגילה מדברת על הרעב... על היסורים... על העבדות... ההשפלה... השביה... על כל הצרות והיסורים שעם ישראל עבר... אל תאמין לי... תבדוק אתה בעצמך... קח עכשיו מגילת איכה ותעבור פסוק פסוק... תראה לי איפה כתוב מילה אחת על בית המקדש... כלום!!!! הכל שם זה סקירת שטח... ירמיהו כביכול מסתובב ברחובות ירושלים וסוקר את הזוועות ואת הדם והחרב והיגון שעובר על יושבי ירושלים...

רק מה??? בסוף בסוף... בשלושה פסוקים האחרונים של מגילת איכה... שם כתוב הסיכום הסופי!!!!!! על זה!!!!!! על זה היה דווה ליבנו... על אלה!!! על אלה... על הר ציון ששמים שועלים הלכו בו... השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם... מה כתוב כאן??? שאחרי שירמיהו סוקר ומתאר את כל הסבל והצרות והיסורים שעם ישראל עברו... בסוף הוא מאבחן ומצביע על ההההנקודה!!! מה הנקודה?? על מה זה היה דווה לבנו???

על הר ציון ששמים!!! על אלה!!! על אלה!!! על אלה חשכו עינינו...

כלומר: כל הצרות ויסורים והתלאות שעברו על עם ישראל... הכל מתחיל ונגמר במשהו אחד שחסר לנו- הר ציון ששמים!!!!!!

מה כתוב כאן??? שאם בתשעה באב אתה תחליט שאתה בוכה רק על בית המקדש שנחרב... זה לא יעבוד... זה לא ידבר אליך... כי בית המקדש לא באמת נמצא בראש שלך... אפילו בדורו של ירמיהו הנביא בעצמו... אותו דור שנחרב בית המקדש... הצרות והיסורים עצמם לא כ"כ היו בבית המקדש... אלא ברחובות... הרעב השתולל ברחוב... הדם נשפך ברחובות קריה... החרב והדבר השתוללו בחוצות ירושלים... רק מה?? כולם ידעו להצביע על הנקודה!!!! כולם הבינו שכל הסבל שיש כעת ברחוב מגיע מזה שהקב"ה סילק את שכנתו מבית המקדש!!!! כולם הבינו את האבחון שזה "יושב" על הנקודה הזו...

כולם ידעו שעל זה זה!!!!!! על זה היה דווה ליבנו!!!!!!

שכל מה שקראת במגילת איכה... כל הצער והיסורים שמפורט בה... הרי הכל נובע מזה ש"הר ציון ששמים שועלים הלכו בו"!!!! וזה בדיוק מה שאנחנו צריכים להבין היום!! כשאנחנו יושבים בליל תשעה באב ומתאבלים על חורבן בית המקדש... אם

גיליון מס' 393 בין הזמנים אב
תש"פ שנה שמינית

מבצע מיוחד !!!
הקדשה ע"ג הגליון בסך 100 ₪ בלבד
כל הקודם זוכה!
וזכות השותפות בהפצת דברי התורה של מרן שר
התורה שליט"א תעמוד לכל התורמים החשובים
לראות ברכה והצלחה בכל העניינים
לתרומות: 053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

שלום וברכה!

בחוודש הקרוב יחול יום היארצייט ה-35 להסתלקותו של מרן הקהילות יעקב
הסטייפלר זי"ע אביו של רבינו מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שיבלחט"א
ימים לא פשוטים עוברים על העולם כולו בהתפשטות המגפה הנוראה וע"כ
לא יודעים מה ילד יום ובמיוחד השנה האם נוכל לעלות ולשפוך שיח בקברו
של הצדיק ולבקש עלינו ועל כלל ישראל,
יוצאים אנחנו בשרות מיוחד לכל ידידינו החשובים שירימו את תרומתם בסך
של לפחות 100 ש"ח עבור המשך הוצאת והפצת דברי התורה,
כל השותפים יזכו:

- א. להיות שותפים בהפצת דברי התורה של רבינו מרן שר התורה שליט"א.
- ב. שמם יוזכר לברכה כפי בקשתם אצל מרן.
- ג. שמם יוזכר לברכה וישועה כפי בקשתם בקברו של מרן הקה"י זי"ע ביום
היארצייט, (כפי שנכתב יתכן ולא יוכלו לעלות השנה לקברו וע"כ סיכמנו אם אחד
ממקורבי רבינו הדר ממש בסמיכות למקום קבורתו שיעלה במיוחד ביום היארצייט
להעיתיר על כל שמות התורמים החשובים ויזכיר את שמם ובקשתם במפורט).
- ד. ינתן לכל התורמים זכות הקדשה באחד הגליונות במשך השנה הקרובה כפי
בחירתם.

כל התרומות הם עבור המשך הוצאת והפצת דברי התורה.
ניתן להעביר באשראי במכשירים שבבתי הכנסת נדרים או קהילות
או במס' 053-3145900

ברכה מרובה
יצחק גולדשטוף

עלי שיח

האם משה רבינו לבש מסכת פנים בשבת?
עובדא מרתקת ביותר, הקשורה גם לתקופתנו,
שמענו בהשגחה פרטית מכלי ראשון, מהגאון
רבי עמוס טבצ'ניק שליט"א מרבני כולל חזון
איש ומי שהיה קרוב ביותר למרן בעל הקהילות
יעקב זי"ע ולבנו מרן הגר"ח שליט"א.

וכך סיפר: לפני שנים רבות השתתפתי בשמחת
חתונה, בה גם היה נוכח מרן שליט"א. כשהרב
ראה אותי, הוא אמר לי בחיך, מקודם היה כאן
הגאון הגדול רבי דוב לנדא שליט"א ושאל אותי
שאלה יפה.

והמשיך רבינו לספר: הוא שאל אותי האם
משה רבינו הלך עם "המסווה" גם בשבת או
שהלך עם זה רק ביום חול (במאמר המוסגר
נציין, כי ברבות השנים יצא ספר "חידושי
מורנו הגאון רבי דוב לנדא" למסכת שבת
מכתביו, ושם בדף י"א ב' בהערה על דברי רש"י
שם, הוא מביא ספק זה).

"שאלתי את רבינו שליט"א מספר הג"ר עמוס,
מה הרב ענה לו? והגר"ח שליט"א השיב בחיך,
אמרתי לו כי יש כדמות ראייה מהזוהר שכן,
והחל לומר את דברי הזוהר, אלא שמפני רעש
התזמורת וההמון אדם, לא הצלחתי לשמוע. -
מספר לנו רבי עמוס בעצבות.

הדברים עוררו עניין בבי מדרשא והג"ר מאיר
שטיגל שליט"א (שערך בשעתו חלק משיעורי
רבינו לירושלמי) אף כתב בזה דברי טעם
בספרו שומר אמת עה"ת פ' כי תשא.

במשך השנים ניסו למצוא את הראיה ללא
תוצאות אבל, הוא מסיים, לאחרונה נמצאו
דברי הזוהר, ממנו לכאורה הביא רבינו ראייה.
הוא מופיע בפרשת שלח (קס"ג א') שם מסופר
שבראשי חודשים שבתות ומועדים מתכנסים
ראשי מתיבתא אצל משה רבינו, ומתחדשים
שם חידושי תורה וכו' ומוסיף הזוהר הקדוש,
שרק את אהרן הם יכולים לראות ולא את משה
מפני שיש אותו מסוה פרוש על פניו ושבעה
ענני כבוד סביבו --- עי"ש בזוהר. ואמנם הזוהר
מירי בג"ע אבל ההנהגה שם היא כמו שהיו
מתנהגים פה כידוע

הפלא ופלא!!! "דברי תורה עניים במקום אחד
ועשירים במקום אחר". (יש"כ לידידנו הר"ר
שמואל רוזנברג שמסר לנו את הדברים).



מרן שליט"א מקבל לידיו את הקובץ גליונות ערש"ק פר' 'מטות מסעי'
ומעיין בגליון "דברי שי"ח"

לזכות הבחור יצחק אייזיק בן חיה אסתר
לזיווג טוב והגון בקרוב ממש לקשר של קיימא ולבנין עדי עד

לעלוי נשמת חיים אליעזר בן יהושע צבי ז"ל רוזן - כ"ז תמוז,
לעלוי נשמת יוסף בן יהודה ז"ל הרצוג - כ"ח תמוז

להצלחת ר' יעקב
יוסף בן שושנה

לרפואה שלימה וישועה גדולה
במהרה להרה"ג אליהו בן
שבע שליט"א בתושחי

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

מה "קורא"?

מדי יום היה קורא מעט בכותרות העיתון היומי החרדי. (באותן שנים היה זה עיתון 'המודיע', והוא בעל שני דפים בלבד בימי חול, ובערב ש"ק שלושה דפים). פעם ציין שאילו היה מטיב לשמוע לא היה נזקק גם לכך, כי מי ששמיעתו טובה, שומע ממילא את ההכרח והנדרש. כן היה נזהר, לבל יראוהו זרים בקריאתו. פעם דברו על איזה ענין שראש הממשלה עשה, או אמר. באותה שעה נכחו בחדר, מרן הסטיפלר ובנו הגר"ח שליט"א, ושאל הגר"ח: מי כעת ראש הממשלה, עדין האישה ההיא?... (כבר חלפו שנים אחדות מאז כיהנה ג. מ. בראשות הממשלה). שחק מרן ה'קהילות יעקב' ואמר: "הוא יודע..." (כלומר, ששואל כן לבדיחות).

"הוא לומד יותר טוב ממני"

מפי הגר"ח שלום הכהן שליט"א, ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים: יום אחד ראיתי את הסטיפלר גורר סכך לסוכה. שאלתי: "הרב, למה לא הבן [הגר"ח שליט"א]?" וענה לי "הוא לומד יותר טוב ממני".

כיצד מוקדקין בקריאת שמע

בא אב עם בנו, בתלונתו שהבן בקריאת שמע חוזר על המילים כמה פעמים, מתוך חשש שהוציא התיבות מפיו שלא כראוי, והורה לו מרן שיותר לא ינהג כך וכו'.

טען הצעיר: "הלא כך נהג גם הגר"ח...?" והשיבו מרן: "הגר"ח היה יכול. ואכן אם הייתה יכול לעמוד בזה בלא להשתגע ח"ו, ניחא, אבל בדרך כלל אינו כן". סיפרתי זאת לרבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א, והוסיף גם כן, שבוודאי אדם גדול יכול לאחוז בכל הדקדוקים, ולהישאר ברום גדלו, אבל לא כל אחד מסוגל לזה.

שניים מקרא ואחד תרגום

בשנים האחרונות היה מרבה לעיין בפירוש 'העמק דבר' על התורה. [אמר הכותב, אף אני ראיתי לא אחת לומד בחומש זה, ולימים הבהיר לי מר"ר הגר"ח שליט"א, כי עבור שניים מקרא ואחד תרגום, העדיף מרן הסטיפלר את נוסח ה'אונקלוס' הנדפס בחומש 'העמק דבר', משום שהוא יותר מוגה ומדויק מבשאר החומשים].

לשיר את המסכתות

רבי זאב איידלמן סיפר, כי בימי בחירתו למד הסטיפלר מהו חינוך הבנים - להטעימם כבר מקטנות לדבקות ומתיקות בתורה. לרגל נישואי אחיו רבי פייבל איידלמן, עם אחותו של רבי שמואל גריינימן, שנערכו בוויילנא, פגש רבי זאב את הסטיפלר (ניסו של רבי שמואל). הסטיפלר הגיע למקום החופה, ומכיוון שנשאר זמן מה עד החופה, הסיר את כובעו, הניחו בצד בלי תשומת לב, ומיד שקע בלימוד (הנהגה שאפיינה אותו כל ימיו).

באותם ימים בנו הגר"ח, שהיה כבן שנתיים, שעשע את משתתפי השמחה. הללו היו פונים לינוקא, ומבקשים: "קפוצ על הספסל, ותאמר את שמות המסכתות!" והוא היה קופץ ושר את כל המסכתות, בניגון מיוחד שחיבר לו אביו, בתור שיר ערש. וכך היה מסיים למנות את כל המסכתות האחרונות במילים: "טבול יום, ידיים, עוקצין - גיב מירד עם צוקערל [תן לי את הסוכריה]..." ואביו היה משליך לעברו סוכריה, כמובטח.

מכיוון שלילדותו של הסטיפלר היו קודש ללימוד התורה הוסיף ר' זאב והסביר נטל על עצמו לעזור לזוגתו, שתנוח ולא תצטרך לקום בלילה כשהתינוקות מתעוררים, וכשהתעוררו היה מרדים אותם אביהם בשיר המסכתות הזה.

"המחבר" בן השמונה מבקש "הסכמה"

שש שנים אחר כך. ר' זאב מגיע ארצה ומבקש להצטרף ל'ישיבת בית יוסף' בבני ברק. הוא נקרא לשיחה בדברי תורה עם ראש הישיבה, הסטיפלר. בבואו למבחן ישב בנו הגר"ח, בן השמונה, על השולחן לצד אביו, ובידו מחברת מכורכת בה רשם את 'חידושי התורה שלו'. כשנפנה ר' זאב לצאת מהבית, קפץ הילד מהשולחן ופנה אליו בהצעה רצינית: "אני כותב עכשיו חידושי תורה על מסכת פסחים. יש לי כבר הסכמות מהקליינער, ומהפעטער [הדוד] רבי אברהם ישעיה. הסתכל גם אתה במחברת וכתוב לי הסכמה..." (רבי וועלוול - דער איידלמאן, עמוד 193)

בדרך לישיבה

מפי הגר"ח שליט"א: כשהייתי מגיע הביתה מהישיבה בפתח תקווה, ציידה אותי אמי ע"ה בחבילות עם מצרכי מזון, ופעם יצאתי עם שתי שקיות בשתי ידי, ואבא ז"ל שליווה אותי עד לתחנת האוטובוס ב'דרך פתח תקווה', ביקש שאתן לו חבילה אחת כדי להקל מעלי עבודת המשא. אבל כשאמרתי לו שהגמרא אומרת, כאשר יש שתי נודות, זה גדול מזה מעט, ומכביד המשא על החמור לצד אחד, מניחין נוד קטן אצלו להשוות המשא, הסכים לדברי והניח לי לשאת את שתי החבילות. (הסטיפלר)

סיום הש"ס ומסכת שבת מחלמוד ירושלמי בביהכ"ס לדרמן

ד.ויס

אתמול בבוקר לאחר תפילת שחרית ברוב עם בביהכ"ס לדרמן, עלה הציבור לאולם החדש, שם התקיים השיעור האחרון בירושלמי מסכת שבת הנאמר ע"י מורנו הנאון האדיר רב חיים קניבסקי שליט"א, לעיני אביו מרן זללה"ה. אחריו סיים את הש"ס - שנלמד ע"י מתפללי בית הכנסת לדרמן, ובני הישיבות בעיר לעיני מרן ז"ע במשך השנה - הג"ר אריה שכטר שליט"א.

לאחר מכן במשך סעודת המצווה שנערכה במקום. נמסר שיעור בעניין המדליק בשמן תרומה טמאה ע"י הגר"ח שליט"א, ואחריו נשאו דברי התעוררות הג"ר אר"י שכטר והג"ר יעקב גלינסקי שליט"א והאריכו בעניין אמונת חכמים והתחבטלות בפניהם אשר חסרה כיום ובפרט לאחר הסתלקותו של מרן הקה"י לות יעקב זללה"ה.

אח"כ עלה כל הקהל הרב לפקוד את ציונו הקדוש, כאשר במקום נמצא כבר משעות הבוקר המוקדמות בליתר קהל רב מאד.

ובמשך כל היום, נראו רבים וביניהם מסלטה ושמנה של עולם התורה בעיר, וכן הבאים בהסעות מאורגנות מירושלים ושאר חלקי הארץ כשהם נוהגים רים לעבר בית החיים "זכרון מאיר" להשתטח על קברו של מרן ז"ע, ולשפוך שיה לפני בוחן לבות שיחוס וירחם עלינו בימים טרופים אלו.

כמו"כ התקיים השיעור הנ"ל בישיבת קהילות יעקב אשר נקראת על שם מרן ז"ע בהשתתפות ציבור אדיר של בני תורה.

מודעה זו פורסמה במלאת שנה להסתלקותו ובה מתפרסם לראשונה על יסוד השיעור המפורסם שרבינו שליט"א מוסר בכל שנה ביום היארצייט, כפי שכר הבאנו בעבר רבינו שליט"א נמנע מלמסור שיעור ברבים למעט פעמים בשנה בימי היארצייט למרן בעל החזון איש ז"ע וביום היארצייט לאביו ז"ע.

ספר תורה יכתב לזכר מרן זצוק"ל

על דעת גדולי התורה שליט"א החלטת לחלל כספים בסכומים ספר תורה על שמו ולזכרו של מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, כיון לזכות את כלל ישראל במצווה חשובה זו. כזכור לאחר פטירת מרן ה"חפץ חיים" ז"ע, יום מרן רבי חיים עזר גרודזינסקי זצוק"ל כחיבת ספר תורה על שמו והפעיל לשם כך את גדולי ישראל, כשהכסף הנכנס הועבר להחזקת הישיבות נמסר כי ספר התורה יוכנס א"ה לבית המדרש "לדרמן" אשר הורחב לאחרונה, ושם כידוע התפלל מרן ז"ע בעשרות השנים האחרונות.

אבדות

נמצא סנדל בלוויית מרן הסטיפלר זקוצ"ל רשב"ם 22 דירה 3

אבדו משקפיים בהלוויה של מרן זצ"ל הסטיפלר ז"ל טל: 423884

טור מיוחד זה באדיבות 'הארכיון היהודי'

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

המשך על מרן הסטיפלר) כיבוד אב

מאת הגר"ח שליט"א: כאשר הדפיס את חיבורו 'השם אורחותיו' על ספר 'אורחות חיים להרא"ש, היה מגיהו ונצרך היה לשלחו לבית הדפוס. אבא ז"ל נכנס אלי, חליתי ושכבתי עם חום. וסיפר לי שזה עתה הולך הוא למדפיס עם הגהותיו על ספר שלו. אמרתי לו כי גם לי יש הגהות. יותר ממילים אלו לא אמרתי. ואמר לי שאמסור לו את החומר. מסרתי לו, וזמן ההדפסה של ספר זה אך כמה שנים זמן בהחלט לא שגרתי.

אמר לי אבא ז"ל: היודע את המדוע אך זה זמן כה רב? כי מסרת לי ההגהות! אמרתי לו כי לא שלחתי אותו למוסרם לדפוס, ורק אמרתי שגן לי יש הגהות. ענה לי אבא ז"ל: בכל זאת לא היית צריך לשלוח על ידי! (עיין מסכת קידושין מה, ב', שהבן אל ישלח את אביו עבורו, אמנם ב"ארצווי קמיה", שאז נעשה לו אביו שליח מאליו, הרי זה מותר).

אביו מלמדו תורה

על בנו הגר"ח סיפר מרן, שבילדותו, בהיותו כבן י"ב שנים, היה לומד עמו בכל ליל שבת מסכת פסחים פרק "כל שעה", והגר"ח ידע את הפרק כל-כך טוב, שהיה יכול לפלפל בו עם רבנים גדולים, זה היה לשון קדשו של ה'קהלות יעקב'.
כן סיפר, שה'חון איש' היה יושב אז לצדם ומקשיב ללימודם, ומדי פעם היה מעיר הערותיו. ודוגמא הביא הסטיפלר, בענוותנותו, שהעיר ה'חון איש' כי בגמרא הלאה נראה שלא כפי שביאר...

עוד סיפר, כי בשבנים עברו היה בנו הגר"ח הולך ברחוב, ובידו ספר פתוח לעיין בו בלכתו בדרך.

"הוא צריך ללמוד ולכתוב ספרים"

הסופר הנודע רבי משה שיינפלד זצ"ל, בא אל הסטיפלר והציע לפניו, שמעוניין הוא להקים כולל, ולהביא לשם את בנו הגר"ח (כנראה שיעמוד בראש הכולל), וביקש ממרן שידבר עמו להסכים להצעה. השיב לו מרן ה'קהלות יעקב', כי ר' חיים לא נועד לתפקיד ושליחות שכזו, אלא צריך הוא להתמיד בלימודו ולכתוב ספרים...

אב על בנו: "הכל צריכין למרי חטיא!"

בשיחה עם רבי יעקב ב. פרידמן, העלה הגר"ר צבי רוטברג זכרונות, אודותה קשר בין הסטיפלר האב, לבנו מרן הגר"ח: "אספר לך סיפור מופלא. פעם ישבתי ולמדתי עם רבי חיים, ולפתע עלה אלינו הסטיפלר. הסטיפלר היה שקוע אז בסוגיה של 'אשם תלוי', ונזקק למקורות ל'חקירות' שלו. הוא נכנס לרבי חיים ואמר לו, 'אני צריך לחקירה הזו ראייה מאיזה מקור... תביא לי ראייה מתוך הבקיות שלך... הוא הרגיש בנפשו שצריך להיות כתוב משהו בענין, אבל לא ישירות...'

רבי חיים הרהר מעט, והביא לו ראייה. אך הסטיפלר סירב לקבלה. כיוון שכך, הביא לו רבי חיים ראייה אחרת, ראייה ממש נפלאה. אני זוכר עד היום את פניו הקורנות של הסטיפלר, הוא נהנה הנאה עצומה, ולפתע הכריז בחדווה והתלהבות: "הכל צריכין למרי חטיא!..." (פתגם מן הגמרא שפירושו, הכל צריכים את בעל החיטים. והנמשל: כל הלומדים זקוקים לשירותיו של הבקי המופלג בתורה).

(הסטיפלר)

סיפר הרב קלופט כי פעם כאשר ראהו לומד משניות בסוכתו, אמר לו הקהילות יעקב: במשניות יש את כל כללי התורה (כמי שאומר לו שלכן הוא לומד הרבה משניות) ת: זה נכון. אבא היה לומד משניות, וכמדומה בכל שבוע היה גומר סדר משניות, שבוע אחד זרעים, שבוע סדר מועד וכן הלאה [וחוזר חלילה]. יתכן שידע משניות על פה ממש, אבל אף פעם לא דיבר על כך, רק שמעתי ממנו כי הוא משנן משניות מקוואות בעל פה.

נקבתי בשמו של פלוני שיש לו בן אברך מצוין בכולל "בית הלל", ואביו אמר לי כי לפני שנים, שמע מה שספרתי אודות פלוני ת"ח שנוולד לו בן והתינוק היה בוכה יומם ולילה והרופאים לא מצאו כלום, הוא נכנס לקהילות יעקב זצ"ל והתאונן על הקושי מחמת בכיותיו הרבות של התינוק. אמר לו מרן הקהילות יעקב: אתה מהדור הצעיר, על ילדים צריך להתפלל. שאלו הת"ח וכיצד מתפללים? ענהו שוב: אתה מהדור הצעיר, על ילדים צריך לבכות, לא עובר יום שאיני מזיל דמעה על חיים שלי. ע"כ. ומאז - אמר אבי האברך הנ"ל - כל יום אני בוכה בתפילה על בני, ואלו התוצאות, שה' שומע בקול דמעותי ויש לי בן מצוין בכולל בית הלל. כאשר סיפרתי הנ"ל, בכה רבנו.

סיפרו לי מפי השמועה, כי הקהילות יעקב זצ"ל אמר: מצאנו ילדים שכבר בבר מצוה סיימו ששה סדרי משנה, והיה ניכר כי עדיים לגדולות ונצורות אך לא נהיה מהם כלום, והטעם, כי הכבוד שנתנו להם (במידה לא ראויה) החרים את הכל. לא ידוע לי שכך אמר אבא זצ"ל, אבל זה אפשרי. כי כבוד במינון הראוי, במקום הראוי וברגע הנכון, הוא כלי יקר שאפשר להשתמש בו.

מפי השמועה שהקהילות יעקב נתן לחיים ביום זה, ופלוני שאביו בקרוב יהיה בן 60 שואל כי הילדים יחד מעוניינים לערוך סעודת מצוה לכבוד האבא. לא שמעתי שאבא נתן לחיים ולא ראינו שעושים משהו בזה.

אמרתי לרבנו. רבי יעקב גלינסקי סיפר כי שמע מהרבנית ע"ה אשת רבי אברהם יפאהן זצ"ל כי בישיבה שאלו את הקהילות יעקב היכן ישן והשיב: אני ישן על מטה של 5000 דולר. ושאלוהו - בסכום זה של כסף אפשר לחתן 50 בנות?! ענה: אני יושן על הספסל במזרח ששם זה 5 מקומות של 5 גבירים והגבירים היו קונים מקום ב 1,000 דולר....

אבא סיפר לי כי פעם אחת למד כל הלילה ולפנות בוקר נותרה לו חצי שעה לישון ונשכב על הספסל בבית הכנסת וישן, וכאשר בא הראשון המתפלל לבית הכנסת לא שם לב שהוא שוכב שם והניח עליו את המעיל, ובא השני וגם הניח מעיל עליו, וכך נערמה עליו ערימה של מעילים וכיון שהיה חורף המעילים מאד חימומוהו, והתאחר בקריאת שמע וקם סמוך לזמן קריאת שמע ועוד הספיק לקרוא ק"ש!

(כל משאלותיך)

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה- 4310

רוצה להקדיש את יקיריך ולהיות שותף בהפצת דברי התורה של רבינו?

כאן המקום:
053-3145900

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

המהפכות (א)

על מי לא צריך לברר בשידוכים? ממתי צעירים התחילו להתפלל ותיקין? מי הרב האמיתי של בית הכנסת, ובשלוש מי דרש רבינו כשהחסיר. לאיזה קבלת קהל לא היה שייך לסרב? וכיצד משכנעים את רבינו. כל אלו ועוד, במאמר המרתק שלפניכם.

ביריעה הבאה נסקור פרק פחות ידוע מפועלו של רבינו.

זכה רבינו, מתוך שעסק בתורה לשמה ולא עסק בשום דבר אחר, תורתו הכריזה עליו מבחוץ, ומתוך שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים. אש ההלכה בערה בקרבו עם יראת דקדוק הדין שקיבל מרבו מרן החזון איש, ובמשך עשרות שנים הוא גרם למהפכה מקצה אל קצה במספר דברים בציבור בני התורה.

לקראת 'בין הזמנים חודש אב', ובתקופה בה גזר עלינו הי"ת גלות בתוך גלות, כשאין אנו יכולים להתפלל כראוי בבית המקדש מעט, נודדים ממקום למקום ומחצר לחצר, מערכת 'קובץ גליונות' בשיתוף גליון 'דברי שיח' העולמי, שזכה לתפוצה אדירה מעין כמותה בכל העולם היהודי, יצא לתור ולחקור אחרי שבע המהפכות שחולל רבינו בציבור היראים, במגוון נושאים.

מיותר להוסיף, כי אנו מביאים כל פעם 'טעימה בעלמא' ועל קצה המזלג מה שיכיל הדף, בפרט בנושא להלן, לא הצלחנו לגמור את המלאכה, ובודאי חסרים לנו פרטים רבים, ואדרבה נשמח עם כל הוספה וידיעה, ובכל תמונה או מסמך מתקופות ההם.

ואי"ה, מעת לעת נוסיף לפרסם בכל פעם על מהפך בנושא אחר, אותו חולל רבינו שליט"א.

מי קם ותיקין?

ההתחלה כמו רוב הליכות חייו של רבינו, יסודה במרן החזון איש זצ"ל.

מרן החזון איש זצוק"ל הקפיד על תפילת שחרית מידי בוקר כותיקין, זמן התפילה החל כחצי שעה קודם הנץ, וקריאת שמע כעשר דקות קודם אחרי הנץ החמה, כך שהחלו את שמו"ע עם הנץ החמה ממש. באותם ימים, קשה מאוד היה למצוא מנין יראים בשעה כזו, רוב הימים המנין היה די במצמום, לא פעם היו צריכים להתמתין לעשירי "צנטער" להשלים לברכו וקדיש.

[וסיפר רבינו כי בתקופה הראשונה לבואו של מרן החזון איש לבני ברק, לא היה לו תפילה כותיקין במנין והיה מתפלל יחידי ואח"כ היה הולך לשמוע קדיש וקדושה בבית הכנסת הסמוך לביתו, ובהמשך היה מנין בביתו].

אגב, על חשיבותו של תפילת ותיקין בעיני החזון איש, ישנה עדות מענינת בספר מעשה איש (ח"ד, עמוד רכ"ד) על שידוך שביירו אצל החזון איש, אודות בחור שהוא הכירו והיה מתפלל אצלו לעיתים בותיקין, כשעלו מספר שאלות וספקות אודותיו, פסק החזון איש ואמר, "על מי שבא להתפלל ותיקין - יורדות כל השאלות:!!... כמובן התשובה יפה לאותה הצעה, אך רוח הדברים מובנת לכל.

נדגיש, כי היו גם היו פה ושם עוד קהילות קטנות של צדיקים יראי ה' שקבעו את תפילתם כותיקין, כמו בירושלים קהילות פרושים וכדו', וכן בעוד ערים, גם בבני ברק היו צדיקים נוספים, אך רוב רובם של הבני תורה, בפרט צעירים, לא ידעו ולא שמעו על תפילת ה' נץ".

אלו שהשכימו קום היו בעיקר פועלים העובדים לפרנסתם, ובחלקם, אולי רובם, התפללו הרבה לפני זמן הנץ החמה. אנוסים היו. או אנשים מבוגרים

לדבנן ותלמידהון
ביום רביעי ט"ז מר חשוון חל האי"צ השלושים וחמש של רבן של כל בני הגולה מרנא ורבנא

מרן בעל החזון איש זצלה"ה
שיעור מודעו הגר"ח קניבסקי
לאחר מנין ותיקין ולאחר סגן תפילה לקבו מרן זצלה"ה
יחד נשפך צקון לחשם לפני בעל הרחמים לחוס על שארית המליטה.
וישלה עזרו מקוהש לקדוש שמו ית' בעולם, ובשועתו יתום ויבית קרן התורה והיראה.

בני השיבות

מתוך מודעה בעיתון, חשוון תשמ"ט: השיעור יתקיים אחרי מנין ותיקין. מתוך: "ארכיון היהודי" ובאדי בותו



רבינו יורד מהיכל כולל 'חזון איש'.

שהתעוררו ממילא מוקדם, והגיעו בקלות לתפילת הנץ.

ייראוך עם שמש מבקשי פניך

כחור, התפלל רבינו כתלמיד מן המניין בישיבתו בזמן הקבוע לפי סדרי הישיבה, אך בכל הזדמנות בה יכל, הקפיד מאוד על תפילת נץ החמה. עם נישואיו מיד קבע את תפילת שחרית שלו בותיקין.

בשנים הראשונות היה זה בכולל אברכים חזון איש ותקופה קצרה לאחר מכן בבית הכנסת 'לדרמן שנפתח לא מכבר.

באותם ימים 'לדרמן' היה בית כנסת קטן ודל, שהכיל מספר מועט של מתפללים, בין עשר לשלושים איש, רובם תלמידי חכמים ממשפחת ותלמידי החזון איש, הגבאי היה רבי יחיאל לדרמן ז"ל, בעל המקום. זמן התפילה היתה כותיקין.

רבינו לא בלט שם כלל, להיפך, היו שם גדולי תורה מפורסמים כגון הג"ר חיים גריינימן, והג"ר גדלי' נדל, וכעבור זמן הצטרף הג"ר יהודה שפירא, ובזמנים מיוחדים כגון מר"ח אלול עד אחרי סוכות, גם מרן בעל הקהילות יעקב, אבל רבינו מצידו עודד את מי שיכל לבוא להתפלל "איתנו" - כלשונו, בותיקין.

אגב, שמענו מחתנו הגדול של רבינו שליט"א, הגאון רבי שרגא שטיינמן, עדות מענינת על אותם שנים, כי אחרי נישואיו בא להתפלל במנין ותיקין, מי ששימש אז כגבאי היה הרב אברהם דוד קורלנסקי, שלחש לו כבר בתקופת הימים ההם, בעוד רבינו היה בשנות הארבעים לחייו, 'לדעתי הרב האמיתי של המקום הוא רבי חיים קניבסקי'...

אוסף אנשים

כיום, זה נראה מעט מיותר ואולי גם מגוחך, אבל באותם שנים רבינו שידל מי שיכל לבוא לותיקין.

בשיחות רבות שקיימנו עם מתפללי מנין ותיקין כיום, עולה כי רבים מהם באו אך ורק לפי בקשת רבינו, כך מספר לנו הרב ו. אחד המתפללים הקבועים למעלה משלושים שנה במנין הותיקין, כי התגורר בחו"ל וטרם בא לגור בארץ באופן קבוע הוא בא להיוועץ ברבינו, רבינו אז אמר לו בלשון הזה "תבוא לארץ ישראל, תקנה דירה בבני ברק, ותבוא אלינו לותיקין כל בוקר".

"אז הסתכלתי על זה מאוד משונה" מספר לנו הרב ו'. מה הקשר בין לגור בבני ברק לבין ותיקין, בקושי ידעתי מהו תפילת נץ, אבל מכיון שהרב אמר - קיימתי את זה, וראיתי בזכות זה הצלחה מאוד גדולה בכמה תחומים.

על לוח לבו

דברים ברוח דומה סיפר לנו הרה"ג ר' שמואל רוזנברג, שזכה לקירבה אצל רבינו בעיקר בזכות תפילת שחרית בה התפלל באופן קבוע ותיקין עם רבינו: רבינו היה מחזיק קשר אישי עם המתפללים, אם היה אחד מחסיר יומים או שלוש, הוא היה דורש בשלומו, כך גם היה אצלי, אם קרה והחסרתי, הוא שאל לשלומי והתענין מה קורה.

אגב, 'לדרמן' זה המקום היחידי בוא אפשר למצוא גם ילדים צעירים משכימים קום להתפלל כותיקין, ולא בגלל שיש להם טיול... אלא כי רוח המקום והאווירה שעשה רבינו, גרמה גם לילדים לבוא. הרבה מנכדיו הילדים שליט"א באו בעידודו להתפלל ותיקין.

גם על 'עזרת הנשים' לא פסח תפילת ותיקין.

בבית הכנסת קיים 'עזרת נשים', מסתמא מהיחידים בעולם הפועל בימות החול... החל משעות הבוקר מוקדמות מגיעות נשים להתפלל כותיקין. עד לפני מספר שנים היתה אשת חבר, להבחל"ח הרבנית קניבסקי ע"ה מגיעה מידי בוקר להתפלל כותיקין, ומקבלת לברכה את הנשים המתפללות שם, כיום נמשך הדבר על ידי בתה הרבנית צביון תחי', במסורת אביה ואמה.

במבט הלכתי

כדי ללמוד את חשיבות הדבר, נוכל להציץ במגוון תשובותיו הנדפסות בספר דעת נוטה (ח"א עמוד ק"צ והלאה), שם כותב רבנו כי תפילת נץ החמה יחידי



הגאון הגדול רבי שרגא שטיינמן לצד חמיו רבינו שליט"א במנין ותיקין ביום הפורים



רבינו שליט"א יורד לשחרית עם שחר, מלווה בנאמנו הר"ר ישעיה אפשטיין שליט"א



הרה"ג שמואל רוזנברג שליט"א עובר לפני התיבה במחיצת רבינו



תפילת שחרית מוכרחת להתקבל. רבינו בתפילת שחרית כותיקין בביתו



עובר לפני התיבה בשחרית ב'לדרמן' באחד מימי היא"צ



גבאי בית הכנסת, רבי מרדכי אריאל (מימין) ורבי משה כהן שליט"א

**שיעור יומי
בירושלמי**
ע"י הגר"ח קניבסקי
החל מיום ראשון ט"ו באדר, אחר תפילת ותיקין, יחל א"ה בביהכ"נ לדרמן ברחוב רשב"ם, שיעור יומי בירושלמי.
השיעור נוסד ויאמר א"ה ע"י הגאון רבי חיים קניבסקי קי שליט"א, בכל משך השנה, להסתלקותו של רבן של ישראל, מכן בעל הקהילות יעקב. מצפים להשתתפות קהל גדול של לומדי תורה במקום.

ידעיה שפורסמה בעיתון בחודש אלול תשמ"ה, ממם ספורים אחרי פטירת הקהילות יעקב, על שיעור חדש אחרי ותיקין מפי בנו שליט"א. מתוך "ארכיון היהודי"

הופיע: ירושלמי שביעית
עם שיעוריו של מדרן הגר"ח קניבסקי שליט"א
משיעוריו הקבועים מידי יום לאחד תפילת "ותיקין" בביהכ"נ לדרמן לע"נ מדרן רשכ"ה"ג הגר"ח קניבסקי זיע"א החידושים ופירושים ע"י אחד השומעים והיה לנגד עיני
מדרן הגר"ח קניבסקי שליט"א
יצא לאור בהידור רב המקל על הלומד
להשיג: אצל מש' קורלנסקי רח' מהרש"ל 1 בני ברק טל: 03/790883

וודעה על הופעת חוברת שיעורים על ירושלמי שנמסרו לאחר ותיקין כל יום... מתוך הארכיון היהודי.

עדיפה על תפילה בציבור, ומצד הדין עדיפה אף אם אין לו עדיין טלית ותפילין, אלא שלא נוהגים כן, וכן עדיף תפילה עם הנץ על פני טבילה במקוה, (אם לא שהוא זהיר בטבילה מאוד), ועוד ועוד פסיקות רבות המובאות גם בעוד ספרים, שהצד השווה בכולם הוא חשיבות תפילת שמונה עשרה עם הנץ החמה.

חשוב להדגיש כי גם בנושא זה צריך לנהוג בחכמה. כי פעמים רבות הורה רבינו כי מי שאין לו ישוב הדעת הראוי במנין ותיקין, או כשזה בא על חשבון לימוד התורה, הרי שלא יתפלל כותיקין.

אגב, מעניין להדגיש, כי בספרו המפורסם אורחות יושר שהוא ספר מוסרי ליראת שמים ומדות טובות, הכניס רבינו את השקפותיו, בין השאר הוא שם דגש מיוחד על, כמובן, תפילה עם הנץ החמה.

הנה, במילים קצרות הוא כותב על מעלת ותיקין "וענין תפילת ותיקין, מלבד שיטת הרי"ף והרמב"ם שהוא חיוב גמור והעובר על זה ואין מתפלל כותיקין נקרא עובר על דברי חכמים, ואפילו לשאר פוסקים שאינו חיוב גמור מ"מ הוא ענין גדול מאוד כמו שהפליגו חז"ל מאוד, והבטיחו שאינו ניזוק כל היום כולו, ואילו היה בא בזמנינו אחד מהתנאים שידוע שכל ברכותיו מתקיימן, כמה היו משתדלין לקבל ברכתו, על אחת כמה וכמה ברכה שחז"ל הבטיחו..."

אגב, בהמשך הדברים הוא מפליא להביא שם מדברי רבינו יהונתן מפראג ז"ל בפירושו לאיכה "תפילת ותיקין מוכרחת להתקבל, ואילו היו מתפללין ותיקין ביום החורבן לא היה נחרב בית המקדש, ולכן כתיב סכותה בענן לך מעבור תפילה, כדי שלא ידעו מתי הנץ החמה" ... עכ"ל.

אינו ניזוק כל היום

כאמור, רבינו מביא את דברי הגמרא אודות המתפלל ותיקין שאינו ניזוק כל היום כולו. מעניין לציין כמראה מקום בעלמא, דברים שהביא מקורבו בספר דרך שיחה פרשת קדושים מביא מדברי רבינו כיצד היה לו נזק מגניבה שקרתה בביתו, ודווקא בזמן שיצא מביתו לתפילת ותיקין, ע"ש דברים מרתקים.

כמו כן רבינו מייחס מעלות רבות מלבד עצם קיום תפילה בהידור כדיעות הראשונים, ישנה את המעלה של אינו ניזוק כל היום בזכות זה.

[ואמר עוד שאפילו מי שמתפלל ותיקין מסיבה צדדית שיש לו כגון שהולך לעבודה וכדו' גם יש לו את הבטחת חז"ל אינו ניזוק כל היום כולו].

המעורר

בשנת תשל"ב למד בשיבת בית מאיר בחור בשם מרדכי אריאל, לימים הגבאי הראשי של מנין הותיקין בבית הכנסת לדרמן, הוא היה משכים קום מידי בוקר. פעם פגשה בו הרבנית ע"ה, ואמרה לו, תראה, בעלי משכים קום מאוד אבל הוא לא תמיד יודע את דקת הנץ שמשנתה מידי יום, וממילא הוא לא יודע מתי הזמן להניח תפילין, מכיון שאתה קם ממילא, טוב תעשה אם מידי בוקר תתן דפיקה על החלון כדי שנדע שכעת מתקרב זמן התפילה, וכבר הגיע זמן הנחת תפילין.

כמובן, הבחור שמח על זה, ובהמשך עם השנים זה נהפך לדבר קבוע. כל בוקר בקביעות הגיע ר' מרדכי לחלון ודפק מספר פעמים, כשפעמים רבות הרבנית היתה ישינה, והדפיקות הזכירו לה על זמן התפילה ההולך ומתקרב...

מרון הסטייפלר זי"ע

להעשרת הידע - נוסף, כי אפילו אביו של רבינו, להבחל"ח מרון ראש גולת קהילות יעקב זי"ע בעל הסטייפלר, לא היה מתפלל ביום רגיל כותיקין, בשעה זו הוא היה רק עולה על יצועו... הוא היה מתפלל בדרך כלל במנין ישיבת של ישיבת בית מאיר הסמוכה לביתו, ובשנים מאוחרות יותר בבית הכנסת לדרמן במנין המאוחר.

אחרי שנסתלק מרון הקהילות יעקב זצ"ל קבע רבינו שיעור יומי בתלמוד ירושלמי לעלוי נשמתו, בבית הכנסת לדרמן, כמובן, השיעור נקבע לאחר שחרית עם הנץ החמה...

בשלב מסוים, החליט הגאון הגדול רבי יהודה שפירא זצ"ל להוסיף בבית הכנסת לדרמן מנין שני שלא כותיקין, הדבר היה נראה אז משונה... גם כך היו



מתפללי ותיקין בלדרמן מנין בית שני



מרון הגראי"ל שטינמן חוזר מוהתיקין בבית הכנסת איצקוביץ, רבה שנים לא התפלל כוהתיקין מאילוצים שונים, אך בעש"ת שנותיו האחרונות, הקפיד על כך.



רחוב רשב"ם שוקק חיים בשעה 5 בבוקר. מתפללי ותיקין באים לתפילה.



מתפללי בית הכנסת לדרמן בוהתיקין ברחובה של העיר בתקופת הקורונה, ניסן תש"פ

בקושי אנשים, אבל עם הזמן המנין השני התחזק והגיעו אליו עוד ועוד אנשים, והגבאי ר' יחיאל לדרמן ז"ל בנה לצורך המנין חדר נוסף צמוד לבית הכנסת (כיום מכונה "בית שני").

ואחריתך ישגה מאוד

במבט לאחור, כיום ניתן להבחין בבירור את המהפך.

אם באותם ימים, מתפללי ותיקין היו מתי מעט, גם הם ברובם אנשים עובדים או מבוגרים. בני תורה וישיבות לא באו לשחרית כוהתיקין. מה לו לקום בשעה 4-5 בבוקר, בשעה שהוא יכול לישון עוד שלוש שעות ולקום בשעה 7 בבוקר לתפילה ישיבתית בניחותא?

עד שבא רבינו ושינה את הדבר. הוא עודד את מי שבא בקרבתו, את כל דורשי עצתו שיקומו כוהתיקין, צעירים וזקנים, בחורים ואפילו ילדים צעירים, לכולם הוא הזכיר כי ותיקין זה בעצם זמן התפילה הכי לכתחילה.

כיום, כמעט שאין ישוב חרדי בו לא קיים מנין או כמה מנינים לתפילת שחרית כוהתיקין. כמעט כל בית כנסת שמכבד את עצמו מייחד זמן לתפילת ותיקין, ואחרי זה יבואו שאר המנינים. אפילו בחו"ל, יש בהרבה מקומות מנינים לתפילת ותיקין, לציבור בני התורה.

והחידוש היותר גדול, כי המתפללים הם בני תורה אברכים. ויש מנינים ישיבתיים לוהתיקין.

בבית כנסת לדרמן עצמו, הוא מהמנינים הגדולים בעולם לתפילת ותיקין. כל בוקר מתקיים מנין גדול של כמאה וחמישים מתפללים, ובנוסף מנין נוסף בבית שני שיש בו כמה עשרות נוספים של מתפללים.

זכות קדימה למתפללי ותיקין

כל באי ביתנו של רבינו ידעו כי כל מה שנוגע לתפילת ותיקין מקבל יחס מועדף ושונה. היה תקופה שאחד הצעירים ביקש שרבינו ימצא לו זמן קבוע לשאלותיו, רבינו דחה אותו בטענה שהוא ישיב לו בכתב מפעם לפעם, אבל הלה התעקש, עד שאמר לרבינו 'ואם אקום לוהתיקין בשביל זה ואכנס אחרי התפילה, הרב יסכים?' לזה רבינו לא יכל לסרב.

מענין להוסיף, כי רבינו חש קשר עם מתפללי הנץ באופן אישי. כך למשל, המתפללים היחידים שרבינו היה מגיע לשמחות שלהם במדת האפשר, וזכר אותם מצוין היו מתפללי ותיקין, הוא ראה מטרה וחשיבות גדולה בזה, כי תפילה זו היתה נחשבת אצלו מאוד.

כך גם היה משתתף בקביעות בהרבה מהשמחות המתקיימות בבית הכנסת, היה עובדא באחד המתפללים שבא לרבינו להתברך לרגל חתונת בנו, הוא ציין ששמחת האופרוף תתקיים בבית הכנסת במנין ותיקין בלדרמן.

נתחייך רבינו ואמר לו, אם כך, זה סגולה שאני לא אשכח לבוא...

היתה תקופה של כמה שנים שרבינו קיבל עשרות איש כל בוקר בביתו אחרי שחרית, אף שלא היה זה הזמן הרשמי, מפני שאמרו לו שאנשים אלו השכימו קום במיוחד מכל הארץ כדי לבוא להיוועץ בו, מששמע שסיבה 'נץ' תלויה בדבר, שוב לא סירב.

שיעורים סביב לוהתיקין

גם שיעורי התורה שנקבעו מסביב לשחרית ותיקין בלדרמן, זכו אצלו ליחס מיוחד. השיעור הקבוע בדף היומי של הגאון רבי יעקב שוב שליט"א, היה זוכה מפעם לפעם לביקורו של רבינו בסיומי מסכתות וכדומה, 'הייחוס שלהם' בעיקר היה כי השיעור שייך למתפללי ותיקין...

סביב מעגל השנה

בכלל, כל מועדי השנה היו סביב הנץ. כך למשל, המנין המרכזי בבית הכנסת 'קריאת המגילה ברוב עם' הוא כמובן עם הנץ החמה, גם בט' באב משכימים ותיקין (אף שגומרים הרבה לפני חצות היום), הסיום הידוע של הש"ס בערב פסח, נערך כמובן, אחרי גמר שחרית כוהתיקין, כל ימי השנה כולל כל המועדים, כולם סביב הנץ. גם בשבת מקפידים על ותיקין, אף שבהלכה מובא כי יש לאחר את

התפילה בשבת. על פי הנץ יחנו ועל פיו יסעו...

מעניין להוסיף, פרט מעניין הנוגע לחודש אלול הקרב ובא: מנהג כל ישראל לומר את בקשת הסליחות הנהוגות בחודש אלול, רבינו סבור כי יסוד המנהג הוא להשכים ולומר באשמורת הבוקר, קודם שמתחילים שחרית כותיקין, ואילו אותם המתפללים שלא כותיקין, ומתחילים את אמירת הסליחות שלא באשמורת, אין לזה טעם וריח.

גם כשרבינו שימש לסנדק, היה עדיפות מיוחדת לברית שמתקיימת אחרי הנץ, גם מצד שבוה מקיים אבי הבן ענין זריזים מקדמים בהידור, וגם כי אז היה נשאר עטור בטלית ותפילין עד לאחר הברית.

זמן נץ החמה

ידוע כי יש מספר דיעות באשר לזמנה המדויק של הנץ החמה, מכיון שאין מדורנו עוסק בעניני הלכה, אלא כל מטרתו לעורר תשומת לב הקורא לדקדק במצות ולהתחזק במעשים טובים, נעתיק בקצרה מתוך קונטרס 'מנהגי בית הכנסת לדרמן', בשם רבינו: זמן הנץ החמה הנהוג במנין ותיקין, הוא ע"פ ה"לוח" (של ר"מ טיקצ'ונסקי) שנכתב במקורו לפי אופק ירושלים, בתוספת כמה רגעים להתאימו לאופק בני ברק (ע"ש בהערה, ושלא היתה דעת החזון איש נוחה לדקדק בדיוק בזמן התחלת שמו"ע).



אי אפשר לסרב לאלו שהשכימו לקום ותיקין



הגאון רבי מאיר הוניגסברג שליט"א (באמצע) מוסר את פרק המשניות היומי אחרי ותיקין בירכתי בית המדרש



רבינו במסיבת סיום בביתו של רבי מאיר סופר, מהמשתתפים הקבועים בשיעור דף היומי אחרי ותיקין



לא יאומן: בית הכנסת מלא מפה אל פה בתפילת חול המועד סוכות



תמונה נדירה (בערך משנת תשס"ה) של המוני איש שהשכימו קום להשתתף בסיום הידוע בערב פסח. רבינו יצא מבית הכנסת לחצר, כדי לטעום מעט מסעודת מצוה, המונים מצטופפים.